วุฒิสภา

@senate.go.th

รายงานการพิจารณาศึกษา
ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

คณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2569 วุฒิสภา

DOWNLOAD NOW

รายงาน
การพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

ของ

คณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา

สำนักกรรมาธิการ 1
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ
รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา

คณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา

1. นายประพนธ์ ตั้งศรีเกียรติกุล	ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษอลงกต วรกี	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
3. พลเอก สวัสดิ์ ทัศนา	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
4. นายวิรัตน์ รักษ์พันธ์	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สาม
5. นายชีวะภาพ ชีวะธรรม	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สี่
6. นายกมล รอดคล้าย	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่ห้า
7. นางวราภัสร์ ไพพรรณรัตน์	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หก
8. นายสรชาติ วิชย สุวรรณพรหม	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่เจ็ด
9. นายสุทนต์ กล้าการขาย	รองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่แปด
10. นายเอนก วีระพจนานันท์	เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
11. นายฤชุ แก้วลาย	รองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
12. นายศุภโชค ศาลากิจ	รองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
13. นายพิสิษฐ์ อภิวัฒนาพงศ์	โฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
14. นางสาวอมร ศรีบุญนาค	รองโฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
15. นายเทวฤทธิ์ มณีฉาย	รองโฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
16. นายพรเพิ่ม ทองศรี	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
17. นางเอมอร ศรีกงพาน	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
18. นายนิรัตน์ อยู่ภักดี	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
19. นายชินโชติ แสงสังข์	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
20. นางอังคณา นีละไพจิตร	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
21. พลตำรวจโท บุญจันทร์ นวลสาย	ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
22. นางสาวเข็มรัตน์ สุรเมธีมาณพ	กรรมาธิการวิสามัญ
23. นายจำลอง อนันตสุข	กรรมาธิการวิสามัญ
24. นางสาวชญาน์นันท์ ติยะตระการชัย	กรรมาธิการวิสามัญ
25. นายชูชีพ เอื้อการณ์	กรรมาธิการวิสามัญ
26. นายปิยพัฒน์ สุภาวรรณ	กรรมาธิการวิสามัญ
27. นางสาวปุณณภา จินดาพงษ์	กรรมาธิการวิสามัญ
28. นายธัชชญาณ์ณัช เจียรธนัทกานนท์	กรรมาธิการวิสามัญ
29. นางสาวรัชนีกร ทองทิพย์	กรรมาธิการวิสามัญ
30. นายวร หินดี	กรรมาธิการวิสามัญ
31. นายวีระศักดิ์ วิจิตร์แสงศรี	กรรมาธิการวิสามัญ
32. นายวีรยุทธ สร้อยทอง	กรรมาธิการวิสามัญ
33. นายวิวัฒน์ รุ้งแก้ว	กรรมาธิการวิสามัญ
34. นายศรายุทธ ยิ้มยวน	กรรมาธิการวิสามัญ
35. นายสากล ภูลศิริกุล	กรรมาธิการวิสามัญ

36. นายสมบูรณ์ หนูนวล	กรรมาธิการวิสามัญ
37. นายสมหมาย ศรีจันทร์	กรรมาธิการวิสามัญ
38. นายสุทิน แก้วพนา	กรรมาธิการวิสามัญ
39. นายสุพัตรชัย เตียวเจริญโสภา	กรรมาธิการวิสามัญ
40. นายอิสระ บุญสองชั้น	กรรมาธิการวิสามัญ
41. นายวิชญายุทธ บุญชิต	กรรมาธิการวิสามัญ
42. นายยุทธนา สาโยชนกร	กรรมาธิการวิสามัญ
43. นายกุลเศขร์ ลิมปิยากร	กรรมาธิการวิสามัญ
44. นายประวิทย์ ตันตราจินต์	กรรมาธิการวิสามัญ
45. นางสาวอุปมา ใจหงษ์	กรรมาธิการวิสามัญ

****

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา

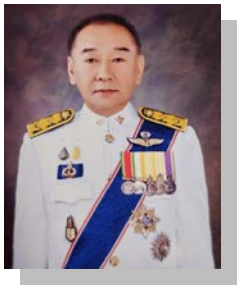

นายประพนธ์ ตั้งศรีเกียรติกุล
สมาชิกวุฒิสภา
ประธานคณะกรรมาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษอลงกต วรกี
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

พลเอก สวัสดิ์ ทัศนา
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

นายวิรัตน์ รักษ์พันธ์
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม

นายชีวะภาพ ชีวะธรรม
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่

นายกมล รอดคล้าย
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่ห้า

นางวราภัสร์ ไพพรรณรัตน์
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หก

นายสรชาติ วิชย สุวรรณพรหม
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่เจ็ด

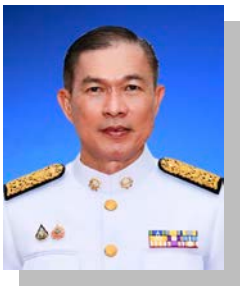

นายสุทนต์ กล้าการขาย
สมาชิกวุฒิสภา
รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่แปด

นายเอนก วีระพจนานันท์
สมาชิกวุฒิสภา
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

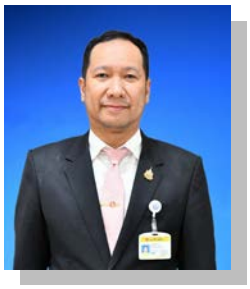

นายฤชุ แก้วลาย
สมาชิกวุฒิสภา
รองเลขานุการคณะกรรมาธิการ

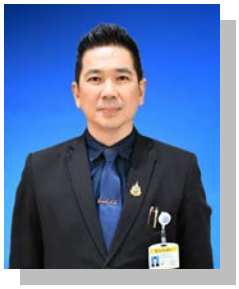

นายศุภโชค ศาลากิจ
สมาชิกวุฒิสภา
รองเลขานุการคณะกรรมาธิการ

นายพิสิษฐ์ อภิวัฒนาพงศ์
สมาชิกวุฒิสภา
โฆษกคณะกรรมาธิการ

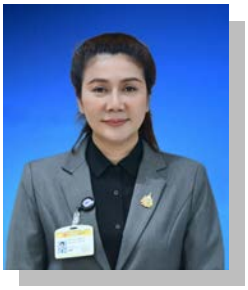

นางสาวอมร ศรีบุญนาค
สมาชิกวุฒิสภา
รองโฆษกคณะกรรมาธิการ

นายเทวฤทธิ์ มณีฉาย
สมาชิกวุฒิสภา
รองโฆษกคณะกรรมาธิการ

นายพรเพิ่ม ทองศรี
สมาชิกวุฒิสภา
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

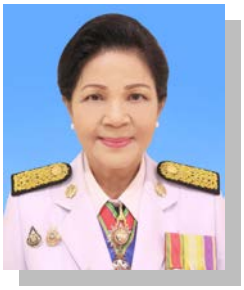

นางเอมอร ศรีกงพาน
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายนิรัตน์ อยู่ภักดี
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

พลตำรวจโท บุญจันทร์ นวลสาย
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายชินโชติ แสงสังข์
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นางอังคณา นีละไพจิตร
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นางสาวเข็มรัตน์ สุรเมธีมาณพ
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายจำลอง อนันตสุข
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นางสาวชญาน์นันท์ ติยะตระการชัย
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายชูชีพ เอื้อการณ์
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายธัชชญาณ์ณัช เจียรธนัทกานนท์
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายปิยพัฒน์ สุภาวรรณ
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

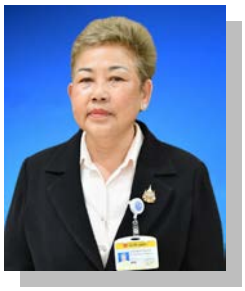

นางสาวปุณณภา จินดาพงษ์
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

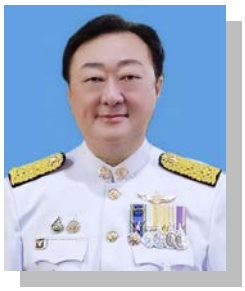

นายสากล ภูลศิริกุล
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

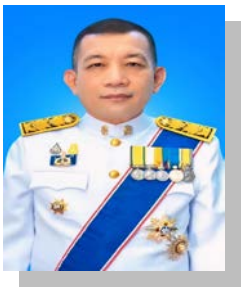

นายสุทิน แก้วพนา
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายสุพัตรชัย เตียวเจริญโสภา
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

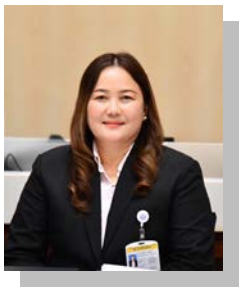

นางสาวรัชนีกร ทองทิพย์
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายวร หินดี
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายวิวัฒน์ รุ้งแก้ว
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายวีรยุทธ สร้อยทอง
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายวีระศักดิ์ วิจิตร์แสงศรี
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

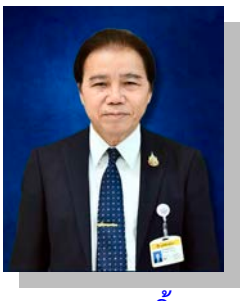

นายศรายุทธ ยิ้มยวน
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายสมบูรณ์ หนูนวล
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

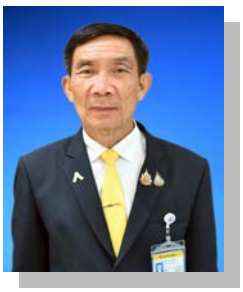

นายสมหมาย ศรีจันทร์
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายวิชญายุทธ บุญชิต
กรรมาธิการ

นายอิสระ บุญสองชั้น
สมาชิกวุฒิสภา
กรรมาธิการ

นายยุทธนา สาโยชนกร
กรรมาธิการ

นายประวิทย์ ตันตราจินต์
กรรมาธิการ

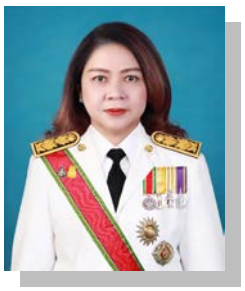

นางสาวอุปมา ใจหงษ์
กรรมาธิการ

นายกุลเศขร์ ลิมปิยากร
กรรมาธิการ

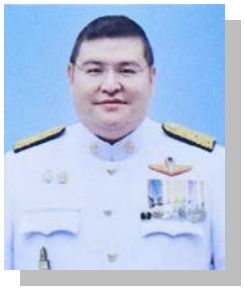

นายชวภณ วัธนเวคิน
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ

นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา
สมาชิกวุฒิสภา
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ

วุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 20 วัน

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา โทร. 0 2831 9353

ที่ สว 0009.09/ (ร 26) **วันที่** 26 สิงหาคม 2568

เรื่อง รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 1 (สมัยวิสามัญ) เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 29 พฤษภาคม 2568 ที่ประชุมได้มีมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 และเมื่อวันอังคารที่ 19 สิงหาคม 2568 ประธานวุฒิสภาได้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้วมายังคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภา ภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 139 ซึ่งคณะกรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

1. นายกมล รอดคล้าย
2. นายกุลเศขร์ ลิมปิยากร
3. นางสาวเข็มรัตน์ สุรเมธีมาณพ
4. นายจำลอง อนันตสุข
5. นางสาวชญาน์นันท์ ติยะตระการชัย
6. นายชินโชติ แสงสังข์
7. นายชีวะภาพ ชีวะธรรม
8. นายชูชีพ เอื้อการณ์
9. นายเทวฤทธิ์ มณีฉาย
10. นายธัชชญาณ์ณัช เจียรธนัทกานนท์
11. นายนิรัตน์ อยู่ภักดี
12. พลตำรวจโท บุญจันทร์ นวลสาย
13. นายประพนธ์ ตั้งศรีเกียรติกุล
14. นายประวิทย์ ตันตราจินต์
15. นายปิยพัฒน์ สุภาวรรณ
16. นางสาวปุณณภา จินดาพงษ์
17. นายพรเพิ่ม ทองศรี
18. นายพิสิษฐ์ อภิวัฒนาพงศ์
19. นายยุทธนา สาโยชนกร
20. นางสาวรัชนีกร ทองทิพย์
21. นายฤชุ แก้วลาย
22. นายวร หินดี
23. นางวราภัสร์ ไพพรรณรัตน์
24. นายวิชญายุทธ บุญชิต
25. นายวิรัตน์ รักษ์พันธ์
26. นายวิวัฒน์ รุ้งแก้ว
27. นายวีรยุทธ สร้อยทอง
28. นายวีระศักดิ์ วิจิตร์แสงศรี
29. นายศรายุทธ ยิ้มยวน
30. นายศุภโชค ศาลากิจ
31. นายสมบูรณ์ หนูนวล
32. นายสมหมาย ศรีจันทร์
33. นายสรชาติ วิชย สุวรรณพรหม
34. พลเอก สวัสดิ์ ทัศนา
35. นายสากล ภูลศิริกุล
36. นายสุทนต์ กล้าการขาย
37. นายสุทิน แก้วพนา
38. นายสุพัตรชัย เตียวเจริญโสภา
39. นางสาวอมร ศรีบุญนาค
40. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษอลงกต วรกี
41. นางอังคณา นีละไพจิตร
42. นายอิสระ บุญสองชั้น
43. นางสาวอุปมา ใจหงษ์
44. นายเอนก วีระพจนานันท์
45. นางเอมอร ศรีกงพาน

บัดนี้ ...

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญต่อที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อพิจารณาต่อไป

ลงชื่อ ประพนธ์ ตั้งศรีเกียรติกุล
(นายประพนธ์ ตั้งศรีเกียรติกุล)
ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา
ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง
(นายกมลชัย แสงศรีคำ)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา
คนที่หนึ่ง

สำเนาถูกต้อง
(นายกร กาญจนพันฒ์)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา
คนที่สอง

สำนักกรรมาธิการ 1
โทรศัพท์ 0 2831 9353
โทรสาร 0 2831 9147

สุมาลี พิมพ์
ทัศยวดี/วรวิทย์/กมลชัย ทาน

สารบัญ

หน้า

1. มติเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมาธิการ ..... (1)

2. มติแต่งตั้งที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ ..... (2)

3. มติแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ..... (2)

4. มติให้ผู้แทนส่วนราชการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการเพื่อสนับสนุนข้อมูลตลอดระยะเวลาที่มีการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ ..... (2)

5. มติให้ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ ..... (3)

6. สาระสำคัญของงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ ..... (3)

6.1 นโยบายงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ..... (3)

6.2 โครงสร้างงบประมาณ ..... (4)

6.3 ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 .... (6)

7. สรุปผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของสภาผู้แทนราษฎร ..... (9)

8. ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา ..... (12)

1) ด้านเศรษฐกิจ ..... (12)

1.1 กระทรวงการคลัง ..... (13)

1.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ..... (26)

1.3 กระทรวงการต่างประเทศ ..... (35)

1.4 กระทรวงพลังงาน ..... (36)

1.5 กระทรวงอุตสาหกรรม ..... (38)

1.6 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ..... (41)

1.7 กระทรวงพาณิชย์ ..... (45)

สารบัญ

หน้า

1.8 กระทรวงคมนาคม ..... (48)
1.9 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ..... (54)
2) ด้านสังคม ..... (67)
2.1 สภากาชาดไทย ..... (68)
2.2 กระทรวงแรงงาน ..... (68)
2.3 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ..... (71)
2.4 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ..... (75)
2.5 กระทรวงวัฒนธรรม ..... (83)
2.6 กระทรวงสาธารณสุข ..... (87)
2.7 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ..... (97)
2.8 กระทรวงศึกษาธิการ ..... (111)
3) ด้านความมั่นคง ..... (115)
3.1 กระทรวงยุติธรรม ..... (116)
3.2 กระทรวงมหาดไทย ..... (120)
3.3 กระทรวงกลาโหม ..... (126)
3.4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ..... (129)
3.5 ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ..... (129)
3.6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ..... (130)
3.7 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ..... (131)
3.8 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ..... (132)
4) ด้านภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติ ..... (132)
4.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง ..... (132)
4.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง (135)
4.3 กระทรวงคมนาคม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง ..... (137)
4.4 กระทรวงการคลัง และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง ..... (138)
4.5 กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง ..... (138)
4.6 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง ..... (139)

สารบัญ

หน้า

4.7 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง ..... (140)
4.8 สำนักงบประมาณ ..... (141)
4.9 กรุงเทพมหานคร ..... (142)
4.10 จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ..... (142)
4.11 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ..... (144)
5) ด้านบริหารและอื่น ๆ ..... (145)
5.1 ด้านบริหาร ..... (145)
1) สำนักนายกรัฐมนตรี ..... (145)
2) ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ..... (159)
3) หน่วยงานขององค์กรอิสระและองค์กรอัยการ ..... (162)
4) หน่วยงานของศาล ..... (167)
5) หน่วยงานอื่นของรัฐ ..... (169)
6) หน่วยงานของรัฐสภา ..... (171)
5.2 แผนงานบูรณาการ ..... (172)
1) แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ .... (171)
2) แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ..... (173)
3) แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ..... (174)
4) แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ..... (175)
5) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ..... (175)
6) แผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาติดยาเสพติด ... (178)
7) แผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ..... (179)
8) แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล ..... (179)
9) แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ..... (180)
5.3 พื้นที่ ..... (181)
1) จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ..... (181)
2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ..... (188)

สารบัญตาราง

หน้า

1. โครงสร้างงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2569 ..... (5)
2. โครงสร้างงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 หลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ..... (10)
3. การเปลี่ยนแปลงงบประมาณประจำปี 2569 รายกระทรวงหลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ..... (11)
4. การเปลี่ยนแปลงงบประมาณในแผนงานบูรณาการหลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ..... (12)

รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 1 (สมัยวิสามัญ) เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 29 พฤษภาคม 2568 ที่ประชุมได้มีมติตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 และเมื่อวันอังคารที่ 19 สิงหาคม 2568 ประธานวุฒิสภาได้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้วมายังคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาศึกษาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 139 นั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว ปรากฏผล ดังนี้

1. มติเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมาธิการ ดังนี้

1.1 นายประพนธ์ ตั้งศรีเกียรติกุล	เป็นประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษอลงกต วรกี	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
1.3 พลเอก สวัสดิ์ ทัศนา	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สอง
1.4 นายวิรัตน์ รักษ์พันธ์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สาม
1.5 นายชีวะภาพ ชีวะธรรม	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่สี่
1.6 นายกมล รอดคล้าย	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่ห้า
1.7 นางวราภัสร์ ไพพรรณรัตน์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่หก
1.8 นายสรชาติ วิชย สุวรรณพรหม	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่เจ็ด
1.9 นายสุทนต์ กล้าการขาย	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญ คนที่แปด
1.10 นายเอนก วีระพจนานันท์	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.11 นายฤชุ แก้วลาย	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.12 นายศุภโชค ศาลากิจ	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.13 นายพิสิษฐ์ อภิวัฒนาพงศ์	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.14 นางสาวอมร ศรีบุญนาค	เป็นรองโฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.15 นายเทวฤทธิ์ มณีฉาย	เป็นรองโฆษกคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.16 นายพรเพิ่ม ทองศรี	เป็นประธานที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.17 นางเอมอร ศรีกงพาน	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.18 นายนิรัตน์ อยู่ภักดี	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.19 พลตำรวจโท บุญจันทร์ นวลสาย	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.20 นายชินโชติ แสงสังข์	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ
1.21 นางอังคณา นีละไพจิตร	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญ

2. มติแต่งตั้งที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะกรรมาธิการ จำนวน 2 คน ดังนี้

2.1 นายชวภณ วัธนเวคิน	สมาชิกวุฒิสภา
2.2 นายยุคล ชนะวัฒน์ปัญญา	สมาชิกวุฒิสภา

3. มติแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 87 วรรคสี่ จำนวน 2 คน ดังนี้

3.1 นายกมลชัย แสงศรีคำ	นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานคณะกรรมาธิการวิสามัญ 2 เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3.2 นายกร กาญจนพัฒน์	นิติกรชำนาญการพิเศษ/นักกฎหมายนิติบัญญัติชั้นที่ 2 กลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิงในการประชุมกรรมาธิการ เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

4. มติให้ผู้แทนส่วนราชการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการเพื่อสนับสนุนข้อมูลตลอดระยะเวลาที่มีการประชุมเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

4.1 สำนักงบประมาณ
4.2 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
4.3 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
4.4 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
4.5 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
4.6 สำนักงบประมาณของรัฐสภา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร)
4.7 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4.8 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

5. มติให้ผู้แทนหน่วยงานของรัฐ เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการ เพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณของหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

5.1 ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
5.2 หัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่น ๆ
5.3 เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่น ๆ

6. สาระสำคัญของงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ

6.1 นโยบายงบประมาณปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินภารกิจเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนปฏิบัติราชการของกระทรวง รวมทั้งการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการจัดสรรงบประมาณ โดยพิจารณาตามความจำเป็นและภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ ความต้องการในพื้นที่ และแผนพัฒนาพื้นที่ตามความต้องการของประชาชน ตลอดจนคำนึงถึงฐานะการคลัง เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ และความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยได้กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ดังนี้

(1) ดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ รวมถึงสนับสนุนการฟื้นตัวและส่งเสริมอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังและความจำเป็นของการใช้จ่ายภาครัฐ

(2) มุ่งเน้นการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ทั้งนโยบายเร่งด่วน นโยบายระยะกลางและระยะยาว เพื่อสนับสนุนโอกาสในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งแก้ไขปัญหาเร่งด่วน เร่งสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ต่อยอดการพัฒนาของภาคการผลิตและการบริการ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันเพื่อวางรากฐานสู่การพัฒนาประเทศในอนาคต พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สร้างความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐ โดยการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(3) จัดทำงบประมาณโดยพิจารณาลำดับความสำคัญตามความจำเป็นเร่งด่วนและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งพิจารณาทบทวนเพื่อชะลอ ปรับลด หรือยกเลิกการดำเนินโครงการที่หมดความจำเป็นหรือมีความสำคัญในระดับต่ำ โดยคำนึงถึงการใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า (Value for Money : VfM) ประหยัด (Economy) มีประสิทธิภาพ (Efficiency)

และประสิทธิผล (Effectiveness) รวมถึงศักยภาพการดำเนินงานของหน่วยรับงบประมาณในปีที่ผ่านมา พิจารณากำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดผลสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนหรือผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อลดความซ้ำซ้อน เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน จัดทำงบประมาณให้ครอบคลุมทุกแหล่งเงิน ทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ โดยให้หน่วยรับงบประมาณที่มีเงินนอกงบประมาณ เช่น เงินรายได้ เงินสะสมคงเหลือ นำเงินดังกล่าวมาดำเนินภารกิจของหน่วยงานเป็นลำดับแรก รวมทั้งแหล่งเงินอื่น เช่น เงินกู้ การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership : PPP) เพื่อลดภาระงบประมาณของประเทศ

(4) ให้ความสำคัญกับการจัดทำงบประมาณมิติพื้นที่ (Area) ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาพื้นที่ ระดับภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด และท้องถิ่น ตามความต้องการของประชาชน รวมทั้งเพิ่มความร่วมมือระหว่างราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 รัฐบาลได้กำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่าย จำนวน 3,780,600 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 18.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพื่อให้หน่วยรับงบประมาณมีงบประมาณรายจ่ายเพียงพอในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน โดยมีประมาณการรายได้สุทธิ จำนวน 2,920,600 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และกำหนดวงเงินกู้เพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณ จำนวน 860,000 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

6.2 โครงสร้างงบประมาณ

โครงสร้างงบประมาณปี 2569 มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

(1) งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 จำนวน 3,780,600 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 27,900 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 โดยวงเงินงบประมาณดังกล่าวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

(2) รายจ่ายประจำ

รายจ่ายประจำกำหนดไว้เป็นจำนวน 2,652,301.3 ล้านบาท ลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 28,135.3 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 1.0 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70.2 ของวงเงินงบประมาณ เทียบกับสัดส่วนร้อยละ 71.4 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

(3) รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง

รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง กำหนดไว้เป็นจำนวน 123,541.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ซึ่งไม่มีการเสนอตั้งงบประมาณ และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.3 ของวงเงินงบประมาณ

(4) รายจ่ายลงทุน

รายจ่ายลงทุนกำหนดไว้เป็นจำนวน 864,077.2 ล้านบาท ลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 68,284.9 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 7.3 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.9 ของวงเงินงบประมาณ เทียบกับสัดส่วนร้อยละ 24.8 ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

(5) รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้

รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ได้จัดสรรไว้เป็นจำนวน 151,200.0 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 1,100.0 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 และคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.0 ของวงเงินงบประมาณ เท่ากับสัดส่วนของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ทั้งนี้ รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้เป็นรายจ่ายลงทุน กรณีการกู้เพื่อการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10,519.6 ล้านบาท

ตารางที่ 1 โครงสร้างงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 – 2569

หน่วย : ล้านบาท

โครงสร้างงบประมาณ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568		ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569	
	จำนวน	เพิ่ม/ลด ร้อยละ	จำนวน	เพิ่ม/ลด ร้อยละ
1. วงเงินงบประมาณรายจ่าย	**3,752,700.0**	**4.2**	**3,780,600.0**	**0.7**
(สัดส่วนต่อ GDP)	19.5		18.9	
- รายจ่ายประจำ	2,680,436.6	4.5	2,652,301.3	-1.0
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	71.4		70.2	
- รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง	-	-100.0	123,541.1	100.0
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	-		3.3	
- รายจ่ายลงทุน	932,362.1	15.4	864,077.2	-7.3
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	24.8		22.9	
- รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	150,100.0	26.9	151,200.0	0.7
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	4.0		4.0	
2. รายรับ	**3,752,700.0**	**4.2**	**3,780,600.0**	**0.7**
(สัดส่วนต่อ GDP)	19.5		18.9	
- รายได้	2,887,000.0	3.2	2,920,600.0	1.2
- เงินกู้	865,700.0	7.5	860,000.0	-0.7
3. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	**19,284,900.0**	**3.8**	**20,017,700.0**	**3.8**

หมายเหตุ 1. ปีงบประมาณ 2569 รายจ่ายลงทุน จำนวน 864,077.2 ล้านบาท รวมรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เป็นรายจ่ายลงทุน กรณีการกู้เพื่อการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10,519.6 ล้านบาท (จากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้รวมจำนวน 151,200 ล้านบาท)

2. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ตามแถลงภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สี่ ทั้งปี 2567 และแนวโน้มปี 2568 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2568

ที่มา 1. สำนักงบประมาณ

2. กระทรวงการคลัง

3. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6.3 ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับนโยบายสำคัญของรัฐบาล ตามที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2567 ทั้งนโยบายเร่งด่วน นโยบายระยะกลางและระยะยาวที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570) ควบคู่ไปกับประเด็นการพัฒนาที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้บรรลุ 13 หมุดหมายการพัฒนา ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 และประเด็นสำคัญของ 17 นโยบายและแผนความมั่นคง ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนโอกาสในการพัฒนาประเทศโดยมุ่งแก้ไขปัญหาเร่งด่วน เร่งสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ต่อยอดการพัฒนาของภาคการผลิตและบริการ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันเพื่อวางรากฐานสู่การพัฒนาประเทศในอนาคต พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สร้างความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งยกระดับคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ และ 1 รายการค่าดำเนินการภาครัฐ ภายใต้ยุทธศาสตร์และรายการค่าดำเนินการภาครัฐประกอบด้วยแผนงานรวม 65 แผนงาน โดยสรุปดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อให้ประเทศมีความมั่นคง ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในชาติอย่างมีความสุข เคารพในความหลากหลายทางศาสนา อยู่ร่วมกันอย่างสันติ เคารพในความแตกต่างหลากหลายบนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ประชาชนมีความสุขภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม เสริมสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ธำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ส่งเสริมการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งใช้เทคโนโลยีและบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความรุนแรงในสังคม ปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ยกระดับกลไกด้านความมั่นคงระหว่างหน่วยงานให้มีความพร้อมรับมือและส่งเสริมการพัฒนาความรู้ พัฒนาความสามารถหน่วยงานด้านความมั่นคง พร้อมรับมือภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทุกระดับ ทุกมิติ เสริมสร้างให้เด็ก เยาวชน และประชาชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่มีภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด บำบัดรักษาฟื้นฟูให้กลับสู่สังคม กระชับความร่วมมือกับต่างประเทศในการควบคุมและสกัดกั้นการค้ายาเสพติด เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานภัยพิบัติฉุกเฉินเพื่อเตรียมความพร้อมในการช่วยเหลือ การป้องกัน บรรเทาสาธารณภัยและภัยพิบัติ ยกระดับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้แบบบูรณาการ โดยยึดมั่นในหลักสันติวิธี เสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยส่งเสริมความร่วมมืออย่างสมดุลกับนานาประเทศ เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืน เสริมพลังบวกของประเทศตามกรอบสหประชาชาติ กฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับในสากล **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 415,327.9 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11.0 ของวงเงินงบประมาณ**

(2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้มีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น และเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมด้านการตลาด ส่งเสริมและพัฒนาการยกระดับคุณภาพภาคการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร พัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยส่งเสริมการยกระดับทักษะแรงงานและสนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสอดรับกับความต้องการของอุตสาหกรรมปัจจุบันและอนาคต ส่งเสริมรายได้ภาคการท่องเที่ยวโดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น พร้อมทั้งยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ส่งเสริมการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ของประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก พัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมและระบบโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าการลงทุนควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดีของประชาชน **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 394,611.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 10.5 ของวงเงินงบประมาณ**

(3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อให้สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ส่งเสริมให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พัฒนาระบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ให้สอดรับกับนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมสถาบันศาสนาให้เป็นกลไกในการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ผลิตและพัฒนากำลังคนระดับอุดมศึกษาให้มีสมรรถนะสูงเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยกระดับคุณภาพทักษะแรงงานให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลและความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าทางสังคม เสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี พัฒนาระบบสาธารณสุข ขยายเครือข่ายการพัฒนาระบบการให้บริการในทุกระดับ ส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนทุกช่วงวัย พัฒนาศักยภาพทักษะการกีฬาสู่ความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 605,927.3 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 16.0 ของวงเงินงบประมาณ**

(4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ โดยสนับสนุนให้ประชาชนได้รับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีคุณภาพ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมไปยังท้องถิ่น สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาและจัดการตนเอง ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการภาคการเกษตร การค้า การลงทุนและอุตสาหกรรมของแต่ละจังหวัด สนับสนุนการเตรียมความพร้อมสังคมไทยในการรองรับสังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ (Aged Society)

เพิ่มศักยภาพและยกระดับผู้ประกอบการธุรกิจ พัฒนาศักยภาพครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นให้หลุดพ้นความยากจนยั่งยืน ส่งเสริมสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยจัดสรรการถือครองที่ดินให้กับประชาชนและเกษตรกรอย่างเป็นระบบ สนับสนุนการผลิตและการตลาดภายในชุมชน ส่งเสริมให้มีนวัตกรรมทางการเงินเพื่อสนับสนุนแหล่งทุน สร้างหลักประกันทางสังคมให้กับคนไทยทุกคนเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมนโยบาย 30 บาทรักษาทุกที่ และยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ สนับสนุนการขยายความคุ้มครองทางสังคมขั้นพื้นฐาน ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ สร้างหลักประกันสวัสดิการสำหรับแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งส่งเสริมความเท่าเทียมของคนทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเปราะบาง คนพิการ ผู้สูงอายุ โดยจะดูแลให้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีงานมีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมด้วยสวัสดิการโดยรัฐ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างความเสมอภาคทางเพศ และพัฒนาบทบาทสตรีให้ดียิ่งขึ้น **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 942,709.2 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 24.9 ของวงเงินงบประมาณ**

(5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อสร้างความสมดุลและยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด และรักษาสมดุลของระบบนิเวศท้องถิ่น ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลสู่การพัฒนาในทุกมิติ รักษาสมดุลของระบบนิเวศ ยกระดับกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจภาคทะเล สังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ เพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่และชุมชนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรับมือกับภัยธรรมชาติ การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพประชาชน การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพิ่มผลิตภาพของน้ำและเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพื่อลดผลกระทบจากการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นฐานในการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 147,216.9 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.9 ของวงเงินงบประมาณ**

(6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อยกระดับการบริการภาครัฐให้มีขีดสมรรถนะสูงโดยเปลี่ยนผ่านไปสู่ราชการทันสมัยในระบบดิจิทัล เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนนำเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของรัฐ ผ่านเทคโนโลยีและช่องทางต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมการจัดการปัญหาทุจริตและประพฤติมิชอบต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมภาคประชาชน พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมและบริหารจัดการให้กระบวนการยุติธรรมมีความเสมอภาค มีความเท่าเทียม เป็นธรรมและประชาชนสามารถเข้าถึง

ได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 605,441.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 16.0 ของวงเงินงบประมาณ**

(7) รายการค่าดำเนินการภาครัฐ จัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพื่อสำรองไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการรับรองเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายสำหรับกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และบริหารจัดการหนี้ภาครัฐ และเพื่อชดใช้เงินคงคลัง **ทั้งนี้ ได้จัดสรรงบประมาณไว้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 669,365.5 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.7 ของวงเงินงบประมาณ**

7. สรุปผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของสภาผู้แทนราษฎร

7.1 ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ที่รัฐบาลเสนอตั้งไว้ จำนวน 3,780,600,000,000 บาท และคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 สภาผู้แทนราษฎร ได้มีการปรับลดและปรับเพิ่ม โดยสรุปได้ดังนี้

(1) งบประมาณที่ตั้งไว้	จำนวน	3,780,600,000,000 บาท
(2) รวมปรับลดทั้งสิ้นตามมติของคณะกรรมาธิการวิสามัญ	จำนวน	8,920,781,300 บาท
(3) จัดสรรเพื่อให้ส่วนราชการตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอตามความเหมาะสมและจำเป็น	จำนวน	8,690,545,700 บาท
(4) จัดสรรให้หน่วยงานของรัฐสภา ศาล องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอัยการ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 141 วรรคสอง	จำนวน	230,235,600 บาท
(5) คงตั้งงบประมาณไว้	จำนวน	3,780,600,000,000 บาท

7.2 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลทำให้การจำแนกงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างงบประมาณที่สภาผู้แทนราษฎรรับหลักการวาระที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 2 โครงสร้างงบประมาณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
หลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

หน่วย : ล้านบาท

โครงสร้างงบประมาณ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2569	หลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
	จำนวน	จำนวน
1. วงเงินงบประมาณรายจ่าย	**3,780,600.0**	**3,780,600.0**
(สัดส่วนต่อ GDP)	18.9	18.9
- รายจ่ายประจำ	**2,652,301.3**	**2,654,642.2**
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	70.2	70.2
- รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง	**123,541.1**	**123,541.1**
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	3.3	3.3
- รายจ่ายลงทุน	**864,077.2**	**861,736.3**
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	22.9	22.8
- รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	151,200.0	151,200.0
(สัดส่วนต่องบประมาณ)	4.0	4.0
2. รายรับ	**3,780,600.0**	**3,780,600.0**
(สัดส่วนต่อ GDP)	18.9	18.9
- รายได้	2,920,600.0	2,920,600.0
- เงินกู้	860,000.0	860,000.0
3. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	**20,017,700.0**	**20,017,700.0**

หมายเหตุ 1. ปีงบประมาณ 2569 รายจ่ายลงทุน จำนวน 864,077.2 ล้านบาท รวมรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ที่เป็นรายจ่ายลงทุน กรณีการกู้เพื่อการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ จำนวน 10,519.6 ล้านบาท (จากรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้รวมจำนวน 151,200 ล้านบาท)

2. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ตามแถลงภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สี่ ทั้งปี 2567 และแนวโน้มปี 2568 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2568

ที่มา 1. สำนักงบประมาณ

2. กระทรวงการคลัง

3. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงงบประมาณประจำปี 2569 รายกระทรวง หลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

หน่วย: บาท

กระทรวง	งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2569				
	สภาผู้แทนราษฎร รับหลักการ (วาระ 1)	วงเงิน ปรับลด	วงเงิน ปรับเพิ่ม	วงเงิน เปลี่ยนแปลง	สภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบ (วาระ 2 – 3)
รวมทั้งสิ้น	3,780,600,000,000	8,920,781,300	8,920,781,300	185,257,000	3,780,600,000,000
1. งบกลาง	632,968,750,000	-	1,000,000,000		633,968,750,000
2. สำนักนายกรัฐมนตรี	26,336,668,300	335,030,200	-	-	26,001,638,100
3. กระทรวงกลาโหม	95,356,378,400	189,151,500	-	-	95,167,226,900
4. กระทรวงการคลัง	12,778,581,200	155,273,500	1,568,206,300	-	14,191,514,000
5. กระทรวงการต่างประเทศ	5,036,288,500	30,434,100	-	-	5,005,854,400
6. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	3,754,281,500	18,920,100	-	-	3,735,361,400
7. กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์	23,212,350,800	17,500,000	153,160,000	-	23,348,010,800
8. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	55,315,393,300	94,355,800	-	-	55,221,037,500
9. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	63,219,401,200	280,096,400	20,806,600	-	62,960,111,400
10. กระทรวงคมนาคม	185,261,102,700	795,261,200	-	-	184,465,841,500
11. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	4,581,031,400	25,959,200	-	-	4,555,072,200
12. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	18,372,007,300	459,287,600	-	-	17,912,719,700
13. กระทรวงพลังงาน	1,935,831,000	91,442,300	-	-	1,844,388,700
14. กระทรวงพาณิชย์	4,681,624,600	57,152,300	-	-	4,624,472,300
15. กระทรวงมหาดไทย	240,539,148,000	2,148,221,900	-	-114,539,500	238,276,386,600
16. กระทรวงยุติธรรม	15,781,497,400	223,297,300	-	-	15,558,200,100
17. กระทรวงแรงงาน	63,752,566,600	34,270,200	1,000,000,000	-	64,718,296,400
18. กระทรวงวัฒนธรรม	6,985,618,600	168,306,700	-	-	6,817,311,900
19. กระทรวงศึกษาธิการ	133,170,814,500	103,843,100	-	-	133,066,971,400
20. กระทรวงสาธารณสุข	55,561,190,500	693,582,500	-	_	54,867,608,000
21. กระทรวงอุตสาหกรรม	2,685,644,200	37,999,600	-	-	2,647,644,600
22. ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง และหน่วยงานภายใต้การควบคุมดูแลของนายกรัฐมนตรี	43,569,177,200	457,976,100	-	-	43,111,201,100
23. จังหวัดและกลุ่มจังหวัด	26,525,184,700	194,371,100	-	-	26,330,813,600
24. รัฐวิสาหกิจ	74,409,444,100	25,576,800	4,914,481,300	-	79,298,348,600
25. หน่วยงานของรัฐสภา	4,505,485,600	880,208,300	-	-	3,625,277,300
26. หน่วยงานของศาล	9,342,643,000	2,000,000	83,246,600	-	9,423,889,600
27. หน่วยงานขององค์กรอิสระ และองค์กรอัยการ	10,055,399,400	152,189,600	-	-	9,903,209,800
28. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	202,421,840,600	770,171,600	-	+185,257,000	201,836,926,000
29. หน่วยงานอื่นของรัฐ	266,358,000	10,047,400	-	-	256,310,600
30. สภากาชาดไทย	9,375,278,100	-	-	-	9,375,278,100
31. ส่วนราชการในพระองค์	9,272,098,000	-	-	-	9,272,098,000
32. แผนงานบูรณาการ	98,767,818,600	265,161,400	20,700,000	-	98,523,357,200
33. แผนงานบุคลากรภาครัฐ	820,820,810,400	-	160,180,500	-70,717,500	820,910,273,400
34. ทุนหมุนเวียน	274,576,805,700	203,693,500	-	-	274,373,112,200
35. แผนงานบริหารจัดการหนี้ภาครัฐ	421,864,426,400	-	-	-	421,864,426,400
36. รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง	123,541,060,200	-	-	-	123,541,060,200

ตารางที่ 4 การเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
ในแผนงานบูรณาการหลังจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร

หน่วย: บาท

แผนงานบูรณาการ	งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2569				
	สภาผู้แทนราษฎร รับหลักการ (วาระ 1)	วงเงิน ปรับลด	วงเงิน ปรับเพิ่ม	วงเงิน เปลี่ยนแปลง	สภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบ (วาระ 2 – 3)
รวมทั้งสิ้น	98,767,818,600	265,161,400	20,700,000	-	98,523,357,200
1. แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	1,475,003,600	1,564,600	-	-	1,473,439,000
2. แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก	8,341,112,500	132,455,600	-	-	8,208,656,900
3. แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	961,178,400	17,846,100	-	-	943,332,300
4. แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	786,289,800	1,620,400	-	-	784,669,400
5. แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	63,421,076,600	20,000,000	-	-	63,401,076,600
6. แผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด	5,462,336,800	9,010,700	20,700,000	-	5,474,026,100
7. แผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	5,884,181,000	-	-	-	5,884,181,000
8. แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล	6,921,696,700	65,009,000	-	-	6,856,687,700
9. แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว	5,514,943,200	17,655,000	-	-	5,497,288,200

8. ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ของประเทศไทยเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรของรัฐ เพื่อให้การใช้จ่ายเงินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และท่ามกลางสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน เพื่อให้การจัดทำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะได้ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ธุรกิจและการเติบโตของประเทศ ประกอบด้วย การชะลอตัวของเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของไทยที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคอาเซียน การบริโภคและการลงทุนในประเทศที่ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่หลังจากเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 การส่งออกที่กำลังเผชิญความท้าทายจากเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว โดยเฉพาะจากจีนและยุโรป กำแพงภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกา แก๊งคอลล์เซ็นเตอร์ นอกจากนั้น ประเทศไทยยังประสบปัญหาหนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูงกว่าร้อยละ 90 ของ GDP ทำให้กำลังซื้อของประชาชนลดลง และมีความเสี่ยงต่อการผิดนัด

ชำระหนี้ ปัญหานี้กระทบต่อการบริโภคและภาคธุรกิจโดยตรง ทั้งยังส่งผลให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคอยู่ในระดับสูง เช่น อาหาร น้ำมัน ค่าไฟฟ้า แต่รายได้เฉลี่ยของประชาชนยังไม่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากต้องเผชิญกับภาวะ “จนลงทั้งที่ทำงานหนักขึ้น” และปัญหาที่สำคัญ คือ ความไม่แน่นอนทางการเมืองที่อาจทำให้ภาคธุรกิจชะลอการลงทุน ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า ได้มีการกำหนดวงเงินงบประมาณด้านเศรษฐกิจไว้ที่จำนวน 965,754.3 ล้านบาท[1] เพิ่มขึ้นจากปี 2568 จำนวน 38,643.2 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2568 ร้อยละ 4.17 กระจายอยู่ใน 9 กระทรวงที่รับผิดชอบงานด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในการจัดสรรงบประมาณจำนวนดังกล่าวนี้ได้มีการคาดการณ์ว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจหลายประการ อาทิ การปรับโครงสร้างหนี้ทั้งระบบเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินรวมถึงการส่งเสริมการออมผ่านกองทุนการออมแห่งชาติ การนำเศรษฐกิจนอกระบบภาษีและเศรษฐกิจใต้ดินเข้ามาอยู่ในระบบภาษี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนาดใหญ่และขับเคลื่อนโครงการ Land Bridge การลดราคาพลังงานและสาธารณูปโภค บริหารจัดการ “ระบบตั๋วร่วม” และ “ค่าโดยสาร 20 บาทตลอดสาย” การส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการกลุ่มสินค้ายั่งยืน การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ และการยกระดับเกษตรกรด้วยการพัฒนาให้เป็น Smart Farmer เป็นต้น

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 กระทรวงการคลัง

1.1.1 ภาพรวมกระทรวงการคลัง

(1) จากสถานการณ์ราคาข้าวในตลาดโลกที่ปรับตัวลดลงอย่างมีนัยสำคัญ จากราคา 9,000 บาทต่อตัน เหลือเพียง 6,000 บาทต่อตัน ทำให้เกิดความกังวลว่ามาตรการชดเชยรายได้เกษตรกรที่เคยใช้เงินงบประมาณ จำนวน 7-9 แสนล้านบาท นั้น อาจไม่เพียงพอและก่อให้เกิดภาระงบประมาณส่วนเพิ่มที่เกินกว่าที่ได้ประมาณการไว้ จึงควรพิจารณามาตรการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างเร่งด่วน โดยมีแนวทางที่เหมาะสม อาทิ การทบทวนกลไกและมาตรการการชดเชยรายได้เพื่อให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการต้นทุนและรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจากแหล่งเงินอื่น ๆ หรือขออนุมัติงบประมาณจากรัฐสภา เพื่อให้มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการช่วยเหลือเกษตรกร การสร้างความยั่งยืนในระยะยาว ด้วยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต การขยายตลาด และการพัฒนาระบบประกันภัยพืชผล เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาที่ผันผวน เป็นต้น.

(2) จากผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ประจำปี 2568 ซึ่งประเทศไทยยังคงอยู่ในอันดับที่ 30 เช่นเดียวกับปี 2566 สะท้อนถึงการขาดความก้าวหน้าในการยกระดับศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในหลายมิติ โดยเฉพาะต่อภาคการลงทุนและต้นทุนการผลิต หากสถานการณ์

[1] ตัวเลขงบประมาณเป็นตัวเลขก่อนมีการปรับลดของสภาผู้แทนราษฎร

ดังกล่าวดำเนินต่อไปอาจทำให้ถูกมองว่าการพัฒนาของประเทศหยุดนิ่ง จึงควรเร่งปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการทำงานของภาครัฐให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และเอื้อต่อการลงทุนมากขึ้น เพื่อลดภาระและต้นทุนของผู้ประกอบการ.

(3) กระทรวงการคลังควรหารือกับธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อทบทวนและกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกระจายเงินทุนและขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชน การกำหนดแนวทางดังกล่าวจะช่วยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถดำเนินพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ถูกข้อจำกัดจากมาตรฐานที่ใช้กับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมาขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์เชิงนโยบายของรัฐบาล.

(4) กระทรวงการคลังควรมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมต่อปัจจัยด้านลบ (Downside) หรือปัจจัยความเสี่ยงที่อาจยังไม่ถูกระบุไว้ในแผนงบประมาณปัจจุบัน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ควรกำหนดเป้าหมายสัดส่วนการจัดเก็บรายได้ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่ชัดเจนสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของประเทศในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการคลังในระยะยาว.

1.1.2 สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง

(1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลและป้องกันภัยทางไซเบอร์วงเงินงบประมาณ จำนวน 93.66 ล้านบาท โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างระหว่างระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่วงเงินงบประมาณ จำนวน 18.422 ล้านบาท และโครงการพัฒนาระบบสำนักงานดิจิทัลของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลังวงเงินงบประมาณ จำนวน 20 ล้านบาท ควรระบุรายละเอียดของข้อมูลให้ชัดเจนว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และประเด็นสำคัญควรให้รายละเอียดว่าโครงการดังกล่าวว่ามีความซ้ำซ้อนกันหรือไม่ และการดำเนินงานในปี 2568 ที่ผ่านมามีลักษณะงานแบบนี้หรือไม่

(2) กรณีค่าใช้จ่ายในการเจรจาและการประชุมนานาชาติวงเงินงบประมาณ จำนวน 13.3806 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพวงเงินงบประมาณ จำนวน 2.0867 ล้านบาท ควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการดำเนินการของบุคคลกลุ่มใด ซึ่งการเจรจาและการประชุมนานาชาติจะต้องสามารถชี้แจงค่าใช้จ่ายได้ รวมทั้งระบุเป้าหมายได้ว่าขยายฐานการลงทุนจากต่างประเทศได้อย่างไร ในส่วนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพต้องระบุสาระสำคัญว่าเป็นการอบรมภายในหน่วยงานหรือภายนอกหน่วยงานซึ่งต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อประโยชน์ขององค์กรมิใช่ประโยชน์ส่วนบุคคล

(3) เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำและมีผลกระทบติดต่อกันหลายปี ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจมีปัญหาทั้งด้านการตลาดและการเงิน ผู้ประกอบการบางรายที่มีหนี้กับธนาคารและเป็นหนี้มีปัญหา จนเป็นหนี้เสีย (NPL) บางรายเป็นหนี้ที่ใกล้จะค้างชำระ สำหรับผู้ประกอบการที่ยังประกอบธุรกิจอยู่ ต้องการขอปรับโครงสร้างหนี้ ขยายงวดชำระเพื่อลดภาระในแต่ละปีลง โดยจัดงวดชำระหนี้ใหม่ให้เหมาะสมกับรายได้ แต่ลูกหนี้เหล่านี้จะถูกเกณฑ์สำรองค่าเผื่อหนี้สูญในอัตราสูงและกระทบเกณฑ์การรับรู้รายได้ จนอาจทำให้ผลประกอบการธนาคารมีปัญหาในทางบัญชีทั้งที่ไม่เสียหายจริง เพียงแค่มีความเสี่ยงเท่านั้น กระทรวงการคลังควรร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาปรับเกณฑ์การรับรู้รายได้ลง โดยเฉพาะการกันสำรองให้น้อยลง เช่น หนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้

หากจะสำรองร้อยละ 100 โดยอาจกันสำรอง 3 ปี (เป็นร้อยละ 30 ร้อยละ 30 และร้อยละ 40) หรือ 5 ปี โดยแบ่งเป็นร้อยละ 20 ต่อปี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ธนาคารช่วยเหลือผู้ประกอบการให้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

(4) โครงการระบบสารสนเทศการเงินการคลังภาครัฐ (GFMIS) ถือเป็นโครงการสำคัญในระบบการบริหารจัดการการเงินของภาครัฐไทย อย่างไรก็ตาม ควรตั้งงบประมาณสำหรับค่าบำรุงรักษาระบบที่เหมาะสมด้วย เนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 มีการตั้งงบประมาณเพื่อเป็นค่าบำรุงรักษาระบบสารสนเทศการเงินการคลังภาครัฐ (GFMIS) เป็นจำนวนสูงถึง 267.1568 ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงมาก

(5) กรณีแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใต้กรอบวงเงิน 1.57 แสนล้านบาท กระทรวงมหาดไทยเสนอโครงการขอรับการจัดสรรงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา วงเงินงบประมาณจำนวน 7.996 หมื่นล้านบาท แต่อาจจะไม่ได้รับการจัดสรร ประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าว่าการจัดสรรงบประมาณควรกระจายไปสู่ระดับพื้นที่ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ควรจัดสรรงบประมาณลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาด้วย เพราะการจัดสรรงบประมาณตามแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใต้กรอบวงเงิน 1.57 แสนล้านบาทนั้น หากจัดสรรเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างถนนและน้ำเป็นการกระจายงบประมาณรายจ่ายแก่ผู้ประกอบการด้านการก่อสร้าง หรือนักลงทุนหรือผู้ประกอบการรายใหญ่แต่ไม่ได้เข้าถึงพื้นที่แต่ประการใด

1.1.3 กรมธนารักษ์

(1) ควรสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาที่ดินราชพัสดุเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน หรือสร้างมูลค่าทรัพย์สินภาครัฐให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจะช่วยให้กรมธนารักษ์มีแหล่งเงินทุนเพิ่มมากขึ้น และลดภาระจากการสนับสนุนงบประมาณลงได้

(2) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันและปราบปรามการบุกรุกที่ราชพัสดุ พร้อมทั้งให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ควรเร่งดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนที่ดิจิทัลให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตาม กำกับดูแล และบริหารจัดการที่ดินภาครัฐได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ

(3) ควรนำระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อเสริมหรือทดแทนกำลังคนที่เกษียณอายุราชการ ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมให้มีความสะดวกรวดเร็ว และทันสมัยยิ่งขึ้น

(4) ควรเสนอแนวทางให้ส่วนราชการจัดตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายค่าเช่าพื้นที่บริเวณศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 และศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบพระชนมพรรษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยให้ส่วนราชการเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองเพื่อไม่ให้เป็นภาระกับกรมธนารักษ์ แม้ว่าปัจจุบันจะเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้กรมธนารักษ์ตั้งงบประมาณเพื่อจ่ายให้กับบริษัทมหาชนผู้บริหารพื้นที่ ได้แก่ 1) ค่าเช่าพื้นที่ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 จำนวน 2,782.96 ล้านบาท 2) ค่าเช่าพื้นที่ส่วนขยายโซน C ศูนย์ราชการ จำนวน 1,790.10 ล้านบาท และ 3) ค่าบริหารจัดการศูนย์ประชุมและแสดงสินค้า

นานาชาติ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15.4805 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวยังไม่สามารถสรุปได้ว่ามีความคุ้มค่าหรือมีประสิทธิภาพเพียงใด จึงควรมีการประเมินและทบทวนแนวทางให้ชัดเจนก่อนดำเนินการต่อไป

(5) ควรพิจารณาร่วมทุนกับภาคเอกชนในรูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public Private Partnership หรือ PPP) เพื่อลดภาระงบประมาณและนำความเชี่ยวชาญของภาคเอกชนมาใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยให้คนไทย.

(6) ควรประสานงานกับกองทัพ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือนในการจัดสรรที่ดินและก่อสร้างบ้านพักให้กับข้าราชการทั่วประเทศ.

1.1.4 กรมบัญชีกลาง

(1) ควรมีการพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง กรณีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่มีการผลิต จำหน่าย ก่อสร้าง หรือให้บริการทั่วไป หรืองานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้างที่มีวงเงินงบประมาณค่าก่อสร้างครั้งหนึ่งไม่เกิน 500,000 บาท อาจปรับลดให้เหลือไม่เกิน 100,000 บาท เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีคัดเลือกไปใช้วิธีจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีเฉพาะเจาะจงแทน นอกจากนั้น ควรกำหนดมาตรการที่เข้มงวดเพื่อป้องกันผู้รับจ้างทิ้งงานหรือส่งมอบงานล่าช้า โดยเฉพาะผู้รับจ้างที่เป็นคู่สัญญารับงานกับภาครัฐจำนวนมากแต่ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารโครงการ

(2) ควรพิจารณากำหนดมาตรการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดให้กับหน่วยงานนำไปปฏิบัติ แล้วจัดลำดับผลการเบิกจ่าย หน่วยงานใดมีผลการเบิกจ่ายในลำดับที่ 1 – 30 สำนักงบประมาณควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในส่วนของหมวดเงินเลื่อนเงินเดือนให้กับหน่วยงานนั้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากงบประมาณที่เคยได้รับเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเบิกจ่ายให้ดียิ่งขึ้น

(3) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของรัฐมีการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และแม้จะเป็นงบประมาณรายจ่ายงบกลางที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมบัญชีกลาง แต่กรมบัญชีกลางมีหน้าที่และอำนาจเพียงบริหารจัดการการใช้จ่ายงบประมาณเท่านั้น ยังขาดผู้รับผิดชอบเชิงนโยบายที่ชัดเจนที่จะเข้ามากำกับดูแลแก้ไขปัญหาในด้านค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งระบบ

(4) ควรรายงานการใช้จ่ายงบประมาณรายการค่าใช้จ่ายชดใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการในแต่ละปีงบประมาณด้วย เช่น การตั้งงบประมาณไว้ 4,000 ล้านบาท ในปี 2568 และการใช้จ่ายรายการดังกล่าวในปี 2567 เพื่อมาประกอบการพิจารณางบประมาณปี 2569 ที่ตั้งไว้ 4,000 ล้านบาท ว่ามีความสมเหตุสมผลเพียงใด รวมทั้งควรระบุเกณฑ์พิจารณาการใช้งบรายการดังกล่าวด้วย

(5) งบประมาณสวัสดิการรักษาพยาบาลข้าราชการ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกปี ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระการคลังของประเทศ จึงควรมีการทบทวนและกำหนดมาตรการเพื่อบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าทางการเงิน ในขณะที่สวัสดิการการรักษายังคงอยู่เช่นเดิม จึงควรพิจารณามาตรการที่เคยมีการนำเสนอมาแล้วกว่า 10 ปี แต่ยังไม่มีความคืบหน้า เช่น มาตรการรวมจ่าย (Bundled Payment) เป็นการเหมาจ่ายค่ารักษาพยาบาลสำหรับโรคหรือหัตถการแทนการจ่ายค่าบริการย่อยแต่ละรายการ ซึ่งจะช่วยให้โรงพยาบาลบริหารจัดการต้นทุน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประกันภัยต่อ (Re-insurance) เป็นการบริหารความเสี่ยงโดยให้บริษัทประกันภัยเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลส่วนหนึ่ง ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงทางการคลังให้กับภาครัฐ.

(6) การเสนอโครงการก่อสร้างอาคารยังคงดำเนินการตามปกติ แม้ในภาวะที่การจัดเก็บรายได้ลดลง ประกอบกับความแตกต่างด้านความเชี่ยวชาญในการพิจารณาแบบรูปรายการซึ่งอาจกระทบต่อประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการลงทุน จึงควรจัดตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อพิจารณาโครงการก่อสร้างอาคาร โดยมีลักษณะคล้ายกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับมาตรฐานการตรวจสอบและอนุมัติโครงการให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์การคลังของประเทศ อีกทั้งยังช่วยให้โครงการต่าง ๆ ดำเนินการโดยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง อันจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม.

1.1.5 กรมศุลกากร

(1) ควรมีมาตรการตรวจสอบกระบวนการนำเข้าขยะพิษตั้งแต่ต้นทางอย่างจริงจัง เนื่องจากสินค้าที่นำเข้ามาบางอย่างก่อให้เกิดอันตรายหรือผลกระทบต่อระบบระบบนิเวศ สารพิษไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ และควรมีความเข้มงวดมากขึ้นเกี่ยวกับมาตรการหลักเกณฑ์ควบคุมดูแลการรั่วไหลของสินค้าในเขตปลอดอากรหรือฟรีโซน กรณีการผลิต ผสม ประกอบ อย่างรัดกุมเพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วน รวมถึงเพื่อประโยชน์ทางอากรศุลกากรในการประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศ

(2) การจัดหาระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ควรเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ หากภาครัฐมีงบประมาณอย่างจำกัด นอกจากนั้น ควรมีแผนงานด้านบุคลากรเพื่อรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย

(3) มาตรการภาษีหัวน้ำหอม ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคหลายด้านโดยเฉพาะจะทำให้สินค้าฟุ่มเฟือยมีราคาสูงขึ้น ดังนั้น การจัดเก็บภาษีหัวน้ำหอมจึงมีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจและการบริหารจัดการทรัพยากรในประเทศอย่างมาก และการปฏิบัติพิธีการศุลกากรนำเข้าน้ำหอมและหัวน้ำหอม กรมศุลกากรและกรมสรรพสามิตควรมีการทบทวนพิกัดสรรพสามิตหรือพิกัดศุลกากรที่เกี่ยวข้องให้รอบคอบและรอบด้าน

(4) ด่านศุลกากรเขตพื้นที่ชายแดนซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจปล่อยสินค้าในพื้นที่ชายแดนที่มีการนำเข้าและส่งออกจำนวนมาก ควรมีเจ้าหน้าที่ด่านศุลกากรที่เพียงพอเหมาะสมสำหรับรองรับภารกิจดังกล่าวเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและยังสามารถเพิ่มการจัดเก็บภาษีให้แก่ประเทศได้ในระดับหนึ่งด้วย

1.1.6 กรมสรรพสามิต

(1) ควรมีมาตรการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการดำเนินการกรณีผู้ผลิตและจำหน่ายรถยนต์ไฟฟ้าที่อาจประสบปัญหาทางการเงินและก่อให้เกิดการปิดตัวของผู้ผลิตและจำหน่ายรถยนต์ในประเทศไทยตามที่ตกลงไว้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมาตรการดังกล่าว กรมต้องดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง รวมถึงเพื่อเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินการต่อไปในอนาคต

(2) ควรวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิภาพการผลิตแสตมป์ของสินค้าประเภท สุรา ยาสูบ และไพ่ ให้มีความคุ้มทุนและมีความทันสมัยและพัฒนาระบบเทคโนโลยีมาใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบราคาที่ถูกต้องและการจ่ายภาษีของผู้ประกอบการได้อย่างถูกต้องด้วย รวมถึงควรเตรียมความพร้อมรองรับกฎหมายว่าด้วยสุราชุมชนที่เป็นการส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม โดยเฉพาะผู้ผลิตสุราชุมชนซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีศักยภาพต่อยอดทางด้านเศรษฐกิจ

(3) ควรมีมาตรการควบคุมสำหรับผู้ที่ลักลอบการจำหน่ายบุหรี่ผิดกฎหมายอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภคและทำให้รัฐต้องขาดรายได้มาพัฒนาประเทศ และปัจจุบันมีผู้ลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ผิดกฎหมายให้กลุ่มลูกค้าที่ต้องการสินค้าราคาถูก ซึ่งการจำหน่ายบุหรี่ผิดกฎหมายอาจเสี่ยงทำให้ผู้สูบได้รับอันตรายจากสารปนเปื้อนจากสารเคมีตกค้างด้วย นอกจากนั้นควรมีมาตรการปราบปรามเชิงรุกในทุกมิติทั้งในส่วนของการสืบค้นและตรวจสอบการกระทำผิด

(4) การจัดเก็บภาษีน้ำมันของกรมสรรพสามิตที่มีจำนวน 253,700 ล้านบาทนั้น กรมสรรพสามิตควรเร่งประเมินผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรมจากการรั่วไหลของน้ำมันเถื่อนและการปิดด่านชายแดนที่อาจส่งผลต่อรายได้ พร้อมทั้งวิเคราะห์จำนวนคดีและมูลค่าการจับกุมผู้กระทำความผิดในรอบปีที่ผ่านมาเพื่อระบุช่องว่างในการจัดเก็บเพิ่มเติม และพิจารณาความเพียงพอของงบประมาณปี 2569 สำหรับการจัดซื้อระบบเทคโนโลยีและอัตรากำลังบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามและจัดเก็บรายได้ให้สูงสุด.

1.1.7 กรมสรรพากร

(1) ควรนำระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในรูปแบบเรียลไทม์ (Realtime VAT Collection) มาใช้ เนื่องจากเป็นระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถรายงานและชำระภาษีมูลค่าเพิ่มทันทีหรือเกือบทันทีที่มีการทำธุรกรรมการขายสินค้าและบริการ ออกใบกำกับภาษีแบบดิจิทัลและส่งให้กรมสรรพากรได้ทันทีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ป้องกันการออกใบกำกับภาษีเท็จและการหลีกเลี่ยงภาษี รวมทั้งเจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทันทีช่วยในการตรวจสอบและคืนภาษีได้รวดเร็ว โดยเห็นว่าระบบการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มแบบเรียลไทม์จะสร้างการหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มแหล่งรายได้ให้แก่ประเทศได้อีกทางหนึ่ง

(2) ควรมีแนวทางการรับมือมาตรการทางภาษีอากรระหว่างประเทศอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการตั้งกำแพงภาษีและการจัดเก็บภาษีรูปแบบใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต และต้องจัดเตรียมข้อมูลเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรรองรับสถานการ์ดังกล่าว นอกจากนั้นกรมจะต้องปรับแนวทางปฏิบัติทางภาษีให้สอดคล้องกับข้อกำหนดเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีและป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีควบคู่ไปด้วย

(3) ควรลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลเพื่อเป็นการกระตุ้นการจ้างงานและเพิ่มสภาพคล่องทางธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการ รวมถึงสามารถดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้ นอกจากนั้น ควรลดการใช้กระดาษหรือลดความซ้ำซ้อนของการจัดส่งเอกสารในการติดต่อประสานงาน โดยให้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้อย่างครบวงจร รวมถึงควรให้รางวัลสำหรับผู้เสียภาษีดีเด่นเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้เสียภาษี

1.1.8 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

(1) ควรกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้ครอบคลุมทั้งมิติด้านประสิทธิภาพทางการเงินและมิติด้านการให้บริการสาธารณะโดยเฉพาะการมีตัวชี้วัดที่สะท้อนระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ เพื่อให้รัฐวิสาหกิจมุ่งปฏิบัติภารกิจด้านการให้บริการสาธารณะอย่างแท้จริง สำหรับการประปานครหลวงและการประปาส่วนภูมิภาคควรพิจารณาเพิ่มตัวชี้วัดด้านอัตราน้ำสูญเสียเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรกำกับดูแลให้การรถไฟแห่งประเทศไทยบริหารจัดการทรัพย์สินประเภทที่ดินซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากทั่วประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะการนำไปใช้ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างสมดุล เช่น การให้เช่าในอัตราที่เป็นธรรมแก่ประชาชนทั่วไป และการพัฒนาเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างรายได้กลับคืนแก่รัฐอย่างยั่งยืน

(3) ควรส่งเสริมและผลักดันให้การรถไฟแห่งประเทศไทยปรับปรุงคุณภาพการให้บริการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านความตรงต่อเวลา ความสะอาด ความสะดวกสบาย และความปลอดภัย เพื่อยกระดับภาพลักษณ์ของระบบขนส่งทางรางของประเทศ และสามารถดึงดูดกลุ่มผู้โดยสารที่มีกำลังซื้อสูง ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มรายได้และลดภาระทางการคลังในระยะยาว

(4) ควรตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมของโครงการจัดหารถยนต์ไฟฟ้า (EV) จำนวน 1,400 คัน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาระหนี้สินในอนาคต เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางการคลังเช่นเดียวกับกรณีที่เกิดขึ้นในอดีต และควรมีระบบติดตามและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการดำเนินการ

(5) ควรกำหนดนโยบายหรือแนวทางการตั้งเป้าหมายการเพิ่มรายได้ที่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินของรัฐวิสาหกิจให้ชัดเจนว่าต้องมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณที่ผ่านมาหรือไม่ และเพิ่มขึ้นในสัดส่วนใด เหตุผลสำคัญเนื่องจากสัดส่วนรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากรจากรัฐพาณิชย์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2565 อยู่ที่ร้อยละ 68.2 ของรายได้ทั้งหมด แต่ปี 2569 กลับลดลงเหลือเพียงร้อยละ 61.6 นอกจากนี้ ตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เกี่ยวกับจำนวนโครงการร่วมลงทุนภาครัฐและเอกชน (PPP) ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควรระบุให้ชัดเจนว่ามีโครงการใดบ้าง พร้อมรายละเอียดลักษณะงาน วงเงิน และระยะเวลาดำเนินการ เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

1.1.9 สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

(1) จากประมาณการหนี้สาธารณะต่อ GDP ล่วงหน้า 5 ปี พบว่าจะชนเพดานร้อยละ 70 ในปี 2572 ตามตารางที่ 1 ประมาณการหนี้สาธารณะ (เอกสารงบประมาณ 2569) และหากนำตัวเลข GDP จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแทนที่ในการประมาณการล่วงหน้า 5 - 10 ปี ถึงปี 2578 จะเห็นว่าหนี้สาธารณะจะชนเพดานร้อยละ 70 ภายในปี 2570 ตามตารางที่ 2 ประมาณการ GDP (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) โดยทั้งสอง

ตารางดังกล่าวมีประมาณการรายรับอยู่ที่ร้อยละ 15.60 และรายจ่ายอยู่ที่ร้อยละ 18.80 ของ GDP ในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยตัวเลข GDP ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่า ดังนั้น เพื่อให้หนี้สาธารณะในอนาคต 5 – 10 ปีข้างหน้าไม่เกินกรอบเพดานที่กำหนดไว้ ควรปรับรายได้เป็นร้อยละ 16.00 และรายจ่ายคงที่ร้อยละ 18.80 ตัวเลขหนี้สาธารณะจะอยู่ในกรอบ ตามตารางที่ 3 ประมาณการ GDP ตามข้อสังเกต ซึ่งการเพิ่มรายได้ของรัฐมีหลายช่องทาง เช่น 1) เพิ่มฐานของผู้เสียภาษีให้มากขึ้นแม้จะอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ต้องจ่ายภาษี 2) แก้ไขพระราชบัญญัติบางฉบับเพื่อนำรายได้นอกงบประมาณของหน่วยรับงบประมาณหรือกองทุนบางส่วนนำส่งเข้าคลังเป็นรายได้แผ่นดิน และ 3) ปรับเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) โดยทำเป็นขั้นตอนและนำรายได้ส่วนที่เพิ่มบางส่วนจ่ายกลับคืนแก่ผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ ภาครัฐต้องเสริมสร้างความเข้าใจความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการบริหารหนี้สาธารณะให้เป็นไปตามกรอบ เพื่อไม่เป็นภาระต่อประชาชนเองในอนาคต.

ตารางที่ 1 ประมาณการหนี้สาธารณะ (เอกสารงบประมาณ 2569)

ปีงบประมาณ	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578
รายได้ (ล้านบาท) 15.60%	2,887,000	2,920,600	3,096,400	3,244,100	3,389,700	3,696,788	3,863,144	4,040,848	4,222,686	4,416,930	4,620,109
รายจ่าย (ล้านบาท) 18.80%	3,752,700	3,780,600	3,855,000	3,966,000	4,093,000	4,455,104	4,655,583	4,869,740	5,088,879	5,322,967	5,567,823
ดุลการคลัง (ล้านบาท)	865,700	860,000	758,600	721,900	703,300	758,316	792,440	828,892	866,192	906,037	947,715
ดุลการคลังต่อ GDP (ร้อยละ)	4.50	4.30	3.60	3.30	3.10	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20
หนี้สาธารณะ (ล้านบาท)	12,605,834	13,461,963	14,242,312	14,983,098	15,642,927	16,401,243	17,193,682	18,022,574	18,888,766	19,794,803	20,742,518
หนี้สาธารณะต่อ GDP (ร้อยละ)	**65.60**	**67.30**	**68.50**	**69.20**	**69.30**	**69.21**	**69.43**	**69.58**	**69.78**	**69.91**	**70.04**
ประมาณการGDP (ตามปีปฏิทิน)	19,310,000	20,082,400	20,885,700	21,742,000	22,676,900	23,697,361	24,763,742	25,902,874	27,068,503	28,313,654	29,616,082
ประมาณการGDP % (ตามปีปฏิทิน)	**2.85**	**4.00**	**4.00**	**4.10**	**4.30**	**4.50**	**4.50**	**4.60**	**4.50**	**4.60**	**4.60**

ตารางที่ 2 ประมาณการ GDP (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ปีงบประมาณ	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578
รายได้ (ล้านบาท) 15.60%	2,887,000	2,920,600	3,133,190	3,255,384	3,388,855	3,541,339	3,700,714	3,870,947	4,045,140	4,231,216	4,425,852
รายจ่าย (ล้านบาท) 18.80%	3,752,700	3,780,600	3,775,895	3,923,155	4,084,005	4,267,768	4,459,835	4,664,988	4,848,982	5,017,788	5,276,978
ดุลการคลัง (ล้านบาท)	865,700	860,000	642,706	667,771	695,150	726,429	759,121	794,040	803,842	786,572	851,125
ดุลการคลังต่อ GDP (ร้อยละ)	4.56	4.43	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.20	3.10	2.90	3.00
หนี้สาธารณะ (ล้านบาท)	12,605,834	13,465,834	14,108,540	14,776,311	15,471,460	16,197,889	16,957,010	17,751,050	18,554,892	19,341,464	20,192,590
หนี้สาธารณะต่อ GDP (ร้อยละ)	**66.26**	**69.17**	**70.25**	**70.81**	**71.22**	**71.35**	**71.48**	**71.54**	**71.56**	**71.31**	**71.17**
ประมาณการGDP (ตามปีปฏิทิน)	18,969,073	19,405,362	20,084,550	20,867,847	21,723,429	22,700,893	23,722,527	24,813,764	25,930,383	27,123,181	28,370,847
ประมาณการGDP % (ตามปีปฏิทิน)	**2.10**	**2.30**	**3.50**	**3.90**	**4.10**	**4.50**	**4.50**	**4.60**	**4.50**	**4.60**	**4.60**

ตารางที่ 3 ประมาณการ GDP ตามข้อสังเกต

ปีงบประมาณ	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578
รายได้ (ล้านบาท) 16.00%	2,887,000	2,920,600	3,213,528	3,338,856	3,475,749	3,632,143	3,795,604	3,970,202	4,148,861	4,339,709	4,539,336
รายจ่าย (ล้านบาท) 18.80%	3,752,700	3,780,600	3,775,895	3,923,155	4,084,005	4,267,768	4,459,835	4,664,988	4,848,982	5,017,788	5,276,978
ดุลการคลัง (ล้านบาท)	865,700	860,000	562,367	584,300	608,256	635,625	664,231	694,785	700,120	678,080	737,642
ดุลการคลังต่อ GDP (ร้อยละ)	4.56	4.43	2.80	2.80	2.80	2.80	2.80	2.80	2.70	2.50	2.60
หนี้สาธารณะ (ล้านบาท)	12,605,834	13,465,834	14,028,201	14,612,501	15,220,757	15,856,382	16,520,613	17,215,398	17,915,519	18,593,598	19,331,240
หนี้สาธารณะต่อ GDP (ร้อยละ)	**66.26**	**69.17**	**69.85**	**70.02**	**70.07**	**69.85**	**69.64**	**69.38**	**69.09**	**68.55**	**68.14**
ประมาณการGDP (ตามปีปฏิทิน)	18,969,073	19,405,362	20,084,550	20,867,847	21,723,429	22,700,893	23,722,527	24,813,764	25,930,383	27,123,181	28,370,847
ประมาณการGDP % (ตามปีปฏิทิน)	**2.10**	**2.30**	**3.50**	**3.90**	**4.10**	**4.50**	**4.50**	**4.60**	**4.50**	**4.60**	**4.60**

(2) จากข้อมูลปัจจุบันที่แสดงให้เห็นว่าหนี้สาธารณะของประเทศไทยกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดว่าจะถึงร้อยละ 67.3 ของ GDP ในปี 2569 และอาจเกินเพดานกฎหมายกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ของ GDP ก่อนปี 2572 เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังและวินัยทางการเงิน รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการหนี้อย่างเข้มงวดภายใต้กรอบปัจจุบันด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้และใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด ควบคู่ไปกับการเร่งส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การขยายเพดานหนี้สาธารณะควรเป็นแนวทางสุดท้ายและต้องกำหนดแผนการคลังที่ชัดเจน เพื่อไม่ให้กระทบต่อความเชื่อมั่นและเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศ.

(3) ควรประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการออกและเสนอขายโทเคนดิจิทัลของรัฐบาล Government Token หรือ G-Token หรือสินทรัพย์ดิจิทัลที่ออกโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นเครื่องมือการระดมทุนรูปแบบใหม่ของรัฐบาลที่สามารถทดแทนการออกพันธบัตรออมทรัพย์ได้ รวมถึงเพื่อส่งเสริมและเพิ่มโอกาสให้ประชาชนมีทางเลือกในการลงทุนอีกทางหนึ่ง

(4) ควรมีการกำหนดกรอบการใช้นโยบายกึ่งการคลังตามมาตรา 28 ของพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 ให้ชัดเจนและเหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันด้วยข้อจำกัดของงบประมาณรัฐบาลจะหันมาใช้ช่องทางของมาตรา 28 นี้มากขึ้น และแม้ว่าการดำเนินการตามมาตรา 28 จะไม่ถือเป็นหนี้สาธารณะและไม่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะที่จะบริหารจัดการ แต่ก็จะต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายชดเชยต้นทุนทางการเงินซึ่งจะเป็นภาระต่องบประมาณของประเทศในอนาคต

1.1.10 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

(1) ควรพิจารณาทบทวนการกำหนดนโยบายการคลัง เพื่อให้มีพื้นที่การคลังที่เพียงพอต่อการบริหารวัฏจักรเศรษฐกิจระยะสั้นและการพัฒนาประเทศในระยะยาว รวมทั้งการรักษาเสถียรภาพทางการคลังซึ่งเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วน โดยเฉพาะการเพิ่มสัดส่วนการจัดเก็บรายได้ โดยการปฏิรูปโครงสร้างภาษี เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยมากขึ้น ซึ่งอาจดำเนินการได้โดยการขยายฐานภาษี การสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี การปรับโครงสร้างภาษีมูลค่าเพิ่ม การเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการจัดเก็บภาษี และการทบทวนรายการหักลดหย่อนภาษี เป็นต้น

(2) ควรวางกรอบนโยบายที่ชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมสถาบันการเงินเพื่อให้สามารถดำเนินการได้จริงในทางปฏิบัติ เนื่องจากปัจจุบันการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสถาบันการเงินประชาชน พ.ศ. 2562 ยังคงมีปัญหาและเงื่อนไขหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ มาตรการช่วยเหลือด้านการเงินและบัญชีที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชนระดับฐานรากตามเจตนารมณ์ของกฎหมายยังคงมีข้อจำกัด จึงควรมีการปรับปรุงทั้งด้านนโยบาย มาตรการ และกระบวนการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

(3) ควรร่วมกับกรมสรรพากรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศึกษาและกำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษี ณ พื้นที่ที่เกิดรายได้ โดยอาจกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้มีรายได้ในท้องที่ใดชำระภาษีในท้องที่นั้น แนวทางนี้จะช่วยให้ตัวเลขการชำระภาษีและรายได้ของแต่ละพื้นที่หรือจังหวัดสอดคล้องกับข้อเท็จจริงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการจัดเก็บภาษีในภาพรวมของประเทศ ส่งเสริมความเป็นธรรมและเพิ่มรายได้ให้ท้องถิ่นสามารถนำไปพัฒนาพื้นที่ได้ตรงตามความต้องการของประชาชน

1.1.11 สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน)

(1) ควรพิจารณาเพิ่มช่องทางในการจัดหารายได้ เช่น การร่วมลงทุนกับภาคเอกชน (Public–Private Partnership: PPP) ซึ่งจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนที่เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางการเงินอย่างยั่งยืน ลดการพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐให้น้อยที่สุด

(2) การลงทุนทางธุรกิจต่าง ๆ ควรมีการศึกษาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบคอบและรอบด้านก่อนดำเนินโครงการ ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ โดยเฉพาะโครงการที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มเปราะบาง หรือชุมชนท้องถิ่น

(3) ควรมีการวิเคราะห์ต้นทุน ผลประโยชน์ และประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการลงทุนเป็นระยะ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือและกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางการเงินได้อย่างทันท่วงที เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ เหตุการณ์ภัยพิบัติ เป็นต้น ตลอดจนการประเมินหรือศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนโครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

1.1.12 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

(1) ควรพิจารณาเสนอแนวทางต่อธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อผ่อนปรนหลักเกณฑ์การกันสำรองเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ การจัดชั้นหนี้ รวมถึงหลักเกณฑ์การรับรู้รายได้จากลูกหนี้ในระหว่างการปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ ตลอดจนให้สามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่กำหนด สาเหตุเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันอยู่ในภาวะชะลอตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรไทยจำนวนมาก การผ่อนปรนหลักเกณฑ์ทางบัญชีดังกล่าวจะช่วยให้ธนาคารสามารถบริหารจัดการหนี้ของลูกหนี้ได้อย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น

(2) รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบของเงินอุดหนุนหรือเงินทุนหมุนเวียนเพื่อช่วยลดต้นทุนทางการเงินของธนาคารซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ในภาคเกษตร และส่งผลให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้ฟื้นตัวอย่างยั่งยืน

(3) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอย่างครบวงจร ทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยควรเน้นช่องทางการจำหน่ายทั้งในรูปแบบออฟไลน์ เช่น ตลาดชุมชนหรือตลาดเฉพาะกลุ่ม และช่องทางออนไลน์ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้าให้แก่เกษตรกรไทย ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง และสามารถนำรายได้กลับมาชำระหนี้ให้แก่ธนาคารได้อย่างต่อเนื่อง

(4) ควรศึกษาและจัดทำโมเดลการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะในพืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ข้าวและมันสำปะหลัง ทั้งนี้ ปัจจุบันประเทศคู่แข่งสำคัญ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่เกินกว่า 1,000 กิโลกรัม ในขณะที่ประเทศไทยยังมีผลผลิตเฉลี่ยต่ำกว่ามาก เช่นเดียวกับกรณีของมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรายงานว่าทางทฤษฎีสามารถผลิตได้ 10–15 ตันต่อไร่ แต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่เกษตรกรไทยทำได้เพียงประมาณ 5 ตันต่อไร่ ดังนั้น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรมีบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความรู้ เทคโนโลยี และปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมแก่เกษตรกร เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกรรมไทยในระยะยาว

(5) ควรพิจารณาวางแผนการจัดจำหน่ายสลากออมทรัพย์ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ การเพิ่มปริมาณจำหน่ายสลากออมทรัพย์จะเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินให้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรโดยไม่กระทบต่อภาระหนี้ของภาคครัวเรือน และยังเป็นการส่งเสริมการออมในระบบอย่างยั่งยืน

1.1.13 ธนาคารออมสิน

(1) ควรหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการบังคับชำระหนี้จากผู้ค้ำประกันทั้งที่ยังสามารถติดตามหนี้จากผู้กู้หลักได้ ธนาคารออมสินควรออกมาตรการที่สมดุลและเป็นธรรมเพื่อไม่ให้ผู้ค้ำประกันต้องรับภาระเกินสมควร

(2) ควรกำหนดนโยบายหรือแนวทางสนับสนุนลูกค้าของธนาคารออมสินให้สามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายย่อย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มแรงงานอิสระ ผ่านการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการเงิน การตลาด การใช้เทคโนโลยี และการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบธุรกิจและยกระดับรายได้ของประชาชนในระยะยาว

(3) ควรพิจารณากำหนดแนวทางเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่อยู่ในระบบเครดิตบูโร เช่น พ่อค้าแม่ค้าในตลาดสด หรือผู้ประกอบอาชีพอิสระ ที่อาจไม่มีประวัติทางการเงินชัดเจนในระบบของสถาบันการเงิน ธนาคารออมสินควรพัฒนาเกณฑ์การพิจารณาสินเชื่อที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(4) การแก้ไขปัญหาหนี้สินในภาคประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ ควรพิจารณาปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในบางประเภทหรือบางกลุ่มเป้าหมายลง เพื่อแบ่งเบาภาระทางการเงินของประชาชน ซึ่งในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยของธนาคารออมสินอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5.8 ซึ่งถือว่าสูงเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 1.7 แล้ว ทั้งนี้ อัตราดอกเบี้ยควรต่ำกว่าร้อยละ 5 เพื่อให้สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของประชาชน

1.1.14 ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

(1) ควรสนับสนุนสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการ SMEs รายย่อยให้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่เข้าเงื่อนไขของธนาคาร โดยใช้การสำรวจพื้นที่และให้คำปรึกษาด้านเงินทุนให้กับเกษตรกรรายย่อย ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างโอกาสในการขยายธุรกิจและสามารถชำระเงินทุนคืนได้ และกรณีที่ไม่สามารถอนุมัติวงเงินกู้ได้ ควรแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบถึงเงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา

(2) ควรสนับสนุนงบประมาณในการทำตลาดให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นกลไกในการสนับสนุนการตลาดให้กับผู้ประกอบการ SMEs ทั้งรายใหม่และรายเก่าที่ยังมีข้อจำกัดด้านการตลาด โดยอาจร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ไทยทั้งด้านการเงินและการพัฒนาศักยภาพ

(3) ควรพิจารณาปรับเงื่อนไขในการอนุมัติวงเงินกู้ให้กับผู้ประกอบการ SMEs โดยพิจารณาจากหนี้ทั้งหนี้ในระบบที่กู้จากสถาบันการเงินอื่นและหนี้นอกระบบ เพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจได้ต่อไป โดยใช้การบริหารความเสี่ยงในการอำนวยสินเชื่อแบบองค์รวม และผ่อนปรนให้ลูกค้าได้มากขึ้นโดยไม่กระทบกับปัญหาในการผ่อนชำระหนี้

(4) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับบัญชีการเงินกับผู้ประกอบการ SMEs โดยใช้เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งในการกู้ยืมเงินเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและมีความพร้อมในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เกิดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการบัญชี การเงิน การตลาด ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน

1.1.15 บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

ควรเร่งรัดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทและบริการของบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมให้แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) อย่างกว้างขวางและทั่วถึง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการค้ำประกันสินเชื่อได้มากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบการ SME ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการมีอยู่และประโยชน์ของบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม จึงมักเข้าไปขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์โดยตรง และเมื่อถูกปฏิเสธเนื่องจากไม่มีหลักประกันก็มิได้รับคำแนะนำถึงช่องทางการใช้บริการค้ำประกันสินเชื่อผ่านบรรษัท

1.1.16 กองทุนการออมแห่งชาติ

(1) ควรมีแผนการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของเงินกองทุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนต่อบทบาทและประโยชน์ของกองทุนการออมแห่งชาติและเพื่อให้มีผู้สนใจมาสมัครเข้ากองทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นควรทบทวนการลงทุนและการให้ผลตอบแทนจากการลงทุน รวมทั้งการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะรายจ่ายที่มีสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับผลการดำเนินงานที่มีรายรับน้อยกว่ารายจ่าย

(2) ควรประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยงเชิงนโยบายอย่างรอบด้านตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อเสถียรภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงานของกองทุนการออมแห่งชาติ เช่น ความเสี่ยงจากการขาดส่งเงินสะสมของสมาชิกอย่างต่อเนื่องหรือแนวโน้มของสมาชิกที่มีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งอาจเพิ่มภาระการจ่ายผลประโยชน์ในระยะยาว การประเมินเชิงคาดการณ์เหล่านี้

จะช่วยให้กองทุนสามารถปรับตัวเชิงนโยบายได้อย่างเหมาะสม และรักษาความมั่นคงทางการคลังในอนาคต นอกจากนั้น ควรมีการจัดทำข้อมูลจำนวนผู้ออมที่มีอยู่และการส่งเงินออมต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบจำนวนผู้ส่งเงินออมที่ขาดส่งเงินออมว่ามีสัดส่วนต่างกันอย่างไร

(3) การขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 กองทุนการออมแห่งชาติควรนำผลการดำเนินงานของกองทุนมารายงานต่อวุฒิสภาด้วย เนื่องจากในปี 2568 กองทุนได้ทำสัญญาจ้างบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน จำนวน 6 แห่ง ซึ่งกองทุนถือเป็นหน่วยลงทุนที่ต้องมีกำไร ดังนั้น การจ้างบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนจึงต้องมีการคาดการณ์หรือกำหนดเป้าหมายผลตอบแทน รวมถึงการประเมินผลความสำเร็จอย่างชัดเจน การขอรับการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีจึงควรนำผลการดำเนินงานจริงมาประกอบการพิจารณาเพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการบริหารกองทุน

1.1.17 กองทุนประชารัฐสวัสดิการเพื่อเศรษฐกิจฐานรากและสังคม

(1) ควรแก้ไขข้อจำกัดในการเข้าถึงสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีปัญหาทางทะเบียนราษฎร โดยเฉพาะคนไร้บ้านหรือคนเร่ร่อนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลาง ให้สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการแห่งรัฐ รวมถึงกรณีผู้ที่ไม่มีสมาร์ทโฟนหรือมีสมาร์ทโฟนแต่ไม่สามารถใช้งานได้ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการลงทะเบียนการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการแห่งรัฐในการยืนยันตัวตนด้วย

(2) ควรพิจารณาปรับเกณฑ์ผู้ได้รับสวัสดิการแห่งรัฐ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายและจัดตามประเภทการให้ความช่วยเหลือให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากการแบ่งกลุ่มรายได้ตามนิยามเส้นความยากจนยังพบปัญหาสัดส่วนผู้ยากจนที่ยังตกหล่น ซึ่งเป็นผู้ยากจนที่ยังไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลืออย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากรายได้และองค์ประกอบจำเป็นอื่นที่อาจเผชิญกับความเสี่ยงที่จะตกอยู่ในภาวะยากจนได้ง่าย ผู้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพหรือมีรายได้เพียงพอแต่ยังมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้น หรือเป็นผู้ทุพพลภาพทางการเคลื่อนไหว เช่น ค่าใช้จ่ายการดูแลอุปการะบุคคลอื่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นตามสภาวะทางสังคมปัจจุบัน

(3) ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาความทับซ้อนของฐานข้อมูลสวัสดิการกระทรวงการคลังกับกระทรวงมหาดไทย ในการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่มีรายได้น้อยหรือคนที่อยู่ในภาวะยากลำบากอย่างแท้จริง และสามารถที่จะระบุจำนวนผู้ที่ตกหล่นจากการให้ความช่วยเหลือในทุกกลุ่มเป้าหมายได้ครอบคลุมทั่วถึง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในการขยายผลไปสู่การช่วยเหลือให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการเพิ่มการให้ความช่วยเหลือระยะยาวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในมิติอื่น ๆ เช่น การศึกษา การฝึกอาชีพ เป็นต้น โดยอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของผู้ถือบัตรอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเกิดประโยชน์ในการติดตามและประเมินผลโครงการในอนาคตได้อย่างแม่นยำมากขึ้น

(4) ควรพิจารณานโนบายเกี่ยวกับเงื่อนไขในการใช้จ่ายบัตรซื้อสินค้าในร้านค้าที่ร่วมโครงการของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้สามารถใช้ได้กับร้านค้ารายย่อยในพื้นที่เพื่อให้งบประมาณภาครัฐกระจายลงสู่พื้นที่ได้อย่างแท้จริง ไม่กระจุกตัวเฉพาะร้านค้าขนาดใหญ่หรือบริษัทใดบริษัทหนึ่ง

1.1.18 กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

(1) ควรส่งเสริมและสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อบูรณาการด้านข้อมูลความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งเสริมให้เกิดการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศหรือการพัฒนาทักษะของกำลังคนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน แบบอัพสกิล (Upskill) และรีสกิล (Reskill) เพื่อการพัฒนาในอนาคต

(2) ควรมีการศึกษาถึงความเป็นได้ ผลดี ผลเสีย เกี่ยวกับการเข้าเป็นสมาชิกบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด หรือเครดิตบูโร (Credit Bureau) เพื่อให้เป็นอีกหนึ่งมาตรการในการบังคับชำระหนี้

(3) กรณีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษามีการตั้งงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการหนี้ โดยการจ้างบริษัทกฎหมายภายนอกมาช่วยติดตามหนี้และฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ผิดนัดชำระหนี้ เพื่อให้ได้เงินคืนกลับมาหมุนเวียนในระบบนั้น ข้อเท็จจริงพบว่ามีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง แต่ยังไม่สามารถแสดงหลักฐานหรือข้อมูลชัดเจนได้ว่าการดำเนินการกับผู้ผิดนัดชำระหนี้นั้นมีผลสำเร็จอย่างไร การจ้างบริษัทกฎหมายภายนอก วงเงินการจ้าง และผลสัมฤทธิ์ของการจ้างที่ผ่านมาไม่มีรายละเอียดประกอบการชี้แจงจากผู้รับผิดชอบ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า อาจมีปัญหาหรืออุปสรรคในการติดตามหนี้จริง ในปีงบประมาณต่อไปจึงควรระบุข้อมูลเหล่านี้ให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ

1.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.2.1 ภาพรวมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1) ควรพิจารณาบูรณาการงานระหว่างสำนักงานเกษตรจังหวัดกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหรือพิจารณารวมสองหน่วยงานเข้าด้วยกัน จากข้อมูลพบว่าสำนักงานเกษตรจังหวัดมีภารกิจหลักด้านการปฏิบัติงานตามนโยบายและภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขณะที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมีภารกิจด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในจังหวัดนั้น ๆ ประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่า สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสามารถดำเนินการทั้งสองภารกิจได้ในหน่วยงานเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในกระทรวงอื่น ๆ มีหน่วยงานระดับจังหวัดที่เป็นหน่วยงานเดียว เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด นอกจากนี้ ปัจจุบันสองหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ จึงควรเสนอประเด็นนี้ให้ สำนักงาน ก.พ. สำนักงาน ก.พ.ร. และคณะรัฐมนตรี พิจารณาทบทวนและยุบรวมสองหน่วยงานนี้ให้เป็นหน่วยงานเดียวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อนในการบริหารจัดการ

(2) วงเงินงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรไม่สามารถแสดงให้เห็นได้ว่างบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2569 รายการใดที่จะสามารถทำให้เกษตรกรมีผลผลิตการเกษตรในราคาที่ดีและในราคาที่เกษตรกรพึงพอใจ แม้จะมีการชี้แจงว่ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์เน้นการพัฒนาด้านคุณภาพและการลดต้นทุนการผลิตก็ยังไม่สามารถตอบได้ว่าเกษตรกรจะมีผลผลิตการเกษตรในราคาที่ดีและพึงพอใจได้อย่างไร ดังนั้น กระทรวงควรกำหนดแผนงาน โครงการและงบประมาณรายจ่ายที่เป็นรูปธรรมที่สามารถตอบโจทย์กรณีราคาผลผลิตการเกษตรได้ ทั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานต้นทางในการกำกับดูแลและสนับสนุนผลผลิต

การเกษตรต้นทางที่ไม่สามารถปฏิเสธว่าผลผลิตการเกษตรราคาดีหรือไม่ และเกษตรกรพึงพอใจราคาผลผลิตการเกษตรหรือไม่

1.2.2 สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1) ควรใช้งบลงทุนของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการบริหารจัดการน้ำ โดยเฉพาะการจัดเก็บและกักเก็บน้ำเพื่อรองรับความไม่แน่นอนของสภาพภูมิอากาศในอนาคต กระทรวงควรเร่งดำเนินโครงการด้านน้ำให้มากขึ้น และควรส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถคำนวณต้นทุนน้ำต่อหนึ่งลูกบาศก์เมตรได้ เพื่อใช้ในการวางแผนการผลิตได้อย่างเหมาะสม

(2) ควรปรับปรุงและเพิ่มเติมตัวชี้วัดของกรมชลประทานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่การเกษตรที่สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำหรืออยู่ในเขตชลประทาน ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แม้ว่ากรมชลประทานจะได้รับงบประมาณในระดับสูง แต่หากไม่มีตัวชี้วัดที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง อาจทำให้การจัดสรรงบประมาณไม่สามารถตอบโจทย์เชิงยุทธศาสตร์ได้อย่างเต็มที่

(3) ควรดำเนินมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรจากปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และโคเนื้อ ซึ่งส่งผลให้รายได้ลดลงและเกิดปัญหาหนี้สินต่อเนื่อง โดยเฉพาะหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์ต่าง ๆ โดยหาแนวทางให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรปรับโครงสร้างหนี้ให้เกษตรกรอย่างยืดหยุ่น ทั้งนี้ เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นสถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้ข้อจำกัดตามมาตรฐานบัญชี กระทรวงควรขอผ่อนปรนหลักเกณฑ์จากธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อรองรับการช่วยเหลือในส่วนนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการบริหารของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรด้วย จึงควรเร่งพิจารณาเรื่องนี้เป็นกรณีพิเศษ

(4) ควรร่วมกับกระทรวงพาณิชย์เร่งผลักดันการปรับปรุงพระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. 2489 ให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวล้าสมัยและไม่สามารถรองรับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ หากมีการปรับปรุงให้ทันสมัยก็จะสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้มากยิ่งขึ้น

(5) ควรวางแผนการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสมกับช่วงเวลาและฤดูกาลของความต้องการใช้น้ำ รวมถึงในพื้นที่ที่มีภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเกษตรอยู่ร่วมกัน มักจะประสบปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรร่วมกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติจัดทำแนวทางบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดความสมดุล

(6) ควรหลีกเลี่ยงการใช้งบประมาณเพื่ออุดหนุนราคาสินค้าเกษตร เนื่องจากไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว แต่ควรมุ่งเน้นแนวทางที่ช่วยให้ราคาสินค้าเกษตรสามารถปรับเพิ่มขึ้นได้ด้วยกลไกของตลาด เช่น การส่งเสริมการบริโภคสินค้าเกษตรในประเทศก่อนการนำเข้า รวมถึงควรมีนโยบายบริหารจัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบ โดยวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อป้องกันปัญหาการผลิตล้นตลาดหรือการขาดแคลนสินค้า

(7) ควรยกระดับระบบบริหารจัดการด้านการเกษตรของประเทศให้ทันสมัย โดยพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนและตัดสินใจเชิงนโยบาย นอกจากนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และจัดหาแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน

(8) ควรเร่งหาตลาดรองรับผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มเติม เพื่อป้องกันปัญหาสินค้าล้นตลาดจากพฤติกรรมการผลิตที่มุ่งปริมาณมากเพื่อทดแทนราคาที่ตกต่ำ โดยไม่ควรรอพึ่งเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ในการดำเนินการขับเคลื่อนแต่เพียงอย่างเดียว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรมีบทบาทเชิงรุกในการขยายตลาด ทั้งในและต่างประเทศเพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างครบวงจร

(9) ควรพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลเกษตรกรให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหรือสัตว์เศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อให้สามารถพิสูจน์สิทธิและจ่ายเงินชดเชยได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรมในกรณีประสบภัยพิบัติ เช่น อุทกภัย หากมีข้อมูลเกษตรกรอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สามารถวางแผนนโยบายได้แม่นยำยิ่งขึ้น เช่น การคาดการณ์ผลผลิตล้นตลาด หรือการติดตามสถานะหนี้สินของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบมาตรการช่วยเหลืออย่างตรงจุด

1.2.3 กรมการข้าว

(1) ควรส่งเสริมให้ชาวนาเพาะปลูกพันธุ์ข้าวให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงควรวางแผนและเร่งรัดการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพ ผลผลิตต่อไร่สูง และสามารถแข่งขันได้ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มรายได้และลดความเสี่ยงด้านราคาสำหรับเกษตรกร

(2) ควรส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากฟางข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและลดการเผาทำลาย ซึ่งเป็นสาเหตุของฝุ่น PM 2.5 และมลพิษทางอากาศ รวมถึงควรผลักดันนโยบายการปลูกพืชหลังนา เช่น ถั่วเขียวหรือข้าวโพด เพื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างต่อเนื่องและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตหลัก

1.2.4 กรมชลประทาน

(1) ควรให้ความสำคัญกับโครงการขนาดเล็กที่มาจากความต้องการและความเดือดร้อนของราษฎรในพื้นที่ เพื่อขยายพื้นที่ชลประทานในอนาคตให้ครอบคลุมทั้งภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ทั้งยังแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ชลประทาน ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการใช้น้ำได้ทุกพื้นที่ เนื่องจากโครงการขนาดใหญ่มีขั้นตอนที่ล่าช้าทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาอุทกภัย และภัยแล้งได้อย่างทันท่วงที

(2) ควรทบทวนการขุดลอกแหล่งน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำที่ไม่จำเป็นหรือหากจำเป็นต้องดำเนินการก็จะต้องดำเนินการตามหลักวิชาการอย่างเข้มงวดที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากรูปแบบการขุดลอกตามแนวทางการดำเนินการตามนโยบายการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขินเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยหรือภัยแล้งที่ผ่านมาได้มีการใช้โป๊ะและเรือเหล็กลากดินขึ้นมาทิ้ง ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับความเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ

(3) ควรพิจารณาตรวจสอบประตูระบายน้ำที่ไม่มีความจำเป็นหรือใช้งานไม่ได้ เพื่อที่จะได้ดำเนินการรื้อถอนออกตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดภาระและเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำประตูระบายน้ำ รวมทั้งควรขุดลอกคลองส่งน้ำที่ตื้นเขินและประตูน้ำที่ไม่ได้ระดับเพื่อให้สามารถระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพิ่มพื้นที่รับน้ำให้เพียงพอต่อการกักเก็บในฤดูแล้ง

(4) ควรพิจารณาบริหารจัดการน้ำให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตลาดข้าว โดยจำกัดการปล่อยน้ำหรือบริหารจัดการให้การส่งน้ำช้าลงเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรโดยเฉพาะชาวนาหันไปปลูกพืชทางเลือกอื่นที่ใช้น้ำน้อยกว่าและมีความต้องการของตลาดสูงกว่า เช่น ข้าวโพด หรือถั่วชนิดต่าง ๆ เนื่องจากราคาข้าวตกต่ำที่มีสาเหตุมาจากปริมาณผลผลิตและสต็อกข้าวในประเทศและของโลกมีมากเกินความต้องการ นอกจากนั้น การลดการปล่อยน้ำจะช่วยลดปริมาณการสต็อกข้าว ทำให้กลไกอุปสงค์-อุปทานสมดุลขึ้น

(5) ควรมีแนวทางในการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อป้องกัน กำจัด หรือแนะนำเกษตรกรให้ลดการใช้สารเคมี หรือป้องกันไม่ให้สารพิษลงสู่แหล่งน้ำชลประทาน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการดูแลพืชผล ซึ่งอาจทำให้สารพิษปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำชลประทานและส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ รวมทั้งควรมีแนวทางในการจัดการน้ำสะอาดและจัดทำแผนจัดสร้างระบบน้ำสะอาด

1.2.5 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ควรมีมาตรการในการเร่งแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของสหกรณ์ให้เข้มงวดมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการพัฒนาระบบตรวจสอบการเงินและบัญชี และควรกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมภายในองค์กรที่เข้มงวดโดยการสร้างระบบตรวจสอบและติดตามที่มีประสิทธิภาพ และมีการให้ความรู้แก่บุคลากรและสมาชิกเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการทุจริต รวมทั้งควรบูรณาการการทำงานร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์อย่างใกล้ชิด

1.2.6 กรมประมง

(1) ควรเร่งดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเข้าปลากะพงผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างจริงจัง เพื่อปกป้องเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงภายในประเทศ และควรส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดในกลุ่มเกษตรกรไทย เพื่อเพิ่มโอกาสทางอาชีพและสร้างรายได้มากขึ้น

(2) ควรดำเนินโครงการฟื้นฟูสัตว์น้ำที่ได้รับผลกระทบจากปลาหมอคางดำอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเพิ่มความหลากหลายของสัตว์น้ำในธรรมชาติ

(3) ควรติดตามและประเมินผลการปล่อยพันธุ์ปลาลงสู่แหล่งน้ำ โดยเฉพาะการประเมินอัตราการรอดของพันธุ์ปลา และควรให้ความสำคัญกับการปล่อยพันธุ์ปลาหรือพันธุ์กุ้งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ มากกว่าพันธุ์ราคาถูกที่ไม่สร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำของชุมชนในระยะยาว

(4) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและเกษตรกรในพื้นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาการระบาดของปลาหมอคางดำ ซึ่งเป็นปัญหาซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อหลายฝ่าย การมีส่วนร่วมจะช่วยให้สามารถออกแบบแนวทางที่ยั่งยืน มีความเข้าใจร่วมกัน และลดข้อขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

(5) ควรกำหนดแนวทางลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนค่าอาหารสัตว์น้ำ และจัดหาช่องทางตลาดรองรับผลผลิตของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้แก่เกษตรกรของไทย

1.2.7 กรมปศุสัตว์

(1) ควรกำหนดพื้นที่แหล่งผลิตน้ำนมดิบสำหรับใช้ในโครงการนมโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในแต่ละภูมิภาค เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีรายได้จากการจำหน่ายน้ำนมให้แก่โครงการ

(2) ควรเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาราคาสินค้าปศุสัตว์ตกต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่ส่งออกได้ เช่น สุกร ไก่ และโคเนื้อ รวมถึงควรหาแนวทางลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนอาหารสัตว์ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรมีนโยบายสนับสนุนด้านการตลาดแก่เกษตรกรรายย่อย เช่น การสร้างตลาดภายในประเทศ การส่งเสริมการบริโภคสินค้าในประเทศ และการจัดทำช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย รวมถึงควรจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปบริโภคสินค้าในกลุ่มปศุสัตว์ภายในประเทศ

(3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงโคเนื้อให้มีขนาดตามความต้องการของตลาดส่งออก ซึ่งโดยทั่วไปต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ 500 กิโลกรัมขึ้นไป เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรไทยจำนวนมากยังขาดศักยภาพในการเลี้ยงโคให้เป็นไปตามมาตรฐาน จึงทำให้เลี้ยงโคต้นน้ำ (ลูกโค) แทน ซึ่งให้ผลตอบแทนที่น้อยกว่า กรมปศุสัตว์ควรจัดทำแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ เช่น การให้ความรู้ด้านการจัดการฟาร์ม การคัดเลือกพันธุ์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร และการเข้าถึงแหล่งทุนหรืออาหารสัตว์คุณภาพดี เพื่อเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรสามารถพัฒนาโคเนื้อเข้าสู่ตลาดส่งออกที่ให้ราคาสูงและมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง

1.2.8 กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

(1) จากข้อมูลของกรมฝนหลวงและการบินเกษตร ไม่สามารถแสดงข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ โดยเฉพาะการแสดงข้อมูลหรือเอกสารที่ยืนยันความสัมพันธ์ระหว่าง วัน เวลา และพิกัดการปล่อยสารเคมี ในการทำฝนหลวงกับการเกิดฝนและปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นในแหล่งน้ำของพื้นที่เป้าหมายได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวต้องมีความสอดคล้องกันทำให้ไม่มีความน่าเชื่อถือในภาพรวมของการดำเนินงาน รวมทั้งได้รับทราบถึงการร้องเรียนร้องทุกข์ว่าการดำเนินการทำฝนหลวงเป็นการดำเนินการในพื้นที่ของผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมมากกว่าการส่งเสริมการทำฝนเทียมในพื้นที่เกษตรกรรายย่อย ผู้ยากจนหรือประชาชนทั่วไป

(2) ควรมีแนวทางพัฒนาต่อยอดแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มุ่งเน้นเพียงการใช้สารเคมีเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพบรรยากาศให้เกิดฝนเพียงอย่างเดียว โดยปรับเปลี่ยนแนวทางในการศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ในการจัดการสภาพอากาศ เช่น จัดการกับพายุไต้ฝุ่นหรือมรสุม ในช่วงที่มีปริมาณมาก โดยการใช้สารเคมีหรือการทำให้กลุ่มเมฆหรือพายุเคลื่อนที่ไปตกในพื้นที่อื่นแทนที่จะตกในพื้นที่ที่เสี่ยงต่ออุทกภัย

(3) ควรพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดและเป้าหมายการบินให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริง จากข้อมูลปีงบประมาณ 2568 ที่ระบุตัวชี้วัดเป้าหมายจำนวน 100 เที่ยวบิน และคาดว่าจะประสบความสำเร็จร้อยละ 80 แต่ในความเป็นจริงมีการบินถึง 490 เที่ยวบิน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้จำนวนมาก

1.2.9 กรมพัฒนาที่ดิน

(1) ควรมีแนวทางสำรวจและขุดลอกบ่อน้ำขนาดเล็กเดิม เพื่อไม่ให้บ่อน้ำตื้นเขินจนไม่สามารถเก็บกักน้ำเพื่อทำการเกษตรได้ เนื่องจากโครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานได้มีการดำเนินการมาหลายปีจึงทำให้บ่อน้ำขนาดเล็กมีสภาพตื้นเขิน รวมทั้งควรมีแนวทางการหาแหล่งน้ำมาเติมบ่อน้ำขนาดเล็ก โดยอาจดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านพลังงานสะอาดหรือนวัตกรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรนอกเขตชลประทาน

(2) ควรมีแนวทางติดตามประเมินผลโครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานว่า บ่อน้ำที่ได้ดำเนินการภายใต้โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานนั้นสามารถเก็บน้ำได้จริงและราษฎรได้รับประโยชน์จากการใช้งานจริงหรือไม่ อย่างไร

(3) ปัจจุบันมีพื้นที่ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมจำนวนมากที่มีสภาพเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นผลมาจากการทำเกษตรกรรมที่ไม่เหมาะสม สาเหตุสำคัญเกิดจากความรู้และทักษะของเกษตรกรที่ยังไม่เพียงพอในการดูแลรักษาและฟื้นฟูที่ดิน นอกจากนี้ การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีเร่งการผลิตอย่างต่อเนื่อง ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ดินเสื่อมสภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในโครงการที่กรมพัฒนาที่ดินเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณปี 2569 ยังไม่มีการระบุชัดเจนถึงแนวทางหรือมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการเสนอแผนงานหรือโครงการที่เน้นการฟื้นฟูดินและพัฒนาความรู้แก่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรมของที่ดินและส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

1.2.10 กรมวิชาการเกษตร

(1) ควรเร่งดำเนินมาตรการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะจากล้งเอกชนที่มีปัญหาการปลอมปนทุเรียนอ่อนหรือด้อยคุณภาพ ซึ่งกระทบต่อชื่อเสียงและความเชื่อมั่นของตลาดต่างประเทศ กรมควรมีระบบติดตามตรวจสอบย้อนกลับ (traceability) ที่ชัดเจน เพื่อรักษาคุณภาพผลผลิตส่งออกของประเทศ

(2) ในระยะสั้น ควรเร่งแจกจ่ายพันธุ์มันสำปะหลังที่ทนต่อโรคใบด่างเพื่อบรรเทาปัญหาในพื้นที่ระบาดเร่งด่วน พร้อมทั้งในระยะยาวควรจัดทำแผนวิจัยและพัฒนาเพื่อป้องกันโรคใบด่าง เช่น การพัฒนาสายพันธุ์ที่มีความต้านทานสูง นอกจากนี้ ควรจัดอบรมเกษตรกรให้มีความรู้ด้านการปลูกมันสำปะหลังที่ถูกต้อง มีคุณภาพ และสามารถป้องกันโรคได้ด้วยตนเอง แทนการพึ่งพาการแจกพันธุ์พืชเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่ยั่งยืนในระยะยาว

1.2.11 กรมส่งเสริมการเกษตร

(1) ควรแก้ไขปัญหาคุณภาพทุเรียนเพื่อรักษาคุณภาพและชื่อเสียงของทุเรียนไทย เช่น การเก็บเกี่ยวทุเรียนก่อนกำหนด การสวมสิทธิการส่งออกไปยังต่างประเทศที่อาจกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค โดยการส่งเสริมให้เกษตรและล้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ตั้งแต่ปัจจัยการผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งการผลิต การนำระบบการตรวจสอบย้อนกลับมาใช้ รวมทั้งการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพปลอดภัยและเป็นที่ต้องการของตลาด

(2) ควรผลักดันโครงการสำคัญให้เกิดความต่อเนื่อง เช่น โครงการตลาดเกษตรกร เพื่อต่อยอดความร่วมมือกับภาคเอกชนซึ่งจะช่วยกลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรมีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น มีความเข้าใจในเรื่องการวางแผนการผลิต การเก็บรักษา การขนส่งและการขายสินค้าอย่างเป็นระบบไปจนถึงมือผู้บริโภค

1.2.12 กรมส่งเสริมสหกรณ์

(1) ควรเร่งตรวจสอบและแก้ไขปัญหาการรับซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของสหกรณ์โคนม ที่ไม่สามารถชำระเงินได้ตามกำหนด ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ส่งผลให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนไปเลี้ยงโคนมต่อไปได้

(2) การเปิดการค้าเสรีโคนมกับต่างประเทศ โดยเฉพาะความตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย-ออสเตรเลีย และไทย-นิวซีแลนด์ ทำให้การนำเข้าจะมีต้นทุนต่ำกว่าต้นทุนการผลิตน้ำนมในประเทศ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายในประเทศ ซึ่งภาครัฐควรมีมาตรการคุ้มครองเกษตรกร รวมทั้งกรมส่งเสริมสหกรณ์ควรเร่งแก้ไขปัญหาโดยการปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เน้นการลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความยั่งยืนในการประกอบอาชีพต่อไป

(3) ควรแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการปรับโครงสร้างหนี้ให้กับสมาชิกสหกรณ์และสหกรณ์เอง ควบคู่ไปกับการเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และสหกรณ์ผ่านการชำระหนี้คืนจากรัฐบาลปีละประมาณ 2 แสนล้านบาท เพื่อนำมาใช้หมุนเวียนในภาคการเกษตร เนื่องจากเงินที่ได้คืนจะมีต้นทุนต่ำ เพราะเป็นเงินของรัฐที่ไม่ต้องกู้ยืมหรือระดมเงินฝากจากประชาชน จึงสามารถช่วยให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์สามารถปล่อยสินเชื่อได้ในอัตราที่เหมาะสม

(4) การแก้ไขปัญหาหนี้ของสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ต้องมีการบูรณาการความร่วมมือเพื่อให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรมีมาตรการส่งเสริมและจูงใจให้สหกรณ์เข้าร่วมโครงการปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาหนี้สินและลดภาระหนี้สิน ปรับโครงสร้างหนี้ที่เกินศักยภาพในการชำระคืน เพื่อให้สมาชิกสามารถจัดการกับภาระหนี้สิน ตลอดจนการให้ความรู้และคำแนะนำทางการเงินแก่สมาชิกเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการหนี้ การออมและการวางแผนการเงิน เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

(5) ควรส่งเสริมให้สหกรณ์เป็นตัวกลางสำคัญในการช่วยเหลือด้านการตลาดสำหรับสินค้าเกษตร เนื่องจากสหกรณ์มีเครือข่ายทั่วประเทศ และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและรองรับผลผลิตการเกษตร ซึ่งจะช่วยลดปัญหาเกษตรกรถูกกดราคา โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ควรเป็นตัวกลางในการเจรจากับภาคเอกชนในเรื่องการจัดสรรผลตอบแทนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบสหกรณ์

1.2.13 กรมหม่อนไหม

(1) ควรหาแนวทางส่งเสริมการเติบโตของตลาดหม่อนไหมอย่างครบวงจร เนื่องจากตลาดหม่อนไหมยังมีข้อจำกัดในด้านการใช้งาน ซึ่งส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในงานพิธีการและยังไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ กรมควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมให้มีความหลากหลาย ทันสมัยและตอบโจทย์ตลาดในวงกว้างมากขึ้น พร้อมทั้งสนับสนุนการผลิตและการตลาดโดยเน้นการเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้ค้าทุกระดับ

(2) ควรส่งเสริมบทบาทของกรมหม่อนไหมในการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ผ้าไหมไทยและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์สู่สากล ผ่านมาตรฐาน “ตรานกยูงพระราชทาน” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริม Soft Power ของประเทศ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพควรพิจารณาปรับเกณฑ์การรับรองให้สอดคล้องกับบริบทความนิยมของผ้าไหมในแต่ละพื้นที่ด้วย

เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่กับมาตรฐานคุณภาพให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2.14 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1) การใช้ที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พบปัญหาการเปลี่ยนเจ้าของกรรมสิทธิ์โดยไม่ได้รับความเห็นชอบหรือไม่เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ บางกรณีมีการซื้อขายและให้เช่าที่ดินโดยไม่เป็นไปตามระเบียบ รวมถึงการใช้ที่ดินในลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น สร้างโรงงาน รีสอร์ท โฮมสเตย์ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การเกษตรกรรม ปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการกำกับดูแลและบริหารจัดการที่ดินในความรับผิดชอบอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ โครงการที่เสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณปี 2569 ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาเกษตรกรและประสิทธิภาพด้านการเกษตรซึ่งไม่สอดคล้องกับพันธกิจหลักของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ควรเน้นการปฏิรูปและบริหารจัดการที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการทบทวนและปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลที่ดิน พร้อมจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับพันธกิจ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพหน่วยงานในการบริหารจัดการที่ดินอย่างเข้มงวด

(2) ควรทบทวนแนวทางการจัดการเพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้สิทธิในการทำกินบนพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ หรือสามารถใช้สิทธิในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เพื่อให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีสร้างรายได้ให้กับประเทศต่อไป

1.2.15 สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)

ควรพิจารณาเพิ่มการจัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนาให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรมและยกระดับภาคการเกษตรประเทศไทย โดยพิจารณาในแง่ของความคุ้มค่าของการลงทุนเพื่อสร้างนวัตกรรมและบุคลากรที่มีศักยภาพ และควรให้ความสำคัญกับการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรเพื่อสร้างนวัตกรรมที่ลดต้นทุนการผลิตในภาคการเกษตรและยกระดับภาคเกษตรไทยให้เข้มแข็งและยั่งยืน

1.2.16 การยางแห่งประเทศไทย

(1) ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากยางพาราให้สามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มและสามารถแข่งขันได้ในเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ยางพาราในหน่วยงานภาครัฐ เช่น การใช้ยางในการสร้างถนน หมอนรองรางรถไฟ พื้นสนาม หรือวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ และควรมีมาตรการจูงใจสำหรับภาคเอกชน เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือการสนับสนุนด้านการลงทุน เพื่อขยายตลาดการใช้ยางพาราภายในประเทศให้ครอบคลุมมากขึ้น

(2) ควรลดการพึ่งพานโยบายประกันราคายางพารา ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นและไม่ยั่งยืน และควรมุ่งเน้นการสร้างเสถียรภาพราคาผ่านกลไกตลาด โดยการเพิ่มศักยภาพการผลิต การขยายช่องทางการตลาด และการส่งเสริมการใช้ยางในประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อลดการใช้งบประมาณในการอุดหนุนราคาและสร้างความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในระยะยาว

1.2.17 องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร

(1) กรณีองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรได้ใช้งบประมาณรายจ่ายประมาณจำนวน 11 ล้านบาทในการศึกษาล้ง ซึ่งถือเป็นจำนวนที่สูงมากสำหรับการจ้างมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา โดยการศึกษาดังกล่าวครอบคลุมล้งเพียง 2 แห่งเท่านั้น จึงมีข้อสังเกตว่า งบประมาณที่เหมาะสมควรไม่เกิน 5 ล้านบาท หรือควรเปิดประกาศเชิญชวนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิชาการผ่านช่องทางออนไลน์ภายใต้กรอบที่กำหนดและวงเงินงบประมาณที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณได้มากกว่าและเพิ่มโอกาสในการได้รับข้อเสนอที่มีคุณภาพหลากหลาย

(2) ควรขยายช่องทางการตลาดขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกรไปยังภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรกรรมสำคัญเพื่อให้เกษตรกรมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตโดยตรงและลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ทั้งนี้ ควรพัฒนาให้เป็นตลาดเกษตรกรที่มีมาตรฐาน สะอาด โปร่งใส และสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าคุณภาพในราคาที่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต

1.2.18 กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

(1) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบสถานภาพของกองทุนปี 2566 - 2568 พบว่า มีความคลุมเครือด้านการฝากเงิน การเบิกถอนเงิน การใช้จ่ายเงิน รายชื่อลูกหนี้ และการใช้คืนเงินของลูกหนี้ แสดงให้เห็นว่าน่าจะมีความบกพร่องและน่าจะมีแนวโน้มในเรื่องการทุจริต จึงควรแจ้งให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษของกระทรวงยุติธรรม เข้าไปดำเนินการต่อไปเพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถตอบคำถามต่อสังคมได้

(2) ควรกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรให้ชัดเจน โดยดำเนินการในลักษณะเดียวกับกองทุนของสถาบันการเงินอื่น พร้อมทั้งควรกำหนดวงเงินเป้าหมายของกองทุนอย่างชัดเจนว่าต้องใช้จำนวนเงินเท่าใดจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้กองทุนดำเนินงานแบบไร้กรอบระยะเวลาและงบประมาณ ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่ยั่งยืนในระยะยาว

(3) ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการสนับสนุนเกษตรกรหลังจากกองทุนเข้าซื้อหนี้จากเกษตรแล้ว เนื่องจากเกษตรกรจำนวนมากที่เป็นลูกหนี้ของกองทุนอาจล้มเหลวในการประกอบอาชีพ ขาดศักยภาพในการเข้าถึงสินเชื่อจากสถาบันการเงิน และต้องพึ่งพาหนี้นอกระบบหรือหนี้จากกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนอื่น ๆ จึงควรจัดทำแผนฟื้นฟูอาชีพควบคู่กับการซื้อหนี้เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

(4) ควรพิจารณาใช้งบกลางในกรณีเร่งด่วนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนจากวิกฤตต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการประกอบอาชีพ ทั้งในระยะสั้นและระยะปานกลาง เพื่อให้สามารถฟื้นฟูรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้อย่างทันเวลา

(5) ควรยกระดับความเป็นมืออาชีพของบุคลากรกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เนื่องจากการดำเนินงานของกองทุนมีลักษณะคล้ายกับสถาบันการเงิน จึงต้องให้บริการเกษตรกรอย่างมีมาตรฐาน ทั้งในด้านการให้คำปรึกษา การบริหารหนี้ และการดูแลลูกหนี้ กองทุนควรพัฒนาทักษะและคุณภาพการบริการของพนักงานให้มีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่เหมาะสมต่อการทำงานกับเกษตรกร

1.2.19 กองทุนจัดรูปที่ดิน

ควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางในการตรวจสอบที่ชัดเจนเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงควรมีแนวทางกระจายโอกาสให้ผู้รับเหมาในพื้นที่เข้ามาดำเนินงาน ตลอดจนพิจารณาช่วงเวลาดำเนินการให้สอดคล้องกับฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร เนื่องจากผู้รับเหมาที่เข้ามาดำเนินการยังคงเป็นผู้รับเหมารายเดิม ๆ ทำให้เกิดความกังวลเรื่องคุณภาพงาน และพบปัญหาคุณภาพการทำคูน้ำที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีความล่าช้าในการดำเนินการของผู้รับเหมาที่ใช้เวลานานในการสร้างคูน้ำทำให้เกษตรกรต้องหยุดทำนาและได้รับความเดือดร้อน

1.3 กระทรวงการต่างประเทศ

(1) ควรให้ความสำคัญต่อประเทศที่มีแรงงานไทยพำนักและประกอบอาชีพจำนวนมากเป็นลำดับแรก โดยกำหนดมาตรการเชิงรุกในการดูแลสิทธิและสวัสดิภาพของคนไทยตลอดจนส่งเสริมความเป็นอยู่ที่เหมาะสมให้กับแรงงานไทยในต่างแดน เพื่อป้องกันมิให้แรงงานรู้สึกโดดเดี่ยว โดยยกระดับศักยภาพของสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ในต่างแดนให้มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางความช่วยเหลือและสร้างการมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมวัฒนธรรม การให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย สิทธิแรงงาน การจัดอบรมทักษะด้านภาษา การคุ้มครอง ดูแล และให้ความช่วยเหลือทั้งในยามวิกฤติ (สงคราม/ความขัดแย้ง และภัยพิบัติทางธรรมชาติ) และในสถานการณ์ปกติอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

(2) ควรเพิ่มสัดส่วนงบประมาณเพื่อขับเคลื่อนการทูตเศรษฐกิจและการพัฒนาเพื่อให้เกิดการผลักดันการดำเนินนโยบายการทูตเศรษฐกิจเชิงรุกไปสู่ประเทศเป้าหมายได้มากขึ้น นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การรุกตลาดการค้าและการดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมแห่งอนาคตและอุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวและบริการด้านการแพทย์และสุขภาพ ทั้งในด้านการรักษาตลาดหลักให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาความร่วมมือกับตลาดที่มีศักยภาพให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และการแสวงหาตลาดศักยภาพใหม่เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

(3) ควรเร่งรัดการดำเนินการเพื่อการเสริมสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยด้วยการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าและการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) กับประเทศและกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าและขยายเศรษฐกิจไทยในอนาคต รวมถึงการดำเนินการเพื่อเข้าเป็นสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะยาว สร้างเสริมสภาพแวดล้อมด้านการลงทุนที่มีคุณภาพและส่งเสริมการทำธุรกิจของภาคเอกชนไทยทุกขนาด รวมทั้ง SMEs ให้ยั่งยืนสามารถแข่งขันได้

(4) ควรเร่งการดำเนินการเพื่อดึงดูดการลงทุนกลับมายังประเทศไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเป้าหมาย การจับคู่ธุรกิจกับฝ่ายต่างประเทศ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการยกเว้นการตรวจลงตรา (Visa Exemption) การเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจลงตราเข้าประเทศไทยแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ (Visa Free) และการขยายระยะเวลาพำนักในประเทศไทยมากขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพการใช้จ่ายจากประเทศเป้าหมายอื่นนอกจากนักท่องเที่ยวชาวจีน คาซัดสถาน

อินเดีย หรือไต้หวัน ซึ่งอาจมีการทบทวนและเพิ่มมาตรฐานการคัดกรองเพื่อป้องกันกลุ่มนักลงทุนที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากประเทศไทยจากการดำเนินธุรกิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(5) ควรเร่งส่งเสริมให้บุคลากรไทยเข้ามามีบทบาทในเวทีองค์การสหประชาชาติและองค์กรระหว่างประเทศในฐานะผู้เชี่ยวชาญตามอนุสัญญาและคณะกรรมการเฉพาะเรื่องอาทิ ด้านสิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเพิ่มขีดความสามารถในการต่อรองของไทยในเวทีพหุภาคี และยกระดับสถานะของประเทศในสังคมระหว่างประเทศ

(6) การปฏิบัติตามพันธกรณีตามสนธิสัญญาและตราสารระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีถือเป็นความท้าทายสำคัญซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ หากประเทศไทยสามารถดำเนินการตามพันธกรณีเหล่านี้ได้อย่างครบถ้วนและทันท่วงที ย่อมเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประชาคมระหว่างประเทศและยกระดับมาตรฐานของประเทศให้ทัดเทียมระดับสากล

(7) ควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดความชัดเจนในด้านทิศทางของการส่งเสริมการลงทุน โดยเฉพาะการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศอาจรับช่วงต่อมาจากกระทรวงอุตสาหกรรม BOI หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าไปมีส่วนสำคัญเพื่อขับเคลื่อน ซึ่งที่ผ่านมาการส่งเสริมการลงทุนโดยเชิญชวนนักธุรกิจเข้ามาลงทุน มักเน้นไปที่อุตสาหกรรมที่ไม่สร้างประโยชน์ให้ประเทศไทยเท่าที่ควร เนื่องจากมีการพึ่งพาแรงงานและปัจจัยการผลิตนำเข้าสูงทำให้เงินทุนไหลออกนอกประเทศจำนวนมาก จึงควรทบทวนและให้ความสำคัญกับการลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ ที่ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์มากขึ้น เช่น การให้ความสำคัญกับการลงทุนที่เชื่อมโยงกับภาคเกษตรกรรม เป็นต้น

1.4 กระทรวงพลังงาน

1.4.1 ภาพรวมกระทรวงพลังงาน

(1) ควรมีแผนเพื่อจะสนับสนุนโครงการติดตั้งแผงโซล่าเซลล์ภาคประชาชนอย่างทั่วถึงด้วย รวมทั้งควรคำนึงถึงการเข้าถึงพลังงานทดแทนโซล่าเซลล์ต่อภาคการเกษตรโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการในการเข้าถึง ความยุ่งยากในการติดตั้งหรือราคาที่สามารถเข้าถึงได้ มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับและการดูแลหลังการติดตั้ง

(2) ควรเพิ่มการขับเคลื่อนการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนให้ลงไปถึงระดับชุมชน เพราะปัจจุบันการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนยังคงมีช่องว่างระหว่างนโยบายระดับชาติกับการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะการขาดกลไกการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ที่ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นทำให้เกิดความล่าช้าในการนำไปใช้จริงและการบูรณาการระบบโครงข่ายพลังงานไฟฟ้าอัจฉริยะ (Smart Grid) ยังขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการกำหนดมาตรฐานและเทคโนโลยีที่ใช้

(3) ควรเพิ่มงบประมาณสำหรับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านพลังงาน เนื่องจากปีงบประมาณ 2569 การจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและพัฒนาของกระทรวงพลังงานยังมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่เทคโนโลยีด้านพลังงานมีความจำเป็นต้องปรับตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาดที่จำเป็นต้องอาศัยงานวิจัยและนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีพลังงาน

เช่น แบตเตอรี่ประสิทธิภาพสูง ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ และระบบการจัดการพลังงานอัจฉริยะต่าง ๆ รวมถึงในเรื่องของแบตเตอรี่ยานยนต์ด้วย

(4) ควรมีการศึกษาและกำหนดแผนการนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้อย่างจริงจัง เนื่องจากพลังงานนิวเคลียร์อาจเป็นทางออกสำหรับปัญหาราคาน้ำมันที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงเวียดนามหรือลาวได้ตัดสินใจลงตามความตกลงในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์แล้ว และคาดว่าประเทศกัมพูชาและอินโดนีเซียเป็นลำดับต่อไป ส่วนประเทศไทยกลับยังไม่มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวและไม่ปรากฏอยู่ในร่างแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศ (Power Development Plan: PDP) แต่อย่างใด ซึ่งการมีพลังงานนิวเคลียร์ขึ้นมาจะทำให้ค่าไฟฟ้าถูกลงและไม่ต้องวิตกกังวลกับราคาน้ำมันหรือแก๊สที่จะเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งยังจะช่วยตัดปัญหาเรื่องค่าพร้อมจ่ายได้ด้วย รวมถึงต้นทุนในการลงทุนสร้างโรงงานพลังงานไฟฟ้านิวเคลียร์ยังถูกกว่าและมีอายุถึง 50 – 70 ปี

(5) ควรแสดงข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับความคืบหน้าของผลการดำเนินโครงการพลังงานหมุนเวียนและระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ (Sandbox) เกี่ยวกับการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมการจ่ายไฟฟ้า (wheeling charge) ของกลุ่มลูกค้า Prosumer ว่าได้ผลอย่างไร และจะมีการดำเนินการอย่างไรต่อไป.

(6) ควรระบุข้อมูลให้ชัดเจนว่าการสนับสนุนเกษตรกรในการผลิตเอทานอลเพื่อให้พืชผล เช่น มันสำปะหลังมีราคาดี โดยรัฐบาลมีการให้เงินชดเชยสนับสนุนการดำเนินการนั้น จากที่เงินชดเชยเหล่านี้ได้ส่งต่อไปถึงเกษตรกรมากน้อยเพียงใด มีการตรวจสอบหรือไม่ และมีการประเมินผลโครงการอย่างไร.

(7) ควรระบุข้อมูลให้ชัดเจนว่านโยบายและแผนการควบคุมค่าการตลาดของราคาน้ำมันค้าปลีกมีความคืบหน้าอย่างไร ตลอดจนภาษีน้ำมันที่จะติดตามระดับของการปลดปล่อยคาร์บอน (Carbon Tax) เป็นอย่างไร.

1.4.2 กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ

ควรเพิ่มบทบาทการดูแลการผลิตพลังงานรูปแบบใหม่ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการผลิตน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ โดยสูตรการกำกับดูแลพลังงานรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน ไม่ว่าจะเป็นพลังงานไฮโดรเจน พลังงานสังเคราะห์ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาพลังงานอย่างยั่งยืนในปัจจุบัน

1.4.3 กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

(1) ควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษามาตรฐานความปลอดภัยในการประกอบกิจการเกี่ยวกับเชื้อเพลิงไฮโดรเจนเพื่อเป็นเชื้อเพลิงในอนาคต เพราะโครงสร้างงบประมาณปี 2569 กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานยังคงดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับปริมาณการจำหน่ายก๊าซปิโตรเลียมเหลว โดยเฉพาะงบประมาณในด้านอุตสาหกรรมและสถานีบริการระบบการขนส่งก๊าซธรรมชาติหรือความปลอดภัยกิจการน้ำมันเชื้อเพลิงยังมีวงเงินค่อนข้างสูง ในขณะที่การศึกษามาตรฐานความปลอดภัยในการประกอบกิจการเกี่ยวกับเชื้อเพลิงไฮโดรเจนเป็นเชื้อเพลิงในอนาคตยังมีสัดส่วนงบประมาณที่ต่ำกว่ามาก

(2) ควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินแผนการติดตั้งสถานีอัดประจุไฟฟ้า รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ในพื้นที่เป้าหมาย ถนนหลักที่เชื่อมต่อพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมและเพียงพอต่อความต้องการ

(3) ควรจัดทำฐานข้อมูลเพื่อติดตามจำนวนแผงโซล่าเซลล์ที่ติดตั้งในประเทศและกำหนดมาตรการจัดการซากแผงโซล่าเซลล์อย่างชัดเจนทั้งด้านกฎหมายและกฎกระทรวงที่ต้องกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ติดตั้งมีความรับผิดชอบต่อการเก็บคืนหรือกำจัดแผงโซล่าเซลล์ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับการกำจัดซากแผงโซล่าเซลล์ที่หมดอายุแล้ว ทั้งนี้ เพื่อรองรับกับร่างแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศ (Power Development Plan: PDP) ที่กระทรวงพลังงานได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มอัตราส่วนการใช้พลังงานสะอาดเข้ามาทดแทนในส่วนของการผลิตไฟฟ้าจากเดิมร้อยละ 36 ไปเป็นร้อยละ 51 ภายในปี พ.ศ. 2580 ซึ่งโครงการที่สำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจ คือ การส่งเสริมการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาโซล่ารูฟ (Solar Roof)

1.4.4 สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน

(1) การขับเคลื่อนเป้าหมายของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ในระดับภารกิจหรือโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านพลังงานของประเทศ

(2) ควรมีวิธีการบริหารจัดการแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศ (Power Development Plan: PDP) โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการที่ต้องมีค่าพร้อมจ่าย เพราะที่ผ่านมามีโรงไฟฟ้า 7 โรง จากทั้งหมด 13 โรง ไม่สามารถเดินเครื่องได้ แต่โรงไฟฟ้าเหล่านี้ยังได้รับเงิน ภาระค่าไฟฟ้าจึงยังตกอยู่กับประชาชน เป็นปัญหาจากการคาดการณ์ตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งส่งเสริมให้เอกชนสร้างโรงไฟฟ้าจำนวนมาก ซึ่งไม่สอดรับกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ในส่วนนี้สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานควรมีวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพราะเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายของสำนักงานนโยบายและแผนพลังงานจะมีในเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายและแผนการรับซื้อที่ตอบสนองต่อการลงทุนด้วยแล้ว

(3) ควรกำหนดนโยบายเพิ่มสถานีชาร์จไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น และลดค่า FT ในภาคประชาชนลง เพื่อส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าที่เป็นแผนของรัฐบาลในการนำเข้า แต่ยังนำเข้าได้น้อยกว่าที่แผนกำหนดไว้ เนื่องจากอาจเป็นเพราะปัญหาเรื่องสถานีชาร์จไฟฟ้าและหัวจ่าย DC Fast ที่ยังไม่ครอบคลุมและค่า FT ในภาคประชาชนที่สูงเกินไป

1.5 กระทรวงอุตสาหกรรม

1.5.1 ภาพรวมกระทรวงอุตสาหกรรม

(1) ควรปรับนโยบายส่งเสริมการลงทุนที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการและแรงงานไทย เนื่องจากผู้ประกอบการต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยตามแผนการส่งเสริมการลงทุนของสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) มักจะนำแรงงานมาจากประเทศของตนเองจึงทำให้เกิดผลกระทบต่อการจ้างงานของแรงงานไทย และส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของประเทศไทย

(2) ควรบูรณาการหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมธุรกิจ SME อาทิ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SME สามารถสร้างเม็ดเงินให้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน และต้องแสดงให้เห็นว่าในทางปฏิบัติมีการบูรณาการได้จริงหรือไม่ เพราะปัจจุบันงบประมาณกระจายไปหลายหน่วยงาน โดยต้องระบุด้วยว่ามีเครื่องมือใดที่จะติดตามและประเมินผลการทำงาน และมีมาตรการใดหรือวิธีแก้ปัญหาอย่างไรให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด.

(3) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับกระทรวงแรงงานและกระทรวงพาณิชย์อย่างเป็นระบบ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมมีหน้าที่ในด้านการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงแรงงานมีบทบาทในด้านผลิต ส่วนกระทรวงพาณิชย์มีบทบาทในการส่งเสริมการขาย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืน

(4) ควรกำหนดให้แพลตฟอร์มมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบมาตรฐานของสินค้าโดยเฉพาะสินค้าที่นำเข้าและจำหน่ายบนแพลตฟอร์มออนไลน์.

(5) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมควรร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น และควรกำหนดให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าที่มีมูลค่าสูงหรืออาศัยงานวิจัยขั้นสูง แทนการสนับสนุนการแปรรูปสินค้าในระดับพื้นฐาน เช่น โรงงานน้ำตาลที่ผลิตเพียงน้ำเชื่อม ควรปรับเปลี่ยนการส่งเสริมไปสู่การผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มสูงกว่า เช่น การใช้โรงงานน้ำตาลในการผลิตพลาสติกชีวภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของประเทศ.

1.5.2 สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ควรมีมาตรการและแผนการจัดการอุตสาหกรรมศูนย์เหรียญที่เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทยหรือผู้ประกอบการที่ดำเนินการผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งอาจมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมาสวมสิทธิให้เป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย เพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคทางการค้าหรือข้อจำกัดจากการนำเข้าทำให้สินค้าไทยเกิดความเสียหาย อีกทั้งผู้ประกอบการบางแห่งมีการจัดการกากอุตสาหกรรมที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายจึงก่อให้เกิดผลกระทบกับประชาชนเป็นวงกว้าง

1.5.3 กรมโรงงานอุตสาหกรรม

(1) ควรมีมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะปัญหามลพิษจากกากอุตสาหกรรมตกค้างที่ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ มลพิษทางน้ำ ทางอากาศ รวมถึงควรยกระดับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบจากมลพิษที่เกิดขึ้นให้เกิดความยั่งยืน

(2) ควรทบทวนกฎหมายโรงงานโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต เพื่อลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการ และควรมีการกำหนดมาตรวัดสำหรับอุตสาหกรรมสีเขียวที่ชัดเจน โดยเน้นการวัดปริมาณมลพิษที่โรงงานปล่อยออกมาจริงมากกว่าการจำกัดตามประเภทของกิจการหรือพื้นที่ตั้ง

1.5.4 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

(1) ควรส่งเสริมนิคมอุตสาหกรรมการเกษตร โดยผลักดันให้สำนักงานส่งเสริมการลงทุน (BOI) กำหนดเงื่อนไขให้ภาคอุตสาหกรรมมีเงื่อนไขพิเศษเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมใช้ปัจจัยการผลิตภาคการเกษตรในประเทศ ซึ่งทำให้สามารถสร้างรากฐานด้านการเกษตรของไทยให้มีความเข้มแข็ง อันส่งผลให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างยั่งยืนคู่ชุมชน

(2) ควรบูรณาการหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมธุรกิจ SME อาทิ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจ SME สามารถสร้างเม็ดเงินให้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

(3) ควรถอดบทเรียนจากนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่รัฐได้สนับสนุนผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทั้งนี้ เพื่อมิให้ผู้บริโภคได้รับผลกระทบและลดความเสี่ยงของผู้บริโภค รวมถึงเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาดังกล่าวในอนาคต

1.5.5 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

(1) ควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการทำเหมืองแร่เพื่อลดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ และลดความเดือนร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบด้วย ตลอดจนควรกำหนดแนวทางและมาตรการในการจัดการปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากการทำเหมืองแร่อย่างจริงจัง

(2) ควรมีนโยบายการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการทำเหมืองแร่โปแตซอย่างชัดเจน รวมถึงควรทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ การทำเหมืองแร่โปแตซส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว โดยเฉพาะปัญหาความเค็มที่เพิ่มขึ้นในดินและน้ำอย่างผิดปกติ จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำการเกษตรกรและยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพและที่อยู่อาศัยของประชาชน

1.5.6 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

(1) ควรสร้างมูลค่าเพิ่มจากอ้อยนอกเหนือจากการผลิตน้ำตาล เช่น การผลิตน้ำตาล GI ต่ำ (Glycemic Index) หรือสารสกัดจากน้ำตาลเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง รวมทั้งควรลดพื้นที่การปลูกอ้อยที่ประสบปัญหาขาดทุน และส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชอื่นที่เหมาะสมทดแทนเพื่อมิให้เกษตรกรต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงของภาคการเกษตรและโรงงานน้ำตาล

(2) ควรดำเนินการเชิงรุกเกี่ยวกับปัญหาการเผาอ้อยของเกษตรกรที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM2.5) และสารมลพิษต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในหลายด้าน ทั้งนี้ หากประชาชนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการตัดปลูกอ้อยปัญหามลพิษจะไม่หมดไป ประกอบกับการดำเนินการดังกล่าวเป็นนโยบายของรัฐที่ต้องให้ความสำคัญและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

1.5.7 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

(1) ควรมีแนวทางในการควบคุมมาตรฐานสินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่ชัดเจน โดยเฉพาะการนำเข้าจากประเทศจีนซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ทำให้สินค้าที่นำเข้ามีราคาถูก คุณภาพอาจไม่ได้มาตรฐาน มอก. โดยเฉพาะสินค้าที่วางขายบนแพตฟอร์มต่าง ๆ ทำให้ผู้บริโภคมักประสบกับปัญหาสินค้าด้อยคุณภาพ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วย

(2) ควรแก้ไขปัญหาการตรวจสอบมาตรฐานกรณีผู้ประกอบการต่างชาติที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานส่งเสริมการลงทุนและเป็นกิจการที่มีมูลค่าสูง หากมีการตรวจสอบและถูกสั่งให้ระงับการผลิตชั่วคราวหรือการดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้หยุดประกอบกิจการ แต่ทั้งนี้ภาครัฐไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าจะให้มีการปรับปรุงอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ฉะนั้น ภาครัฐต้องกำหนดแนวทางการแก้ไขให้แก่ผู้ประกอบการอย่างชัดเจนเพื่อรักษาความเชื่อมั่นของนักลงทุนและส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านการลงทุนของประเทศด้วย

1.6 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

1.6.1 ภาพรวมกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(1) ควรเร่งรัดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งในด้านข้อมูล ระบบ และยุทธศาสตร์ เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างทันท่วงที ลดข้อจำกัดจากการดำเนินงานแบบแยกส่วน และสนับสนุนการกำหนดนโยบายแบบบูรณาการ โดยต้องจัดให้มีกลไกกำกับดูแลที่ยืดหยุ่น โปร่งใส และเปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจดิจิทัลไทยในเวทีสากล

(2) ควรประเมินความคุ้มค่าของการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในโครงการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล อาทิ ศูนย์ข้อมูล (Data Center) โดยพิจารณาอย่างรอบด้าน ถึงต้นทุนที่ภาครัฐต้องรับภาระเพิ่มเติม ทั้งค่าใช้จ่ายด้านพลังงานและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับ ตลอดจนผลตอบแทนที่รัฐจะได้รับคืนผ่านภาษีและรายได้ในอนาคตซึ่งยังปรากฏความไม่ชัดเจน การประเมินเชิงเศรษฐกิจในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้การตัดสินใจลงทุนมีฐานข้อมูลรองรับ และลดความเสี่ยงจากโครงการที่อาจไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจในระยะยาว

(3) ควรกำหนดกลไกในการควบคุมและติดตามรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งมีแนวโน้มที่จะรั่วไหลออกนอกประเทศผ่านระบบการชำระเงินที่เชื่อมโยงกับต่างประเทศ โดยควรวางนโยบายทางด้านภาษีและโครงสร้างกำกับดูแลที่มีความชัดเจน เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังและส่งเสริมให้รายได้จากเศรษฐกิจดิจิทัลหมุนเวียนภายในประเทศได้อย่างยั่งยืน

(4) ควรเร่งรัดการดำเนินโครงการระบบ “Cell Broadcast” ให้สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพโดยเร็ว เนื่องจากเป็นระบบสำคัญในการแจ้งเตือนภัยแก่ประชาชน ซึ่งขณะนี้ยังมีข้อจำกัดด้านความรวดเร็วและความแม่นยำในการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน โดยเฉพาะในสถานการณ์เร่งด่วน เช่น อุทกภัย แผ่นดินไหว จึงควรพิจารณาปรับโครงสร้างการบริหารให้มีความยืดหยุ่น ลดการรวมศูนย์ และสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถประสานงานได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(5) ควรทบทวนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างบริการคลาวด์ภาครัฐให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่มีหน่วยงานด้านความมั่นคงเข้ามากำกับดูแลแทนหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อสงสัยเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้ให้บริการ นอกจากนี้ควรกำหนดเงื่อนไขในสัญญาที่สามารถคุ้มครองข้อมูลของรัฐได้อย่างเข้มงวด โดยคำนึงถึงความเสี่ยงจากการใช้บริการคลาวด์ของต่างชาติซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศต้นทาง การมีมาตรการควบคุมและป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลต่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อรักษาความมั่นคงทางดิจิทัลของประเทศในระยะยาวอย่างแท้จริง

(6) ควรส่งเสริมการนำงานวิจัยที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และประยุกต์ใช้ได้จริง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ สร้างนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ และสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

1.6.2 สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ควรปรับปรุงระบบตัวชี้วัดผลการดำเนินงานให้สามารถสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดกับประชาชนได้จริง ไม่จำกัดเฉพาะการประเมินผลผลิต เช่น ร้อยละความสำเร็จของกิจกรรม ซึ่งแม้จะเป็นข้อมูลการดำเนินงานที่สำเร็จของหน่วยงาน แต่ยังไม่แสดงผลกระทบในเชิงรูปธรรม ดังนั้นการกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน จะช่วยให้การใช้งบประมาณมีเป้าหมายที่ชัดเจนและตรวจสอบความคุ้มค่าได้มากขึ้น

1.6.3 กรมอุตุนิยมวิทยา

(1) ควรจัดทำระบบติดตามและประเมินผลหลังการติดตั้งอุปกรณ์และระบบตรวจอากาศ เพื่อให้สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงานได้จริง พร้อมวางแผนบำรุงรักษาระยะยาวอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในพื้นที่สำคัญ เช่น ท่าอากาศยานหรือพื้นที่เสี่ยงภัย นอกจากนี้ ควรทบทวนเกณฑ์ราคากลางให้สอดคล้องกับต้นทุนจริง เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ลดการผูกขาด และใช้งบประมาณได้อย่างคุ้มค่า

(2) ควรเร่งประเมินความพร้อมของโครงการระบบเฝ้าระวังแผ่นดินไหวและสึนามิให้สามารถใช้งานได้จริงและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากยังไม่มีการแจ้งเตือนที่ชัดเจนในเหตุการณ์ที่ผ่านมา จึงควรทบทวนกระบวนการปฏิบัติงานและทดสอบระบบอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความมั่นใจในการตอบสนองเหตุฉุกเฉิน

(3) ควรพัฒนาระบบตัวชี้วัดของกรมอุตุนิยมวิทยาให้สามารถสะท้อนผลกระทบเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นต่อภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลพยากรณ์อากาศที่มีความแม่นยำและทันเวลาในการวางแผนการผลิต หากยังคงใช้ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพที่ประเมินเพียงความก้าวหน้าของกิจกรรม ย่อมไม่เพียงพอในการวัดประสิทธิผลของงานอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องปรับแนวทางการประเมินผลให้ครอบคลุมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ใช้งาน

1.6.4 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

(1) ควรกำหนดให้การขึ้นทะเบียนกับสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการรับสิทธิประโยชน์จากภาครัฐ โดยเฉพาะสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่มีความต้องการการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องแต่ยังมีข้อจำกัดในการให้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเปิดเผยข้อมูล นำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูลภาคเศรษฐกิจที่มีคุณภาพและครอบคลุม สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนและกำหนดนโยบายของรัฐให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

(2) ควรเร่งจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลพื้นฐานของภาคเศรษฐกิจหลัก เช่น ภาคอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีระบบข้อมูลที่เป็นทางการและต่อเนื่อง แม้จะเปิดให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจการได้อย่างเสรี แต่หากขาดข้อมูลที่ชัดเจน ก็อาจทำให้เกิดความเสี่ยงในระดับโครงสร้างเศรษฐกิจเช่นกรณีวิกฤตปี 2540 การจัดทำข้อมูลที่ครอบคลุมและทันสมัยจะช่วยให้รัฐสามารถเฝ้าระวังสถานการณ์ล่วงหน้าและตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) ควรมีการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะระยะยาวและต่อเนื่อง โดยไม่ดำเนินการแบบแยกรายปีหรือกระจายตัวตามโครงการเฉพาะกิจ เนื่องจากข้อมูลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและการลงทุน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การสำรวจอย่างมีระบบในรอบระยะเวลา เช่น ทุก 4 ปี จะช่วยให้สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เช่น การเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดนโยบายสังคมและเศรษฐกิจอย่างตรงประเด็น

1.6.5 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(1) ควรกำหนดตัวชี้วัดที่เน้นผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากงบประมาณอย่างชัดเจน เช่น ระดับความสำเร็จในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน การแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนให้กับประชาชน และการลดความเดือดร้อนจากการถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน เป็นต้น

(2) ควรมีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนหรือข้อมูลที่เป็นความลับของประชาชนที่ได้ลงข้อมูลผ่านแอพพลิชั่นหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่ให้เกิดการรั่วไหล เสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมออนไลน์ ที่ประชาชนได้รับความเสียหายในวงกว้าง

1.6.6 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

ควรหามาตรการในการป้องกัน การตรวจจับ และการรับมือภัยทุจริตตลอดจนนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบการทุจริต การตรวจจับการทุจริต โดยการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงเพื่อหารายการธุรกรรมที่น่าสงสัยหรือมีความเสี่ยงสูง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการต่อต้านภัยทุจริตที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

1.6.7 สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

(1) ควรส่งเสริมการนำโดรนการบินเกษตร มาใช้ในภาคการเกษตรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดระยะเวลาและต้นทุนการผลิต โดยดำเนินการให้ครอบคลุมตั้งแต่การให้ความรู้ด้านการใช้โดรน การพัฒนาทักษะการใช้โดรน โดยเสริมความร่วมมือด้านกำลังคนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นต้น

เพื่อสนับสนุนการผลิตและการใช้ซอฟแวร์ของไทย ทดแทนการจัดซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการยกระดับภาคเกษตรกรรมไทยเข้าถึงเทคโนโลยี มีความทันสมัย และเอื้อต่อการใช้งานโดรนในภาคการเกษตรได้ต่อไป

(2) ควรมีมาตรการควบคุมผู้ประกอบการหรือผู้ขายสินค้าต่างประเทศผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ โดยวางนโยบายหรือแนวทางในการให้ผู้ประกอบการจากต่างประเทศต้องจดทะเบียนการค้าหรือลงทะเบียนการทำธุรกิจในประเทศไทย เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับธุรกิจภายในประเทศ ปกป้องเศรษฐกิจและผู้บริโภคโดยรวมของประเทศ

1.6.8 สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่ (องค์การมหาชน)

(1) ควรเร่งดำเนินการโครงการปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ (AI Thailand) เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งครอบคลุมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเชิงวิเคราะห์ในหลายด้าน นอกเหนือจากที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว โดยควรขยายขอบเขตให้ครอบคลุม โดยเน้นในมิติด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งยังขาดการพัฒนาฐานข้อมูลด้านกำลังคนของประเทศอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงด้านเกษตร แหล่งน้ำ อุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทุกด้าน

(2) ควรจัดทำแผนกรอบแผนระยะยาวที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนงาน โครงการ การวางงบประมาณ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาและกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศในภาพรวม เพื่อประโยชน์ในการเสนอตั้งงบประมาณให้เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนภารกิจ เกิดความคุ้มค่า และประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงทุนในระยะยาว

(3) การจัดทำแผนพัฒนาฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่ต้องบูรณาการข้อมูลร่วมกันจากหลายหน่วยงานหรือหลายภาคส่วน เพื่อให้การบริการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการควบคุมแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงลดความซ้ำซ้อนในการทำงานและเกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการข้อมูล

(4) ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญหาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการแก้ไขปัญหาทุจริตของประเทศ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริการภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการทุจริตในโครงการภาครัฐ

1.6.9 บริษัท โทรคมนาคมแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)

(1) ควรเร่งแก้ไขปัญหาและวางแนวทางในการจัดระเบียบสายสื่อสาร โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อบ้านเรือนและประชาชน หลายกรณีที่ไม่สามารถหาหน่วยงานรับผิดชอบได้ ทำให้การแก้ไขล่าช้าและยากลำบาก อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเมืองและการปรับปรุงภูมิทัศน์ ส่วนการใช้แนวทางในการนำสายสื่อสารลงใต้ดินจำเป็นต้องใช้งบประมาณลงทุนสูงมาก และต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการให้ต้องล่าช้าออกไป

(2) ควรมีการนำระบบสื่อสารวงโคจรต่ำ (Low Earth Orbit) มารองรับการให้บริการอินเตอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารให้เข้าถึงพื้นที่ห่างไกลและลดช่องว่างดิจิทัล โดยเฉพาะพื้นที่ชายขอบหรือพื้นที่ทุรกันดาร

1.7 กระทรวงพาณิชย์

1.7.1 ภาพรวมกระทรวงพาณิชย์

(1) ควรกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม การยกระดับคุณภาพแรงงาน และการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อภาคธุรกิจ ทั้งนี้ การรักษาอันดับในเวทีนานาชาติไม่เพียงสะท้อนความเชื่อมั่นจากต่างประเทศ แต่ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคงในระยะยาว

(2) ควรบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้องในโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ SMEs ในภาคตะวันออก เพื่อให้การส่งเสริมผู้ประกอบการเชื่อมโยงกับห่วงโซ่มูลค่าทั้งระบบ ตั้งแต่การวิจัยความต้องการของตลาด การพัฒนาสินค้าเกษตรแปรรูปไปจนถึงการจับคู่ธุรกิจในระดับนานาชาติ

1.7.2 สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

(1) ควรสนับสนุนร้านโชห่วยในฐานะธุรกิจระดับชุมชนที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก และเป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือนขนาดเล็ก โดยส่งเสริมให้มีการปรับตัวให้ทันสมัย เช่น การใช้ระบบดิจิทัล การบริหารจัดการสต๊อก และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในอัตราที่เหมาะสม เพื่อลดความเสี่ยงในการปิดกิจการและบรรเทาภาระทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(2) ควรพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการลงทุนโดยให้ความสำคัญกับโครงการที่ส่งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจระดับมหภาค และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวม ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงภาระงบผูกพันในอนาคตซึ่งอาจสูงเกือบร้อยล้านบาท ภายใต้ข้อจำกัดทางการคลังที่ตึงตัวมากขึ้นจากภาระหนี้ของประเทศ ควบคู่กับการใช้กลไกธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเคร่งครัด และส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

1.7.3 กรมการค้าต่างประเทศ

(1) ควรขยายขอบเขตการประยุกต์ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์จากเดิมที่ใช้ในการตอบโต้การทุ่มตลาดไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เช่น คาร์บอนฟุตพริ้นต์ การใช้ที่ดิน และผลกระทบต่อป่าไม้ เพื่อเตรียมความพร้อมต่อมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ อาทิ EUDR ที่จะส่งผลโดยตรงต่อการส่งออกของไทย โดยการใช้ AI จะช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพในการวางนโยบายอย่างรอบด้าน

(2) ควรขยายโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการไทยในการเจาะตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการเปิดตลาดจริงซึ่งมีผลต่อยอดการค้าอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในรูปแบบของการผลักดันสินค้าเดิมสู่ตลาดใหม่ และการแนะนำสินค้าใหม่สู่ตลาดเดิม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคการส่งออกในภาพรวม ทั้งนี้ ควรดำเนินการในลักษณะที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศของไทย

(3) ควรทบทวนความเหมาะสมของการจัดสรรงบประมาณในโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน โดยพิจารณาจากประสิทธิผลของการดำเนินงานที่ผ่านมา ซึ่งยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างชัดเจนเนื่องจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับไทย ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณจำนวน 28.89 ล้านบาทในปีงบประมาณนี้ จึงควรได้รับการพิจารณาว่า

จะสามารถปรับเปลี่ยนไปสนับสนุนโครงการที่มีศักยภาพในการสร้างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจมากกว่าได้หรือไม่

1.7.4 กรมการค้าภายใน

(1) ควรพัฒนาแนวทางการบริหารร้านธงฟ้าราคาประหยัดให้มีความทันสมัย โดยนำหลักการบริหารจัดการของร้านสะดวกซื้อมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบัน นอกจากนี้ ควรขยายการจัดตั้งร้านธงฟ้าให้ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ เพื่อช่วยลดภาระค่าครองชีพของประชาชนในวงกว้าง และควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนต้นทุนเบื้องต้น เช่น ค่าน้ำมันหรือค่าขนส่งให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำหน่ายสินค้า เพื่อสร้างแรงจูงใจและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดอย่างแท้จริง

(2) ควรส่งเสริมร้านค้าปลีกของภาคประชาชนให้สามารถแข่งขันกับร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ โดยอ้างอิงจากกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในระบบสหกรณ์แรงงานซึ่งสามารถให้เครดิตแก่ลูกค้าได้ ควรพิจารณาเชื่อมโยงร้านค้าปลีกเหล่านี้เข้ากับระบบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และพัฒนาระบบสินเชื่อในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ลดภาระหนี้สิน และสนับสนุนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นระบบ

(3) ควรสนับสนุนการลงทุนในระบบตรวจสอบและการรับรองมาตรฐานสากลสำหรับสินค้าเกษตรปลอดภัย โดยมุ่งเน้นกระบวนการผลิตที่ไม่บุกรุกพื้นที่ป่า มีความปลอดภัย และมีการบริหารจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นต์อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรไทยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมระดับสากล

(4) ควรขยายขอบเขตของโครงการลดราคาปุ๋ยเคมีเพื่อการเกษตรให้ครอบคลุมถึงสารเคมีชนิดอื่นที่จำเป็นต่อกระบวนการผลิต เช่น ยาปราบศัตรูพืชหรือชีวภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ไม่สามารถซื้อสินค้าเกษตรด้วยเงินสดและจำเป็นต้องพึ่งพาการซื้อด้วยเครดิต ซึ่งมักมีภาระดอกเบี้ยตามมา หากสามารถควบคุมต้นทุนเหล่านี้ได้ก็จะช่วยลดภาระของเกษตรกรได้มาก

1.7.5 กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

(1) ควรเร่งรัดการเจรจาการค้าระหว่างประเทศเพื่อขจัดอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรของไทย โดยเฉพาะมาตรการกีดกันทางการค้าจากประเทศคู่ค้า พร้อมทั้งสนับสนุนการเปิดตลาดใหม่อย่างเป็นระบบ ผ่านความร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดของสินค้าเกษตรไทยในเวทีโลก และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(2) ควรปรับปรุงตัวชี้วัดของเป้าหมายการเจรจาการค้าให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่วางไว้ โดยเฉพาะการเพิ่มสัดส่วนความครอบคลุมของการค้าไทยกับโลกให้ได้ตามเป้าหมายร้อยละ 80 ไม่ใช่เพียงร้อยละ 68 ดังที่ระบุไว้ในปัจจุบัน พร้อมกำหนดระยะเวลาในการบรรลุเป้าหมายให้ชัดเจน รวมถึงพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ เช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อภาคธุรกิจ และระดับการแข่งขันในตลาดโลก

(3) ควรเร่งรัดการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) กับประเทศที่มีศักยภาพสูง เช่น อินเดีย และกลุ่มประเทศ CIS รวมถึงตลาดใหม่ในทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะแอฟริกาใต้ ซึ่งมีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง ทั้งนี้ ควรใช้โอกาสที่มีการปรับเปลี่ยนทางการทูต เช่น การแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำอินเดีย ให้เป็นจุดเริ่มต้นในการผลักดันการเจรจา FTA อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อขยายตลาดส่งออก และรักษาสมดุลทางเศรษฐกิจในภาวะที่การส่งออกเริ่มชะลอตัว

(4) ควรกำหนดแนวทางในการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีที่รักษาสมดุลระหว่างการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนและเกษตรกร โดยเฉพาะในประเด็นสิทธิบัตรยาและการผูกขาดเมล็ดพันธุ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงยาของผู้มีรายได้น้อยและสิทธิของชุมชนในการใช้เมล็ดพันธุ์พื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการผูกขาดที่ไม่เป็นธรรม และรักษาความมั่นคงทางอาหารและสุขภาพของประชาชนในระยะยาว

1.7.6 กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ควรยกระดับนโยบายส่งเสริมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) โดยแก้ไขปัญหาด้านความเข้าใจของผู้ผลิตในชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่กับการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอ รวมถึงควรสร้างความร่วมมือกับแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อขยายช่องทางประชาสัมพันธ์ และพัฒนาระบบติดตามประเมินผล GI ในด้านเศรษฐกิจชุมชนและความเชื่อมั่นของตลาด

1.7.7 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ควรกำหนดมาตรการควบคุม ดูแล และคุ้มครองผู้ประกอบการในประเทศให้สามารถแข่งขันได้อย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะในกรณีที่มีชาวต่างชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจภายในประเทศ เช่น การจัดตั้งโรงงานหรือโกดังสินค้าที่อาจกระทบต่อคุณภาพสินค้าสำหรับผู้บริโภคภายในประเทศ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงการคลัง ในการกำกับดูแลธุรกิจออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางการค้าได้อย่างเหมาะสม และรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ

1.7.8 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

(1) ควรพัฒนาแนวทางการส่งเสริมตราสัญลักษณ์ “ไทยซีเล็ค” ให้มีลักษณะคล้ายระบบรับรองระดับสากล เช่น “มิชลินไกด์” เพื่อยกระดับภาพลักษณ์ร้านอาหารและสินค้าไทยในต่างประเทศ รวมถึงควรต่อยอดการสร้างแบรนด์ไทยในลักษณะซอฟต์พาวเวอร์ โดยเน้นกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พร้อมทั้งกำหนดแผนผลักดันที่ชัดเจน และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ควรเพิ่มบทบาทเชิงรุกในการป้องกันและดำเนินคดีกับการละเมิดสิทธิการใช้ชื่อหรือสัญลักษณ์ของประเทศไทย เช่น การสวมสิทธิแหล่งที่มาของสินค้าเกษตร เพื่อปกป้องภาพลักษณ์ของประเทศในตลาดโลก ทั้งนี้ ควรผลักดันให้มีบทลงโทษที่เข้มงวดและชัดเจน เพื่อยับยั้งการกระทำที่ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจและความน่าเชื่อถือของสินค้าไทย

1.7.9 สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

ควรได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงลึกจากมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ เช่น EUDR และ CBAM โดยเฉพาะในระดับที่สามารถแยกผลกระทบตามภาคอุตสาหกรรมของไทย เพื่อจัดทำมาตรการตอบโต้และข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างแม่นยำ

1.7.10 สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

ควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้สำหรับหน่วยงานภายใต้กระทรวงพาณิชย์ โดยเฉพาะองค์การมหาชน เพื่อให้สามารถประเมินความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณของรัฐ รวมถึงควรพิจารณารูปแบบการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นรูปธรรม หากมีภารกิจที่หน่วยงานไม่สามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเองหรือเกินกว่าศักยภาพของหน่วยงาน ควรพิจารณาการจ้างภาคเอกชนที่มีศักยภาพเข้ามาช่วยสนับสนุนภารกิจดังกล่าว

1.7.11 สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย (องค์การมหาชน)

ควรสนับสนุนให้ผู้หญิงไทยมีบทบาทเป็นผู้นำด้านอาชีพและการค้าระหว่างประเทศ โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสานต่อพระราชดำริและพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในการส่งเสริมหัตถกรรมไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ และสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

1.7.12 กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร (กองทุนที่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล)

ควรปรับแนวทางการใช้จ่ายกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร จากการอุดหนุนราคาชั่วคราวไปสู่การลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างการผลิตอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐาน GAP และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ เช่น ระบบจัดการน้ำและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และลดความเสี่ยงจากปัจจัยแวดล้อม

1.8 กระทรวงคมนาคม

1.8.1 ภาพรวมกระทรวงคมนาคม

(1) ควรเร่งผลักดันการสร้างรายได้จากการลงทุนในประเทศที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้สูงแต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อย เช่น กรณีของจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่าพื้นที่เหล่านี้มีศักยภาพในการสร้างรายได้สูงถึง 6 แสนล้านบาท แต่กลับได้รับการจัดสรรงบประมาณลงทุนในช่วงปี 2568 - 2569 ไม่ถึง 1 หมื่นล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างศักยภาพและงบประมาณที่ได้รับ หากมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและเป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนด จะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับจังหวัดได้อย่างน้อยร้อยละ 50 หรือประมาณ 3 แสนล้านบาท

(2) ควรเร่งรัดการเบิกจ่ายและการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการบริหารโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายของรัฐบาล เนื่องจากกระทรวงคมนาคมเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ หากอัตราการใช้จ่ายงบประมาณต่ำอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดในการบริหารโครงการลงทุน รวมถึงความล่าช้าในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และปัญหาเชิงระบบในการอนุมัติอนุญาต ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนงานยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงข่ายโลจิสติกส์ของประเทศ และควรถอดบทเรียนจากหน่วยงานที่เบิกจ่ายงบประมาณได้ดี เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในภาพรวมของกระทรวงต่อไป

(3) ควรผลักดันการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบขนส่งทางรางอย่างจริงจัง เพื่อให้เป็นช่องทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เนื่องจากปัจจุบันพบความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรงบประมาณที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือ งบประมาณที่จัดสรรให้กับการขนส่งทางราง เช่น แผนยุทธศาสตร์พัฒนาขนส่งทางรางที่ได้รับเพียง 64 ล้านบาท ถือว่าน้อยมาก แต่เมื่อเทียบกับงบประมาณที่เน้นไปทางการพัฒนาขนส่งทางถนน เช่น การพัฒนาระบบขนส่งทางถนนที่ได้รับถึง 648 ล้านบาท ซึ่งมีความแตกต่างกันถึง 10 เท่า

(4) ควรมีการบริหารจัดการโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมให้แล้วเสร็จตามกำหนด หรือแล้วเสร็จแต่ยังไม่สามารถเปิดใช้งานได้ ทำให้เกิดภาระดอกเบี้ยและการใช้จ่ายเงินที่ยังไม่สามารถสร้างรายได้หรือประโยชน์ให้ประชาชนได้ รวมถึงความปลอดภัยในพื้นที่ก่อสร้างที่เกิดปัญหาด้านความปลอดภัยเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ผู้รับเหมาปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีการจัดการที่ดีทำให้เกิดการใช้พื้นที่อย่างไม่ปลอดภัย ซึ่งสะท้อนถึงการขาดวินัยของผู้รับเหมาอย่างมากเมื่อเทียบกับมาตรฐานในต่างประเทศ

(5) กระทรวงคมนาคมควรเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลและปรับปรุงแก้ไขปัญหาป้ายจราจรในพื้นที่ซับซ้อน เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความสะดวกสบายในการเดินทาง แม้ว่ากระทรวงคมนาคมจะรับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยและป้ายจราจร แต่ในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนและมีการรับผิดชอบร่วมกันจากหลายหน่วยงาน เช่น กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล) จะพบปัญหาป้ายจราจรไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยวได้รับผลกระทบเป็นพิเศษ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสบการณ์และความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

1.8.2 สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม

(1) ควรเร่งผลักดันและพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนยุทธศาสตร์และโครงการสำคัญ ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีระบบการติดตามความก้าวหน้าแบบเรียลไทม์ และมีกลไกแจ้งเตือนปัญหาอุปสรรคแบบเรียลไทม์ เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งควรพัฒนากลไกควบคุมคุณภาพการประเมินผลที่มีความเป็นอิสระ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านคมนาคมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

(2) ควรสนับสนุนนโยบายการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่งอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการทบทวนและยกร่างกฎหมายใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต โดยการปฏิรูปกฎหมายควรมุ่งเน้นลดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ ของหน่วยงาน เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและสอดคล้องกับปัญหาของประชาชน ลดขั้นตอนในการอนุมัติโครงการลงทุน เพื่อเร่งการดำเนินการ และสร้างมาตรฐานกลางด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดเป็นสากล

1.8.3 กรมการขนส่งทางบก

(1) ควรกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของรถโดยสารสาธารณะ โดยการควบคุมกำกับดูแลผู้ประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมายด้านความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด มีกลไกการปรับปรุงมาตรฐานการบริการอย่างต่อเนื่อง มีระบบการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ขับขี่รถโดยสารสาธารณะ เนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุของรถโดยสารสาธารณะอย่างรุนแรง ทำให้ประชาชนเสียชีวิต บาดเจ็บ และทำลายความเชื่อมั่นต่อระบบขนส่งสาธารณะ

(2) ควรมีระบบตรวจสอบซ้ำ (Double Audit) หรือ Recheck เพื่อยกระดับความปลอดภัยและมาตรฐานการบริการรถโดยสารสาธารณะ ให้มั่นใจว่าการตรวจสอบภายในมีความเข้มงวด ไม่มีการเอื้อประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ และหากพบการทุจริตจะต้องมีการลงโทษอย่างจริงจัง รวมทั้งต้องมีหน่วยงานตรวจสอบจากภายนอกเข้าไปตรวจสอบซ้ำทั้งในส่วนของส่วนราชการที่รับผิดชอบและผู้ประกอบการ เช่น การตรวจสภาพรถประจำปี เพื่อเพิ่มความถี่และความน่าเชื่อถือในการตรวจสอบ

(3) การสร้างความปลอดภัยบนท้องถนนสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้ใช้รถใช้ถนนทุกคนเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและเป็นองค์รวม การยกระดับมาตรฐานทางม้าลาย การเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิรูปกระบวนการออกใบอนุญาตขับขี่ให้เข้มงวดขึ้น จะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเดินทางที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น ลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในระยะยาว

1.8.4 กรมการขนส่งทางราง

ควรเร่งรัดแก้ไขปัญหาและผลักดันโครงการรถไฟความเร็วสูงไทย-จีน ให้บรรลุเป้าหมายตามกำหนดเวลาซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย การบริหารจัดการโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาเชิงรุก และการสร้างความเข้าใจกับสาธารณะ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนวิสัยทัศน์นี้ให้เป็นรูปธรรม และนำมาซึ่งประโยชน์มหาศาลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวของประเทศ

1.8.5 กรมเจ้าท่า

(1) ควรหามาตรการในการเพิ่มประสิทธิภาพการขุดลอกลำน้ำ โดยปรับปรุงวิธีการทำงานให้เหมาะสมทันสมัยด้วยเทคโนโลยี รวมทั้งควรทบทวนวิธีปฏิบัติเดิมและหาแนวทางแก้ไขใหม่ เช่น การใช้สัญญาต่างตอบแทนดินแลกน้ำ คือ การอนุญาตให้เอกชนเข้ามาขุดลอกแม่น้ำลำคลองเพื่อแลกกับการนำดินที่ขุดได้ไปใช้ประโยชน์ อีกทั้ง ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้งบประมาณในการขุดลอกลำน้ำที่ตื้นเขิน เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งให้กับพื้นที่ต่อไป

(2) ควรมีมาตรการในการป้องกันหรือบรรเทาผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง แม้จะมีการก่อสร้างกำแพงป้องกันแต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่มีความรุนแรงได้ เช่น ประชาชนในพื้นที่หาดท่าบอน จังหวัดสงขลา ได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่งที่รุนแรงขึ้นและมีการร้องเรียนขอให้มีการชดเชย เป็นต้น รวมถึงการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูชายหาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการออกแบบกำแพงที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของชุมชน

1.8.6 กรมทางหลวง

(1) ควรบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงพลังงานเพื่อจัดตั้งจุดชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าในบริเวณจุดพักรถของกรมทางหลวงทั่วประเทศ เพื่อรองรับปริมาณการใช้รถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นมาตรการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและครอบคลุมในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

(2) ควรเร่งปรับปรุงระบบระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณทางโค้งเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมขังผิวจราจรและเพิ่มความปลอดภัยให้ผู้ใช้เส้นทางให้มีความปลอดภัย เนื่องจากที่ผ่านมาแม้จะมีปริมาณฝนตกไม่มากแต่มักมีปัญหาไม่สามารถระบายน้ำได้ทันทำให้เกิดน้ำท่วมขัง สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ใช้รถใช้ถนนและทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

(3) ควรทบทวนการดำเนินงานของด่านตรวจชั่งน้ำหนัก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยการนำเทคโนโลยีระบบดิจิทัลหรือระบบติดตามสินค้าจากหน้าโรงงานผู้ผลิตมาติดตามการกระทำความผิดแทน เนื่องจากปัจจุบันมีด่านตรวจชั่งน้ำหนักประมาณ 100 ด่านทั่วประเทศ แต่สามารถจับได้เพียงร้อยละ 0.001 ยกตัวอย่างด่านหนองบัวลำภู มีรถวิ่งผ่านจำนวน 3 ล้านคัน แต่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้เพียง 5 คัน จึงอาจเกิดจากระบบการตรวจชั่งน้ำหนักที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

(4) ควรตรวจสอบและวางแผนเส้นทางสำรองที่สามารถใช้งานได้ในกรณีเกิดอุทกภัยหรือภัยพิบัติ โดยนำบทเรียนจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี 2554 ที่มีเส้นทางหลักในภาคเหนือไม่สามารถใช้งานได้เมื่อเกิดอุทกภัย ทำให้ประชาชนต้องเปลี่ยนไปใช้เส้นทางท้องถิ่นที่มีความไม่สะดวกในการเดินทางสัญจรไปมาแทน

(5) ควรพัฒนาระบบขนส่งอัจฉริยะ (Intelligent Transportation Systems หรือ ITS) ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลการจราจรจากถนนกับการขนส่งรูปแบบอื่น เช่น รถไฟฟ้า รถไฟ และรถโดยสาร เพื่อให้การจัดการจราจรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดปัญหาการจราจรติดขัด และอำนวยความสะดวกในการเดินทางเชื่อมต่อได้อย่างราบรื่น

(6) ควรปรับเปลี่ยนการใช้ไฟฟ้าแสงสว่างบนทางหลวงทั่วประเทศ มาใช้เป็นโคมไฟพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อประหยัดงบประมาณแผ่นดินและสนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการลดการใช้พลังงานฟอสซิลและส่งเสริมพลังงานทดแทน

(7) ควรทบทวนการจัดสรรและใช้งบประมาณด้านความปลอดภัยของถนน โดยเฉพาะในจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง และมีมาตรการเชิงรุกในการสำรวจและแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยบนเส้นทางต่างๆ อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

1.8.7 กรมทางหลวงชนบท

ควรทบทวนความเหมาะสมของงบประมาณซ่อมบำรุงของกรมทางหลวงชนบท เนื่องจากกรมทางหลวงชนบทได้รับงบประมาณซ่อมบำรุงของกรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบทในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก โดยมีสัดส่วนงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงรักษาที่มีมากกว่าร้อยละ 50 ของงบประมาณทั้งหมด ซึ่งการตั้งงบประมาณซ่อมบำรุงจำนวนมากและมีการดำเนินการซ่อมบำรุงทุกปีอาจบ่งชี้ถึงความไม่เหมาะสมหรือความไม่คุ้มค่าของการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบัน

1.8.8 กรมท่าอากาศยาน

(1) ควรเร่งศึกษาความเป็นไปได้ในการก่อสร้างสนามบินในพื้นที่อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้กับประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดสุรินทร์ และพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวและการค้าชายแดนเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศ

(2) ควรทบทวนอัตราค่าเช่าพื้นที่ค้าขายให้สอดคล้องกับสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ซบเซา มีปริมาณเที่ยวบินลดลง ส่งผลกระทบจนผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถเช่าพื้นที่ต่อได้ รวมทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้ามาให้บริการได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้ใช้บริการสนามบิน ได้มีทางเลือกในการซื้ออาหารหรือเครื่องดื่มได้มีความหลากหลายมากขึ้น

(3) ควรปรับปรุงแนวทางจัดลำดับความสำคัญของการลงทุนในระบบคมนาคม โดยใช้สัดส่วนการใช้งานเทียบกับขีดความสามารถเป็นเกณฑ์สำคัญในการประเมินความเร่งด่วนของโครงการ การใช้เกณฑ์นี้จะช่วยให้สามารถนำทรัพยากรที่มีจำกัดไปใช้ในพื้นที่ที่มีความต้องการจริง รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัดควรสะท้อนถึงภารกิจและเป้าหมายของภาครัฐในการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสามารถชี้วัดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมต่อความปลอดภัย ความพึงพอใจ และการเข้าถึงของประชาชน ต่อบริการขนส่งท่าอากาศยาน

(4) ควรเน้นการลงทุนสำหรับสนามบินที่เป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญของโครงข่ายคมนาคม เช่น สนามบินที่มีศักยภาพรองรับการเชื่อมโยงข้ามภูมิภาค ท่าอากาศยานเชิงท่องเที่ยว หรือสนามบินที่มีแนวโน้มรองรับนักลงทุนต่างประเทศ รวมทั้งควรมีการสร้างแบบจำลองความคุ้มค่าการลงทุน หรือระบบ Big Data สำหรับติดตามความหนาแน่นของผู้โดยสารและเที่ยวบินแบบเรียลไทม์ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการปรับแผนงบประมาณทั้งในระยะสั้นและระยะกลาง

1.8.9 สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยเฉพาะในพื้นที่เป้าหมายสำคัญอย่างจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก การมุ่งเน้นให้การเดินทางจากจุดเข้าประเทศ (point of entry) ไปยังแหล่งท่องเที่ยวและที่พักเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และด้วยราคาที่เหมาะสมและยุติธรรม จะส่งผลบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและความยั่งยืนของภาคการท่องเที่ยวในภาพรวม

1.8.10 การรถไฟแห่งประเทศไทย

(1) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมต่อระบบการขนส่งมวลชน เพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความสะดวกรวดเร็ว แต่จากข้อจำกัดเรื่องงบประมาณทำให้โครงการต่าง ๆ เกิดความล่าช้า และควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ตามกรอบเวลาอาจเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำกับดูแลและขับเคลื่อนให้การใช้งบประมาณ

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ในระยะยาวต่อไป

(2) ควรจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมและสามารถดำเนินโครงการได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับการรถไฟแห่งประเทศไทยและระบบขนส่งมวลชนโดยรวม นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลและขับเคลื่อนการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด เพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ในระยะยาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาบริการขนส่งสาธารณะที่ยั่งยืนต่อไป

(3) ควรเร่งแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งมิใช่แต่เฉพาะการเรียกคืนสินทรัพย์ของรัฐเท่านั้น แต่ยังเป็นการปลดล็อกศักยภาพทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย และส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

(4) ควรทบทวนการใช้ที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทยสำหรับโครงการบ้านเอื้ออาทร ซึ่งไม่ใช่เพียงประเด็นเชิงสังคมสงเคราะห์ แต่เป็นประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการสินทรัพย์ภาครัฐและการพัฒนาเมือง การประเมินความคุ้มค่าทางการเงินอย่างละเอียด การพิจารณาทางเลือกการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สร้างผลตอบแทนสูงกว่า และการผนวกกับบริบทของนโยบายการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ จะเป็นแนวทางสำคัญในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนในระยะยาว

(5) ควรแก้ไขปรับปรุงสะพานข้ามทางรถไฟบริเวณจุดตัดถนนกับทางรถไฟ ที่มีสภาพทรุดโทรมและขรุขระ เป็นวาระสำคัญยิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เนื่องจากสภาพปัญหาดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจราจร แต่ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่อาจนำไปสู่อุบัติเหตุร้ายแรง อันส่งผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้เส้นทาง สภาพความเสียหายของโครงสร้างสะพาน อาทิ พื้นผิวถนนที่ขรุขระแตกร้าว การชำรุดของโครงสร้างรองรับ หรือการเสื่อมสภาพของวัสดุก่อสร้าง ล้วนบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการดำเนินการทางวิศวกรรมเพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยและรองรับการใช้งานในระยะยาว

1.8.11 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ

ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และลดภาระหนี้สินที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและงบประมาณของประเทศในระยะยาว รวมทั้งควรมีการประเมินความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเช่ารถโดยสารปรับอากาศพลังงานสะอาด (EV) จำนวน 1,520 คัน มีระยะเวลาเช่า 7 ปี เพื่อทดแทนรถโดยสารเก่าที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ซึ่งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพจะต้องรับผิดชอบอัตราเบี้ยปรับรายเดือนให้กับผู้รับสัมปทาน หากไม่จ่ายค่าเช่าตามกำหนดเวลา

1.9 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.9.1 ภาพรวมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาไฟไหม้ป่าพรุควนเคร็งอย่างเร่งด่วน และควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง ประกอบกับป่าพรุควนเคร็งดังกล่าวเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำนานาชนิด ฉะนั้น จึงต้องแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ นอกจากนั้น ควรให้ความสำคัญกับการดูแลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ณ สถานีควบคุมไฟป่า ที่ต้องทำงานในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนน้อยโดยจะต้องสร้างขวัญกำลังใจและค่าตอบแทนที่เหมาะสม สิ่งสำคัญควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกหมู่บ้านทุกตำบล เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าพรุอย่างยั่งยืนต่อไป

(2) งบประมาณรายจ่ายด้านบุคลากรที่ใช้วงเงินสูงควรที่จะแสดงให้เห็นได้ว่ามีการจ้างบุคลากรที่เกษียณอายุราชการจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคิดเป็นจำนวนเท่าใดจากจำนวนบุคลากรทั่วไปที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวและ/หรือลูกจ้างโครงการคิดเป็นร้อยละเท่าใดจากลูกจ้างชั่วคราว และ/หรือลูกจ้างโครงการปกติที่มีอายุไม่เกิน 35 ปี และมีความจำเป็นในการจ้างบุคลากรที่เกษียณอายุราชการจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด

(3) งบประมาณรายจ่ายด้านการป้องกันไฟป่าใน 17 จังหวัดภาคเหนือและ 5 จังหวัดภาคใต้ รวมวงเงิน 109 ล้านบาท ควรระบุให้ชัดเจนว่าใช้ดำเนินการในภารกิจใดบ้างและเหตุใดจึงไม่มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการป้องกันไฟป่าในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ ควรระบุเหตุผลที่ต้องกระจายงบประมาณในหมวดต่าง ๆ ดังนี้ งบประมาณด้านการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า จำนวน 14 ล้านบาท งบประมาณด้านการอนุรักษ์ป่าจำนวน 18 ล้านบาท และงบประมาณด้านการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าใน 76 จังหวัด จำนวน 37 ล้านบาท เนื่องจากภารกิจเหล่านี้มีลักษณะใกล้เคียงกัน จึงควรมีการชี้แจงความแตกต่างและความจำเป็นในการจัดสรรงบประมาณแยกหมวดให้ชัดเจน เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ

(4) ควรจัดทำนโยบายจัดการมลพิษทางอากาศจากหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ปล่อยเอง เช่น รถยนต์ของหน่วยงานราชการที่มีการปล่อยควันดำหรือเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปล่อยมลพิษจำนวนมาก และในฐานะที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติเป็นหน่วยงานหลักด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีแผนงานและนโยบายที่ชัดเจนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เช่น การเปลี่ยนมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้า (EV) หรือการดำเนินโครงการที่ช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

(5) การถ่ายโอนภารกิจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการบริหารจัดการขยะและการจัดการน้ำเสีย ควรมีการสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(6) ควรบูรณาการการจัดทำโครงการต่าง ๆ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ น้ำบาดาล และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในกำกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อาจจะยังมีความซ้ำซ้อนกัน โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนงาน การตั้งงบประมาณ การดำเนินการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานตามบทบาทและภารกิจอย่างเหมาะสมและรัดกุม รวมทั้งการพิจารณานำเทคโนโลยีมาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสะดวกรวดเร็ว

1.9.2 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ควรวางแผนกระตุ้นและเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณภายในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เนื่องจากผลการเบิกจ่ายงบประมาณในปี 2568 ของหน่วยงานภายในกระทรวงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตัวอย่างผลการเบิกจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง ทำได้ร้อยละ 80.1 กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 87.81 กรมควบคุมมลพิษ ร้อยละ 78.39 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ร้อยละ 80.78 และ 85.04 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ร้อยละ 84.91 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร้อยละ 76.41 กรมป่าไม้ ร้อยละ 76.03 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 63.69 และองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ร้อยละ 32.40 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ การเร่งรัดการเบิกจ่ายจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานในสังกัด

(2) ควรมีแนวทางพัฒนาแอปพลิเคชันของกระทรวงให้เป็นระบบรวมศูนย์ เนื่องจากปัจจุบันพบว่าหลายหน่วยงานของรัฐต่างพัฒนาแอปพลิเคชันของตนเอง ส่งผลให้มีแอปพลิเคชันจำนวนมาก โดยในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ไฟป่า ฝุ่น PM 2.5 และมลพิษในสิ่งแวดล้อม ควรมีระบบดิจิทัลที่เชื่อมโยงข้อมูลในรูปแบบแอปพลิเคชันเดียว เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและการแจ้งเตือนได้อย่างสะดวก รวมถึงให้หน่วยงานภายในกระทรวงสามารถบริหารจัดการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

1.9.3 กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

(1) กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยโครงการสำคัญ ดังนี้ โครงการลดก๊าซเรือนกระจก วงเงิน 5 ล้านบาท โครงการทำบัญชีก๊าซเรือนกระจก วงเงิน 4 ล้านบาท โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศก๊าซเรือนกระจก วงเงิน 52.7104 ล้านบาท โครงการลดก๊าซเรือนกระจก (เพิ่มเติม) วงเงิน 2 ล้านบาท การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วงเงิน 36.566 ล้านบาท การสร้างจิตสำนึกของภาคประชาชนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วงเงิน 15.689 ล้านบาท การผลักดันนโยบายลดก๊าซเรือนกระจก วงเงิน 131.4595 ล้านบาท การพัฒนาศักยภาพบุคลากร วงเงิน 5.77236 ล้านบาท การพัฒนาการจัดการองค์การ วงเงิน 58.0897 ล้านบาท ทั้งนี้ ควรมีการระบุกิจกรรมที่ชัดเจนในแต่ละโครงการ เช่น การจัดอบรม การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้บริหารระดับสูง หรือรูปแบบการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ยังควรพิจารณาประเด็นการซ้ำซ้อนของงบประมาณ โดยเฉพาะในส่วน

ที่เกี่ยวข้องกับ “การจัดการก๊าซเรือนกระจก” ว่ามีการดำเนินการในพื้นที่เดียวกันหรือแตกต่างกัน เพื่อป้องกันการใช้จ่ายที่ไม่คุ้มค่า และสร้างประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงบประมาณ

(2) การดำเนินงานเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต ปัจจุบันประชาชนทั่วไปยังขาดความเข้าใจ และไม่สามารถขายคาร์บอนเครดิตได้ จึงควรสร้างการรับรู้และอธิบายถึงความคืบหน้าในการดำเนินการเพื่อให้ภาคประชาชนสามารถเข้าร่วมในกลไกตลาดคาร์บอนเครดิตได้อย่างแท้จริง โดยควรระบุว่าขณะนี้อยู่ในขั้นตอนใด มีแนวทางหรือมาตรการใดที่กำลังดำเนินการ และมีระยะเวลาหรือเป้าหมายที่ชัดเจนในการเปิดให้ประชาชนสามารถขายคาร์บอนเครดิตได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.9.4 กรมควบคุมมลพิษ

(1) ควรเร่งดำเนินการจัดหาอุปกรณ์และบุคลากรเพื่อรองรับภารกิจตรวจวัดค่ามลพิษ เช่น รถโมบายตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมและจุดตรวจต่าง ๆ ให้เพียงพอและครอบคลุม รวมถึงพิจารณาใช้ระบบเซนเซอร์แจ้งเตือนแบบเรียลไทม์ตามแบบอย่างของประเทศเนเธอร์แลนด์ เพื่อแจ้งเตือนคุณภาพน้ำและภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับมลพิษต่อสาธารณะ ควรกำกับดูแลให้ข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และจะต้องเป็นข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบและยืนยันทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้อง เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสน และความกังวลของประชาชน โดยเฉพาะกรณีที่มีการเก็บตัวอย่างน้ำหรือตรวจวัดค่าปนเปื้อนโดยบุคคลที่ไม่มีความเชี่ยวชาญอย่างเป็นทางการ

(3) ควรเสริมมาตรการในการควบคุมและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การควบคุมปัญหามลพิษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบของขยะ โรงงานอุตสาหกรรมที่ผิดกฎหมายหรือการปล่อยน้ำเสียจากโรงแรมหรือแหล่งท่องเที่ยวลงทะเลโดยไม่ได้รับการบำบัด และควรหาแนวทางเชิญชวนภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการพัฒนาเมืองและสร้างมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนซึ่งจะเป็นการลดการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดผลดีต่อประเทศในระยะยาวด้วย

(4) ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด โดยไม่ต้องพึ่งพาการเจรจาหรือความเห็นส่วนบุคคล ซึ่งหากสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างจริงจัง ย่อมส่งผลให้บ้านเมืองสะอาด ลดปริมาณขยะ และปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวมได้ การใช้กฎหมายอย่างจริงจัง จึงเป็นเครื่องมือหลักในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(5) ควรบูรณาการแผนงานการลดก๊าซเรือนกระจกเข้ากับแผนพัฒนาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงส่งเสริมการดำเนินงานด้านคาร์บอนต่ำในลักษณะนำร่อง และร่วมพัฒนาเครื่องมือประเมินเมืองสีเขียวในระดับท้องถิ่นเพื่อใช้ในการติดตามผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.9.5 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(1) ควรมีการควบคุมและกำกับดูแลการบริหารจัดการทะเลและชายฝั่งในภาพรวม โดยเฉพาะโครงการจัดการชายฝั่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นจำนวนมากหลายแห่งดำเนินการโดยไม่ผ่านกระบวนการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) ทำให้อาจส่งผลกระทบหรือทำลายระบบนิเวศชายฝั่งโดยรวมในระยะยาว

(2) ควรบูรณาการข้อมูลแนวเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลผนวกกับฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ตามระบบ One map เพื่อความเป็นเอกภาพของข้อมูล เพื่อให้ฐานข้อมูลมีมาตรฐานเดียวกัน ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทั่วประเทศ อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลในภาพรวมของประเทศได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและสะดวกรวดเร็ว

(3) ควรวางแผนและจัดการพื้นที่ทางทะเลโดยใช้ข้อมูล One Map และฐานข้อมูลจากภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อการใช้ประโยชน์ทางทะเลอย่างเป็นระบบและเหมาะสม ทั้งด้านประมง การท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง และการรุกล้ำพื้นที่ชายหาด เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ทั้งประชาชน ชุมชนประมงในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ และภาคเอกชน

(4) ควรเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ทั้งเทศบาลชายฝั่งและชุมชนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายพิทักษ์ทะเลระดับตำบล เกิดการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ประชาชน ชาวประมงพื้นบ้าน รวมทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณและอุปกรณ์ในการดำเนินงาน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทด้านการบริหารจัดการทะเลและชายฝั่ง การวิจัยและอนุรักษ์ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ประชาชน ชาวประมงพื้นบ้าน

(5) ควรแก้ไขปัญหาคลื่นกัดเซาะชายฝั่งในระยะยาว โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และโครงสร้างทางวิศวกรรมด้วยกำแพงคอนกรีตเพื่อลดงบประมาณในการดำเนินงาน ควบคู่กับการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างเหมาะสม

(6) ในการจัดทำโครงการปักไผ่เป็นแนวชะลอคลื่นและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ป่าชายเลน จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีการกำหนดสเปค (Specification) ของไม้ไผ่ที่จะใช้ดำเนินการ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดซื้อจัดจ้างที่ชัดเจน โดยกำหนดให้ใช้ไม้ไผ่ 3 ประเภท ได้แก่ ไผ่ตงศรีปราจีน ไผ่ป่าและไผ่น้ำ และไผ่สีสุก ซึ่งจะมีความคงทนและมีอายุการใช้งานที่ยืนยาวกว่าไผ่ประเภทอื่น เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัดงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ

(7) ภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงปลูกป่าชายเลนที่ได้รับประโยชน์จากคาร์บอนเครดิต ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินตั้งแต่เริ่มปลูก โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กล้าไม้แรกเริ่มปลูกให้ประเมินขนาดและความสูง กล้าไม้ที่สูงไม่ถึง 30 ซม และไม้โตสูง 30 เซนติเมตรขึ้นไป ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในการติดตามการเติบโตและประเมินคาร์บอนเครดิตได้อย่างต่อเนื่องและแม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับกรมป่าไม้ เพื่อสนับสนุนการปลูกป่าในพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งจะช่วยสร้างคาร์บอนเครดิตให้มากที่สุด

(8) ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหามลพิษทางทะเล เช่น น้ำมัน สารพิษ สารเคมี ที่รั่วไหลลงสู่ทะเล ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบนิเวศทางทะเลและชาวประมงในพื้นที่ จึงควรมีการจัดตั้งกองทุนสำหรับการอนุรักษ์และกองทุนชดเชยเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความเสียหายทางทะเลและชายฝั่งได้ทันทีโดยไม่ต้องรอผลทางคดี

(9) ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบเตือนภัยพิบัติทางทะเล โดยเฉพาะระบบเตือนภัยสึนามิ เพื่อเตรียมรับมือกรณีเกิดเหตุภัยพิบัติขึ้น เพื่อสื่อสารข้อมูลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบสถานการณ์ที่ชัดเจน และสามารถแจ้งเตือนภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

1.9.6 กรมทรัพยากรธรณี

(1) ควรมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้สำหรับแจ้งเตือนแผ่นดินไหว และการเคลื่อนตัวของเปลือกโลก เช่น ระบบเซ็นเซอร์ชิป (Sensor chip system) เพื่อตรวจจับและวัดค่าในสภาะวะแวดล้อมต่าง ๆ นำมาใช้ประมวลและวิเคราะห์ผลลัพธ์ต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ ลดความเสี่ยงภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งช่วยเพิ่มขีดความสามารถต่อจัดการภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้น

(2) ควรมีการส่งเสริมงานวิจัยและจัดทำระบบวิเคราะห์ข้อมูลธรณีวิทยาเชิงลึก เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายโดยเฉพาะข้อมูลภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์ในการวางแผนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เพื่อลดความเสี่ยงภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(3) ควรมีการบูรณาการฐานข้อมูลทางธรณีพิบัติภัยกับแผนพัฒนาเมืองให้สอดรับกับกระบวนการออกแบบและอนุญาตการก่อสร้างที่เชื่อมโยงกับผังเมืองและระบบการศึกษาวิเคราะห์ EIA โดยประสานงานอย่างใกล้ชิดกับกรมโยธาธิการและผังเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และหน่วยงานโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อคัดกรองพื้นที่เสี่ยงดินถล่ม และแผ่นดินไหว เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนทั้งในแง่ความเสียหายของทรัพย์สินและผลกระทบทางจิตใจ

(4) ควรตั้งงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานโดยเฉพาะการปฏิบัติงานภาคสนาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน ซึ่งจะเป็นการลดข้อจำกัดด้านบุคลากร และการขาดแคลนอุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องใช้ในแต่ละพื้นที่

(5) ควรจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟูเหมืองหินเก่าที่หมดอายุสัมปทาน เช่น เหมืองเก่าในเขตพื้นที่อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้เชิงระบบนิเวศ โดยมีการออกแบบสิ่งอำนวยสะดวกที่เหมาะสม เช่น เส้นทางเดิน จุดบริการนักท่องเที่ยว โปรแกรมสื่อความหมายสำหรับถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศที่ถูกทิ้งร้างมิให้เปล่าประโยชน์

(6) ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคีเครือข่ายในการรับมือภัยพิบัติแผ่นดินไหว สึนามิ ดินโคลนถล่ม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ตลอดจนการเผยแพร่ภัยพิบัติที่ชัดเจนแก่ประชาชนเพื่อการวางแผนอพยพและเฝ้าระวัง

(7) กรณีกรมทรัพยากรธรณี พบว่าไม่มีการกล่าวถึงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการอนุญาตทำเหมืองแร่ โดยเฉพาะปัญหาการกว้านซื้อที่ดินล่วงหน้า และกระบวนการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งในหลายพื้นที่มักประสบความล้มเหลวจากการต่อต้านของประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังและป้องกันดินถล่มยังมีข้อสังเกต ดังนี้ โครงการระบบการแจ้งเตือนดินถล่ม วงเงิน 77.722 ล้านบาท ยังไม่มีข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ที่สามารถตรวจสอบได้ โครงการอนุรักษ์ป้องกันดินถล่ม วงเงิน 2 ล้านบาท ยังไม่ชัดเจนว่ามีกิจกรรมใดบ้าง และแตกต่างจากโครงการส่งเสริมชุมชนเรียนรู้ความพร้อมกรณีดินถล่ม วงเงิน 8.99 ล้านบาท อย่างไร ดังนั้น ควรพิจารณาให้ชัดเจนว่าโครงการเหล่านี้เป็นเพียงการจัดอบรมหรือสร้างความรู้เท่านั้น หรือมีผลลัพธ์ที่จับต้องได้และสร้างความปลอดภัยแก่ประชาชนจริง เพื่อป้องกันไม่ให้การใช้งบประมาณเป็นเพียงการใช้จ่ายโดยไม่เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม

(8) กรมทรัพยากรธรณีได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการที่มีลักษณะเชิงนามธรรมและเชิงวิจัยเป็นหลัก ประกอบด้วย โครงการเพิ่มความสามารถในการจัดการธรณีภัยพิบัติ วงเงิน 11.0766 ล้านบาท โครงการจัดทำข้อมูลธรณีภัยพิบัติ วงเงิน 6.8 ล้านบาท โครงการศึกษาการเลื่อนตัวของธรณี วงเงิน 4 ล้านบาท โครงการประเมินความเสี่ยงธรณีภัยพิบัติจังหวัดเชียงใหม่ วงเงิน 35 ล้านบาท โครงการศึกษาระบบรอยเลื่อน วงเงิน 4.5 ล้านบาท โครงการเสริมสร้างชุมชนรองรับธรณีภัยพิบัติ วงเงิน 8.99 ล้านบาท โครงการติดตามการเคลื่อนตัวภัยพิบัติธรณีในกรุงเทพมหานคร 19 จุด วงเงิน 50.825 ล้านบาท โดยภาพรวมงบประมาณดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นงานวิชาการและการวิจัยเป็นส่วนใหญ่ ขาดรายละเอียดเชิงปฏิบัติที่สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ต่อประชาชนได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตสำคัญที่ไม่ปรากฏในการจัดทำงบประมาณ ได้แก่ การอนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่ที่ยังไม่มีข้อมูลว่าได้มีการอนุญาตไปแล้วจำนวนเท่าใด และสร้างรายได้เข้ารัฐบาลในมูลค่าเท่าใด กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่มีการระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการทำประชาพิจารณ์ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและมาตรการรองรับเสียงคัดค้านจากชุมชน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่ยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการประเมิน การติดตามผล และการบังคับใช้มาตรการป้องกัน มาตรการป้องกันการทุจริตในการอนุญาตเหมืองแร่ที่ยังไม่มีการเสนอแนวทางหรือกลไกตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรม ระบบเตือนภัยแผ่นดินไหวยังไม่ชัดเจนว่ามีความแตกต่างหรือเพิ่มประสิทธิภาพอย่างไรจากระบบเตือนภัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณ ควรกำหนดมาตรการดังต่อไปนี้ จัดทำรายละเอียดโครงการที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรมต่อประชาชนไม่จำกัดเพียงเชิงวิจัย เปิดเผยข้อมูลการอนุญาตเหมืองแร่ ทั้งจำนวน รายได้ และมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้ กำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในการอนุญาตเหมืองแร่และการใช้งบประมาณโครงการ และอธิบายการพัฒนาระบบเตือนภัยแผ่นดินไหวให้ชัดเจนว่าแตกต่างหรือยกระดับจากระบบที่มีอยู่เดิมอย่างไร

1.9.7 กรมทรัพยากรน้ำ

(1) ควรนำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มาผนวกกับแผนงานของกรมทรัพยากรน้ำเพื่อนำมาใช้วางแผนการบริหารจัดการปัญหาน้ำทั้งระบบ เช่น การคำนวณต้นทุนน้ำ การเพิ่มพื้นที่น้ำ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งซ้ำซาก ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ดำเนินการ รวมถึงให้นำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดของหน่วยงานด้วย

(2) ควรบูรณาการการประชาสัมพันธ์ภัยพิบัติโดยใช้แพลตฟอร์มระบบแจ้งเตือนภัยของไทย “Thai disaster alert” ของรัฐบาลซึ่งมีการลงทุนที่สูง เพื่อให้ระบบแจ้งเตือนภัยที่มีอยู่เป็นระบบเดียวกัน เกิดประโยชน์สูงสุด มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เช่น การแจ้งเตือนภัยแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น อันเป็นการเตรียมความพร้อมและลดความเสียหายจากภัยพิบัติ ทำให้การส่งข้อมูลข่าวสารและการแจ้งเตือนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ลดความเสี่ยงในการสื่อสารที่ผิดพลาด และประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องอย่างทันท่วงที

(3) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งจำเป็นต้องเชื่อมโยงข้อมูลหลายระดับและหลายหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำและการพยากรณ์ด้านน้ำในพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการรับมือภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในพื้นที่ในการแจ้งเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ เที่ยงตรง แม่นยำ

(4) ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เช่น กรมชลประทาน เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งที่เกิดขึ้นโดยใช้แผนระยะยาว เพื่อประโยชน์ในการวางแผนงาน แผนงบประมาณ และการดำเนินงานโดยรวม ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานมีทิศทางการขับเคลื่อนภารกิจที่ชัดเจน และจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ควรส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม โดยการขยายบทบาทและอำนาจของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ในการเสนอแผนบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ของตนเองอย่างมีลักษณะเฉพาะ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้ใช้น้ำ ในการดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำ และสร้างต้นแบบของตำบลบริหารจัดการน้ำครบวงจร

(6) ควรเร่งลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดเล็กในระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เชื่อมโยงกับการผลิตไฟฟ้าในชนบท เพื่อลดต้นทุนการสูบน้ำ ตลอดจนการสนับสนุนให้มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ เช่น ฝาย แก้มลิง และอ่างเก็บน้ำในพื้นที่เสี่ยงน้ำหลาก โดยร่วมบูรณาการการทำงานกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีน้ำใช้เพียงพอ

(7) ควรแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมืองอย่างเป็นระบบ โดยบริหารจัดการพื้นที่ริมคลองเพื่อไม่ให้เกิดการกีดขวางทางน้ำ ควบคุมการระบายน้ำจากคลองอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการคงขนาดคลองไว้แทนการปรับลดขนาดคลองแล้วใช้วิธีการเพิ่มเครื่องสูบน้ำ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำได้มากกว่าและเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน

(8) ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพหรือผลิตภาพการใช้น้ำของประเทศให้มากขึ้น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้การใช้ทรัพยากรน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการบริหารจัดการน้ำของประเทศที่ยั่งยืน และตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาของประเทศได้อย่างแท้จริง

(9) ควรกำหนดตัวชี้วัดหลักโดยใช้ดัชนีการขาดแคลนน้ำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนการลดลงของปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจำเป็นต้องทราบถึงต้นทุนน้ำและพื้นที่ที่ยังขาดแคลนน้ำ แทนการระบุเพียงปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำอย่างมีนัยสำคัญในทุกภาคส่วน และเกิดการแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างยั่งยืน

(10) ควรวางแนวทางในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหากรณีการก่อสร้างระบบกระจายน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์ ในการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตไฟฟ้าซึ่งจะถูกนำไปใช้ในการสูบน้ำจากแหล่งน้ำและส่งไปยังพื้นที่เกษตรกรรมหรือครัวเรือน ถึงแม้จะช่วยลดการพึ่งพาพลังงานไฟฟ้าจากภายนอก และช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาว ที่อาจมีการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ดูแลต่อ ที่อาจมีการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นดูแลต่อเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในแง่ของงบประมาณในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา อีกทั้งป้องกันมิให้ถูกปล่อยทิ้งร้างในอนาคตหากไม่ตอบโจทย์การใช้งานในบางพื้นที่ เช่น การใช้งานช่วงกลางคืนหรือช่วงที่ไม่มีแสงอาทิตย์เพียงพอ

(11) ควรเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและการจัดทำงบประมาณตามการจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและขับเคลื่อนการทำงานแบบมุ่งเป้าหมายได้มากที่สุด

(12) ควรมีการต่อยอดและขยายผลโครงการที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอยู่หลายแห่งทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่ให้สมดุลและเป็นพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นระบบนิเวศที่ละเอียดอ่อนในหลายมิติ อันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระบบ

(13) ควรวางแนวทางในการส่งเสริมให้มีการจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม เพื่อการแก้ไขปัญหาการแย่งชิงน้ำระหว่างภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยกำหนดบทบาทให้คณะกรรมการลุ่มน้ำแห่งชาติมีอำนาจในการเสนอแผนบริหารจัดการน้ำ และส่งเสริมการเกษตรและกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่ในการดูแลแหล่งน้ำชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างต้นแบบการจัดการน้ำแบบครบวงจร

(14) ควรจัดทำโครงการในการบริหารพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน และสนับสนุนโครงการระบบนิเวศเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การประมงพื้นบ้าน ทั้งนี้ ในบทบาทการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรประสานความร่วมมือกับมัคคุเทศก์มืออาชีพที่มีใบอนุญาตสำหรับการเป็นมัคคุเทศก์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(15) กรมทรัพยากรน้ำ มีการใช้งบประมาณในลุ่มน้ำต่าง ๆ ดังนี้ ลุ่มน้ำบางปะกง วงเงิน 7.758 ล้านบาท ลำน้ำแม่กลางจังหวัดเชียงใหม่ วงเงิน 18.781 ล้านบาท ควรชี้แจงว่าเป็นระบบแจ้งเตือนน้ำท่วมหลังเกิดเหตุหรือเตือนล่วงหน้า การพัฒนาลุ่มน้ำปราจีนบุรี วงเงิน 62.3 ล้านบาท การพัฒนาลุ่มน้ำแม่กลอง วงเงิน 76 ล้านบาท การพัฒนาลุ่มน้ำเพชรบุรี วงเงิน 54.29 ล้านบาท การพัฒนาลุ่มน้ำท่าจีน วงเงิน 60.295 ล้านบาท ลุ่มน้ำบางปะกง (เพิ่มเติม) วงเงิน 58.82 ล้านบาท ในภาพรวมงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำ เช่น การปรับปรุงฝายและอ่างเก็บน้ำ จำนวน 127 โครงการ วงเงินรวม 622.37 ล้านบาท มีความเสี่ยงซ้ำซ้อนกับงบประมาณด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ วงเงิน 385.136 ล้านบาท ซึ่งประเด็นที่ต้องแสดงให้ชัดเจน คือ มีการทำประชาพิจารณ์หรือการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือไม่ การดำเนินโครงการมีความซ้ำซ้อนจนทำให้เกิดปัญหาการเบิกจ่ายล่าช้าหรือไม่ (เช่น ในปีที่ผ่านมาเบิกจ่ายได้ไม่ถึงร้อยละ 80) โครงการสร้างฝายหรืออ่างเก็บน้ำมีการประเมินหรือไม่ว่าพื้นที่นั้นมีน้ำต้นทุนเพียงพอหรือไม่ พื้นที่ดำเนินโครงการยังคงประสบปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งซ้ำซากสะท้อนถึงความไม่เป็นระบบในการแก้ไขปัญหา และงบประมาณรายจ่ายยังขาดการระบุแผนการแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนสารเคมีและโลหะหนักจากกิจกรรมอุตสาหกรรมในแหล่งน้ำ ดังนั้น จึงควรมีการทบทวนและปรับปรุงแผนงานเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและล่าช้า กำหนดรายละเอียดโครงการในแต่ละลุ่มน้ำอย่างชัดเจน ทั้งวัตถุประสงค์ กิจกรรม และผลสัมฤทธิ์

ที่คาดหวัง และจัดให้มีการตรวจสอบความคุ้มค่าและความโปร่งใส ของการใช้งบประมาณเพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

1.9.8 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

(1) ควรนำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มาผนวกกับแผนงานของกรมทรัพยากรน้ำเพื่อนำมาใช้วางแผนการบริหารจัดการปัญหาน้ำทั้งระบบ เช่น การคำนวณต้นทุนน้ำ การเพิ่มพื้นที่น้ำ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งซ้ำซาก ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่ดำเนินการ รวมถึงให้นำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดของหน่วยงานด้วย

(2) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการทำงานในเชิงรุก มีการเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ เช่น การเชื่อมโยงงานของกรมพัฒนาที่ดิน ในเรื่องการขุดบ่อน้ำขนาดเล็กของกรมพัฒนาที่ดิน โดยการเชื่อมโยงระบบการเติมน้ำลงในบ่อและแหล่งน้ำ

(3) ควรเร่งขยายการใช้พลังงานสะอาดในการบริหารจัดการน้ำโดยเฉพาะระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงการจัดทำโครงการนำร่องบ่อน้ำอัจฉริยะในพื้นที่ห่างไกลที่ควบคุมผ่านระบบแอปพลิเคชั่น เพื่อลดต้นทุนในระยะยาว

(4) ควรสร้างการมีส่วนร่วมและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ท้องถิ่น โดยการพัฒนาชุดความรู้ระดับโรงเรียน “โรงเรียนน้ำบาดาลระดับท้องถิ่น” เพื่ออบรมเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ เด็กและเยาวชน อันเป็นการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาลในมิติใหม่ เช่น การพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และสนับสนุนโครงการบ่อน้ำบาดาลพอเพียงในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งซ้ำซาก

(5) ควรแก้ไขปัญหาการขุดเจาะบ่อบาดาลของประชาชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดภาระแก่เกษตรกร โดยจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจเพื่อทำหน้าในการเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเจาะบ่อบาดาลแก่ชาวบ้านตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการ การอำนวยความสะดวกในการขออนุญาตขุดเจาะหรือสำรวจได้ง่ายขึ้น โดยใช้เครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ การควบคุมคุณภาพผู้ประกอบการโดยการแนะนำหรือจัดทำบัญชีผู้ประกอบการที่ดีเพื่อขึ้นทะเบียนให้ชาวบ้านมั่นใจในคุณภาพของผู้รับเหมาในการขุดเจาะและซ่อมแซมบ่อบาดาลในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนให้กับเกษตรกร รวมถึงการสำรวจบ่อบาดาลทิ้งร้างในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางฟื้นฟูหรือซ่อมแซมให้กลับมาใช้งานได้

(6) ควรมีการกำกับดูแลการจัดการการใช้น้ำบาดาลอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้น้ำบาดาลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อป้องกันผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจทำให้พื้นดินทรุดตัวกรณีมีการใช้น้ำในปริมาณมาก และอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชนในระยะยาว อีกทั้งอาจนำไปสู่การสำรวจและขุดเจาะใหม่ ซึ่งทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณโดยไม่จำเป็น

(7) ควรมีการสำรวจและจัดทำแผนระยะยาวเกี่ยวกับแหล่งน้ำบาดาล เพื่อให้มีฐานข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ ทั้งในสภาวะน้ำมากและน้ำน้อย การแก้ไขปัญหาภัยแล้งและน้ำเค็มรุก และการจัดเก็บข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยของการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมต่อไป

(8) ควรบูรณาการการนำหลักการบริหารจัดการน้ำที่ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสม ตลอดจนสื่อสารให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนให้สามารถรับมือกับภัยแล้งและอุทกภัยเป็นการล่วงหน้าได้อย่างทันเหตุการณ์

(9) กรณีกรมทรัพยากรน้ำบาดาลตั้งงบประมาณเฝ้าระวังน้ำบาดาลในพื้นที่ทิ้งขยะวงเงินงบประมาณ 20 ล้านบาท ควรชี้แจงให้ชัดเจนว่าเพราะเหตุใดถึงทำน้ำบาดาลในพื้นที่ทิ้งขยะและยังต้องเฝ้าระวังอีก หรือกรณีการจัดหาน้ำบาดาลวงเงินงบประมาณ 229 ล้านบาท ตั้งไว้ด้วยเหตุใดเพราะมีฐานข้อมูลอยู่แล้ว นอกจากนั้น การฟื้นฟูลุ่มน้ำโจนวงเงินงบประมาณ 19.8 ล้านบาท ควรแสดงได้ว่ามีความคุ้มค่าอย่างไร รวมถึงงบประมาณระบบอัดอากาศที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ วงเงิน 15 ล้านบาท กับระบบเจาะอัดอากาศ วงเงิน 16.5 ล้านบาทที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดระยอง ควรระบุให้ชัดเจนว่าต่างกันอย่างไร และซ้ำซ้อนหรือไม่

(10) ควรกำหนดหลักการว่าเมื่อสำรวจแล้วมีการอนุมัติและอนุญาตถูกต้องแต่เมื่อขุดเจาะไม่มีน้ำหรือมีน้ำน้อยต้องมีการเอาผิดทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการรับรองและการอนุญาต เพื่อให้เกิดการตรวจสอบและการดำเนินการอย่างรอบคอบไม่ดำเนินการโดยสิ้นเปลืองงบประมาณโดยใช่เหตุ

(11) ควรระบุให้ชัดเจนว่าการจัดซื้อระบบหัวเจาะเครื่องสูบน้ำระบบประปาหมู่บ้านมีราคาเหมาะสมหรือไม่อย่างไร และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในการแก้ปัญหาภัยแล้งอย่างไร นอกจากนั้น ในหมวดงบประมาณรายจ่ายควรระบุให้ชัดเจนถึงนโยบายหรือการใช้จ่ายเพื่อการเติมน้ำคืนใต้ดินและการดูแลบ่อน้ำบาดาลที่ก่อสร้างแล้วว่ามีการบำรุงรักษาหรือการซ่อมแซมอย่างไร รวมทั้งการดำเนินการไปแล้วมีการประเมินผลหรือไม่ว่ามีบ่อร้างหรือไม่อย่างไร ที่ไม่สามารถใช้งานได้มีจำนวนเท่าใด

1.9.9 กรมป่าไม้

(1) กรมป่าไม้ ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการบริหารจัดการที่ดินป่าไม้อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม แม้จะใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งได้รับงบประมาณรวม 3,000 ล้านบาท ตั้งแต่ปี 2559 – 2572 และมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความขัดแย้งในการใช้ที่ดินระหว่างรัฐกับราษฎรและช่วยเหลือให้ราษฎรสามารถอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าสงวนได้อย่างถูกต้อง แต่ปัจจุบันยังคงมีการชุมนุมและประท้วงเรื่องสิทธิที่ทำกินในพื้นที่ทับซ้อนมาโดยตลอด ทั้งนี้ เห็นว่าโครงการนี้ยังไม่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนทำให้ยังมีปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่

(2) กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงคมนาคม ควรบูรณาการร่วมกันในการปรับปรุงบูรณะสายทางหรือถนนที่เกิดการชำรุดในพื้นที่ที่คาบเกี่ยวกับพื้นที่ของกรมป่าไม้ หรือกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช หากมีการขยายเส้นทางอาจจะเข้าไปในพื้นที่กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ

สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทั้งนี้ ถือว่าจะต้องเตรียมความพร้อมหรือเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะก่อให้เกิดความเดือนร้อนของประชาชนเป็นสำคัญ

(3) กรมป่าไม้ ควรสร้างกลไกการบริหารจัดการป่าไม้ร่วมกับท้องถิ่นและชุมชน เพื่อลดภาระของภาครัฐ และเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลป่า โดยส่งเสริมการสร้างความเป็นเจ้าของให้กับประชาชนในพื้นที่ ผ่านกลไกป่าชุมชน รวมถึงการมอบสิทธิการดูแลและใช้ประโยชน์ภายใต้กรอบกฎหมาย การสนับสนุนงบประมาณให้กับกองทุนชุมชน เพื่อดูแลฟื้นฟูและพัฒนาป่าไม้ รวมทั้งควรมีระบบการติดตามประเมินผลและให้รางวัลชุมชนต้นแบบในการดูแลป่าไม้เพื่อสร้างแรงจูงใจ

(4) กรมป่าไม้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการอนุรักษ์ป่า โดยจัดทำโครงการ CSR (Corporate Social Responsibility) ด้านป่าไม้ร่วมกับภาคธุรกิจ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนปลูกป่าเศรษฐกิจ และให้ได้รับสิทธิประโยชน์ เช่น การลดหย่อนภาษีหรือการจัดซื้อคาร์บอนเครดิต เป็นต้น

(5) กรมป่าไม้ ควรเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยการเพิ่มหมวดเกี่ยวกับ “การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางและเงินค้างจ่าย” ให้เหมือนกับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 เพื่อเป็นการให้อำนาจพนักงานเจ้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

1.9.10 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(1) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรยกระดับและประสิทธิภาพขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติ โดยเฉพาะในพื้นที่ติดแนวชายแดนที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามสูง โดยควรจัดหาอาวุธที่ทันสมัยและเหมาะสมให้กับหน่วยพิทักษ์ป่าและอุทยานแห่งชาติที่ติดชายแดน เพื่อให้สามารถรับมือกับการปะทะกับกองกำลังต่างชาติที่ลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยพิทักษ์ป่าและอุทยานแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและภารกิจสำคัญ ตลอดจนควรพิจารณาเพิ่มเบี้ยเลี้ยงให้กับเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า เพื่อสร้างขวัญกำลังใจและค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความเสี่ยงและภาระงานที่ต้องเผชิญภัยต่างๆ ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

(2) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ควรเร่งออกระเบียบปฏิบัติที่ออกตามความในพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 โดยเร็ว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้ประกอบการและเกษตรกร อีกทั้งทำให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันมีเกษตรกรเลี้ยงนกนางแอ่นเป็นจำนวนมากแต่เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงนกบ้าน ฉะนั้น นกบ้านเหล่านั้นไม่แสดงแหล่งกำเนิดขายให้ต่างประเทศไม่ได้จึงต้องจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการประเทศเพื่อนบ้านก่อนจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ อย่างไรก็ตามเกษตรกรที่เลี้ยงนกนางแอ่นบ้านมีความต้องการที่จะเสียภาษีอย่างถูกต้องเพื่อต้องการให้รังนกนางแอ่นดังกล่าวมีแหล่งที่มาอย่างถูกต้องเหมือนกับนกนางแอ่นที่ได้รับสัมปทานจากถ้ำ ทั้งนี้ จะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีและเกษตรกรมีรายได้เพิ่ม

(3) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์ ดังนี้ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการถือครองสิทธิพื้นที่อนุรักษ์ วงเงิน 5.3785 ล้านบาท ควรมีการระบุรายละเอียดให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการในลักษณะใด เช่น การจัดระบบถือครองสิทธิให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ หรือเป็นการจัดการเพื่อให้พ้นจากพื้นที่อนุรักษ์ และโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ วงเงิน 263.3584 ล้านบาท แบ่งเป็นงบดำเนินการ 78.479 ล้านบาทและงบลงทุน 184.8794 ล้านบาท ควรมีการชี้แจงรายละเอียดว่าดำเนินการอย่างไร เช่น การจัดทำแผนที่แนวเขตที่ชัดเจน การจัดระบบข้อมูลการถือครอง การแก้ไขข้อพิพาทกับชุมชน หรือการพัฒนากลไกการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดความคุ้มค่าและโปร่งใส ควรกำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจนในแต่ละโครงการ จัดทำตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ที่สามารถตรวจสอบได้จริง และอธิบายกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่อนุรักษ์เพื่อลดข้อขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน

(4) โครงการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่อนุรักษ์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการจัดสรรงบประมาณ ดังนี้ โครงการแผนที่พื้นที่อนุรักษ์ งบดำเนินการ 176.162 ล้านบาท และงบลงทุน 165.732 ล้านบาท ควรระบุรายละเอียดการดำเนินการอย่างชัดเจน เช่น ขอบเขตการจัดทำแผนที่ วิธีการปรับปรุงหรือพัฒนาเทคโนโลยีการทำแผนที่ และผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โครงการใช้แนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) วงเงิน 3.499 ล้านบาท ควรชี้แจงว่าจะดำเนินกิจกรรมใดภายใต้นโยบาย BCG และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่อนุรักษ์หรือชุมชนรอบข้าง ค่าครุภัณฑ์ไฟฟ้า 7 รายการ ใน 9 หน่วยงาน วงเงิน 3.8353 ล้านบาท ควรมีรายละเอียดว่าเป็นครุภัณฑ์ประเภทใด ใช้เพื่อสนับสนุนการทำงานลักษณะใด และมีความจำเป็นอย่างไร และการจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อม “เขาใหญ่” วงเงิน 33.75 ล้านบาท ควรมีการแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการดำเนินการ เช่น ผลการประเมินที่นำไปสู่มาตรการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จับต้องได้ และประโยชน์ที่ประชาชนหรือพื้นที่อนุรักษ์ได้รับโดยตรง

1.9.11 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีกลไกที่ชัดเจนในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในโครงการที่ถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น โครงการถ่ายโอนการสนับสนุนแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการขยะ งบประมาณจำนวน 420.5283 ล้านบาท และโครงการจัดการน้ำเสีย จำนวน 271,2892 ล้านบาท ปัจจุบันยังไม่สามารถถ่ายโอนได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในบางจังหวัดยังขาดความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณขาดสภาพคล่องและมีการปรับเปลี่ยนทุกปี ส่งผลให้โครงการไม่ต่อเนื่อง นอกจากนั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีระบบติดตามและการรายงานผลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรสร้างกลไกการประสานการทำงานร่วมกับชุมชนเป้าหมาย เพื่อให้เกิดแนวทางที่ชัดเจน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และการตอบสนองต่อปัญหาทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากโครงการของหน่วยงานส่วนใหญ่จะเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในพื้นที่ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

คุณภาพลุ่มน้ำความหลากหลายทางชีวภาพ การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน หรือโครงการการจัดสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สีเขียว สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปะบนพื้นฐานภูมินิเวศ เป็นต้น หากไม่ได้รับความร่วมมือกับภาคประชาชนในพื้นที่จะทำให้การดำเนินงานไม่สามารถประสบความสำเร็จได้

1.9.12 องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

การพัฒนาองค์กรควรมีบทบาทสำคัญในการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติ พร้อมทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความรู้ด้านการประเมินความเสี่ยงเชิงระบบอย่างครบวงจร นอกจากนี้ ควรสนับสนุนและพัฒนากลไกการตรวจวัด การรายงาน และการตรวจสอบการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและสร้างการประสานงานที่มีประสิทธิภาพร่วมกับหน่วยงานอื่นอย่างเป็นระบบ

1.9.13 องค์การสวนพฤกษศาสตร์

ควรส่งเสริมแผนงานพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ให้ตอบสนองต่อความต้องการในระดับภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหลายพื้นที่ในประเทศไทยยังจำเป็นต้องได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการอนุรักษ์ การวิจัย และการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและการศึกษา รวมถึงจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องให้เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานขยายผลได้ทั่วประเทศ และสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.9.14 องค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย

(1) ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดูแลและขยายพันธุ์สัตว์หรือพืชเฉพาะถิ่นในรูปแบบความร่วมมือที่ยั่งยืน เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณโดยเฉพาะงบดูแลสัตว์ป่าที่มักไม่เพียงพอรองรับภารกิจต่อเนื่อง เช่น การเลี้ยงดูหรือขยายพันธุ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งภาคเอกชนสามารถสนับสนุนโดยตรงผ่านการร่วมลงทุนหรือรับผิดชอบดูแลสัตว์บางชนิด ซึ่งจะช่วยเสริมศักยภาพของภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

(2) ควรมีแผนพัฒนาการตลาดที่ชัดเจนในอนาคต โดยอาจศึกษาแนวทางจากความสำเร็จของสวนสัตว์เปิดเขาเขียวที่สามารถดึงดูดผู้เข้าชมและสร้างรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรพิจารณาความร่วมมือกับภาคเอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีศักยภาพ เพื่อฟื้นฟูฐานะทางการเงินของหน่วยงานให้มีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

1.9.15 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

(1) ควรพิจารณาภาพลักษณ์ของประเทศไทยด้านการดูแลสัตว์ป่าโดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่ยังมีการใช้เครื่องมือเชิงบังคับ เช่น ตะขอควาญช้าง ซึ่งอาจกระทบต่อความร่วมมือจากต่างประเทศ โดยควรยกระดับมาตรฐานการดูแลสัตว์และส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกของประเทศควบคู่กัน

(2) ควรพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อสร้างความร่วมมือกับกองทุนระหว่างประเทศด้านการอนุรักษ์ช้าง ซึ่งจะช่วยเพิ่มทรัพยากรในการดูแลช้างอย่างยั่งยืน เนื่องจากหลายประเทศให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ช้างและมีการจัดตั้งกองทุนขึ้นแล้ว แต่ยังขาดแหล่งรองรับที่มีประชากรช้างเพียงพอ ขณะที่ประเทศไทยมีความพร้อมในด้านนี้ซึ่งสามารถใช้เป็นจุดแข็งในการเชื่อมโยงกับการสนับสนุนจากต่างประเทศได้

(3) ควรพิจารณาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ หรือองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) ในประเด็นเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต เนื่องจากที่ผ่านมาเคยมีกรณีที่ธนาคารโลกให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแบบให้เปล่าในเรื่องการตลาดคาร์บอนเครดิต หากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้สามารถร่วมมือกับหน่วยงานเหล่านี้ได้ อาจสามารถต่อยอดสู่การใช้ประโยชน์จากคาร์บอนเครดิตในการสร้างรายได้เพิ่มเติมให้กับหน่วยงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

(4) ควรพัฒนาแนวทางเพื่อขับเคลื่อนการปลูกป่าในพื้นที่ใหม่อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มพื้นที่ปลูกป่าอย่างน้อยปีละ 50,000 ไร่ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความยั่งยืนและตอบสนองภารกิจของหน่วยงาน แม้แผนงานจะเน้นส่งเสริมภาคเอกชนปลูกป่าประมาณ 100,000 ไร่ แต่พื้นที่ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ยังมีจำกัด และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เดิม จึงควรเร่งทบทวนและปรับปรุงแนวทางดำเนินงานให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในระยะยาว

2. ด้านสังคม

ปัญหาด้านสังคมของประเทศไทยจะเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเฉพาะช่องว่างรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนยังคงขยายตัว คนในพื้นที่ห่างไกลยังเข้าไม่ถึงบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษา สาธารณสุข และอินเทอร์เน็ต และกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ แรงงานนอกระบบ ขาดหลักประกันที่เพียงพอ ปัญหาสังคมสูงวัย ปัญหาเยาวชนและการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทำให้เด็กจบใหม่ตกงานสูง พฤติกรรมเสี่ยงในเยาวชน เช่น การใช้สารเสพติด การตั้งครรภ์ไม่พร้อม และความรุนแรงในโรงเรียน ปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์ที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการหลอกลวงออนไลน์ ความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น การเข้าถึงการรักษายังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท และการกระจายบริการรัฐ เช่น การศึกษาและสวัสดิการ ยังไม่เท่าเทียมกัน

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ในด้านสังคม พบว่าได้มีการกำหนดวงเงินงบประมาณด้านสังคมไว้ที่จำนวน 1,029,600.4 ล้านบาท[2] เพิ่มขึ้นจากปี 2568 จำนวน 57,087.4 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2568 ร้อยละ 5.87 กระจายอยู่ใน สภากาชาดไทย และ 7 กระทรวงที่รับผิดชอบงานด้านสังคม ได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และกระทรวงศึกษาธิการ โดยในการจัดสรรงบประมาณจำนวนดังกล่าวนี้ได้มีการคาดการณ์ว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านสังคมหลายประการ อาทิ การจัดสวัสดิการสังคม การส่งเสริมการเกิดและการเติบโตของเด็กอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม นักเรียนและครูได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา “Anywhere Anytime” ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ เพื่อสร้างกำลังคนสมรรถนะสูงตามนโยบาย Thailand 4.0 และนโยบายปฏิรูปการอุดมศึกษาไทย การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เป็นต้น

[2] ตัวเลขงบประมาณเป็นตัวเลขก่อนมีการปรับลดของสภาผู้แทนราษฎร

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในด้านสังคม ดังนี้

2.1 สภากาชาดไทย

(1) สภากาชาดไทยมีการพัฒนาแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันของตนเองเพื่อใช้ในการขอรับบริจาคและรณรงค์ในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการอบรมผู้นำองค์กรในระดับจังหวัด เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรประชาสัมพันธ์และเผยแพร่แอปพลิเคชันดังกล่าวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนได้อย่างทั่วถึง

(2) ควรพัฒนาระบบข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อจัดการข้อมูลเกี่ยวกับโลหิตและผู้บริจาคอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเชื่อมโยงและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน สภากาชาดไทยมีการรับบริจาคโลหิตจากชาวต่างชาติที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่กำหนด และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการบริจาคอวัยวะอย่างต่อเนื่อง ควรสร้างแรงจูงใจและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการบริจาคอวัยวะมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดให้มีมาตรการลดหย่อนภาษีหรือสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างความตระหนักรู้ในสังคมอย่างยั่งยืน

(3) ควรเผยแพร่ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์ให้ปรับเปลี่ยนส่วนผสมของอาหารไทยให้กลับมาใช้รูปแบบดั้งเดิมที่เน้นความสมดุลและคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีของประชาชนในระยะยาว

2.2 กระทรวงแรงงาน

2.2.1 ภาพรวมกระทรวงแรงงาน

(1) กระทรวงแรงงานควรร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ในการจัดทำแผนการจัดสรรแรงงานภาคเกษตรให้สอดคล้องกับฤดูกาลผลิตอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการใช้แรงงานอย่างมีประสิทธิภาพและลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงวิกฤต นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการจ้างงานชั่วคราวผ่านแพลตฟอร์มกลางที่สามารถจับคู่งานกับแรงงานภายในประเทศก่อนจะมีการอนุญาตให้นำเข้าแรงงานต่างด้าว เพื่อให้แรงงานในประเทศได้รับโอกาสในการมีงานทำอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(2) กระทรวงควรให้ความสำคัญกับหลักการบริหารจัดการที่โปร่งใสและแสดงถึงความมุ่งมั่นในการรักษาความน่าเชื่อถือขององค์กรผ่านกระบวนการที่สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน แม้การชี้แจงงบประมาณในเชิงกระบวนการจะมีความชัดเจนในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณหรือผลลัพธ์ที่สามารถประเมินได้ โดยเฉพาะการใช้จ่ายงบประมาณบางส่วนที่แม้มีการระบุตัวเลขอย่างชัดเจน แต่ยังไม่สามารถแสดงผลลัพธ์เชิงประจักษ์หรือผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนได้ นอกจากนี้ ประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการศึกษาเพิ่มเติมหรืออยู่ในขั้นตอนของการจัดตั้งคณะทำงาน ยังขาดความชัดเจนในด้านกรอบเวลา เป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และตัวชี้วัดผลสำเร็จ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการดำเนินงานของภาครัฐ

2.2.2 กรมการจัดหางาน

(1) การพัฒนาทักษะและการฝึกอบรมแรงงานควรเน้นการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ห่างไกลให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งขยายช่องทางการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและโอกาสในการพัฒนาได้อย่างสะดวกและทั่วถึง นอกจากนี้ ควรมีการบูรณาการข้อมูลของแรงงานที่เดินทางไปทำงานในต่างประเทศร่วมกับหน่วยงานด้านความมั่นคง เพื่อเตรียมการวางมาตรการดูแลและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

(2) การบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติที่เข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายและเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยยังขาดระบบติดตามและควบคุมที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงงานอุตสาหกรรม แต่ประกอบอาชีพอิสระหรือค้าขาย ซึ่งเป็นการแข่งขันโดยตรงกับแรงงานไทย และมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ ควรมีการทบทวนมาตรการควบคุมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์จริง รวมถึงพัฒนาระบบการติดตามและการประเมินผลเชิงประจักษ์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการแรงงานกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ

2.2.3 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

แนวทางการพัฒนาทักษะแรงงานในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับทิศทางของเศรษฐกิจใหม่อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ปัญญาประดิษฐ์ และหุ่นยนต์ ซึ่งต้องการแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทางในระดับสูงและสามารถปรับตัวได้ตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงควรปรับกระบวนการพัฒนากำลังคนให้ใช้กลไกความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยราชภัฏ แทนการเพิ่มบุคลากรภาครัฐเพียงอย่างเดียว เพื่อให้การฝึกอบรมมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น และตอบโจทย์ตลาดแรงงานได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยกระจายโอกาสการพัฒนาไปสู่ระดับภูมิภาคอย่างทั่วถึง

2.2.4 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

(1) กรมได้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้จากแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศกลับมาสู่ประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน รวมถึงการจัดทำสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีทัศน์ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลให้กับผู้ที่มีความประสงค์จะเดินทางไปทำงานต่างประเทศ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการแล้วประมาณ 8,265 คน อย่างไรก็ตาม ควรมีการประเมินประสิทธิภาพของการอบรมดังกล่าวอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น รายได้หลังกลับมาประเทศไทย หรืออัตราการมีงานทำภายหลังการอบรม เพื่อให้สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การใช้งบประมาณในโครงการสำคัญ เช่น โครงการส่งเสริมการไปทำงานต่างประเทศซึ่งมีการใช้งบประมาณกว่า 4.5 ล้านบาท ควรมีแผนการติดตามและประเมินผลในระยะยาวอย่างชัดเจน รวมถึงการประเมินผลลัพธ์หลังการอบรมจากมิติต่าง ๆ เช่น รายได้ การมีงานทำ หรือผลสัมฤทธิ์อื่นที่สามารถชี้วัดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการได้อย่างแท้จริง

(2) การปรับค่าจ้างขั้นต่ำส่งผลให้แรงงานประมาณ 4 ล้านคนได้รับประโยชน์ แต่ในจำนวนนี้เป็นแรงงานต่างด้าวมากถึงกว่า 3 ล้านคน ทำให้เม็ดเงินส่วนใหญ่ไหลออกนอกประเทศ ขณะที่แรงงานไทยได้รับประโยชน์จริงเพียงประมาณ 1.2 ล้านคนเท่านั้น นอกจากนี้ การปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำยังส่งผลต่อค่าครองชีพและเพิ่มต้นทุนของผู้ประกอบการ โดยที่ผลิตภาพแรงงานยังไม่เพิ่มขึ้นตาม ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศลดลง ควรพิจารณาปรับเปลี่ยนระบบค่าจ้างจากรูปแบบค่าจ้างขั้นต่ำไปสู่ค่าจ้างตามระดับฝีมือแรงงาน โดยจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานและตัวชี้วัดที่สามารถใช้ประเมินและกำหนดค่าตอบแทนให้สอดคล้องกับความสามารถของแรงงานแต่ละคนอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ

2.2.5 สำนักงานประกันสังคม

(1) สำนักงานประกันสังคมควรดำเนินการบริหารจัดการกองทุนประกันสังคมด้วยความโปร่งใส โดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนและผลตอบแทนอย่างชัดเจนต่อสาธารณะ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบบัญชีและการเงินให้สามารถเชื่อมโยงกับระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ ควรรายงานผลการดำเนินงานของกองทุนอย่างเปิดเผยและเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสของระบบการบริหารจัดการกองทุน นอกจากนี้ ควรมีการประเมินความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะผลกระทบจากการอ่อนค่าของเงินบาทซึ่งอาจส่งผลต่อมูลค่าการลงทุนในต่างประเทศของกองทุนประกันสังคม

(2) ควรเร่งจัดตั้งระบบกลั่นกรองทางการแพทย์โดยร่วมมือกับแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อควบคุมและลดการให้บริการทางการแพทย์ที่ไม่จำเป็น ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรด้านสาธารณสุข ควบคู่กับการปรับปรุงแนวทางการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้สอดคล้องกับระดับความรุนแรงของโรคอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการดูแลร่างกายก่อนเข้ารับการผ่าตัด รวมทั้งทางเลือกในการรักษาอื่นที่ไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการผ่าตัด เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจอย่างรอบคอบและลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในระบบสาธารณสุข

(3) ควรพิจารณาจัดตั้งสถาบันการเงินของสำนักงานประกันสังคมเพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนโดยตรง แทนการนำเงินไปฝากหรือลงทุนผ่านสถาบันการเงินภายนอก ซึ่งจะช่วยลดการสูญเสียรายได้จากส่วนต่างและเพิ่มประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ประกันตน โดยเฉพาะในบริบทที่กองทุนมีสินทรัพย์รวมอยู่ในระดับหลายแสนล้านบาท จึงอาจมีศักยภาพเพียงพอในการดำเนินการในรูปแบบดังกล่าว ทั้งนี้ ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในทุกมิติอย่างรอบด้าน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมั่นคง มีประสิทธิภาพ และโปร่งใสต่อสาธารณะ

(4) ประเด็นความมั่นคงของกองทุนประกันสังคมในระยะยาว โดยเฉพาะกองทุนชราภาพ เป็นประเด็นที่ได้รับความกังวลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีความเสี่ยงที่จะประสบปัญหาทางการเงินหากไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างเร่งด่วน ควรมีการเปิดเผยข้อมูลผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างโปร่งใส รวมถึงรายละเอียดของพอร์ตการลงทุน การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และชื่อบริษัทที่กองทุนเข้าไปลงทุนหรือถือหุ้น

เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ประกันตนและป้องกันความเสี่ยงจากผลประโยชน์ทับซ้อน อันจะนำไปสู่การบริหารกองทุนอย่างยั่งยืนและโปร่งใสในระยะยาว

(5) โครงการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยยังประสบข้อจำกัดจากเงื่อนไขการพิจารณาสินเชื่อของสถาบันการเงินที่อาจมีความเข้มงวดเกินไป ส่งผลให้ผู้ประกันตนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ได้อย่างทั่วถึง แม้ว่าตามหลักการ ธนาคารมีบทบาทในการรับความเสี่ยงและมีอิสระในการกำหนดหลักเกณฑ์ภายใต้ระบบการบริหารจัดการโครงการ แต่สำนักงานประกันสังคมควรหารือร่วมกับธนาคารเพื่อทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้ประกันตนมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน

(6) การเลือกตั้งคณะกรรมการประกันสังคมล่วงหน้าซึ่งจะครบวาระในเดือนกุมภาพันธ์ 2569 มีการใช้งบประมาณถึง 86 ล้านบาท แต่มีผู้มาใช้สิทธิจำนวนน้อย ทำให้การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นบทเรียนสำคัญในการประเมินกระบวนการประชาธิปไตยภายในองค์กรอย่างรอบด้าน ควรพิจารณาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการดังกล่าว รวมถึงมีแผนจัดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่ครอบคลุมและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

2.2.6 สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ภารกิจด้านการคุ้มครองความปลอดภัยและสุขอนามัยในการทำงานของแรงงานทั่วประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานและประสิทธิภาพการผลิตในภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการหลักที่ใช้ เช่น ร้อยละของสถานประกอบการกลุ่มเป้าหมายที่สามารถลดอัตราการเกิดอันตรายจากการทำงาน ถูกกำหนดไว้ที่ระดับคงที่คือร้อยละ 70 มาเป็นเวลาหลายปี ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ควรมีการทบทวนและปรับปรุงตัวชี้วัดให้มีลักษณะก้าวหน้า โดยกำหนดเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นอย่างมีลำดับ เพื่อสะท้อนความคืบหน้าในการดำเนินงาน และสร้างแรงจูงใจต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบให้เกิดความมุ่งมั่นในการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานอย่างยั่งยืน

2.3 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2.3.1 สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(1) ควรมีกลไกในการตรวจสอบการจัดกิจกรรมหรืออีเวนต์ต่าง ๆ ของกระทรวงอย่างรัดกุม โดยเฉพาะในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการว่าจ้างบริษัทเดิมซ้ำ ๆ ซึ่งอาจบ่งชี้ถึงความไม่โปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันการทุจริตและสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขันอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ควรนำบทเรียนจากกรณีทุจริตในอดีต เช่น การจัดงานเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติซึ่งมีผู้บริหารระดับสูงถูกดำเนินคดี มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารงบประมาณ รวมถึงกระบวนการดำเนินโครงการของกระทรวง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันซ้ำอีกในอนาคต และส่งเสริมความโปร่งใสในทุกขั้นตอนของการใช้งบประมาณภาครัฐ

(2) ควรจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ไม่ควรจำกัดเพียงการส่งเสริมซอฟต์พาวเวอร์เท่านั้น แต่ควรครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการส่งออกศิลปะการต่อสู้อย่างมวยไทยผ่านสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากรัฐ โดยกำหนดสิทธิในการใช้ชื่อและใบอนุญาตการเปิดสอนเพื่อควบคุมมาตรฐานและคุณภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีมากถึง 12 ล้านคน และสร้างรายได้รวมกว่า 500,000 ล้านบาท หรือเฉลี่ยประมาณ 84,000 บาทต่อคน แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ควรพิจารณาทางเลือกใหม่ในการขยายผลด้านเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมหลักสูตรร่วมกับต่างประเทศในรูปแบบ Double Degree หรือ Dual Program ซึ่งหากสามารถดึงดูดนักศึกษาได้จำนวน 76,000 คน โดยมีระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 3 ปี จะสามารถสร้างรายได้เทียบเท่าหรือมากกว่าการท่องเที่ยวระยะสั้น และสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้อย่างมีนัยสำคัญ

(3) ควรดำเนินการจัดการปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เช่น ทัวร์ศูนย์เหรียญ การเอารัดเอาเปรียบของรถแท็กซี่ การหลบหนีเข้าเมืองเพื่อประกอบอาชีพโดยไม่ถูกต้อง และอาชญากรรมข้ามชาติที่แฝงมากับกระแสการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการกำหนดนโยบายวีซ่าอย่างรอบคอบ โดยไม่ควรดำเนินนโยบายฟรีวีซ่าในลักษณะทั่วไป แต่ควรจำกัดเฉพาะประเทศที่มีข้อตกลงต่างตอบแทน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศในระยะยาว เนื่องจากฟรีวีซ่าอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักในการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว และอาจก่อให้เกิดการสูญเสียรายได้ของรัฐโดยไม่จำเป็น รวมถึงเพิ่มความเสี่ยงต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งอาจก่อให้เกิดภาระต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงในหลายมิติ

(4) ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อรองรับการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีความไม่แน่นอนสูง และอาจจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนนอกเหนือจากกรอบแผนงานหลัก แม้ปัจจุบันจะมีโครงการหลักจำนวน 11 โครงการแล้ว แต่ในกรณีที่เกิดเหตุเฉพาะหน้าซึ่งต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน การขาดเครื่องมือทางการคลังที่สามารถใช้จ่ายได้อย่างคล่องตัว อาจทำให้การบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ การจัดตั้งกองทุนในลักษณะดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ หากมีการกำหนดแหล่งรายได้อย่างชัดเจน โดยควรจัดสรรรายได้บางส่วนจากภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมาใช้เป็นทุนในการเยียวยา ฟื้นฟู หรือสนับสนุนกิจกรรมที่จำเป็นและอยู่นอกแผนงานปกติอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ

(5) ควรมีการวางโครงสร้างหรือระบบที่ชัดเจนในการพัฒนาซอฟต์พาวเวอร์ให้เกิดผลอย่างยั่งยืน เนื่องจากแม้จะมีการจัดกิจกรรมในหลายรูปแบบภายใต้ชื่อซอฟต์พาวเวอร์ แต่ยังขาดกลไกสนับสนุนที่มีความเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านงบประมาณซึ่งยังไม่มีราคากลางหรือแนวทางกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลให้งบประมาณที่ใช้ในการจัดอีเวนต์มีลักษณะลอยตัวและยากต่อการตรวจสอบ ควรพัฒนาโครงสร้างรองรับที่สามารถกำกับ ดูแล และประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศอย่างแท้จริง

(6) ควรมีการทบทวนกระบวนการจัดสรรงบประมาณในโครงการส่งเสริมซอฟต์พาวเวอร์ โดยเฉพาะโครงการด้านเทศกาลที่มีวงเงินสูงถึง 400 – 500 ล้านบาทในปี 2569 ซึ่งพบว่าเนื้อหาของหลายโครงการมีลักษณะที่คล้ายคลึงหรือซ้ำซ้อนกัน ส่งผลให้การใช้งบประมาณอาจขาดประสิทธิภาพ ควรดำเนินการคัดกรองและจัดลำดับความสำคัญของโครงการอย่างรอบคอบ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้เป็นรากฐานของซอฟต์พาวเวอร์อย่างแท้จริง เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และเสริมสร้างอัตลักษณ์ของประเทศในเวทีนานาชาติอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 กรมการท่องเที่ยว

(1) ควรพัฒนาระบบป้ายบอกทางและป้ายแหล่งท่องเที่ยวให้มีความครบถ้วน ชัดเจน และเหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น แม้ว่าปัจจุบันจะมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและได้รับความนิยมในบางกลุ่ม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่นิยมเดินทางด้วยตนเอง และให้ความสำคัญกับการอ่านป้ายมากกว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาป้ายจึงควรคำนึงถึงความเข้าใจง่าย ความถูกต้องทางภาษา และความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง ส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดี และยกระดับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวในระดับสากล

(2) ควรพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในมิติใหม่โดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อสร้างเอกลักษณ์และความยั่งยืนในการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค ตัวอย่างที่สามารถดำเนินการได้คือ การจัดทำถนนสายดอกไม้ โดยปลูกพันธุ์ไม้ที่มีความงดงามและอายุยืน เช่น กัลปพฤกษ์ ต้นคูน อินทนิล ชมพูพันธุ์ทิพย์ หรือปิยะธาร ให้เป็นจุดเช็คอินประจำจังหวัด พร้อมออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวระยะยาวประมาณ 10 กิโลเมตร จำนวน 12 เส้นทางทั่วประเทศ ซึ่งใช้งบประมาณไม่สูงแต่สามารถสร้างความประทับใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง รูปแบบดังกล่าวจะช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ยกระดับเศรษฐกิจฐานราก และส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศในระยะยาวอย่างยั่งยืน

2.3.3 องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) มีค่าใช้จ่ายประจำในส่วนของการเช่าสำนักงานประจำภูมิภาคในหลายจังหวัด ซึ่งมีภาระค่าใช้จ่ายสูงถึงปีละกว่า 10 ล้านบาท ควรพิจารณาความคุ้มค่าในการเช่าระยะยาวอย่างรอบด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และอาจพิจารณาทางเลือกอื่นที่ประหยัดต้นทุนในระยะยาว เช่น การก่อสร้างอาคารถาวรในพื้นที่ยุทธศาสตร์ หรือการใช้สำนักงานรูปแบบน็อกดาวน์ซึ่งสามารถเคลื่อนย้ายได้และมีต้นทุนที่ต่ำกว่า ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรขององค์การเป็นไปอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

2.3.4 การกีฬาแห่งประเทศไทย

การเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ถือเป็นโอกาสสำคัญในการแสดงศักยภาพของประเทศไทยต่อสายตานานาชาติ จึงควรเตรียมความพร้อมด้านการต้อนรับนักกีฬาและผู้มาเยือนให้มีมาตรฐานสูงสุด โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัย ความสะอาดของสถานที่และห้องน้ำ รวมถึงคุณภาพและราคาของอาหารและสินค้า ควรมีมาตรการควบคุมราคาสินค้าและค่าบริการให้เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาการโก่งราคา ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นการคอร์รัปชันและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในมุมมองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากนี้ ควรเสริมสร้างมาตรฐานด้านความปลอดภัยบนท้องถนน ปรับปรุงการออกแบบทางเท้าให้เอื้อต่อการเดินเท้า ดูแลรักษาความสะอาดของเมือง และลดปริมาณฝุ่นละอองในพื้นที่จัดงาน เพื่อสร้างความประทับใจที่ดีและยั่งยืนต่อผู้มาเยือนจากต่างประเทศ

2.3.5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(1) ควรมีการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจากโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต ซึ่งควรรายงานจำนวนคดีที่มีการดำเนินคดีแล้ว จำนวนบริษัทหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และมูลค่าความเสียหายรวม เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบและปรับปรุงโครงการ “เที่ยวไทยคนละครึ่ง” ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตอย่างรัดกุม อาทิ การควบคุมราคาค่าที่พักไม่ให้มีการปรับราคาขึ้นอย่างไม่เหมาะสมก่อนการลงทะเบียนสิทธิ รวมถึงการจัดตั้งกลไกตรวจสอบพร้อมบทลงโทษที่ชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและรักษาความน่าเชื่อถือของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภาครัฐในระยะยาว

(2) ควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกโครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะกิจกรรมหรืออีเวนต์ที่ให้การสนับสนุน ให้มีความชัดเจน โปร่งใส และคำนึงถึงความจำเป็นของพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพและปัญหาเฉพาะของแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม ปัจจุบันยังพบว่าบางพื้นที่ซึ่งเคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญกลับไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดภาวะซบเซาและขาดโอกาสในการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ จึงควรให้ความสำคัญกับจังหวัดขนาดเล็กหรือพื้นที่ที่ประสบปัญหา เพื่อให้เกิดการกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ และสร้างความสมดุลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับประเทศอย่างยั่งยืน

(3) ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการเปิดพื้นที่ให้กับสินค้าเกษตรทั้งที่ผ่านการแปรรูปและที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในโครงการที่ดำเนินการภายใต้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ต้องอาศัยกระบวนการสร้างเรื่องเล่าเพื่อเพิ่มการรับรู้คุณค่าและสร้างความสมเหตุสมผลของราคาสินค้าในสายตาผู้บริโภค ทั้งนี้ ควรกำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายที่สามารถประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ ไม่ควรจำกัดเพียงการดำเนินการตามกระบวนการจัดงานหรือการจัดกิจกรรมเท่านั้น แต่ต้องสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริงและสามารถกลับไปสู่ชุมชนได้อย่างชัดเจนและยั่งยืน

2.4 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.4.1 ภาพรวมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(1) ควรจัดทำโครงการที่มีขนาดใหญ่ขึ้นในลักษณะบูรณาการ โดยรวมโครงการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถดูแลประชาชนแบบองค์รวมทั้งระบบตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ แนวทางดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาการดำเนินงานที่กระจัดกระจายและขาดความเชื่อมโยง ซึ่งมักเกิดขึ้นจากข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ทำให้ต้องกระจายงบไปสู่โครงการขนาดเล็กจำนวนมาก ส่งผลให้ไม่สามารถสร้างผลกระทบเชิงนโยบายหรือเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญในระดับสังคมได้ ควรออกแบบโครงการแบบบูรณาการที่มีเป้าหมายชัดเจนและสามารถติดตามผลได้ในระยะยาว เพื่อให้การลงทุนงบประมาณก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

(2) ควรหาแนวทางแก้ไขข้อจำกัดด้านงบประมาณและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการที่มีลักษณะต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน ควบคู่กับการจัดทำแผนงานและงบประมาณรองรับในระยะยาวอย่างน้อย 3 - 5 ปี เพื่อให้การดำเนินโครงการในระดับจังหวัดผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

(3) ควรพิจารณาแผนการใช้ประโยชน์จากโครงการเคหะที่ยังไม่สามารถจำหน่ายได้ โดยนำไปใช้ในโครงการอื่นของกระทรวงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การพัฒนาเป็นที่พักสำหรับผู้สูงอายุ หรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่นที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

(4) ควรทบทวนและลดความซ้ำซ้อนของภารกิจภายในกระทรวงและระหว่างกระทรวง โดยเฉพาะภารกิจที่ซ้ำซ้อนกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเครือข่ายครอบคลุมทั่วประเทศ ทั้งนี้ ควรพิจารณาการบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยไม่เกิดความสิ้นเปลืองและลดความซ้ำซ้อนในการให้บริการประชาชน

(5) ควรพิจารณาปรับลดจำนวนบุคลากรในระบบราชการในอนาคต เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานต่าง ๆ สามารถปรับรูปแบบการทำงานเป็นแบบทำงานจากที่พักอาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้มีบุคลากรกว่าร้อยละ 60 หยุดปฏิบัติงาน ระบบบริการยังสามารถให้บริการประชาชนและหน่วยงานอื่นได้ตามปกติ สะท้อนว่าบุคลากรในระบบราชการอาจมีจำนวนมากเกินความจำเป็น นอกจากนี้ งบประมาณของภาครัฐกว่าร้อยละ 90 เป็นงบประมาณผูกพัน เหลือเพียงร้อยละ 10 สำหรับใช้ดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

(6) ควรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการจัดทำงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเท่าเทียมให้สอดคล้องกับมาตรา 71 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดให้การใช้งบประมาณต้องคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกัน ไม่เพียงแต่ในเชิงประเภทของงบประมาณ แต่รวมถึงมิติด้านเพศ วัย และสภาพบุคคล เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชนได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง

(7) ควรทบทวนและปรับปรุงแนวทางการจัดสรรงบประมาณและการสนับสนุนเครือข่าย แม้จะมีเครือข่ายจำนวนมาก แต่การจัดสรรงบประมาณยังไม่ทั่วถึงและไม่เท่าเทียม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะกรณีคนไร้บ้าน แม้กระทรวงจะดำเนินการร่วมกับเครือข่ายในการดูแลคนไร้บ้าน แต่ยังขาดงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการจัดหาที่อยู่อาศัยและการดำเนินการเพื่อให้มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียม ทำให้คนไร้บ้านจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง

(8) ควรจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับขนาดและความจำเป็นเร่งด่วนของปัญหา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาทางสังคมในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในมิติของผู้สูงอายุ คนพิการ และคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายของกระทรวงจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งปัญหาหลายด้านยังเกิดขึ้นอย่างกะทันหันและมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน จึงควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างยืดหยุ่นและตรงจุดมากยิ่งขึ้น

(9) ควรให้ความสำคัญกับการดูแลสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล โดยครอบคลุมถึงค่าตอบแทนที่เหมาะสม ค่าล่วงเวลาที่ยุติธรรม และสวัสดิการอื่นที่จำเป็นในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรในพื้นที่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับพื้นที่ต้องปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับปัญหาสังคมในชุมชน มีภาระงานจำนวนมาก และเผชิญกับความเครียดจากการทำงาน จึงควรได้รับการดูแลและสนับสนุนอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(10) ควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบัญชีดำและสั่งห้ามเกมที่ไม่เหมาะสมซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อเด็กและความมั่นคงของประเทศในระยะยาว โดยกำหนดมาตรการที่เข้มงวดและชัดเจนในการควบคุมและจัดการกับเกมที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม เพื่อป้องกันผลกระทบเชิงลบต่อพฤติกรรมและการพัฒนาของเยาวชน รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนในสังคม

(11) ควรรวบรวมสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ขนาดเล็กที่มีอยู่จำนวนมากให้รวมเป็นหนึ่งสมาคมที่มีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับเงินบั้นปลายชีวิตของสมาชิกผู้เสียชีวิต โดยสามารถนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ หรือการชำระหนี้ของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและส่งผลต่อความมั่นคงของครอบครัว นอกจากนี้ ควรมีกลไกในการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากที่ผ่านมาเกิดปัญหาการทุจริตในหลายกรณี จึงจำเป็นต้องยกระดับความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของสมาคมให้มากยิ่งขึ้น

2.4.2 สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ควรพิจารณาทบทวนโครงการที่มีลักษณะเป็นค่าจ้างเหมาบุคลากรช่วยปฏิบัติงาน เช่น โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งมีงบประมาณรวม 109 ล้านบาท แต่จัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ประมาณ 86 ล้านบาท เป็นค่าจ้างเหมาบุคลากรในสัดส่วนที่สูงมาก จึงควรพิจารณาว่าการจ้างงานในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังโอกาสและพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกช่วงวัยหรือไม่ ทั้งนี้ การจ้างงานแบบจ้างเหมาบุคลากรอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้าง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณาเพื่อสร้างความเป็นธรรมและส่งเสริมขวัญกำลังใจของบุคลากรที่ปฏิบัติงานภาคสนามอย่างต่อเนื่อง

2.4.3 กรมกิจการเด็กและเยาวชน

(1) ควรทบทวนความเหมาะสมของตัวชี้วัดและความเพียงพอของงบประมาณในโครงการอุดหนุนการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่ระบุว่า มีเด็กเพียงร้อยละ 17 ที่ได้รับการติดตาม ซึ่งควรได้รับการตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องกับเป้าหมายและเจตนารมณ์ของโครงการหรือไม่ ทั้งในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก นอกจากนี้ ควรพิจารณาความเพียงพอของงบประมาณที่จัดสรรอยู่ที่ 291 ล้านบาท สำหรับเด็กประมาณ 2.6 ล้านคน ว่าสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในบริบทปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ เพื่อให้โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(2) ควรให้ความสำคัญกับการปรับทิศทางการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเด็กติดโทรศัพท์มือถือและการพนันออนไลน์ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในระยะยาว โดยกำหนดกลไกในการติดตามและวัดผลอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

(3) ควรพิจารณาความจำเป็นของโครงการเพื่อสงเคราะห์เด็กฝากเลี้ยงตามบ้านอย่างรอบด้าน เนื่องจากอาจมีความซ้ำซ้อนกับบทบาทและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน อีกทั้งควรพิจารณาความเหมาะสมในการสนับสนุนงบประมาณ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ปกครองมีรายได้ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการสงเคราะห์ที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือครอบครัวที่ขาดแคลนหรือมีความจำเป็นอย่างแท้จริง เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับความช่วยเหลือเป็นอันดับแรก

(4) ควรปรับปรุงกระบวนการและนโยบายเพื่อให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในกรณีของเด็กต่างชาติที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมาย เนื่องจากเด็กไม่สามารถคัดกรองตนเองได้หากไม่มีผู้นำเข้าสู่กระบวนการ และในบางกรณียังพบว่า เด็กที่เข้าเมืองผิดกฎหมายกลับถูกตั้งข้อหาในลักษณะเดียวกัน แทนที่จะได้รับการคุ้มครองตามหลักการต่อต้านการค้ามนุษย์ เพื่อให้การคุ้มครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการแยกแยะและให้การคุ้มครองเด็กอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งมีระบบส่งต่อที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งจะช่วยยับยั้งวงจรการค้ามนุษย์ไม่ให้ดำเนินต่อไป

(5) ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรหรือใช้ศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชนในฐานะองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและสร้างคุณงามความดีให้กับประเทศ แม้งบประมาณที่สนับสนุนยังไม่เพียงพอ แต่สามารถดำเนินการผ่านความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน

(6) เงินอุดหนุนการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดจำนวน 600 บาทต่อคนต่อเดือน ในปัจจุบันอาจไม่สะท้อนถึงค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของครอบครัว ซึ่งคาดว่าค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กน่าจะอยู่ที่ประมาณ 3,000 - 7,000 บาทต่อคนต่อเดือน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกลุ่มเด็กยากจนพิเศษที่มีจำนวนมากถึง 1.3 ล้านคน แต่สามารถเข้าถึงเงินอุดหนุนได้เพียงประมาณ 800,000 คนต่อปี จึงควรให้ความสำคัญกับการดูแลกลุ่มเด็กยากจนพิเศษ โดยเฉพาะในช่วงวัย 0 - 3 ปี ซึ่งเป็นช่วงสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้าน ควรพิจารณาปรับเพิ่มเงินอุดหนุนเป็นอย่างน้อย 1,200 บาท หรือ 2,000 บาทต่อคนต่อเดือน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณภาพและลดความเหลื่อมล้ำในระยะยาว

(7) การให้ค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลเด็กยากจน กลุ่มเปราะบาง หรือกลุ่มด้อยโอกาส จำนวนครั้งละ 1,000 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง ยังไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้ต่ำซึ่งไม่สามารถรับภาระค่าบำรุงการศึกษาที่โรงเรียนเรียกเก็บได้มากกว่าร้อยละ 30 จากข้อมูลของโรงเรียนในกรุงเทพมหานครพบว่ามีเด็กจำนวนมากที่ไม่สามารถจ่ายค่าบำรุงการศึกษาได้ในอัตราดังกล่าว จึงควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรดำเนินงานเชิงรุกเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กกลุ่มนี้ต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยเน้นการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและตรงกับความจำเป็น เพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียม

(8) ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนไทยยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง แม้จะมีโครงการต่อต้านยาเสพติดที่ได้รับงบประมาณในปีงบประมาณ 2568 และ 2569 จำนวน 10 ล้านบาท และตั้งเป้าหมายกลุ่มเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการไว้ที่ 1,600 คน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเยาวชนทั้งหมดที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติดยังไม่มั่นใจว่างบประมาณและเป้าหมายดังกล่าวจะเพียงพอหรือสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การวัดผลจากจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการเพียงอย่างเดียวอาจไม่สะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงของโครงการ จึงควรให้ความสำคัญกับการวัดผลในเชิงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ลดอัตราการกลับไปใช้ยา และการฟื้นฟูศักยภาพของเยาวชน เพื่อให้การดำเนินโครงการสามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

2.4.4 กรมกิจการผู้สูงอายุ

(1) ควรจัดทำแผนงานโครงการที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพให้ผู้สูงอายุสามารถมีงานทำและมีอาชีพภายหลังเกษียณอายุ เพื่อช่วยลดภาระของบุตรหลานและรักษาคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาตำแหน่งงานประเภทพาร์ทไทม์ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายและความสามารถของผู้สูงอายุ เพื่อสร้างรายได้และอาชีพเสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เมื่อมีการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานของผู้สูงอายุแล้ว ควรพิจารณาแนวทางส่งเสริมการเข้าถึงช่องทางการตลาดและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่เกิดจากฝีมือของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผลผลิตจากการพัฒนาสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืนและไม่สูญเปล่า

(2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเฝ้าระวังและเตือนภัยด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลและลดความเสียหายที่อาจเกิดจากภาวะสุขภาพฉุกเฉิน โดยเทคโนโลยีที่ควรส่งเสริม ได้แก่ อุปกรณ์สวมใส่เพื่อสุขภาพ ระบบแจ้งเตือนฉุกเฉิน และแอปพลิเคชันติดตามสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างรวดเร็ว แม่นยำ และต่อเนื่อง ทั้งยังสามารถป้องกันภาวะวิกฤติทางสุขภาพก่อนลุกลาม ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

(3) ควรจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากภาระงานในการดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การจัดสรรงบประมาณให้กับกรมกิจการผู้สูงอายุยังเพิ่มขึ้นในอัตราที่น้อยและไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณควรมีความเพียงพอและครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านสาธารณสุข สวัสดิการ การส่งเสริมอาชีพ และการมีส่วนร่วมทางสังคม เพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว

(4) ควรเร่งหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้ผู้สูงอายุทุกคนสามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากในปัจจุบันยังมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เป็นคนไร้บ้าน หรือไม่มีบุตรหลานดูแล ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการบ้านพักผู้สูงอายุได้ ทั้งนี้ บ้านพักผู้สูงอายุที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีจำนวนไม่เพียงพอรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อพัฒนาและขยายบริการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีผู้สูงอายุคนใดถูกทอดทิ้งจากระบบการดูแลของรัฐ

(5) ควรเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนประเด็นการขยายอายุเกษียณราชการจาก 60 ปี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากศักยภาพของบุคลากรที่ยังคงมีสุขภาพแข็งแรงและมีสติปัญญาความสามารถอย่างเต็มที่ ควรผลักดันให้เรื่องดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ทั้งในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐและการสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในระยะยาว โดยสอดคล้องกับบริบทของสังคมสูงวัยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(6) ควรร่วมมือกับกรมการปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดทำสื่อรูปแบบคลิปสั้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเข้าถึงผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามจากการหลอกลวงของกลุ่มมิจฉาชีพ เช่น Call Center และ Scammer ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง การใช้คลิปสั้นที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้สะดวกจะช่วยลดความเสี่ยงและส่งเสริมความปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.5 กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

(1) ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมต่อการให้บริการนอกสถานที่แก่กลุ่มเปราะบางที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสวัสดิภาพได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในโครงการส่งเสริมและเร่งรัดจัดสวัสดิภาพของประชาชน ซึ่งได้รับงบประมาณจำนวน 3.8 ล้านบาท อาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ไม่สามารถเดินทางมารับบริการได้ด้วยตนเอง จึงควรมีการปรับเพิ่มงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจภาคสนามและความจำเป็นเร่งด่วนของประชาชนกลุ่มดังกล่าว เพื่อให้การดูแลเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

(2) ควรพิจารณาความจำเป็นในการดำเนินการและวัตถุประสงค์ของงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนองค์กรชุมชน ป่าชุมชนท้องถิ่น รวมถึงงบประมาณพัฒนาที่อยู่อาศัยในกรณีเหตุการณ์อัคคีภัย การไล่ที่ หรือการรื้อที่อยู่อาศัย เนื่องจากไม่ปรากฏผลการดำเนินงานที่ชัดเจนในช่วงปีงบประมาณ 2565 – 2567 จึงมีข้อสังเกตถึงความซ้ำซ้อนกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจและกลไกในการดูแลประเด็นเหล่านี้อยู่แล้ว ควรพิจารณาปรับบทบาทและแนวทางดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อน และให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด

2.4.6 กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(1) ควรพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างกลไกการดูแลคนพิการให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและท้องถิ่นจะช่วยกระจายภาระงานและทรัพยากร ทำให้สามารถดูแลคนพิการได้อย่างทั่วถึงในระดับพื้นที่ และยังช่วยลดภาระด้านงบประมาณของภาครัฐ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและสนับสนุนสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการอย่างยั่งยืน

(2) ควรคำนวณสัดส่วนที่ชัดเจนระหว่างจำนวนล่ามภาษามือที่มีอยู่ในปัจจุบันกับจำนวนคนหูหนวกทั้งหมด เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิผลของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการพัฒนาและสนับสนุนล่ามภาษามือ หากทราบสัดส่วนที่แท้จริงจะช่วยให้สามารถวางแผนและจัดสรรงบประมาณในอนาคตได้อย่างแม่นยำ สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มคนหูหนวก และส่งเสริมให้เกิดการให้บริการที่ครอบคลุม เท่าเทียมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) ควรเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการใช้งบประมาณที่จัดสรรเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการ แม้ว่างบประมาณในประเด็นนี้จะมีจำนวนมาก แต่กลับไม่ปรากฏผลการสนับสนุนโดยตรงจากหน่วยงานภาครัฐในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด ตัวอย่างเช่น โครงการส่งเสริมการปลูกพืชผักผลไม้สำหรับคนพิการที่ยังต้องพึ่งพาเงินสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานท้องถิ่นเป็นหลัก จึงเกิดความกังวลว่างบประมาณที่จัดสรรไว้อาจยังไม่ถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น ควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ เพื่อให้แน่ใจว่าสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการได้อย่างแท้จริงและทั่วถึง

(4) ปัจจุบันแม้จะมีความร่วมมือกับภาคเอกชนและบริษัทต่าง ๆ แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักเลือกที่จะชำระเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแทนการจ้างงานโดยตรง ซึ่งส่งผลให้คนพิการจำนวนมากยังขาดโอกาสในการเข้าถึงอาชีพและแหล่งรายได้อย่างยั่งยืน แม้จะมีกฎระเบียบรองรับและกลไกความร่วมมือในระดับนโยบายแล้วก็ตาม ดังนั้น ควรมีมาตรการที่ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้นในการผลักดันการจ้างงานจริง รวมทั้งสร้างแรงจูงใจและเงื่อนไขสนับสนุนให้สถานประกอบการมีบทบาทในการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและเท่าเทียมในสังคม

2.4.7 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

(1) ควรกำหนดบทบาทและภารกิจของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีความชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่นภายในกระทรวง เพื่อป้องกันความสับสนในการดำเนินงานและลดความซ้ำซ้อนของงบประมาณ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการและทรัพยากรของรัฐ นอกจากนี้ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการจัดสรรงบประมาณโดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

(2) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ซึ่งมีสภาองค์กรชุมชนกระจายอยู่ในทุกตำบล ถือเป็นกลไกสำคัญที่สามารถใช้เป็นฐานในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน หากสามารถสร้างความเข้มแข็งและบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมที่มีอยู่ในแต่ละจังหวัดและตำบลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต โดยมีชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างแท้จริง

(3) ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์โมเดลของธนาคารคนยากจนที่ริเริ่มโดยมูฮัมหมัด ยูนุส เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ซึ่งประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนผ่านระบบสินเชื่อรายย่อยโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพื่อนำหลักการและแนวคิดของโมเดลดังกล่าวมาปรับใช้กับโครงการกองทุน 1 บาทในประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างกลไกทางการเงินที่เข้าถึงง่ายและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนไทย อันจะช่วยให้การดำเนินโครงการสามารถสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ควรกำกับดูแลและพัฒนาชุมชนริมทางรถไฟ โดยมีครัวเรือนที่ได้รับการดูแลถึง 7,084 ครัวเรือน กระจายอยู่ใน 35 แห่ง โดยพบว่าชุมชนริมทางรถไฟจำนวนมากประสบปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อม อาทิ การขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐาน การจัดการขยะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย รวมถึงปัญหาทางสังคมอื่น ๆ จึงควรเร่งเข้าไปดำเนินการพัฒนาชุมชนเหล่านี้อย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนเหล่านั้นให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

2.4.8 การเคหะแห่งชาติ

(1) ควรทบทวนแนวทางการบริหารจัดการของการเคหะแห่งชาติสำหรับโครงการที่ยังไม่สามารถเริ่มต้นดำเนินการ รวมถึงโครงการที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นโครงการคงค้างในอนาคต เนื่องจากหลายโครงการยังคงมีผลการดำเนินงานด้านการขายต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยบางโครงการมียอดขายไม่ถึงร้อยละ 50 ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างต่อได้ หรือยังไม่สามารถเริ่มต้นโครงการได้จากการที่ไม่ได้รับผลตอบรับจากผู้ซื้อตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ควรมีการวิเคราะห์สาเหตุอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งปรับปรุงแนวทางการวางแผน การคัดเลือกพื้นที่ การออกแบบโครงการ และกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้โครงการที่ดำเนินการสามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง และเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณของรัฐ

(2) ควรมีการสำรวจจำนวนประชากรที่ยังขาดแคลนที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนจัดหาที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของประชาชนแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ การมีข้อมูลที่ชัดเจนจะช่วยให้สามารถออกแบบและพัฒนารูปแบบที่อยู่อาศัยที่ตอบสนองความจำเป็นเฉพาะด้าน ทั้งในด้านขนาด ลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึงบริการพื้นฐาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างตรงจุด มีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

(3) ควรพิจารณาจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสำนักงานประกันสังคม เพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำผ่านสถาบันการเงินให้แก่ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้แรงงานสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยได้อย่างสะดวกและเหมาะสมยิ่งขึ้น แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับภารกิจของการเคหะแห่งชาติในการจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือแรงงานในระบบที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองอย่างมั่นคงในระยะยาว

(4) ควรพิจารณาความเหมาะสมของการจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยเป็นพิเศษ ตามแผนยุทธศาสตร์มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรการที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่มีข้อจำกัดด้านรายได้ และเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับพันธกิจในการลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยอย่างแท้จริง

(5) โครงการบ้านเพื่อคนไทยที่รัฐบาลมอบหมายให้กระทรวงคมนาคมดำเนินการรับผิดชอบ มีผู้ลงทะเบียนเข้าร่วมประมาณ 200,000 ยูนิต แต่สามารถดำเนินการได้ไม่เกิน 20,000 ยูนิต จึงยังมีความต้องการที่อยู่อาศัยคิดเป็นร้อยละ 90 หรือประมาณ 180,000 ยูนิต การเคหะแห่งชาติควรร่วมมือกับภาคเอกชนในลักษณะการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน หรือรูปแบบความร่วมมืออื่น ๆ เพื่อจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อยรองรับความต้องการในส่วนที่เหลือจากโครงการดังกล่าว

(6) ควรเป็นองค์กรที่สามารถพึ่งพาตนเองทางการเงินได้ โดยควรดำเนินความร่วมมือกับภาคเอกชนในลักษณะการบริหารจัดการร่วมกัน หรือในลักษณะที่คล้ายกับการแปรรูปบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสในการสร้างรายได้เพิ่มเติมและลดการพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐ อันจะนำมาซึ่งความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรและนวัตกรรมจากภาคเอกชน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เพิ่มความคล่องตัว อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนใหม่ในธุรกิจที่อยู่อาศัย และมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

(7) ควรจัดทำแบบบ้านมาตรฐานที่มีความเหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำไปใช้ขออนุญาตก่อสร้างได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรปรับปรุงข้อมูลราคาวัสดุก่อสร้างที่สำคัญ เช่น ไม้ คาน และปูน ให้เป็นปัจจุบันทุก 3 เดือน เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องทันสมัย และสามารถนำไปใช้ในการประเมินราคาได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว

2.4.9 กองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ควรมีการสำรวจและจัดทำข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน เพื่อประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศในประเทศไทย โดยการดำเนินงานบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีความชัดเจนจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมทางเพศเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สามารถพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถกำหนดการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.5 กระทรวงวัฒนธรรม

2.5.1 ภาพรวมกระทรวงวัฒนธรรม

(1) ประเทศไทยมีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า ซึ่งถือเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจหรือสินทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงและมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังเป็นการเปิดมิติใหม่ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน กระทรวงควรมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำปฏิทินกิจกรรมงานประเพณีและวัฒนธรรมของทุกพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ควบคู่กับการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ และให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งวัฒนธรรมไม่ให้ซบเซา ทั้งนี้ เพื่อให้วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน

(2) ควรบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และโปร่งใส พร้อมทั้งควรกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์และตรวจสอบการดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรมได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(3) ควรกำหนดตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประเมินผลลัพธ์ของนโยบายได้อย่างแท้จริง กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนจะช่วยให้สามารถวัดผลความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบาย Soft Power ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งตัวชี้วัดควรมีความหลากหลาย ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงควรมีการติดตาม

และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(4) กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำดัชนีการวัดผลที่มีมาตรฐานสากลมาใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย Soft Power ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนแนวทางการใช้งบประมาณให้เกิดความยั่งยืนมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนา และสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่มีบทบาทในการขับเคลื่อน ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมในสังคมไทยที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยควรนำดัชนีคุณธรรมหรือดัชนีคนดีมาใช้ประกอบการพัฒนาระบบเครดิตทางสังคม (Social Credit) เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ที่มีพฤติกรรมดี ซึ่งจะช่วยสร้างสังคมที่ยึดมั่นในคุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

(5) ควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณที่ล่าช้า เพื่อให้การดำเนินโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรพัฒนาตัวชี้วัดของนโยบาย Soft Power ให้มีลักษณะเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถประเมินผลลัพธ์ได้อย่างแท้จริง สำหรับการขับเคลื่อนโครงการ Soft Power ของไทยควรดำเนินการให้เป็นกลไกใหม่ที่สามารถเผยแพร่และสร้างการรับรู้ในระดับสากลอย่างกว้างขวาง ควบคู่กับบทบาทของกระทรวงวัฒนธรรมที่ควรเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของไทยอย่างครบวงจร ทั้งในด้านการผลิต การจัดจำหน่าย และการพัฒนาบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

(6) ควรประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีภารกิจในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อผลักดันให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในระดับหนึ่ง ควบคู่กับการกำหนดตัวชี้วัดการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมของชาติอย่างยั่งยืน

(7) ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยอย่างถูกต้องและครบถ้วน ควบคู่กับการสนับสนุนศิลปินและนักร้องพื้นบ้าน รวมถึงการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการจัดการประกวดร้องเพลงพื้นบ้านในระดับประเทศ เพื่อสร้างเวทีให้เยาวชนได้แสดงออกถึงความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นบ้านของไทยให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสำหรับคนรุ่นหลังต่อไป

(8) ควรปรับปรุงเวลาทำการของพิพิธภัณฑ์ให้สอดคล้องกับรูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถเข้าถึงและเรียนรู้วัฒนธรรมได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น ควบคู่กับการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียอย่างจริงจัง เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นความสนใจในวงกว้าง ทั้งนี้ ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลอกเลียนแบบหรือขโมยวัฒนธรรมไทยจากต่างชาติ เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่และได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

(9) ควรมีบทบาทในการเป็นแกนหลักในการส่งเสริมแนวคิด “หนึ่งจังหวัดหนึ่งแบบอย่าง” ด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และประเพณี เพื่อยกระดับการขับเคลื่อนนโยบาย Soft Power ของไทยให้มีความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยผลักดันให้แต่ละจังหวัดมีต้นแบบที่โดดเด่นและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและการขับเคลื่อนตามนโยบายของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(10) ควรปรับเปลี่ยนแนวคิดการดำเนินงานด้าน Soft Power ให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของไทยอย่างร่วมสมัย พร้อมทั้งคำนึงถึงภาพลักษณ์ของประเทศในระดับนานาชาติเป็นหลัก ควบคู่กับการปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยอย่างเป็นระบบ อีกทั้งควรส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรมมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ เพื่อขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมไปสู่การผลักดันนวัตกรรมทางวัฒนธรรมที่สามารถยกระดับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมของไทยให้แข่งขันได้ในระดับโลกอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.2 สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

(1) ควรมีบทบาทในเชิงรุกในการนำข้อมูลจากการศึกษาและค้นพบโบราณวัตถุ รวมถึงวัตถุอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากรและสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาใช้เป็นเครื่องมือในการตอบโต้และชี้แจงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยที่ถูกบิดเบือนในสังคมออนไลน์อย่างทันท่วงที เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และมรดกของชาติอย่างแท้จริง พร้อมทั้งควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการบูรณะและดูแลโบราณสถานทั่วประเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

(2) ควรพิจารณาแนวทางการจัดงานประเพณีของจังหวัดต่าง ๆ และพื้นที่ใกล้เคียงให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของกิจกรรมและไม่ให้เกิดการแข่งขันในด้านจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดงานในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะงานประเพณีที่ถือเป็นกิจกรรมสำคัญประจำท้องถิ่น ควรวางแผนกำหนดช่วงเวลาและลักษณะกิจกรรมอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้การจัดงานสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ สร้างความโดดเด่นของพื้นที่ และนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง

2.5.3 กรมการศาสนา

(1) ควรจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้นอย่างเพียงพอและเร่งด่วน เพื่อดำเนินการฟื้นฟูโบราณสถานที่ทรุดโทรมให้กลับคืนสู่สภาพที่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์และเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ควบคู่กับการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับบุคคลที่จะบวชเป็นพระภิกษุหรือสามเณรอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมคุณภาพของสถาบันพระพุทธศาสนาในภาพรวม ทั้งนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลและปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมของไทย โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ซึ่งควรมีมาตรการเฝ้าระวังและการบริหารจัดการอย่างเข้มแข็ง เพื่อป้องกันการรุกล้ำและการนำวัฒนธรรมไทยไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากต่างชาติ

(2) ควรบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะการใช้สื่อในการส่งเสริมจริยธรรมในวงกว้าง เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นและความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ควบคู่กับการใช้สถานการณ์วิกฤตศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นโอกาสในการปฏิรูปกิจการทางศาสนา โดยเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันมาใช้ในการบันทึกข้อมูลการรับบริจาคเงินเข้าวัด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเอื้อต่อการนำไปใช้เป็นสิทธิในการลดหย่อนทางภาษีของประชาชน นอกจากนี้ ควรพิจารณาแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินสามารถเข้าดำเนินการตรวจสอบการดำเนินงานของวัดได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกิจการศาสนาโดยรวม

2.5.4 กรมศิลปากร

ควรมีการดำเนินการดูแลและบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าหรือกำแพงเมืองเก่าทั่วประเทศอย่างจริงจัง เนื่องจากหลายพื้นที่ประสบปัญหาด้านการพัฒนาและขาดการดูแลที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์และลดทอนศักยภาพของพื้นที่ดังกล่าว อีกทั้งยังนำไปสู่ความเสื่อมโทรมของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาให้เกิดผลเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งเผยแพร่รายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความคุ้มค่าสูงสุดในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

2.5.5 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

(1) ควรให้ความสำคัญกับสภาวัฒนธรรมในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทุกระดับอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ถือเป็นเจ้าของวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทจะช่วยส่งเสริมการผลักดันและขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมในทุกรูปแบบให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทยให้มั่นคงในระยะยาว

(2) การขับเคลื่อนนโยบาย Soft Power ของไทยควรขยายขอบเขตไปสู่การส่งเสริมทักษะด้านผู้ประกอบการ ควบคู่กับการบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยเฉพาะการสนับสนุนหอศิลป์ของศิลปินในฐานะกลไกสำคัญในการสร้างมิติใหม่ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยเพิ่มพลังและประสิทธิภาพในการขับเคลื่อน Soft Power ให้กว้างไกลยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในการดูแลโบราณสถาน โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างวัดที่สามารถระดมทุนได้เองกับโบราณสถานประเภทอื่นที่จำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐเป็นหลัก จึงควรพิจารณากลไกการสนับสนุนที่เหมาะสมและทั่วถึง เพื่อให้การดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน

(3) ควรให้การสนับสนุนในด้านค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นแก่นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเป็นไทยสู่สากล ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศไทยในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยในระดับนานาชาติ โดยการเข้าร่วมโครงการช่วยให้ได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีไทยอย่างใกล้ชิด รวมถึงเข้าใจวัฒนธรรมไทยในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น เสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

(4) ควรชะลอหรือทบทวนการดำเนินโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเชิงช่างด้านศิลปวัฒนธรรมให้แก่ช่างศิลปะหรือศิลปกรรมในประเทศเพื่อนบ้านอย่างรอบคอบ เนื่องจากมีกรณีที่ศิลปวัฒนธรรมไทยรวมถึงวรรณกรรมไทยหลายรายการถูกนำไปขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน การดำเนินโครงการในลักษณะดังกล่าวจึงควรอยู่บนพื้นฐานการพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ และผลกระทบต่อการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของไทยในระยะยาว

2.6 กระทรวงสาธารณสุข

2.6.1 ภาพรวมกระทรวงสาธารณสุข

(1) ควรส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกโดยมุ่งเน้นการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและอายุขัยของประชาชนในระยะยาว ควบคู่กับการกำหนดแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพที่ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม เพื่อจูงใจให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรบูรณาการความร่วมมือกับภาคการเกษตรในการส่งเสริมสินค้าปลอดภัยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบส่งเสริมสุขภาพ ภายใต้แนวคิด “อาหารเป็นยา” เพื่อสร้างค่านิยมการบริโภคที่ดีต่อสุขภาพและเอื้อต่อการป้องกันโรคในระดับโครงสร้างของสังคม

(2) ควรพิจารณาทบทวนแนวทางการจัดสรรงบประมาณในแผนบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2569 ให้มีความสมดุลและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น แม้ว่ากระทรวงสาธารณสุขจะได้รับงบประมาณมากกว่า 1,300 ล้านบาท ซึ่งถือเป็นจำนวนสูงสุดในแผนดังกล่าว โดยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการกับกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดในสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 38 ของงบประมาณทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การบำบัดและฟื้นฟูผู้เสพยา ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการเยียวยาเร่งด่วนกลับได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่น้อย ทั้งที่ควรได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อฟื้นฟูและกลับคืนสู่สังคมอย่างยั่งยืน การปรับปรุงแนวทางการจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างความสมดุลในระบบและเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระยะยาว

(3) ควรเร่งดำเนินการวางแผนระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารซึ่งยังคงประสบปัญหาการกระจายตัวของบุคลากรที่ไม่สมดุล ควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการกระจายกำลังคนให้สอดคล้องกับภาระงานและความต้องการของแต่ละพื้นที่ พร้อมออกแบบมาตรการจูงใจที่หลากหลาย ทั้งในด้านค่าตอบแทน สวัสดิการ ความก้าวหน้าในสายงาน และโอกาสในการศึกษาต่อ เพื่อสร้างแรงจูงใจที่เพียงพอในการดึงดูดและรักษาบุคลากรให้อยู่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความขาดแคลนอย่างยั่งยืน

(4) การผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขตากหน่วยผลิตของภาครัฐในปัจจุบันจะมีปริมาณเพียงพอ แต่ปัญหาหลักกลับอยู่ที่การไม่มีตำแหน่งบรรจุรองรับอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาต้องทำงานในลักษณะชั่วคราวและรอบรรจุในตำแหน่งว่างจากการเกษียณ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพ ความก้าวหน้าในสายงาน และสิทธิในเงินบำนาญในระยะยาว ขณะเดียวกันบุคลากรจำนวนมากเลือกย้ายไปทำงานในภาคเอกชน อันสะท้อนถึงปัญหาการรักษากำลังคนในระบบซึ่งเกิดจากความเหลื่อมล้ำด้านค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และโอกาสความก้าวหน้าในสายงาน เช่น กรณีแพทย์ประจำบ้านที่ไม่ได้รับเงินเดือนในช่วงเริ่มต้นงาน สำหรับ

บุคลากรสหวิชาชีพ เช่น พยาบาล เทคนิคการแพทย์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอื่น ๆ ยังต้องเผชิญภาระงานที่หนัก ค่าตอบแทนที่ไม่เป็นธรรม และเงื่อนไขที่ซับซ้อนในการเลื่อนตำแหน่ง ดังนั้น ควรกำหนดอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภาระงานในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง มีการบรรจุข้าราชการตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานเพื่อสร้างเสถียรภาพในวิชาชีพ และพัฒนาระบบความก้าวหน้าที่ยึดโยงกับผลงานอย่างโปร่งใส โดยไม่จำกัดเฉพาะบางตำแหน่ง เพื่อสร้างแรงจูงใจที่เป็นธรรม และรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้อยู่ในระบบสาธารณสุขของประเทศอย่างยั่งยืน

(5) ควรมีการทบทวนข้อจำกัดด้านงบประมาณในโครงการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในสาขาการแพทย์ ซึ่งยังมีข้อจำกัดในการรับนักศึกษาในแต่ละปี เช่น บางปีเปิดรับเพียง 1,123 คน ส่งผลให้ผู้มีศักยภาพบางรายพลาดโอกาสในการเข้าศึกษา เนื่องจากไม่อยู่ในอันดับที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการกำลังคนด้านสุขภาพในระยะยาว ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีคุณสมบัติและความพร้อมสามารถเข้าศึกษาได้แม้ไม่อยู่ในโควต้างบประมาณ โดยให้ผู้ปกครองรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น เช่น หากต้นทุนการผลิตแพทย์อยู่ที่ 5 ล้านบาทต่อคน อาจกำหนดค่าใช้จ่ายที่ 10 ล้านบาท เพื่อชดเชยภาระงบประมาณของภาครัฐ แนวทางดังกล่าวจะช่วยเพิ่มจำนวนแพทย์โดยไม่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มเติมจากภาครัฐ อีกทั้งยังเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้มีศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของผู้บริโภคยุคใหม่ที่พร้อมลงทุนในการศึกษาในสาขาวิชาชีพสำคัญ โดยยังคงรักษามาตรฐานการผลิตบุคลากรด้านสุขภาพและรองรับความต้องการของระบบสาธารณสุขในระยะยาวอย่างยั่งยืน

(6) ควรขยายการผลิตพยาบาลซึ่งเป็นวิชาชีพจำเป็นและไม่สามารถทดแทนได้ โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเน้นการเปิดคณะพยาบาลและลดคณะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ การเพิ่มจำนวนพยาบาลจะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานด้านสาธารณสุข และเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าสู่ระบบการศึกษาวิชาชีพและภารกิจงานโดยตรง แม้จะยังไม่มีตำแหน่งรองรับในทันที ซึ่งจะเป็นการดีกว่าการว่างงานหรือการประกอบอาชีพที่ไม่ใช้ทักษะ ทั้งนี้ ประเทศฟิลิปปินส์มีนโยบายผลิตพยาบาลเพื่อส่งออกแรงงานอย่างเป็นระบบ จึงควรสนับสนุนให้โรงพยาบาลระดับจังหวัดมีบทบาทในการผลิตพยาบาลและให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พิจารณาแนวทางดังกล่าวเพื่อรองรับความต้องการกำลังคนทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างยั่งยืน

(7) ควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์ โดยพิจารณาค่าตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อช่วยลดปัญหาการขาดแคลนและรักษาบุคลากรทางการแพทย์ในภาครัฐ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานประกอบด้วยความมั่นคงในอาชีพและสวัสดิการที่เพียงพอ สภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ และโอกาสในการเติบโตและก้าวหน้าในสายงาน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพและคุณภาพของบริการด้านสาธารณสุขของประเทศ

2.6.2 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

(1) ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านบัญชีและการจัดทำรายงานการเงินของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากการตรวจสอบรายงานการเงินที่ผ่านมาพบปัญหาความไม่สอดคล้องของข้อมูลบัญชีจำนวนมาก โดยเฉพาะในระดับหน่วยจ่ายที่มีมากกว่า 200 หน่วย และโรงพยาบาลในสังกัดจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดความแตกต่างของข้อมูลในระบบบัญชีรวมเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ 15,000 ล้านบาท และไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ครบถ้วน

(2) ควรเร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้ครอบคลุมและเป็นระบบ แม้จะดำเนินการแล้วร้อยละ 45.9 แต่ยังมีอีกร้อยละ 54 ที่อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้งที่การถ่ายโอนเป็นเป้าหมายของการกระจายอำนาจ อย่างไรก็ตาม ยังขาดแบบแผนการบริหารจัดการที่ชัดเจนและกรอบงบประมาณที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง จึงควรกำหนดแนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อลดความซ้ำซ้อนหรือข้อขัดแย้งของกฎหมายและระเบียบจากหลายหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการให้บริการระหว่างพื้นที่

(3) ค่าใช้จ่ายในการสัมมนา การฝึกอบรม และการประชุมของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีลักษณะซ้ำซ้อนกันหลายรายการ เช่น ค่าใช้จ่ายการสัมมนาและฝึกอบรมวงเงิน 7.3329 ล้านบาท ซ้ำซ้อนกับค่าใช้จ่ายการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์วงเงิน 11.060 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่งวงเงิน 0.498 ล้านบาท ซ้ำซ้อนกับค่าซ่อมแซมทรัพย์สินซึ่งรวมรถยนต์ราชการวงเงิน 3.3194 ล้านบาท รวมถึงค่าใช้จ่ายสัมมนาและฝึกอบรมวงเงิน 1.31 ล้านบาท ซ้ำซ้อนกับค่าจัดประชุมวงเงิน 1.7632 ล้านบาท นอกจากนี้ยังพบรายการซ้ำซ้อนในลักษณะเดียวกันอีกหลายชุด เช่น ค่าใช้จ่ายสัมมนาและฝึกอบรมวงเงิน 20.7655 ล้านบาทกับค่าประชุมวงเงิน 1.7328 ล้านบาท หรือค่าใช้จ่ายฝึกอบรมวงเงิน 1.5287 ล้านบาทกับค่าประชุมวงเงิน 0.3848 ล้านบาท ที่ซ้ำซ้อนกับค่าใช้จ่ายสัมมนาและฝึกอบรมวงเงิน 10.913 ล้านบาท รวมถึงค่าใช้จ่ายสัมมนาและฝึกอบรมวงเงิน 3.4714 ล้านบาทกับค่าประชุมวงเงิน 0.2337 ล้านบาท และค่าใช้จ่ายในลักษณะเดียวกันอีกหลายรายการ เมื่อรวมทั้งหมดพบว่ามีค่าใช้จ่ายเพื่อการสัมมนาและฝึกอบรมในสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขสูงถึง 98.5434 ล้านบาท ซึ่งอาจสะท้อนถึงความซ้ำซ้อนและการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า ก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ

2.6.3 กรมการแพทย์

(1) โรงพยาบาลขนาดเล็กทั่วประเทศควรได้รับการติดตามและประเมินสถานะทางการเงินอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบางแห่งอยู่ในภาวะวิกฤต อาจส่งผลกระทบต่อการให้บริการหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง

(2) ควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงปลอดภัยของระบบโรงพยาบาล เนื่องจากที่ผ่านมาเกิดเหตุโจมตีทางไซเบอร์ในหลายหน่วยงาน จึงควรเร่งพัฒนาระบบป้องกันและสื่อสารแนวทางรับมือพร้อมแผนพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมให้ประชาชนรับทราบอย่างชัดเจน

(3) ควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการค่ารักษาพยาบาลสำหรับชาวต่างชาติอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกลุ่มที่เข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายและใช้สิทธิประโยชน์จากระบบบริการของรัฐซึ่งสร้างภาระต่อระบบสาธารณสุขของไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนที่โรงพยาบาลต้องแบกรับภาระการรักษาผู้ป่วยข้ามชาติ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรที่จำกัด ภาระงาน

ของบุคลากร และคุณภาพการให้บริการ จึงควรกำหนดมาตรการป้องกัน เช่น การกำหนดเงื่อนไขการเข้าประเทศให้ต้องมีประกันสุขภาพล่วงหน้าสำหรับชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานหรือพำนักระยะยาว ไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยว เพื่อลดภาระงบประมาณในระยะยาว โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนควบคู่กัน เพื่อให้ระบบสุขภาพของไทยสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ควรปรับปรุงการบริหารงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างยา เวชภัณฑ์ และครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินการได้รวดเร็วมากขึ้น โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน พร้อมทั้งประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของสถานพยาบาลทุกระดับอย่างแท้จริง

2.6.4 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

(1) ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพืชสมุนไพรอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาเทคโนโลยีการสกัดสารสำคัญให้ควบคุมขนาดโดสได้อย่างแม่นยำ ปลอดภัย และสามารถใช้ได้เช่นเดียวกับยาแผนปัจจุบัน พร้อมสนับสนุนการทดสอบประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้งาน แม้จะต้องใช้เวลารักษานานขึ้น ทั้งนี้ ควรสื่อสารคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมาตรฐานโดยมีระบบควบคุมข้อมูลเพื่อป้องกันการใช้ผิดวิธี รวมถึงบูรณาการแพทย์แผนไทยเข้ากับระบบบริการของโรงพยาบาลให้ครอบคลุมมากขึ้น พร้อมกำหนดนโยบายส่งเสริมแหล่งปลูกพืชสมุนไพรระดับชุมชนเพื่อสร้างฐานวัตถุดิบที่ยั่งยืน พัฒนาห่วงโซ่อุปทาน และยกระดับการผลิตยาสมุนไพรที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้และเสริมเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม

(2) ควรส่งเสริมวิชาชีพนวดแผนไทยซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ประเทศ โดยเฉพาะในต่างประเทศที่แรงงานไทยได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยต้องบูรณาการการทำงานระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงานเพื่อดูแลแรงงานไทยให้มีความมั่นคงในอาชีพ พร้อมทั้งพัฒนามาตรฐานวิชาชีพอย่างเป็นระบบทั้งด้านการฝึกอบรม การออกใบอนุญาต และการควบคุมคุณภาพการให้บริการ ควบคู่กับการควบคุมไม่ให้เกิดการกล่าวอ้างเกินจริง เช่น การอ้างว่าสามารถรักษาโรคได้สารพัด ซึ่งกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบบสุขภาพโดยรวม อีกทั้งต้องจัดระเบียบการให้บริการให้สอดคล้องกับหลักวิชาการ เพื่อยกระดับวิชาชีพนวดแผนไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และป้องกันการนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

2.6.5 กรมควบคุมโรค

(1) ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาโรคตามพันธะสัญญาที่ประเทศไทยได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมโรคติดเชื้อหลายชนิด เช่น วัณโรค โรคเอดส์ มาลาเรีย และไวรัสตับอักเสบบีและซี ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่อาจไม่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากต่างประเทศ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและสถานการณ์ของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการควบคุมโรคและความยั่งยืนด้านสาธารณสุขของประเทศ

(2) ควรเตรียมความพร้อมและป้องกันโรคอุบัติใหม่หรือโรคที่อาจกลับมาระบาดซ้ำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสาธารณสุข โดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพอย่างใกล้ชิด เพื่อกำหนดแนวทางในการป้องกันและสกัดกั้นการแพร่ระบาดในวงกว้าง รวมทั้งลดอัตราการเจ็บป่วยและการเสียชีวิตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(3) ควรบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและอุปกรณ์ที่ช่วยลดปริมาณคาร์โบไฮเดรตในข้าวขณะหุง อันมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการบริโภคข้าวซึ่งมีคาร์โบไฮเดรตสูง เพื่อป้องกันโรคเบาหวานตั้งแต่ต้นทาง

(4) ค่าใช้จ่ายสำหรับการสัมมนาและฝึกอบรม วงเงิน 1.8614 ล้านบาท การจัดกิจกรรม วงเงิน 0.8219 ล้านบาท การประชุม วงเงิน 0.7494 ล้านบาท และการพัฒนาองค์ความรู้และการจัดการความรู้ วงเงิน 4.5355 ล้านบาท งานบางประเภทมีลักษณะเดียวกันแต่จำแนกรายจ่ายแตกต่างกัน จึงควรชี้แจงถึงเหตุผลของการแยกหมวดค่าใช้จ่ายดังกล่าว สำหรับค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง วงเงิน 5.5493 ล้านบาท และค่าวัสดุยานพาหนะและขนส่ง วงเงิน 2.1841 ล้านบาท ควรอธิบายถึงความจำเป็นของการแยกงบประมาณระหว่างค่าซ่อมแซมและค่าวัสดุ นอกจากนี้ งบประมาณคงเหลือไม่ผูกพันวงเงิน 354.5 ล้านบาท ควรพิจารณาว่าสามารถโอนเปลี่ยนแปลงไปเป็นรายจ่ายอื่นแทนการส่งคืนคลังได้หรือไม่ภายใต้ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.6.6 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

(1) ควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาสารปนเปื้อนและสารเคมีอันตรายทางการเกษตรในผักและผลไม้จากต่างประเทศ โดยดำเนินมาตรการตรวจสอบสารปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอย่างเข้มงวด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยด้านอาหารให้แก่ผู้บริโภคทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

(2) ควรวางนโยบายและจัดสรรงบประมาณสำหรับการวิจัย พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโรคระบาดในสัตว์อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นกลุ่มโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่ไม่ซ้ำซ้อนกับภารกิจของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น วัคซีนพิษสุนัขบ้า ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการระบาดของโรค รวมถึงวัคซีนป้องกันโรคระบาดผิวหนังในโคกระบือ เพื่อลดความรุนแรงของการแพร่ระบาด และเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างยั่งยืน

2.6.7 กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

(1) ควรกำหนดมาตรการเชิงนโยบายเพื่อกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพที่จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์อย่างเข้มงวดและชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ไม่ได้มาตรฐานหรือผิดกฎหมายบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ควรมีการจำแนกประเภทความอันตรายของสินค้าดังกล่าวอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนเข้าถึงสินค้าอันตราย และสร้างความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าของผู้บริโภค

(2) ควรปรับบทบาทและภารกิจของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีความชัดเจน โดยลดความซ้ำซ้อนและจัดสรรภารกิจให้เหมาะสม การสร้างแรงจูงใจด้วยการสนับสนุนงบประมาณด้านสวัสดิการให้เพียงพอ การพิจารณาสิทธิพิเศษด้านการรักษาพยาบาลและการประกันอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ทางการแพทย์เบื้องต้น ซึ่งมีความจำเป็นต่อการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจของประชาชนต่อบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และส่งเสริมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายสุขภาพชุมชนในการดูแลสุขภาพระดับปฐมภูมิ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสุขภาพภาคประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

(3) ควรยกระดับอุตสาหกรรมการแพทย์และบริการทางการแพทย์ตามนโยบายเมดิคัลทัวร์ริซึมเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ โดยสร้างมาตรฐานการให้บริการทางการแพทย์ในระดับสากลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ พร้อมจัดทำตราสัญลักษณ์ทางการแพทย์ของไทยเป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพบริการเพื่อยกระดับภาพลักษณ์ของประเทศสู่สากล ควรส่งเสริมการเป็นเจ้าภาพหลักให้กับผู้ประกอบการสินค้าหรือบริการทางการแพทย์ในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดยุโรปและอเมริกา ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศ จึงควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(4) ควรผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพครบวงจรและศูนย์ฟื้นฟูสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากมีศักยภาพและทรัพยากรเพียงพอ รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์มีความเชี่ยวชาญรองรับความต้องการของทั้งประชากรไทยและชาวต่างชาติที่สนใจใช้บริการ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ ตลอดจนรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.6.8 กรมสุขภาพจิต

(1) ควรสนับสนุนโครงการดูแลสุขภาพจิตนักเรียนในระบบโรงเรียนโดยปรับปรุงการดำเนินการใน ๓ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาระบบสารสนเทศให้เชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง School Health HERO กับฐานข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อหลีกเลี่ยงการกรอกข้อมูลซ้ำซ้อน การลดภาระงานครูโดยการอบรมบุคลากรสนับสนุน เช่น ธุรการหรือพี่เลี้ยง ให้สามารถช่วยดำเนินงานบางส่วนแทนได้ รวมทั้งการแก้ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ชนบทโดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอ พร้อมทั้งพัฒนาแพลตฟอร์มที่รองรับการทำงานแบบออฟไลน์ เพื่อให้ทุกโรงเรียนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม

(2) ควรให้ความสำคัญกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะปัญหาการใช้โทรศัพท์มือถือในเด็กอนุบาลและประถมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้บางรายติดเกม ติดสื่อบันเทิงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านพัฒนาการและสุขภาพจิต ขณะเดียวกันโรงเรียนบางแห่งโดยเฉพาะในเขตเมืองเริ่มอนุญาตให้นำโทรศัพท์มาโรงเรียนเพื่อความสะดวกในการติดต่อ แต่หากขาดการกำกับดูแลอาจนำไปสู่ภาวะพึ่งพิงโทรศัพท์ในระยะยาวและกระทบต่อคุณภาพของประชากรในอนาคต จึงควรกำหนดแนวทางรับมืออย่างเป็นระบบ เช่น สร้างเครือข่ายในพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่ครูและผู้ปกครอง อบรมบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้มีทักษะด้านสุขภาพจิตเด็ก และใช้กลไกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสนับสนุนครอบครัวและชุมชนในระดับต้นน้ำอย่างต่อเนื่อง

(3) ควรให้ความสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างสุขภาพจิตเชิงรุกสำหรับทุกช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ ที่ต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจิตอย่างเหมาะสมและทั่วถึง เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาสุขภาพจิตในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในหลายมิติ ทั้งความเครียด ความเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า และการฆ่าตัวตาย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุ 18 - 24 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง

(4) ควรให้ความสำคัญกับการดูแลผู้มีปัญหาจากการใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาระบบทะเบียนและติดตามผู้ป่วยในลักษณะเดียวกับแนวทางที่ใช้ในต่างประเทศ เช่น การลงทะเบียนและรายงานต่อแพทย์ผู้รับผิดชอบเป็นประจำ เพื่อป้องกันการกลับไปใช้ซ้ำและลดความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิตหรือสารเสพติด ควรประยุกต์แนวทางดังกล่าวให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย เพื่อยกระดับการดูแล รักษา และป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ควรขยายบทบาทและบริการของโรงพยาบาลจิตเวชให้ครอบคลุมการให้บริการทางการแพทย์สำหรับผู้ป่วยทั่วไป เพื่อช่วยลดความแออัดและแบ่งเบาภาระงานของโรงพยาบาลหลักในระดับจังหวัดและอำเภอ อันจะเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

2.6.9 กรมอนามัย

(1) ควรปรับปรุงแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมตั้งแต่ช่วงก่อนคลอด โดยเฉพาะการเสริมสร้างทักษะของพ่อแม่ การเข้าถึงสวัสดิการที่มีคุณภาพ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งในด้านบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรง และระบบการประเมินตนเอง รวมถึงการบูรณาการฐานข้อมูลเด็กตั้งแต่แรกเกิดอย่างเป็นระบบ

(2) ควรพิจารณาแนวทางความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงสาธารณสุข ในการจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับสำหรับผักและผลไม้ที่จำหน่ายในตลาดสดและตลาดนัด โดยพัฒนาเครื่องหมายรับรองหรือป้ายแสดงการผ่านการตรวจสอบและรับรองความปลอดภัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค และเป็นกลไกกระตุ้นให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีอย่างไม่เหมาะสมในกระบวนการผลิต

(3) ควรมีการรณรงค์เพื่อลดการบริโภคอาหารที่มีรสหวาน มัน และเค็ม ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคไต และโรคเบาหวาน โดยเฉพาะอาหารตามร้านทั่วไปที่มีปริมาณน้ำตาลหรือโซเดียมสูงเกินมาตรฐาน ควรสื่อสารความรู้ให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพ พร้อมรณรงค์อย่างต่อเนื่องร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคในระยะยาว ลดภาระโรคในระดับประเทศ และส่งเสริมสุขภาพประชาชน

2.6.10 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

(1) ควรเพิ่มงบประมาณโดยเฉพาะสำหรับภารกิจลงพื้นที่ตรวจจับและเฝ้าระวังสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสินค้าปลอมในท้องตลาด ทั้งผลิตภัณฑ์อาหารเสริมปลอมและสินค้าที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รวมถึงปัญหาการโฆษณาเกินจริงซึ่งอาจทำให้ประชาชนหลงเชื่อ ควรจัดตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามและกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด พร้อมเปิดเผยข้อมูลหรือรายงานผลการดำเนินงานให้สาธารณชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรปรับปรุงระบบการควบคุมการนำเข้าสารเคมีจากผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะจากพื้นที่ชายแดน เช่น ด่านเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งจากการสุ่มตรวจสินค้าทางการเกษตร 10 ชนิด พบว่าทั้งหมดมีสารปนเปื้อนเกินมาตรฐาน และ 7 ชนิดเป็นสารก่อมะเร็ง ควรพัฒนาแนวทางการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็วเพื่อสกัดสินค้าที่มีความเสี่ยงได้ตั้งแต่จุดนำเข้า พร้อมบูรณาการตรวจสอบความปลอดภัยของอาหารและผลไม้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศุลกากรและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่การตรวจสารปนเปื้อนที่ด่านนำเข้าไปจนถึงจุดจำหน่ายภายในประเทศ เช่น ตลาดไท และเร่งพัฒนาและขยายรูปแบบการตรวจแบบวันเดียวรู้ผลเพื่อให้สามารถดำเนินมาตรการได้อย่างทันท่วงที

(3) ควรปรับกระบวนการให้บริการ โดยเฉพาะการยื่นคำขออนุญาตผลิตภัณฑ์อาหารเสริมหรือโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาคเอกชน เนื่องจากความล่าช้าแม้เพียงเล็กน้อยอาจก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ควรกำหนดแนวทางให้บริการในช่วงเวลาพิเศษ เช่น การอนุญาตนอกเวลาราชการ หรือจัดระบบเร่งรัดสำหรับโครงการเร่งด่วนหรือมีมูลค่าสูง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้จัดเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มเติมในอัตราที่เหมาะสม โดยนำค่าธรรมเนียมส่วนที่เพิ่มขึ้นมาเฉลี่ยเพื่อสนับสนุนโครงการขนาดเล็ก ทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างรัดกุมและโปร่งใส เพื่อคงไว้ซึ่งหลักธรรมาภิบาลในกระบวนการอนุญาตของรัฐ

(4) ควรพิจารณาปรับเปลี่ยนจากระบบการขออนุญาตเป็นการจดแจ้งและยกเลิกการพิจารณาโดยคณะกรรมการ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการอนุมัติ รวมทั้งควรพิจารณาการขยายอายุใบอนุญาต โดยในกรณีที่มีอายุเกิน 5 ปี อาจกำหนดให้มีสถานะเป็นถาวรเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและผู้ประกอบการ

2.6.11 สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ

(1) ควรพิจารณากรอบงบประมาณให้เพียงพอและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของรถฉุกเฉิน ควบคู่กับการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และโครงการพระราชดำริด้านการจราจร ซึ่งมีบทบาทสนับสนุนภารกิจนำส่งอวัยวะหรือสิ่งของเร่งด่วนทางการแพทย์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรรักษาคุณภาพของการประสานงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

(2) ควรมีกฎหมายหรือมาตรการที่เข้มงวดและเป็นรูปธรรมมากขึ้นในการจัดการกรณีบุคคลขับรถกีดขวางรถฉุกเฉินหรือรถของหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน พร้อมวางมาตรการเชิงป้องกันที่ชัดเจนเพื่อหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุกับรถฉุกเฉินซึ่งอาจส่งผลกระทบรุนแรงต่อผู้ป่วยและบุคลากรภายในรถ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่การขวางทางอาจกระทบต่อชีวิตผู้ป่วย ควรปรับปรุงหรือออกกฎหมายใหม่ให้สอดคล้องกับระดับความร้ายแรงของการกระทำ เช่นเดียวกับในต่างประเทศที่มีกฎหมายชัดเจนและบทลงโทษรุนแรง พร้อมสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนว่าการไม่หลีกทางให้รถฉุกเฉินไม่ใช่เพียงการละเมิดวินัยจราจร แต่เป็นการกระทำที่อาจทำลายชีวิตผู้อื่นได้

2.6.12 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

การพัฒนาแพทย์ไทยควรมุ่งเน้นการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข โดยต้องนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้จริงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการในระดับนานาชาติให้ครอบคลุมและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.6.13 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

(1) ควรมีระบบบริหารงบประมาณที่เข้มงวด โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เช่น การเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเกินจริง การแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลผู้ป่วยโดยมิชอบ การเรียกเก็บค่าบริการที่ไม่เป็นธรรม และการนำยาในสิทธิไปจำหน่ายต่อ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบทั้งต่อประชาชนผู้ใช้สิทธิ ความเชื่อมั่นในระบบ และทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณโดยไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

(2) ควรสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานให้เข้าถึงได้สะดวกและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่

(3) ควรมีการประเมินผลกระทบต่อการวางแผนและการควบคุมการใช้งบประมาณของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการขยายเครือข่ายบริการสุขภาพสำหรับโครงการที่เปิดให้ร้านขายยา คลินิกเอกชน หรือคลินิกพยาบาลชุมชนอบอุ่นเข้าร่วมโครงการดังกล่าว

(4) ควรมีข้อมูลที่ชัดเจน โปร่งใส และเข้าใจง่ายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและมีการตั้งคำถามจากทั้งประชาชนและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

(5) ค่าใช้จ่ายรายหัวในการรักษาพยาบาลเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ประชาชนหนึ่งคนต่อปี จึงควรมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส และเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

(6) ควรมีกลไกการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยเฉพาะในกรณีการขยายเครือข่ายหน่วยบริการ เพื่อให้มั่นใจว่างบประมาณและทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การเบิกจ่ายเงินเกินจริงหรือการทุจริตในส่วนของคลินิกชุมชนอบอุ่น โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรมีแนวทางตรวจสอบและป้องกันการทุจริตอย่างเข้มงวด อีกทั้งเมื่อมีการขยายขอบเขตหน่วยบริการที่เข้าร่วมโครงการสามสิบบาทรักษาทุกที่ ครอบคลุมถึงร้านยา คลินิกทันตกรรม คลินิกกายภาพบำบัด และประเภทบริการอื่น ควรจัดทำระบบหรือมาตรการป้องกันการทุจริต โดยเฉพาะกรณีที่ไม่มีผู้ป่วยจริงแต่มีการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลจากเอกสารปลอม ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

(7) ปัญหาที่โรงพยาบาลหลายแห่งทั่วประเทศเผชิญภาระหนี้สินจำนวนมาก เช่น กรณีโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่นที่มีหนี้สินหลายพันล้านบาท สะท้อนถึงความจำเป็นที่ควรมีแนวทางขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากงบกลางของรัฐบาลเพื่อดูแลประชาชนผู้ป่วยในพื้นที่ ควรบริหารจัดการงบประมาณให้ครอบคลุมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้สิทธิบัตรทอง เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการคุ้มครองหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าอย่างทั่วถึง รวมทั้งควรมีการบริหารจัดการค่ารักษาพยาบาลและปรับปรุงกระบวนการเรียกเก็บเงินค่ารักษาพยาบาลจากคนต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐโดยไม่กระทบสิทธิการรักษาพยาบาลของประชาชน

(8) ความปลอดภัยของบุคลากรทางการแพทย์ในสถานพยาบาลเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากมีกรณีผู้ป่วยหรือคู่กรณีทำร้ายบุคลากรในโรงพยาบาลเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ควรให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติประสานงานกับสถานีตำรวจในพื้นที่ทุกแห่งเพื่อกำหนดแนวทางดูแลบุคลากรให้ปลอดภัยตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้

(9) ควรเร่งแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ รวมทั้งพิจารณาความเหมาะสมของนโยบายที่อาจกระทบต่อความอยู่รอดของโรงพยาบาลและความปลอดภัยของผู้ป่วย จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรการระยะยาวเพื่อลดภาระงบประมาณ โดยต้องรองรับค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากการที่ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัย

(10) ตามประกาศของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่กำหนดให้โรงพยาบาลในฐานะผู้ให้บริการต้องเบิกจ่ายเงินให้ทันภายในรอบปีงบประมาณ มิฉะนั้นจะถูกตัดยอด โดยให้เหตุผลว่าสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเป็นผู้จ่ายเงินซึ่งอยู่ในฐานะลูกหนี้ไม่ใช่เจ้าหนี้ อาจสร้างภาระเพิ่มเติมต่อโรงพยาบาลหลายแห่งที่กำลังประสบปัญหาด้านการเงิน แม้จะเห็นด้วยกับการสร้างวินัยให้โรงพยาบาลเบิกจ่ายให้ทันเวลา แต่ควรกำหนดระยะเวลาการเบิกจ่ายที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของโรงพยาบาลมากยิ่งขึ้น

(11) โครงการรับยาที่ร้านขายยาใกล้บ้านควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความแออัดในโรงพยาบาล และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการทั้งในด้านคุณภาพยา ความถูกต้องของการวินิจฉัยโรค และการติดตามอาการ

(12) ควรมีมาตรการระยะยาวเพื่อแบ่งเบาภาระค่ารักษาพยาบาล เนื่องจากงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปีในระดับพันล้านบาท ซึ่งอาจไม่ยั่งยืนสำหรับประเทศที่มีรายได้ปานกลาง แนวทางหนึ่งที่ควรพิจารณาคือการร่วมจ่ายในการเบิกยาหรือค่ารักษาพยาบาล ซึ่งมีการศึกษาและเสนอแนะในหลายประเทศว่าจำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถรองรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขได้ในอนาคต โดยเฉพาะเมื่อจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น

2.6.14 สถาบันวัคซีนแห่งชาติ

(1) โครงการวิจัยวัคซีนป้องกันโควิด-19 ที่ดำเนินการโดยโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐและภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก ควรมีการระบุช่องทางและผู้รับผิดชอบหลักในการติดตามความคืบหน้าของโครงการ รวมถึงกำหนดวิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสสูงสุด

(2) ควรส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับภูมิคุ้มกันและพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับติดตามการได้รับวัคซีนของประชาชน โดยสามารถเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มที่มีอยู่แล้วให้ทำหน้าที่เสมือนสมุดบันทึกดิจิทัลส่วนตัวสำหรับบันทึกประวัติการฉีดวัคซีนและแจ้งเตือนเมื่อถึงกำหนดรับวัคซีนเพิ่มเติม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อประชาชน

(3) ควรพัฒนาและจัดซื้อวัคซีนที่มีการลงทุนวิจัยและผลิตภายในประเทศให้มากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ อันจะช่วยสร้างความมั่นคงทางสาธารณสุขและเสริมศักยภาพในการรับมือกับวิกฤตสุขภาพในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.15 โรงพยาบาลบ้านแพ้ว (องค์การมหาชน)

กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมกับโรงพยาบาลบ้านแพ้วนำรูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการของโรงพยาบาลบ้านแพ้วไปขยายผลเป็นต้นแบบให้กับโรงพยาบาลอื่นทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วยและประชาชน ซึ่งจะช่วยลดภาระของกระทรวงและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ การขยายผลโมเดลที่มีประสิทธิภาพยังช่วยลดปัญหาข้อร้องเรียนจากประชาชนต่อบริการของโรงพยาบาลรัฐ ทั้งนี้ การที่มีประชาชนจำนวนมากย้ายมาอยู่ใกล้โรงพยาบาลบ้านแพ้วเพื่อใช้บริการถือเป็นหลักฐานที่สะท้อนถึงความสำเร็จของโรงพยาบาลและคาดว่าจะมีผู้พร้อมสนับสนุนแนวทางดังกล่าว

2.6.16 กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

จากการศึกษาเอกสารงบประมาณปี 2569 ของกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติพบว่าได้รับการจัดสรรงบประมาณกว่า 193,000 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนกว่า 25,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 15.18 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับหลายปีที่ผ่านมา การเพิ่มขึ้นของงบประมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการให้ประชาชนเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรดำเนินการควบคู่กับการกำกับติดตาม และประเมินผลการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้มั่นใจว่างบประมาณถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตรงกับกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

2.7 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

2.7.1 ภาพรวมกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(1) ควรประเมินบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรวิชาชีพว่ามีจำนวนเท่าใดที่สามารถสอบผ่านใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และพิจารณาผลกระทบต่อชีวิตและฐานะทางการเงินของนักศึกษาและครอบครัวในกรณีที่สอบไม่ผ่าน ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ให้อิสระแก่มหาวิทยาลัยในการเปิดหลักสูตรวิชาชีพโดยไม่ต้องผ่านการรับรองจากสภาวิชาชีพ โดยเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตคน เช่น วิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ จึงควรมีการประเมินความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณในการเปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวด้วย

(2) ควรเร่งแก้ไขข้อจำกัดจากจำนวนนักศึกษาที่ลดลงซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันแย่งนักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน โดยปรับโครงสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยและการจัดสรรทรัพยากรบุคลากรให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณและเสริมศักยภาพการแข่งขันของประเทศในเวทีโลก ภายใต้งบประมาณที่จำกัดและสามารถนำไปใช้พัฒนางานด้านการศึกษาอื่นได้อย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ ควรใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ตลาดแรงงานเพื่อผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการ และเพิ่มหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจหลักการดังกล่าวแก่นักศึกษาอย่างยั่งยืน

(3) ควรร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพิจารณาความเป็นไปได้ในการถ่ายโอนมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติมาเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เนื่องจากปัจจุบันการที่มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติอยู่ในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาส่งผลให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ความล่าช้าในการแต่งตั้งอธิการบดี และปัญหาของวิทยาเขตในพื้นที่ต่างจังหวัด

(4) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เกิดจากความไม่สมดุลในการจัดสรรงบประมาณและการมุ่งเน้นการพัฒนาในพื้นที่ส่วนกลางหรือกรุงเทพมหานครมากกว่าจังหวัดห่างไกล ซึ่งทำให้ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลมีทางเลือกจำกัดและเกิดปรากฏการณ์สมองไหลเมื่อนักเรียนนักศึกษาจากต่างจังหวัดต้องเข้ามาเรียนในเมืองหลวงเพื่อแสวงหาโอกาสทางการศึกษาที่ดีกว่า ส่งผลให้พื้นที่ชนบทขาดกำลังคนที่มีคุณภาพสำหรับการพัฒนาในระยะยาว และทำให้จังหวัดที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษาขาดโอกาสในการพัฒนาต่อเนื่อง

(5) ควรร่วมกับกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการหาแนวทางแก้ไขข้อจำกัดในการกู้ยืม แม้ว่ากองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจะไม่อยู่ในกำกับโดยตรงของกระทรวง แต่ในฐานะที่กลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักศึกษาที่จะเข้าสู่มหาวิทยาลัย จึงควรให้สามารถเข้ารับบริการได้อย่างสะดวก และเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่ยากไร้เข้าถึงการศึกษาได้อย่างไร้ข้อจำกัด

(6) ควรแก้ไขปัญหาการแต่งตั้งอธิการบดีของมหาวิทยาลัยที่ล่าช้า โดยกำหนดวิธีการและกระบวนการสรรหา รวมถึงขั้นตอนการคัดกรองที่โปร่งใสตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อลดความล่าช้า และควรพิจารณาแต่งตั้งบุคคลภายนอกที่มีความรู้และความสามารถเหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งรักษาการแทนอธิการบดี

(7) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีโครงการ Skill Mapping หรือแผนที่ทักษะเพื่อระบุทักษะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งงานในตลาดแรงงาน แม้โครงการดังกล่าวเป็นของสถาบันอุดมศึกษา แต่ควรขยายการเข้าถึงและการประยุกต์ใช้ให้ครอบคลุมภาคส่วนที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจค้าปลีกซึ่งมีการจ้างงานหลากหลายระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา อีกทั้งควรส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อให้ผลลัพธ์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้จ้างงานและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนให้ตรงตามความต้องการของตลาด นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการวัดผลลัพธ์ของโครงการที่เป็นรูปธรรม เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพที่แท้จริงของการลงทุน

(8) มหาวิทยาลัยภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีบทบาทร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรระดับมัธยมปลาย เช่น การสอนเขียนโค้ดหรือปัญญาประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์อย่างรอบด้าน ทั้งด้านคุณค่า ประโยชน์ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งควรส่งเสริมการสร้าง “Young Power” เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตั้งแต่อยู่ในระบบการศึกษา ให้สามารถเรียนรู้การประกอบธุรกิจและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปต่อยอดสู่การเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพหลังจบการศึกษา

(9) แม้ประเทศไทยมีการส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ แต่ยังไม่สามารถพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ของตนเองได้อย่างจริงจัง เนื่องจากขาดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบและบริหารจัดการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ทำให้แต่ละหน่วยงานดำเนินการแยกกันและไม่เกิดความก้าวหน้า ดังนั้น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรมีบทบาทในการกำกับดูแลและจัดการด้านปัญญาประดิษฐ์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

(10) โครงการผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ควรมุ่งผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล สร้างบุคลากรวิชาชีพด้านดิจิทัลที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตให้สินค้าและเทคโนโลยีเกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งให้เกิดความคุ้มค่ากับการใช้งบประมาณ

(11) ควรขับเคลื่อนโครงการแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้เกิดผลในทางปฏิบัติและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการขาดแคลนแรงงานทักษะเพื่อรองรับงานในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ควรวางระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงแก้ไขปัญหาบัณฑิตว่างงานซึ่งสะท้อนถึงทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มาตรฐานความรู้ต่ำ หลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนปัญหาคุณภาพผู้สอนและการผลิตครูที่เกินความต้องการอย่างต่อเนื่อง

(12) ควรแก้ไขปัญหาการผลิตและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมหรือหน่วยงานผู้ใช้งานจริง ทำให้ไม่ก่อให้เกิดผลต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง อีกทั้งยังมุ่งเน้นการผลิตเอกสารมากกว่าการสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมซึ่งสามารถต่อยอดทางธุรกิจได้

(13) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานในกำกับเพื่อจัดทำฐานข้อมูลหรือสำมะโนต้นไม้ทั่วประเทศ โดยคำนึงถึงพื้นที่ของประชาชนรายย่อยเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์อย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ควรบูรณาการการนำผลงานวิจัยด้านไบโอชาร์ของศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในวงกว้าง โดยเฉพาะในภาคครัวเรือนและเกษตรกร เพื่อให้เกิดการกักเก็บคาร์บอนในดินอย่างมีมาตรฐานและสามารถนำข้อมูลมาคำนวณในสมการคาร์บอนได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากปัจจุบันยังขาดมาตรฐานเดียวกัน

(14) ควรพัฒนาและสนับสนุนบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แนวทางการพัฒนาจำเป็นต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อาจต้องปรับปรุงหรือปฏิรูประบบอุดมศึกษาให้มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรคุณภาพสูงที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสามารถแข่งขันได้ รวมทั้งยกระดับคุณภาพมหาวิทยาลัยให้ทัดเทียมกับนานาชาติ

(15) หน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมของประเทศไทยยังขาดความชัดเจนในการสื่อสารบทบาท ภารกิจ และผลงานต่อสาธารณชน โดยเฉพาะโครงการหรือเทคโนโลยีที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงยังมีอยู่ในวงจำกัด เช่น เทคโนโลยีด้านอวกาศ การใช้โดรนเพื่อประโยชน์ทางการเกษตร การป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ ควรนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเชิงประจักษ์ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ให้สามารถตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศได้มากกว่าการพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการหรือวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์เพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและขับเคลื่อนตัวชี้วัดของประเทศได้อย่างแท้จริง

(16) ควรเพิ่มการสื่อสารและประชาสัมพันธ์บทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม โดยเฉพาะผลงานด้านวิจัยและนวัตกรรม เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าถึงผลงานที่เป็นประโยชน์ในวงกว้าง ควรนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจผ่านการจัดทำสารคดีหรือสกู๊ปข่าวเผยแพร่ทางโทรทัศน์และช่องทางออนไลน์ เช่น ภัยพิบัติแผ่นดินไหว สึนามิ งานวิจัยด้านชีววิทยาศาสตร์ และหุ่นยนต์ เพื่อให้ผลงานของหน่วยงานได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง และช่วยสนับสนุนการได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นในอนาคต

2.7.2 สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(1) ควรกำหนดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรงในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลเชิงนโยบาย และพัฒนาเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อสะท้อนศักยภาพที่แท้จริงของประเทศ อันจะช่วยระบุช่องว่างในการพัฒนาและกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในระยะยาว

(2) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรระบุให้ชัดเจนว่าการตั้งงบประมาณสำหรับโครงการร้านอาหารไทยมืออาชีพวงเงินงบประมาณจำนวน 37.5 ล้านบาท มีการดำเนินการในลักษณะใดและเกี่ยวข้องกับภารกิจของกระทรวง อย่างไร

(3) สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรระบุเหตุผลด้วยว่าเพราะเหตุใดจึงได้ตั้งงบประมาณในภารกิจงานของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยพะเยาวงเงินงบประมาณ 43.369 ล้านบาท มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์วงเงินงบประมาณ 80.2034 ล้านบาท มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีวงเงินงบประมาณ 74.1392 ล้านบาท และมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยวงเงินงบประมาณ 20 ล้านบาท และเพราะเหตุใดมหาวิทยลัยเหล่านี้จึงไม่ตั้งงบประมาณเอง

2.7.3 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

(1) ควรดำเนินการศึกษาวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของปลาหมอคางดำที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในหลายพื้นที่ ควบคู่กับการดำเนินโครงการขยายผลธนาคารปูม้าสู่ทะเลไทย เพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรม ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร และป้องกันไม่ให้การแพร่ระบาดขยายวงกว้างมากขึ้น

(2) ควรดำเนินการวิจัยที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนโดยตรง สามารถนำไปพัฒนาและใช้ประโยชน์ภายในประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งต่อยอดทางธุรกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและแก้ไขปัญหาสังคม งานวิจัยควรมีส่วนช่วยลดการนำเข้าสินค้าหรือเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เช่น การวิจัยร่วมกับกองทัพเพื่อลดการจัดซื้ออาวุธ

จากต่างประเทศ นอกจากนี้ ควรติดตามและประเมินผลงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและความโปร่งใส พร้อมเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนรับทราบ เนื่องจากปัจจุบันยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนแต่ไม่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง

2.7.4 สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ

(1) ควรให้ความรู้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการใช้พลังงานปรมาณู โดยเฉพาะโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างถูกต้องและทั่วถึง เนื่องจากนักศึกษาจะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจไปสู่สังคมและครอบครัว อันจะช่วยลดกระแสการต่อต้านจากสังคมหากมีการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในพื้นที่ รวมทั้งช่วยสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์และข้อควรระวังของการใช้เทคโนโลยีนิวเคลียร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ

(2) ควรสนับสนุนการใช้พลังงานนิวเคลียร์เป็นพลังงานสะอาดเพื่อลดภาวะโลกร้อน เนื่องจากสามารถทดแทนพลังงานจากแก๊สและน้ำมัน ซึ่งจะช่วยให้สิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัยมากขึ้น ทั้งนี้ จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากประชาชนอย่างจริงจังและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการเร่งดำเนินโครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ขนาดเล็กเพื่อเสริมความมั่นคงและความยั่งยืนของระบบพลังงาน

2.7.5 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ควรวางมาตรการและนโยบายการให้ทุนแก่นักวิจัยโดยมุ่งเน้นโครงการที่มีความสำคัญสูง เพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณค่า สามารถนำไปขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้

2.7.6 สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

นโยบายกำหนดเงื่อนไขว่าด้วยความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในประเทศจากการจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศของภาครัฐ หรือที่เรียกว่านโยบาย Offset เป็นแนวคิดที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเจ้าของเทคโนโลยี และเอื้อต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ความยั่งยืนจากการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าสูง ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ในการจัดซื้อจัดจ้างเครื่องบินขับไล่โจมตีรุ่นใหม่ของกองทัพอากาศ หากประเทศไทยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากขึ้นและสามารถพัฒนาเป็นเทคโนโลยีของตนเองเพื่อลดการนำเข้าจะช่วยประหยัดงบประมาณได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งศึกษาวิจัยถึงลักษณะการจัดซื้อจัดจ้างในรูปแบบดังกล่าว และพิจารณานำไปใช้กับเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ เช่น รถไฟฟ้าความเร็วสูง ยานยนต์ไฟฟ้าและระบบขนส่งสาธารณะ อากาศยานและการขนส่ง หรือเทคโนโลยีเรือดำน้ำ

2.7.7 ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (องค์การมหาชน)

(1) ควรสนับสนุนการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมทางการแพทย์และสุขภาพของไทยไปใช้ประโยชน์และต่อยอดในเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่ม อันจะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(2) ควรระบุให้ชัดเจนว่างบประมาณฐานข้อมูลสนับสนุนทะเบียนเครื่องมือแพทย์ วงเงินงบประมาณ 6 ล้านบาท มาตรฐานปัญญาประดิษฐ์ วงเงินงบประมาณ 10 ล้านบาท เป็นการดำเนินการในเรื่องใด และการเชื่อมโยงผู้ประกอบการไทย วงเงินงบประมาณ 12 ล้านบาท อุปกรณ์ทางการแพทย์ วงเงินงบประมาณ 15.5 ล้านบาท ระบบนิเวศ MIP วงเงินงบประมาณ 10 ล้านบาท การพัฒนาผู้ประกอบการเครื่องมือแพทย์ วงเงินงบประมาณ 10 ล้านบาท เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่อย่างไร

2.7.8 สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)

(1) ควรมีการติดตามและรายงานความคืบหน้า รวมทั้งผลลัพธ์ของโครงการตามตัวชี้วัดที่กำหนดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณและความสำเร็จของโครงการต่อการพัฒนาภาคการเกษตร เพื่อนำไปใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ เช่น โครงการส่งเสริมเกษตรปลอดภัยซึ่งได้รับงบประมาณ 2.1 ล้านบาทในปี 2569 และงบประมาณรวม 13.1 ล้านบาทในระยะเวลา 6 ปี มีการกำหนดตัวชี้วัดเพียงตัวเดียวคือการลดความเสียหายของผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรได้ร้อยละ 90 แต่ไม่มีการรายงานผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการในปี 2564 ถึง 2568 ทั้งที่โครงการจะสิ้นสุดในปี 2569

(2) ควรทบทวนความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับรายการค่าใช้จ่ายเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประสิทธิผลสูงสุดในการใช้จ่ายงบประมาณ เช่น โครงการเพิ่มสมรรถนะการผลิตและวิจัยพัฒนาสำหรับงานด้านอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นโครงการใหม่ในปีงบประมาณ 2569 ได้รับงบประมาณ 2.7 ล้านบาท โดยมีการขอรับเงินอุดหนุนสำหรับจัดซื้อเครื่องพิมพ์สามมิติ 1 เครื่อง มูลค่า 2.7 ล้านบาท ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการออกแบบและสร้างต้นแบบเท่านั้น แต่ยังไม่สะท้อนถึงการยกระดับสมรรถนะการผลิตเชิงพาณิชย์ในภาพรวม หรือการส่งเสริมการวิจัยพัฒนาที่สามารถต่อยอดได้อย่างเพียงพอและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

(3) ควรขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเบื้องต้นสำหรับเครื่องปฏิกรณ์แบบโมดูลาร์ขนาดเล็ก (Small Modular Reactor : SMR) โดยงบประมาณดังกล่าวควรครอบคลุมการศึกษาดูงานและการส่งนักวิจัยไปศึกษาและฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยี SMR ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ซึ่งคาดว่าจะเริ่มก่อสร้างในปี 2568 และใช้งานได้ในปี 2569 ทั้งนี้ หากในปี 2569 สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ไม่ได้ขอรับการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการดังกล่าว ควรขอรับการจัดสรรงบประมาณในปี 2570 เพื่อสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในพื้นที่ที่เหมาะสมกับการใช้เทคโนโลยี SMR ต่อไป

(4) ควรเจรจาความร่วมมือด้านเทคโนโลยีกับประเทศต่าง ๆ หรือผู้ผลิตเครื่องปฏิกรณ์แบบโมดูลาร์ขนาดเล็ก (Small Modular Reactor : SMR) โดยเฉพาะในประเด็นการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และความปลอดภัยเบื้องต้นกับผู้ผลิตเทคโนโลยี เช่น สหรัฐอเมริกา หรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน รวมทั้งควรเข้าร่วมโครงการนำร่อง SMR ระดับนานาชาติหรือโครงการทดลองในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมสนับสนุนนักวิจัยและนักพัฒนาให้เรียนรู้เทคโนโลยีกับนานาประเทศ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในประเทศไทยในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มพลังงานทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือพลังงานสีเขียวของประเทศในอนาคต

2.7.9 สถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)

ควรวางแผนการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านดาราศาสตร์ เช่น การสร้างหอดูดาว โดยพิจารณาแก้ไขปัญหาการทับซ้อนและการกระจุกตัวของหอดูดาว พร้อมคำนึงถึงพื้นที่ที่เหมาะสมและครอบคลุมการให้บริการแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากหอดูดาวอย่างแท้จริง รวมทั้งสนับสนุนให้เยาวชนมีความสนใจในด้านดาราศาสตร์และขยายผลต่อยอดการเรียนรู้ในวงกว้างมากขึ้น

2.7.10 สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

(1) สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) มีลักษณะงานใกล้เคียงกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน จึงควรพิจารณาการแบ่งบทบาทหน้าที่และการประสานงานระหว่างสองหน่วยงาน รวมทั้งควรบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนและใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ควรมีข้อมูลที่ตอบสนองต่อสถานการณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น การวัดค่าความเค็มในแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญต่อการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ หากพบค่าความเค็มเกินกว่ามาตรฐาน ควรมีระบบส่งต่อข้อมูลไปยังกรมชลประทานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปล่อยน้ำจืดผลักดันน้ำเค็มได้อย่างทันท่วงที รวมทั้งแจ้งเตือนล่วงหน้าแก่เกษตรกรและจัดทำระบบคาดการณ์เชิงบูรณาการที่ชัดเจนในการกำหนดปริมาณน้ำที่ควรปล่อยในแต่ละพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ควรส่งเสริมแนวทางการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนให้ขยายผลไปยังพื้นที่อื่นทั่วประเทศ โดยให้สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการถอดบทเรียน จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และพัฒนาเครื่องมือข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สนับสนุนการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและทันสถานการณ์ พร้อมดำเนินงานด้วยความเป็นกลางทางวิชาการและสะท้อนข้อมูลตามข้อเท็จจริงอย่างโปร่งใส

(4) ควรมีบทบาทในการรวบรวม วิเคราะห์ และสนับสนุนข้อมูลเชิงพื้นที่ด้านทรัพยากรน้ำอย่างทั่วถึงในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเฉพาะในการให้ข้อมูลสนับสนุนการจัดทำคำของบประมาณด้านพัฒนาแหล่งน้ำ เนื่องจากพบว่าบางจังหวัดมีข้อมูลหรือรายการคำของบประมาณไม่เพียงพอต่อการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ ทั้งที่ปัญหาทรัพยากรน้ำในพื้นที่ยังมีความจำเป็นเร่งด่วน จึงควรตรวจสอบว่ามีการนำข้อมูลของสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนของหน่วยงานในพื้นที่หรือไม่ และควรลงพื้นที่เพื่อศึกษาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในแต่ละจังหวัดมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างเหมาะสมและครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียม

(5) ควรพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนการกักเก็บน้ำในรูปแบบต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยพบว่าการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง เช่น โครงการคลองไก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีความจุ 36 ล้านลูกบาศก์เมตร ใช้งบประมาณจำนวนประมาณ 1,500 ล้านบาท คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ย 40 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ขณะที่การก่อสร้างบ่อน้ำขนาดเล็กหรือต้นแบบ “บ่อจิ๋ว” ใช้งบประมาณจำนวนประมาณ 25,000 บาท สามารถกักเก็บน้ำได้จำนวน 1,250 ลูกบาศก์เมตร คิดเป็นต้นทุนเพียง 20 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ดังนั้น หากเป้าหมายคือการเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำในระดับ

ชุมชนอย่างทั่วถึงและคุ้มค่า ควรนำข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยน้ำจากทั้งสองรูปแบบมาประเมินเปรียบเทียบเพื่อกำหนดแนวทางการลงทุนที่เหมาะสมในระดับประเทศต่อไป

2.7.11 สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)

(1) ควรมีกระบวนการติดตามผลงานวิจัย โดยเฉพาะประเด็นความน่าเชื่อถือของการอ้างอิงข้อมูลกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการอ้างอิงข้อมูลและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ได้จริงในทางวิจัยโดยอ้างอิงจากข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กรมสรรพากร ซึ่งจะส่งผลให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องเที่ยงตรง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

(2) ควรกำหนดแนวทางส่งเสริมการร่วมทุนในบทบาทของคนกลาง เพื่อประสานจับคู่ธุรกิจนวัตกรรมขนาดใหญ่กับธุรกิจนวัตกรรมขนาดเล็ก โดยมีเป้าหมายสนับสนุนและผลักดันให้เกิดนวัตกรรมใหม่ รวมทั้งช่วยลดช่องว่างทางธุรกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กที่ขาดแคลนแหล่งเงินทุน เพื่อสร้างการเติบโตของนวัตกรรมและธุรกิจใหม่อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังช่วยลดภาระงบประมาณภาครัฐได้อีกทางหนึ่ง

(3) ควรจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เช่น การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศร้อยละ 2.5 โดยพัฒนานวัตกรรมที่สามารถย่อยสลายฟางข้าวได้ง่ายและรวดเร็วตั้งแต่ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวเพื่อลดการเผาฟางข้าว ซึ่งจะช่วยลดการปล่อยคาร์บอนและมลพิษทางอากาศ

(4) ควรพัฒนาต่อยอดผลงานหรืองานวิจัยที่ส่งผลต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ชัดเจนและจับต้องได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในภาคเกษตรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งต่อผลงานไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายผลด้านการเกษตรและการบริหารจัดการน้ำซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ การสร้างนวัตกรรมในการพัฒนาสตาร์ทอัพจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน สามารถสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับตัวชี้วัดของประเทศ

2.7.12 สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

(1) ควรมีนโยบายเชิงรุกที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม น้ำทะเลหนุนสูง และปัญหาการรุกป่า เนื่องจากหน่วยงานมีศักยภาพด้านข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมด้วยแล้ว ควรปรับปรุงการอัปเดตข้อมูลให้ทันต่อสถานการณ์ เช่น แผนที่รุกป่าควรได้รับการอัปเดตมากกว่าปีละหนึ่งครั้ง พร้อมทั้งจัดทำระบบแจ้งเตือนที่รวดเร็วเพื่อส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ควรเร่งรัดให้ระบบภูมิสารสนเทศแห่งชาติหรือ National GIS สามารถให้บริการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะข้อมูลแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) ซึ่งเป็นระบบที่มีความจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนของกรรมสิทธิ์ที่ดินและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในเชิงภูมิศาสตร์ รวมถึงเพื่อนำไปสู่เอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

(3) โครงการของสำนักงานมุ่งเน้นเฉพาะการประเมินศักยภาพการดูดซับคาร์บอนจากพื้นที่สีเขียวบนดินเท่านั้น จึงควรขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่การประเมินศักยภาพการดูดซับคาร์บอนจากดินและแหล่งน้ำด้วย โดยเฉพาะในบริบทของเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น การใช้ถ่านชีวภาพ (Biochar) เพื่อกักเก็บคาร์บอนในดิน หรือใช้เป็นวัสดุในการบำบัดน้ำเสียในแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำกก ซึ่งประสบปัญหามลพิษจากประเทศเพื่อนบ้าน หากสามารถนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาบูรณาการกับข้อมูลเชิงพื้นที่จะสามารถสร้างระบบติดตามการกักเก็บคาร์บอนได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น

(4) ข้อจำกัดสำคัญของการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอวกาศในประเทศไทย คือ การขาดจำนวนบุคลากรและความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและบำรุงรักษาระบบดาวเทียม การวิเคราะห์ภาพถ่ายจากภูมิสารสนเทศขั้นสูง ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่อยอด จึงควรมีแผนพัฒนาบุคลากรในระยะยาวอย่างเป็นระบบ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในการผลิตกำลังคนระดับปฏิบัติการและนักวิจัยให้เพียงพอและมีทักษะตรงกับความต้องการของประเทศ

(5) ควรให้ความสำคัญต่อการบูรณาการข้อมูลจากดาวเทียมกับหน่วยงานนโยบายทั้งระดับจังหวัดและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในเชิงนโยบาย การวางแผน และการบริหารจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน และควรมีแนวทางในการเชื่อมโยงข้อมูลให้สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังผู้ใช้งานในทุกระดับอย่างเป็นระบบ

(6) ควรร่วมกับหน่วยงานภาคเกษตรในการออกแบบนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ในแต่ละภูมิภาคกับชนิดของพืชที่ควรปลูก รวมทั้งใช้ข้อมูลเชิงลึกด้านภูมิอากาศ ดิน น้ำ และเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางการผลิตที่แตกต่างและเพิ่มมูลค่า เช่น การส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิในพื้นที่เหมาะสมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การผลิตข้าวเหนียวในภาคเหนือ หรือการส่งเสริมผลไม้เศรษฐกิจเฉพาะถิ่นในแต่ละพื้นที่ หากสามารถดำเนินการจัดสรรพื้นที่เกษตรกรรมตามศักยภาพจริงโดยอาศัยข้อมูลเชิงวิทยาศาสตร์สนับสนุนการตัดสินใจ จะสามารถลดปัญหาสินค้าล้นตลาด เพิ่มรายได้ให้เกษตรกร และเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

2.7.13 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

(1) โครงการจัดซื้อเครื่องมือทดสอบต่าง ๆ ซึ่งมีมูลค่าสูง เช่น เครื่องมือวัดอุณหภูมิภายนอก เครื่องมือทดสอบการทนละอองน้ำ เครื่องทดสอบแรงกระแทก และเครื่องมือสอบเทียบด้านแรงช่วงการใช้งาน ควรมีการประเมินความจำเป็นและความคุ้มค่าอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในบริบทที่อาจซ้ำซ้อนกับภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมพิจารณาว่าโครงการและการจัดซื้อดังกล่าวสามารถส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของประเทศได้จริงหรือไม่ และควรปรับแนวทางให้สอดคล้องกับการพัฒนาในระดับสากล เพื่อให้หน่วยงานสามารถเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศอย่างแท้จริง

(2) ควรกำหนดเป้าหมายการวิจัยและพัฒนาให้มีทิศทางชัดเจนโดยเน้นการพัฒนาแอปพลิเคชัน เทคโนโลยีเชิงวิสัยทัศน์ หรือระบบเทคโนโลยีขั้นสูง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง เพื่อป้องกันไม่ให้ผลงานวิจัยถูกเก็บไว้โดยไม่มีการใช้งาน

(3) ควรมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) เพื่อสนับสนุนและใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน และส่งเสริมการถ่ายทอดผลงานวิจัยสู่ภาคเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

2.7.14 องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

(1) องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเผยแพร่ความรู้และสร้างความร่วมมือระดับภูมิภาค ควรพิจารณาขยายกิจกรรมลักษณะดังกล่าวไปยังประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเหมาะสมและศักยภาพในการร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อไป

(2) ควรขยายการเข้าถึงไปยังพื้นที่ห่างไกล และพัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้เป็นพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์เสมือนจริง รวมทั้งสามารถเข้าถึงได้จากทุกพื้นที่และทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ต เป็นต้น

(3) ควรพิจารณาแนวทางการจัดตั้งสถานที่เรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้ครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการร่วมกับสถานีดูดาวที่มีอยู่ใน 4 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ควรคำนึงถึงการกระจายตัวของพื้นที่ให้ครอบคลุม รัศมีการเดินทางของนักเรียนในระยะ 200 - 300 กิโลเมตร หากมีแผนจัดตั้งสถานที่เรียนรู้เพิ่มเติม ควรบูรณาการกับสถานีดูดาวหรือศูนย์การเรียนรู้อื่นที่มีแล้วเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และลดความซ้ำซ้อนของโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เดียวกัน โดยยึดหลักการเข้าถึงของเยาวชนในทุกภูมิภาคอย่างเท่าเทียมเป็นสำคัญ

2.7.15 กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(1) ควรกำหนดมาตรการส่งเสริมหรือให้สิทธิประโยชน์แก่ภาคเอกชน เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนลงทุนวิจัยและนำผลงานที่เกิดจากการวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบาย เชิงพาณิชย์ เชิงสังคม และเชิงสาธารณประโยชน์ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพิ่มขึ้น

(2) ควรมียุทธศาสตร์เชิงรุกในการนำผลงานการวิจัยและนวัตกรรมไปพัฒนาต่อยอด โดยประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม และกรมโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวสามารถนำผลงานไปใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงานตามภารกิจ โดยไม่ต้องดำเนินการขอตั้งงบประมาณจ้างที่ปรึกษาหรือจัดหาระบบ วัสดุ หรือครุภัณฑ์ซ้ำซ้อน ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณได้อย่างเหมาะสม

2.7.16 ภาพรวมมหาวิทยาลัย

(1) แนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้เป็นเสาหลักของประเทศ คือ มหาวิทยาลัยควรยึดหลักการดังกล่าวในการดำเนินงาน โดยไม่จำกัดบทบาทเฉพาะตามสายวิชา แต่ควรมองบทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะพื้นที่ขององค์ความรู้ที่ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาประเทศ

(2) หลักสูตรการเรียนการสอนบางหลักสูตร เช่น รัฐศาสตร์ แม้มีการเปิดสอนอย่างแพร่หลายแต่ไม่สามารถตอบสนองต่อการประกอบอาชีพหรือเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อโลกยุคใหม่ได้ ทั้งนี้ ควรมีการทบทวนและควบคุมคุณภาพให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

(3) ควรสนับสนุนแนวคิดเรื่องโครงการบัดดี้เพื่อให้มหาวิทยาลัยแต่ละกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยกระดับมาตรฐานการศึกษาและงานวิจัยทั้งระบบผลักดันให้เข้าสู่ความมีมาตรฐานสากล นอกจากนี้ ควรพิจารณาการขอรับจัดสรรงบประมาณโดยยึดตามผลงานที่มีดัชนีชี้วัดผลงานหลักที่ชัดเจน รวมถึงธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ

(4) สถาบันการศึกษาควรเน้นประสิทธิภาพของงานวิจัยให้สามารถนำไปช่วยเหลือสังคมได้จริง โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าและแก้ปัญหาให้เกษตรกร รวมทั้งควรเสริมการตลาดและการผลิตตามความถนัดของเกษตรกร และควรบูรณาการงานวิจัยข้ามศาสตร์และข้ามมหาวิทยาลัยพร้อมร่วมมือกันตามจุดแข็งของแต่ละสถาบันทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งควรมุ่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศโดยต้องมีทิศทางที่ชัดเจนจากความร่วมมือระหว่างรัฐกับมหาวิทยาลัย ผลลัพธ์ต้องวัดผลกระทบได้จริง และควรผลักดันสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์เพื่อสร้างประโยชน์ในระดับประเทศต่อไป

(5) ควรเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเสี่ยงจากการลดหรือการตัดงบประมาณของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาของนักศึกษา และควรกำหนดแนวทางการจัดสรรทุนการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้สามารถศึกษาต่อได้อย่างต่อเนื่อง

(6) การจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อการศึกษาในแต่ละปีเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะของบัณฑิตกับความต้องการของตลาดแรงงานสะท้อนว่าการลงทุนด้านการศึกษายังขาดประสิทธิภาพเพียงพอ จึงควรปรับปรุงระบบและแนวทางการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานอย่างเร่งด่วน

(7) ควรยกระดับบทบาทของมหาวิทยาลัยจากการเป็นสถาบันการศึกษาในระดับท้องถิ่นสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ โดยสามารถศึกษาแนวทางจากมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยครูในประเทศจีน ซึ่งเริ่มต้นจากการผลิตครูและสามารถพัฒนาขยายขอบเขตทางวิชาการได้อย่างหลากหลายและมีคุณภาพในระดับสากล

(8) ควรใช้ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

(9) ควรส่งเสริมบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นผู้นำในการสร้างความความตระหนักรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้ผ่านเครือข่ายมากกว่าการใช้มาตรการทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว พร้อมอาศัยความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อครูในพื้นที่เป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับฐานรากเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

(10) การสร้างหลักสูตรเพื่อผลักดันนักศึกษาสู่ตลาดแรงงานต่างประเทศเป็นแนวทางสำคัญ เนื่องจากเศรษฐกิจในประเทศยังประสบปัญหาเงินเฟ้อ ค่าครองชีพสูง และรายได้ไม่สมดุล ควรส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมในการทำงานในต่างประเทศซึ่งมีรายได้และค่าครองชีพสูง ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายหรือจัดทำหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาศักยภาพนักศึกษาเพื่อการทำงานในต่างประเทศ พร้อมทั้งสนับสนุนให้การจัดทำวิจัย โครงงาน หรือวิทยานิพนธ์ในแต่ละสาขานำปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในประเทศมาเป็นหัวข้อศึกษา และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานของรัฐเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ศึกษาดูงานและร่วมวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งให้ผลงานวิจัยดังกล่าวนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง

2.7.17 มหาวิทยาลัยของรัฐ

(1) ควรเร่งดำเนินการเปิดโครงการคณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยนครพนมเพื่อให้สามารถผลิตแพทย์เพิ่มขึ้นในพื้นที่ได้โดยเร็ว พร้อมทั้งส่งเสริมการวิจัยที่มีคุณภาพในระดับนานาชาติ และกำหนดแนวทางสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์และนักวิจัยมุ่งเน้นการวิจัยที่ยกระดับศักยภาพของมหาวิทยาลัยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล ไม่จำกัดเพียงในระดับท้องถิ่น

(2) ควรจัดให้มีระบบ Sharing Base หรือกลไกสนับสนุนร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในการหารายได้ระหว่างมหาวิทยาลัย ช่วยให้สถาบันที่มีศักยภาพน้อยสามารถพัฒนาได้อย่างทั่วถึง และส่งเสริมการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจในระบบอุดมศึกษา

(3) มหาวิทยาลัยนครพนม ควรต่อยอดประเพณีไหลเรือไฟให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายวิชาการให้กับจังหวัดในการขับเคลื่อนนวัตกรรมการใช้วัสดุทดแทน เช่น ถ่านชีวภาพ (Biochar) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการกักเก็บคาร์บอนในดินและน้ำ อันเป็นแนวทางสนับสนุนการมุ่งสู่เป้าหมาย Net Zero ของประเทศ พร้อมทั้งควรรวบรวมข้อมูลว่ามีมหาวิทยาลัยใดในประเทศไทยที่ดำเนินการวิจัยด้านถ่านชีวภาพด้วยแล้ว

2.7.18 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ส่วนภูมิภาค)

ควรให้แต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดจุดเด่นและความเป็นเลิศเฉพาะด้านอย่างชัดเจน เช่น ด้านการแพทย์แผนไทย พลังงาน หรือ Soft Power เพื่อลดความหลากหลายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานท่ามกลางภาวะจำนวนนักศึกษาลดลง รวมทั้งควรพิจารณาหาแหล่งรายได้อื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อลดการพึ่งพางบประมาณแผ่นดินและสร้างความยั่งยืนทางการเงินให้กับมหาวิทยาลัยในระยะยาว

2.7.19 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ส่วนกลาง)

(1) รายได้ที่มหาวิทยาลัยจัดหาได้เองมีความแตกต่างกันอย่างมาก ควรวางแผนแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างสถาบันการอุดมศึกษาโดยบูรณาการความร่วมมือเพื่อเสริมความเข้มแข็ง เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความยั่งยืนในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ควรทบทวนการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น สถาบันดนตรีกัลยาณิวัฒนาใช้จ่ายงบประมาณจำนวนประมาณ 200 ล้านบาท แต่ผลิตบัณฑิตได้เพียง 14 – 19 คนต่อปี นอกจากนี้กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีควรต่อยอดผลงานวิจัย เช่น หุ่นยนต์ที่ได้รับรางวัลให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่จำกัดเพียงเพื่อการแข่งขันเท่านั้น

(2) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหลายแห่งที่ออกจากระบบ แม้มีรายได้สูงและเก็บค่าธรรมเนียมจำนวนมาก รวมถึงมีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ แต่ยังคงขอรับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ควรพิจารณาผลกระทบทางสังคมและออกแบบระบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำการเปรียบเทียบข้อมูลรายปีเพื่อให้เห็นแนวโน้มการลดหรือเพิ่มการพึ่งพางบประมาณรายจ่ายจากรัฐบาล

(3) โครงการไข่ผำนาของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลและมีคุณประโยชน์ด้านโภชนาการ โดยเฉพาะต่อเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศนำไปใช้

2.7.20 มหาวิทยาลัยราชภัฏ

(1) ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวิชาการในลักษณะบูรณาการระดับเครือข่าย เช่น การจัดประชุมวิชาการนานาชาติของกลุ่มมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานจากต่างประเทศเข้าร่วมอย่างกว้างขวาง อาทิ การประชุมวิชาการนานาชาติราชภัฏ เพื่อยกระดับความร่วมมือทางวิชาการให้เชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลก พร้อมทั้งควรเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันผลิตครู โดยใช้แนวคิดระบบหน่วยกิตร่วม (Credit Bank) เพื่อเตรียมความพร้อมในการผลิตครูมืออาชีพตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา

(2) ควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนการผลิตบัณฑิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ เนื่องจากปัจจุบันจำนวนบัณฑิตครูที่ผลิตในแต่ละปีมีมากกว่าความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ควรปรับปรุงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพจริงของสังคม พร้อมทั้งเน้นการปลูกฝังเจตคติความรักในวิชาชีพครู เนื่องจากนักศึกษาบางส่วนเลือกเรียนครูด้วยเหตุผลด้านความสะดวกหรือประหยัด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาว่างงานหลังสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ควรจัดทำแผนแม่บทการผลิตครูมืออาชีพร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การผลิตครูสอดคล้องกับความต้องการทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศอย่างแท้จริง

(3) การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมุ่งพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีคุณภาพเชิงเศรษฐกิจ ยกระดับให้เทียบเท่าผลิตภัณฑ์ระดับโลก เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาไทยและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

(4) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ควรนำนวัตกรรม องค์ความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น Soft Power ให้สามารถสร้างรายได้และลดต้นทุนได้อย่างชัดเจน ควรมีการประเมินผลลัพธ์ของโครงการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน โดยต้องสามารถแสดงให้เห็นถึงผลผลิตหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการลดต้นทุนอย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนควรบูรณาการโครงการในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนของโครงการ

(5) ควรสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ใช้เครือข่ายที่มีอยู่ทั่วประเทศในการถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรม และงานวิจัยไปสู่ชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน และควรดำเนินการให้เกิดผลในเชิงประจักษ์ว่ากิจกรรมหรือผลงานวิจัยสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาในระดับพื้นที่ได้จริง พร้อมแสดงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

(6) ควรส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลตลาดทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสินค้าเกษตรให้มีความแม่นยำ ควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชนในการพัฒนาเครือข่ายตลาด เพื่อลดบทบาทของพ่อค้าคนกลางและส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้โดยตรง

(7) จากรายงานผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (ITA) ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 พบว่ามีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 แห่งได้รับคะแนนต่ำกว่า 85 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง สถาบันที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแผนหรือแนวทางเพื่อแก้ไขและยกระดับผลการประเมินให้ดีขึ้นในอนาคต

(8) ควรให้ความสำคัญต่อจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ จากข้อมูลเชิงปริมาณในตัวชี้วัดพบว่ามีแนวโน้มลดลง อาจส่งผลกระทบต่อการให้ความช่วยเหลือและการดูแลด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

(9) สถาบันราชภัฏควรพัฒนาการตลาดทั้งในและต่างประเทศควบคู่กับการพัฒนานวัตกรรมและงานวิจัยเพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของตลาด ควรทบทวนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาที่ลดลง โดยยึดหลักการบริหารจัดการแบบ Lean Management เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ รวมถึงควรสร้างหลักสูตรร่วมกับต่างประเทศ (Dual Degree) เพื่อดึงดูดนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนในประเทศ อันจะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในระยะยาว นอกจากนี้ ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรให้หลุดพ้นจากความยากจนโดยมุ่งลดหนี้สิน ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ โดยเฉพาะในพืชเศรษฐกิจสำคัญของไทย เช่น ข้าว เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลก

(10) ปัจจุบันประชากรจำนวนมากของจังหวัดชัยภูมิเดินทางไปทำงานในต่างประเทศโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร แตกต่างจากประเทศฟิลิปปินส์ที่ส่งแรงงานสายวิชาชีพ โดยเฉพาะพยาบาล ไปทำงานในต่างประเทศและสร้างรายได้กลับประเทศเป็นจำนวนมาก หากสถาบันอุดมศึกษาสามารถผลิตบัณฑิตสายพยาบาลในพื้นที่เพิ่มขึ้น จะช่วยสร้างโอกาสและรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดได้ดีกว่าการไปทำงานภาคการเกษตรในต่างประเทศ

(11) จังหวัดชัยภูมิมีโรงพยาบาลทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอเพียงพอต่อการรองรับการฝึกงานของนักศึกษาพยาบาล หากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเพิ่มจำนวนการรับนักศึกษาในสาขาพยาบาล จะสามารถส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานพยาบาลและเพิ่มจำนวนพยาบาลในพื้นที่ได้มากขึ้น

2.7.21 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

(1) 26 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ควรปรับบทบาทจากการเป็นเพียงมหาวิทยาลัยที่ให้การศึกษาในระดับชาติไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคหรือระดับทวีป โดยใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า ระบบขนส่งทางราง และการจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นจุดแข็งในการขับเคลื่อนการศึกษาของไทยสู่นานาชาติต่อไป

(2) การส่งเสริมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในฐานะสถาบันการศึกษาที่ผลิตกำลังคนด้านเทคนิคขั้นสูงควรมีแผนการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เช่น การจัดตั้งโรงงานต้นแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาทักษะด้านปัญญาประดิษฐ์ และการแพทย์ขั้นสูง เพื่อยกระดับสู่การแข่งขันในระดับโลก สำหรับโครงการใหม่หรือสตาร์ทอัพภายในมหาวิทยาลัยที่ต้องการเงินทุนสนับสนุนจำนวนมาก ควรวางแผนงบประมาณอย่างรอบคอบและสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านทุนวิจัยกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติและสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ รวมถึงแหล่งทุนทั้งในและต่างประเทศ

(3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น ควรสนับสนุนโครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน เช่น รถไฟฟ้ารางเบาและรถบัสไฟฟ้าที่ใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่และอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ควบคู่กับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์บริการสาธารณะของจังหวัดขอนแก่น ควรจัดหางบประมาณเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น เช่น สถาบันวิจัยระบบราง (องค์กรมหาชน) หรือกองทุนอนุรักษ์พลังงาน และบรรจุโครงการในแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อให้สามารถบูรณาการงบประมาณจากทุกภาคส่วนได้อย่างสะดวก

2.8 กระทรวงศึกษาธิการ

2.8.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(1) ควรให้ความสำคัญกับการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะผู้พิการซึ่งมีประมาณ 10 รายที่ยังไม่ได้รับการเยียวยาอย่างชัดเจน ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับการช่วยเหลือทางการศึกษาแก่ทายาทของผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวซึ่งมีประมาณ 4,000 ราย ให้ได้รับการศึกษาและสวัสดิการอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

(2) ควรออกแบบการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยส่งเสริมให้นักเรียนและนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองขั้นพื้นฐาน การใช้สิทธิที่ไม่กระทบต่อผู้อื่น และการสร้างจิตสำนึกในการรักชาติ

2.8.2 กรมส่งเสริมการเรียนรู้

ควรเพิ่มเป้าหมายและยกระดับผลการรับรองการสอบเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องและคุ้มค่ากับต้นทุนงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับผู้ใช้บริการ

2.8.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(1) ควรเพิ่มการจัดสรรงบประมาณด้านการลงทุนลงสู่ระดับพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่มีความเพียงพอเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ

(2) ภารกิจการขับเคลื่อนการศึกษาที่ยั่งยืนซึ่งรวมถึงการจ้างธุรการในโรงเรียน การจ้างพี่เลี้ยงเด็ก และการจ้างนักการภารโรง เป็นแนวทางที่ช่วยลดภาระงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มสวัสดิการให้กับบุคลากรดังกล่าว เช่น ค่ารักษาพยาบาล วันลา และปรับรูปแบบสัญญาจ้างให้มีความเหมาะสม

(3) ควรลดจำนวนการจัดทำเอกสารทางวิชาการของครูและกำหนดรูปแบบการจัดทำวิทยฐานะให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงเวลาในการจัดการเรียนการสอนควบคู่กันเพื่อให้ครูมีเวลาทุ่มเทในการสอนนักเรียนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การแต่งตั้งผู้บริหารโรงเรียนควรพิจารณาตามความเหมาะสมทั้งด้านการบริหารงานบุคคลและด้านวิชาการ

(4) ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยให้โอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคผ่านแนวทางต่าง ๆ เช่น การเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนการศึกษาพิเศษ การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอ และการพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มเด็กดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) งบประมาณด้านความมั่นคงในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ควรให้ความสำคัญกับการคุ้มครองครูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ นอกจากนี้ งบประมาณดังกล่าวควรครอบคลุมถึงการคุ้มครองความปลอดภัยของบุคลากรในโรงเรียนจากความรุนแรงและการละเมิดทางเพศด้วย

(6) ควรให้ความสำคัญกับเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวแก่เด็กยากจนให้เพียงพอเพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม แม้รัฐบาลจะกำหนดนโยบายสนับสนุนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี เรียนฟรีไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นแฝงอยู่ เช่น ค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงที่โรงเรียนเรียกเก็บจากผู้ปกครอง รวมทั้งค่าอาหารกลางวันเด็กที่เฉลี่ยต่อหัววันละ 22 บาท ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน

(7) ควรเพิ่มจำนวนครูที่มีทักษะภาษาอังกฤษในโรงเรียนของรัฐให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันยังขาดแคลนครูที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในต่างจังหวัดหรือโรงเรียนขนาดเล็ก

(8) ควรพิจารณาการบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และวินัยลงในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเป็นระบบ ไม่เพียงแค่ในรูปแบบรายวิชา แต่รวมถึงการปลูกฝังผ่านกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมและวัฒนธรรมโรงเรียน เช่น การสวดมนต์ การอบรมคุณธรรมจริยธรรม และการจัดกิจกรรมเสริมที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานและสังคม โดยควรมีการฝึกประสบการณ์จริงในการปฏิบัติงาน การฝึกทักษะการสื่อสาร และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพ พฤติกรรม และจริยธรรมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตในสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ

2.8.4 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

(1) ควรเพิ่มทักษะด้านภาษาควบคู่กับทักษะทางวิชาการให้แก่นักเรียน นักศึกษา เนื่องจากความต้องการแรงงานด้านอาชีวะในต่างประเทศมีจำนวนมาก แต่บุคลากรที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวะยังขาดทักษะการสื่อสาร ส่งผลให้ไม่สามารถไปทำงานในต่างประเทศได้

(2) ควรส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสร้างค่านิยมในการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดกิจกรรมแข่งขันฝีมือแรงงาน การสัมมนาทางการแนะแนว และการนำเสนอผลงานของนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อให้สาธารณชนรับรู้ถึงศักยภาพ การเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน และการเปิดหลักสูตรที่ตรงกับสาขาที่ขาดแคลนแรงงาน เช่น ช่างยนต์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ พลังงานสะอาด และดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง รวมทั้งจัดให้มีทุนการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจากภาครัฐและภาคเอกชน และดำเนินโครงการฝึกงานในต่างประเทศ

2.8.5 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

(1) ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 อาจไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือจัดทำแผนยุทธศาสตร์เฉพาะทางที่มีความยืดหยุ่นและรองรับพลวัตทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง จึงควรปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทใหม่และมีความทันสมัยมากขึ้น

(2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาควรใช้ศักยภาพของครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในแต่ละสาขาวิชา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนาเด็กในพื้นที่ตำบลหรืออำเภอที่มีจำนวนนักเรียนลดลงและมีโรงเรียนขนาดเล็กกระจายอยู่มาก โดยบูรณาการครูที่มีความสามารถโดดเด่นให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการของกลุ่มตำบลหรืออำเภอ จัดการสอนแบบหมุนเวียนหรือรวมศูนย์เพื่อให้ครูดังกล่าวสอนได้ในวงกว้าง พร้อมการสนับสนุนจากครูผู้ช่วยตามความสามารถ และมีระบบพัฒนาเพื่อยกระดับครูกลุ่มที่มีศักยภาพต่ำกว่า อาจใช้การมีส่วนร่วมของครูจิตอาสา เช่น ครูเกษียณที่ยังมีความสามารถในการสอนและสามารถใช้เวลาว่างช่วยสอนนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ แม้มีข้อจำกัดด้านอายุและการเดินทาง แต่สะท้อนถึงศักยภาพของบุคลากรในชุมชนที่สามารถสนับสนุนการศึกษาได้ เพื่อใช้ประโยชน์จากครูเก่งในแต่ละท้องถิ่นอย่างเต็มที่ในการพัฒนาผู้เรียนในระดับพื้นที่ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2.8.6 สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(1) ควรปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนโดยเน้นการจัดบล็อกคอร์สหรือรูปแบบที่มีเนื้อหาต่อเนื่อง ให้ครูคนเดียวสอนจนจบหน่วยการเรียนรู้ก่อนเปลี่ยนไปหัวข้อถัดไป เพื่อลดความสับสนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ลดภาระจากการบ้านที่ไม่สอดคล้องและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนครูผู้สอนในแต่ละวัน ทั้งนี้ ระบบการเรียนการสอนที่ดีควรมีความยืดหยุ่นแต่ยังคงยึดหลักวิชาการที่ชัดเจน

(2) ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจการวางแผนทางการเงิน การออม และการบริหารจัดการทรัพย์สินส่วนบุคคล ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ ทั้งนี้ การปูพื้นฐานความรู้ด้านการเงินตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจะช่วยให้เยาวชนมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีวินัยทางการเงิน

2.8.7 สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาครูเป็นหัวใจของระบบการศึกษา โดยเฉพาะครูในพื้นที่ห่างไกลที่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงทรัพยากรและการสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณควรมุ่งเสริมสร้างขีดความสามารถของครูให้สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคใหม่ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนทุกมิติในระบบการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการอย่างรอบด้านและมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน เช่น ภายใน 5 ปี พร้อมกำหนดแผนปฏิบัติการในแต่ละด้านให้ครอบคลุม เพื่อให้การพัฒนาระบบการศึกษาบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

2.8.8 สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

มีข้อกังวลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในวิชาชีพครู โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ แม้จำนวนจะไม่มากแต่ถือเป็นเรื่องที่ไม่ควรเกิดขึ้นและต้องให้ความสำคัญสูงสุดเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือทางวิชาชีพและความปลอดภัยของนักเรียน ทั้งนี้ มาตรฐานทางจรรยาบรรณควรมีความชัดเจน ทันสมัย และเท่าทันต่อพฤติกรรมและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้การควบคุมและกำกับดูแลมีประสิทธิภาพ โดยมาตรการและกลไกการพิจารณาควรมีความสมดุล ไม่ผ่อนปรนเกินไปจนขาดความยุติธรรมต่อผู้เสียหาย และไม่เคร่งครัดเกินไปจนกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหา การกำหนดมาตรฐานในประเด็นดังกล่าวต้องใช้ความรอบคอบคำนึงถึงทั้งหลักนิติธรรมและหลักจริยธรรมในวิชาชีพอย่างเคร่งครัด พร้อมจัดให้มีระบบติดตามตรวจสอบ และทบทวนกระบวนการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2.8.9 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์

โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพได้เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มหลักสูตรเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมืองและสังคม รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาสังคม นอกจากนี้ ควรขยายเครือข่ายของโรงเรียนไปยังส่วนภูมิภาคเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนในพื้นที่เหล่านั้นได้เข้าถึงการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์

2.8.10 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

(1) มีข้อกังวลเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน โดยเฉพาะกรณีนักเรียนที่ติดสถานะ “ร” หรือ “มส.” ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการดำเนินการและการตัดสินผลการเรียนที่ขาดความชัดเจนหรือมาตรฐานที่แน่นอน บางกรณีนักเรียนเข้าใจว่าหากเวลาผ่านไปเพียงพอสามารถขอให้ครูอนุมัติให้ผ่านได้จากความเกรงใจหรือความรำคาญ ซึ่งอาจนำไปสู่การลดมาตรฐานทางวิชาการ อีกทั้งยังพบว่านักเรียนบางรายที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วยังคงมีสถานะ “ร” ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และต้องให้ครูดำเนินการแก้ไขเพื่อให้สามารถสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยมีผู้ปกครองบางรายร้องขอให้ครูช่วยพิจารณา

เนื่องจากหากไม่ผ่านจะไม่สามารถศึกษาต่อได้ สถานการณ์เช่นนี้อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยต่อระบบการประเมินผลการศึกษาและส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาว

(2) ควรปรับระบบการประเมินและการนำเสนอผลงานครูให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยลดความสำคัญของการจัดทำผลงานทางวิชาการที่ไม่สะท้อนศักยภาพการสอนจริงในชั้นเรียน ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาคุณภาพครูและทำให้ครูบางส่วนพึ่งพาบุคคลภายนอกในการจัดทำผลงาน มีค่าใช้จ่ายสูง นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการระบบการศึกษา เพื่อนำแนวคิดและเครื่องมือใหม่ ๆ มาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างจริงจัง ลดการพึ่งพาการเรียนเสริมหรือติวเตอร์นอกระบบ และสร้างระบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริงจากภายในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2.8.11 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

โครงการครูรักษ์ถิ่น กรณีการคัดเลือกครูจากท้องถิ่นเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการรับประกันคุณภาพและความสำเร็จของการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล เนื่องจากความใกล้ชิดหรือความสนิทสนมระหว่างครูกับผู้เรียนหรือชุมชนอาจนำไปสู่ความยืดหยุ่นหรือการเกรงใจเกินสมควร ซึ่งอาจกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกครูควรพิจารณาจากความสามารถ ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่มาจากท้องถิ่นเท่านั้น และการพัฒนาผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีข้อจำกัดสูงจำเป็นต้องอาศัยครูที่มีทั้งความสามารถและความเสียสละเป็นพิเศษ ซึ่งต้องพิจารณาจากหลายมิติประกอบกัน ไม่ใช่เพียงถิ่นกำเนิดของครูเพียงอย่างเดียว

2.8.12 เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู

ควรกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งหนี้สหกรณ์ครูและหนี้จากสถาบันการเงินอื่น โดยเฉพาะช่องว่างของระเบียบการหักเงินเดือนเพื่อชำระหนี้ที่กำหนดให้ต้องคงเงินเดือนสุทธิเพื่อการดำรงชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของเงินเดือน แต่ยังไม่มีผลบังคับใช้ ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มีเงินเหลือในบัญชีและกระทบต่อการดำรงชีพ หากมีการกำหนดระเบียบฉบับใหม่ นอกจากการคงเหลือเงินไว้ในบัญชีแล้ว ควรกำหนดมาตรการปรับโครงสร้างหนี้ควบคู่กับการเจรจากับเจ้าหนี้

3) ด้านความมั่นคง

ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยยังคงมีลักษณะที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งความมั่นคงชายแดนและอาณาเขต ความตึงเครียดในบางพื้นที่ชายแดนจากสถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้าน การลักลอบนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย ปัญหาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนั้นยังมีภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cybersecurity) ที่กำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการหลอกลวงออนไลน์ ข่าวปลอม (Fake News) และข้อมูลบิดเบือนที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย การระบาดของยาเสพติดในหมู่เยาวชน และขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ามนุษย์ การพนันออนไลน์ การฟอกเงิน ความเสี่ยงจากการพึ่งพาแหล่งพลังงานจากต่างประเทศ และภัยคุกคามจากการลงทุนต่างชาติในกิจการสำคัญ

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ในด้านความมั่นคง พบว่า ได้มีการกำหนดวงเงินงบประมาณด้านความมั่นคงไว้ที่จำนวน 680,374.8 ล้านบาท[3] เพิ่มขึ้นจากปี 2568 จำนวน 14,866.2 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2568 ร้อยละ 2.23 กระจายอยู่ใน 3 กระทรวง และ 5 หน่วยรับงบประมาณที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคง ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล โดยในการจัดสรรงบประมาณจำนวนดังกล่าวนี้ได้มีการคาดการณ์ว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านความมั่นคงหลายประการ อาทิ การบังคับใช้กฎหมาย อำนวยความยุติธรรม และบริการประชาชน เสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเด็ดขาดและครบวงจร การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว และการค้ามนุษย์ การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจเพื่อช่วยเหลือประชาชน ป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของชาติ การตรวจสอบ ป้องกัน ปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐและการฟอกเงิน และเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาอาชญากรรม อาชญากรรมออนไลน์ อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในด้านความมั่นคง ดังนี้

3.1 กระทรวงยุติธรรม

3.1.1 ภาพรวมกระทรวงยุติธรรม

(1) ปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลและส่งผลต่อปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ จึงควรให้ความสำคัญกับการจัดการปัญหาดังกล่าวให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นบทบาทการเป็นเจ้าภาพหลักในการบูรณาการงานป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การวัดประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณควรพิจารณาจากการลดลงของระดับความร้ายแรงของปัญหา ไม่ใช่เพียงปริมาณงานที่ดำเนินการได้ เช่น จำนวนยาเสพติดที่ยึดได้ จำนวนคดี จำนวนผู้ต้องหา หรือมูลค่าทรัพย์สินที่ยึดได้ แต่ควรมุ่งเน้นไปที่การลดลงของความร้ายแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

(2) ควรจัดตั้งศูนย์บำบัดผู้ติดยาเสพติดแบบครบวงจรในทุกอำเภอทั่วประเทศ โดยมีระบบรั้วป้องกันที่มั่นคงและปลอดภัย พร้อมบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาล และนักจิตวิทยาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง รวมถึงจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย กิจกรรมสันทนาการ และศูนย์ฝึกอาชีพ เพื่อป้องกันการกลับไปกระทำผิดซ้ำของผู้ป่วย

(3) ควรบูรณาการการทำงานของหน่วยงานป้องกันยาเสพติดในเชิงรุก ไม่จำกัดเพียงการปราบปราม โดยพิจารณาจัดสรรงบประมาณหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอแก่เจ้าหน้าที่ เช่น งบประมาณค่าน้ำมันสำหรับตำรวจสายตรวจ เพื่อลดปัญหาการปล่อยตัวผู้กระทำผิด นอกจากนี้ ควรมีการตรวจสอบภายในและกำหนดบทลงโทษอย่างเด็ดขาดต่อเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

(4) รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด พร้อมตั้งเป้าหมายลดจำนวนผู้ป่วยซ้ำซากภายใน 5 ปี โดยดำเนินงานทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาควบคู่กัน แม้การปฏิบัติจะมีความยากลำบาก แต่เนื่องจากปัญหาดังกล่าว

---

[3] ตัวเลขงบประมาณเป็นตัวเลขก่อนมีการปรับลดของสภาผู้แทนราษฎร

แพร่กระจายลึกถึงระดับรากฐานและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และความปลอดภัยของประชาชนในวงกว้าง จึงจำเป็นต้องดำเนินการอย่างจริงจัง

(5) ควรกำหนดนโยบายและมาตรการปราบปรามเว็บพนันออนไลน์อย่างจริงจัง เนื่องจากยังคงมีโฆษณาเว็บพนันออนไลน์จำนวนมากบนแพลตฟอร์มออนไลน์ซึ่งเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นอันตรายอย่างยิ่ง จึงควรประสานความร่วมมือกับแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook เพื่อให้มีการตรวจสอบและควบคุมการโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับเว็บพนันออนไลน์

3.1.2 สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

ควรเผยแพร่ข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคดีที่ประชาชนได้รับบริการจากสภาทนายความ เนื่องจากสภาทนายความได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจำนวนประมาณ 100 ล้านบาทต่อปี เพื่อให้สามารถประเมินได้ว่าเงินอุดหนุนดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์และเข้าถึงประชาชนโดยตรงหรือไม่ และมีความคุ้มค่ากับการใช้งบประมาณหรือไม่

3.1.3 กรมบังคับคดี

ควรประเมินผลการบังคับคดีที่ศาลมีคำวินิจฉัย โดยเฉพาะคดีจากศาลปกครองและศาลยุติธรรม เนื่องจากคดีที่เข้าสู่กระบวนการบังคับคดีต้องมีการยื่นคำร้อง และไม่สามารถบังคับคดีได้ทั้งหมด การประเมินผลการดำเนินงานจึงควรสะท้อนจำนวนคดีที่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้จริง โดยเน้นการประเมินประสิทธิภาพเชิงรุก แทนที่จะจำกัดอยู่เพียงการรอรับคำร้องเพื่อบังคับคดีเท่านั้น

3.1.4 กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

จากสถิติพบว่าอัตราการกระทำความผิดซ้ำในกลุ่มเด็กและเยาวชนยังคงเป็นปัญหา โดยเฉพาะคดีลักทรัพย์และยาเสพติด แม้จะได้รับโอกาสในการกลับตัวและให้คำมั่นว่าจะปรับปรุงพฤติกรรมแล้ว แต่ก็มักกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีกครั้ง จึงควรพัฒนาแนวทางป้องกันและระบบติดตามผลที่มีประสิทธิภาพภายหลังเด็กและเยาวชนพ้นจากสถานพินิจ

3.1.5 กรมราชทัณฑ์

(1) ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก ทำให้การบริหารจัดการเรือนจำเผชิญความท้าทาย ควรพิจารณาแยกสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังระหว่างผู้ต้องโทษและผู้ต้องหาอย่างชัดเจนเพื่อให้การบริหารจัดการมีระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ควรนำกำไลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นมาตรการทางเลือกในการควบคุมผู้ต้องขังบางประเภท ซึ่งจะช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ บรรเทาปัญหาความแออัด และประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้ในการขยายพื้นที่หรือก่อสร้างเรือนจำใหม่

(2) โครงการยกระดับการควบคุมดูแลผู้ต้องขังตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง หรือ Mandela Rules มีข้อสังเกตว่าจากกรณีการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ ยังไม่แน่ชัดว่าการดูแลผู้ต้องขังเป็นไปตามข้อกำหนดดังกล่าวอย่างเพียงพอหรือไม่

(3) ควรพิจารณาย้ายเรือนจำที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองและนำพื้นที่เดิมมาใช้ประโยชน์ด้านอื่น เช่น เรือนจำคลองเปรมซึ่งเป็นที่ราชพัสดุมีพื้นที่กว่า 300 ไร่ และมีมูลค่าที่ดินคาดว่าไม่น้อยกว่า 15,000 ล้านบาท หากสามารถประสานกับกรมธนารักษ์เพื่อนำพื้นที่ไปใช้ก่อสร้างที่พักสำหรับข้าราชการและประชาชนทั่วไป และนำรายได้ไปสร้างเรือนจำแห่งใหม่ จะได้เรือนจำที่มีมาตรฐานระดับโลก โดยการก่อสร้างเรือนจำแห่งใหม่ควรเลือกพื้นที่ที่อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 20 กิโลเมตร เพื่อให้มีพื้นที่เพียงพอรองรับจำนวนผู้ต้องขังที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต

(4) ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพของผู้ต้องขัง โดยมุ่งเน้นสาขางานฝีมือที่ตลาดมีความต้องการสูง เช่น การแกะสลัก การวาดรูป หรือการทำอาหาร เพื่อเพิ่มโอกาสในการมีงานทำหลังพ้นโทษและป้องกันการกลับไปกระทำผิดซ้ำเนื่องจากขาดอาชีพ ควรจัดหลักสูตรฝึกอาชีพที่หลากหลายและสอดคล้องกับความสามารถของผู้ต้องขัง พร้อมจัดให้มีหน่วยงาน บริษัท หรือสถาบันที่สามารถรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานหรือเป็นอาจารย์ เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

(5) กรมราชทัณฑ์ควรมีแนวทางปรับลดงบประมาณสำหรับโครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในเรือนจำลง เนื่องจากเห็นว่างบประมาณที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดจำนวน 2 โครงการ ได้แก่ โครงการสร้าง บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด งบประมาณ 31 ล้านบาท และโครงการภูมิคุ้มกันและป้องกันปัญหายาเสพติดในเรือนจำ งบประมาณ 48 ล้านบาท เป็นจำนวนที่สูงมาก ประกอบกับกระบวนการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังมีมาตรการตรวจสอบอย่างเข้มงวดอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณในจำนวนที่สูงดังกล่าว

3.1.6 กรมสอบสวนคดีพิเศษ

(1) ตัวชี้วัดการใช้จ่ายงบประมาณของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ประเมินจากความเชื่อมั่นของประชาชนและมูลค่าทรัพย์สินที่ปกป้องหรือเรียกคืนได้ อาจมีความโน้มเอียงตามกระแสสังคม ส่งผลให้มีการเลือกดำเนินการเฉพาะคดีที่ได้รับความสนใจสูงหรือคดีที่สามารถคำนวณมูลค่าความเสียหายได้ง่าย ทำให้คดีที่ซับซ้อนแต่มีผลกระทบสำคัญต่อสังคมอาจไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเหมาะสม การกำหนดตัวชี้วัดในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติในการดำเนินคดี และนำไปสู่ข้อสงสัยเกี่ยวกับความไม่เป็นกลางของหน่วยงาน

(2) ควรมีความเป็นอิสระเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางการเมือง และไม่ดำเนินคดีหรือละเว้นการดำเนินคดีตามคำสั่งของนักการเมือง เพื่อป้องกันวิกฤตศรัทธาในระบบยุติธรรม การขาดความเป็นอิสระและการถูกชี้นำทางการเมืองจะสร้างความรู้สึกว่าประชาชนไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคทางด้านกฎหมาย และนำไปสู่การขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมโดยรวม

3.1.7 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการจากการขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะนักวิทยาศาสตร์เฉพาะทาง เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านดีเอ็นเอ พิษวิทยา และชีววิทยา ซึ่งส่งผลให้การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ล่าช้า กระทบโดยตรงต่อการสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดด้านเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง เครื่องมือที่ไม่ทันสมัยหรือมีจำนวนจำกัดย่อมทำให้การดำเนินงานล่าช้าและอาจกระทบต่อคุณภาพผลการตรวจพิสูจน์ ปัญหาดังกล่าวควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.1.8 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(1) ควรกำหนดมาตรการที่เข้มงวดและเป็นรูปธรรมในการควบคุมไม่ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะในฐานะผู้เสพ ผู้ค้า หรือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากขบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของภาครัฐและขัดขวางการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรง นอกจากมาตรการควบคุมภายในองค์กรแล้ว ควรขยายการตรวจสอบไปยังข้าราชการทั่วประเทศ ครอบคลุมการตรวจหาสารเสพติดในร่างกาย และการตรวจสอบพฤติกรรมหรือความเชื่อมโยงกับเครือข่ายยาเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีความเสี่ยงสูงหรือถูกตั้งข้อสังเกตว่าอาจเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จากยาเสพติด การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยสร้างความโปร่งใส ป้องกันการทุจริต และเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

(2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ควรมีความเป็นอิสระและขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรีโดยตรง เนื่องจากแม้จะเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลแผนบูรณาการปราบปรามยาเสพติด แต่บุคลากรส่วนใหญ่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจมีตำแหน่งระดับสูง ทำให้เกิดความยุ่งยากในการบังคับบัญชาและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน อีกทั้งยังอาจนำไปสู่การแทรกแซงกระบวนการปราบปรามยาเสพติดได้ง่าย

3.1.9 สถาบันอนุญาโตตุลาการ

การดำเนินงานของสถาบันอนุญาโตตุลาการมีลักษณะซ้ำซ้อนกับคณะกรรมการตุลาการที่ศาลจัดตั้งขึ้น และส่วนใหญ่เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งในธุรกิจเอกชนมากกว่าการช่วยเหลือประชาชนทั่วไป อีกทั้งยังมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมโดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน แม้จะมีรายได้จากค่าธรรมเนียมดังกล่าว แต่ในปีงบประมาณถัดไปยังคงขอรับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐจำนวนประมาณ 46.47 ล้านบาท จึงเห็นว่าเหตุใดจึงไม่นำงบประมาณที่มีอยู่มาใช้ในการดำเนินงาน

3.1.10 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยได้จัดทำรายงานและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม แต่ปัญหาสำคัญคือการนำข้อเสนอแนะไปสู่การปฏิบัติจริงยังไม่ทั่วถึงและครอบคลุม เช่น การดูแลผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี แม้จะมีโครงการที่มุ่งเน้นกลุ่มดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง ทำให้ผู้ต้องขังจำนวนมากไม่ได้รับสิทธิและการดูแลเท่าที่ควร จึงควรเร่งหาแนวทางแก้ไขเพื่อนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของสถาบันมาใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม

3.1.11 กองทุนยุติธรรม

ควรแก้ไขหลักเกณฑ์การพิจารณาทุนของกองทุนยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนมีสิทธิสู้คดีได้อย่างเท่าเทียมและเต็มที่ เนื่องจากปัจจุบันกำหนดให้คณะกรรมการต้องมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่าบุคคลนั้นไม่น่าจะเป็นผู้กระทำผิด จึงจะอนุมัติทุนได้ ซึ่งขัดต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

3.2 กระทรวงมหาดไทย

3.2.1 ภาพรวมกระทรวงมหาดไทย

(1) ควรขยายผลการยกเลิกการเรียกสำเนาบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านจากผู้ยื่นคำขออนุมัติ อนุญาต จดทะเบียน จดแจ้ง หรือแจ้ง ที่ดำเนินการเสร็จสิ้นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ หรือประกาศที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครองไปยังส่วนราชการต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพขับเคลื่อนการขยายผลไปยังส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ พร้อมทั้งอาศัยกลไกตามพระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เพื่อบูรณาการข้อมูลร่วมกัน

(2) ควรปรับปรุงแก้ไขระบบการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562 โดยคำนึงถึงการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมืองอาจได้รับประโยชน์จากรายได้ภาษีที่สูงขึ้น แต่ประชาชนอาจประสบปัญหาจากภาระภาษีที่เพิ่มขึ้นมาก ประกอบกับในเขตพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่อุทยานแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีรายได้จากภาษีลดลงจากการบังคับใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าว ส่งผลให้ขาดโอกาสในการพัฒนาท้องถิ่น

3.2.2 สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยมีหน่วยงานภายใต้สังกัดอยู่ทุกจังหวัด ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ พร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับสถาบันการเงินของรัฐเพื่อบูรณาการการทำงานร่วมกัน สร้างช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสร้างอาชีพ และการเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

3.2.3 กรมการปกครอง

(1) ควรเตรียมความพร้อมรองรับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตและการให้บริการแก่ประชาชนฉบับใหม่ ซึ่งมุ่งยกระดับบริการภาครัฐให้ประชาชนได้รับประโยชน์ในหลายมิติ เช่น การขยายขอบเขตกฎหมายให้ครอบคลุมงานบริการและการทดลองประกอบกิจการที่ต้องขอรับอนุญาต โดยใช้ระบบแจ้งไปพลางก่อนชั่วคราวระหว่างรอการอนุญาต การจัดช่องทางพิเศษแบบเร่งด่วนสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นหรือต้องการได้รับอนุญาตหรือบริการอย่างรวดเร็ว การจัดทำแบบฟอร์มคำขอใบอนุญาตเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น การจัดตั้งศูนย์รับคำขอกลางทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ประชาชนสามารถยื่นคำขอและขอรับบริการ ณ จุดเดียว และการพัฒนาบริการดิจิทัลให้สามารถเข้าถึงได้สะดวกทุกที่ทุกเวลา

(2) กรมการปกครองมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคง การสืบสวนสอบสวน และการต่อต้านการค้ามนุษย์ตามบทบาทหน้าที่และอำนาจของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ ทั้งที่ประชาชนสามารถเข้าถึงหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทยได้รวดเร็วกว่าหน่วยงานอื่น จึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และช่องทางการติดต่อมากยิ่งขึ้น

3.2.4 กรมพัฒนาชุมชน

ควรพัฒนารูปแบบการดำเนินกิจการของ บริษัท ประชารัฐรักสามัคคี วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) ให้เป็นตลาดรองรับและกระจายสินค้า OTOP อย่างครบวงจร ทั้งในรูปแบบจุดจำหน่ายสินค้าส่งหรือปลีกโดยตรง และช่องทางการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ร่วมกับแพลตฟอร์มทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการผลิตและการจำหน่ายสินค้า OTOP ของประชาชนให้ขยายตัวและเข้าถึงตลาดได้มากยิ่งขึ้น

3.2.5 กรมที่ดิน

(1) ควรนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และจัดการที่ดิน เช่น การใช้โดรนหรือระบบวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสำรวจที่ดิน จัดทำแผนที่ และกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตอนุรักษ์ธรรมชาติให้ชัดเจน การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวจะช่วยลดจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานและเพิ่มความแม่นยำในการดำเนินการ

(2) ควรเร่งบริหารจัดการที่ดิน เช่น ที่ดิน ส.ป.ก. ที่อยู่ระหว่างการขึ้นทะเบียนทบทวนสิทธิครอบครองและการใช้ประโยชน์ เนื่องจากขอบเขตอำนาจของหน่วยงานที่ดินและป่าไม้ยังไม่มีความชัดเจน ทำให้ไม่สามารถกำหนดเขตพื้นที่ที่ดินหรือป่าได้อย่างแม่นยำ จึงควรเพิ่มอัตรากำลังคนหรือบุคลากรเพื่อสำรวจรังวัดและกำหนดเขตพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อลดความขัดแย้งและเร่งรัดการจัดการปัญหาที่ดินของราษฎรในพื้นที่ป่าและพื้นที่ของประชาชนให้รวดเร็วและป้องกันปัญหาในอนาคต

(3) กรมที่ดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งแก้ไขปัญหาที่ดินและสิ่งปลูกสร้างหลังการถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยต้องประสานหารือร่วมกันหลายภาคส่วนเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะการพัฒนาและปรับปรุงสถานบริการซึ่งมีความยากลำบาก เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้ และสถานที่ตั้งโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่เป็นที่ดินของกรมธนารักษ์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(4) ควรแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน เนื่องจากความไม่ชัดเจนของแนวเขตที่ดินของรัฐ ส่งผลต่อการเข้าถึงเอกสารสิทธิและความมั่นคงในกรรมสิทธิ์การอยู่อาศัยและทำกินของประชาชน โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อยกระดับประสิทธิภาพลดขั้นตอนการดำเนินงาน และเร่งรัดการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

(5) การดำเนินงานโครงการสำคัญของกรมที่ดิน เช่น โครงการค้นหาตำแหน่งที่ดิน (LandsMaps) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถค้นหาและตรวจสอบข้อมูลที่ดินทั่วประเทศผ่านช่องทางออนไลน์ ควรเพิ่มเติมรายละเอียดข้อมูลพื้นที่ว่างเปล่าหรือพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ นอกเหนือจากข้อมูลในแปลงที่ไม่ใช่โฉนด หากระบบสามารถแสดงสัญลักษณ์ระบุข้อมูลดังกล่าว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชนและหน่วยงานราชการที่ต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ สำหรับโครงการยุทธศาสตร์การเติบโตอย่างยั่งยืน (โครงการ RTK) ที่มีเป้าหมายจัดทำแผนที่ที่ดินของรัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่เกาะที่มีลักษณะพื้นที่ซับซ้อน เช่น เกาะภูเก็ตและเกาะสมุย ควรเพิ่มระบบตรวจสอบความถูกต้องในการออกเอกสารสิทธิเพื่อให้เกิดความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(6) ควรพัฒนาและปรับปรุงระบบเซิฟเวอร์ของระบบภูมิสารสนเทศที่ดิน (Land Maps Application/Web) เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้งานที่ติดขัดหรือล่าช้า พร้อมทั้งเพิ่มการแสดงรายละเอียดสำคัญ เช่น ที่ดินประเภทอื่นนอกเหนือจากโฉนด ได้แก่ น.ส.3, ส.ค.1 และพื้นที่ว่างเปล่า เพื่อให้ข้อมูลครบถ้วน ลดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และสามารถแจ้งพื้นที่เสี่ยงต่อการรุกล้ำพื้นที่อุทยานหรือป่าไม้ได้ นอกจากนี้ ควรแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องของข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบเขตที่ดินได้อย่างชัดเจน ป้องกันการหลอกลวงและปัญหาการทุจริตในการซื้อขายที่ดิน

(7) ควรวางแนวนโยบายหรือแนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันของกรมที่ดิน เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การพัฒนาระบบป้องกันเมื่อมีการโอนที่ดินเข้าชื่อบริษัท เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทับถมกับปัญหาเดิมที่มีอยู่ เพื่อมิให้เกิดเป็นปัญหาสะสมที่จะส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและโครงสร้างสินทรัพย์โดยรวม

(8) ควรมีการขึ้นทะเบียนอาชีพนายหน้าอสังหาริมทรัพย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการตรวจสอบการจัดตั้งสมาคมหรือการรับรองอย่างชัดเจน เพื่อให้นายหน้าที่ขึ้นทะเบียนมีการเสียภาษีเงินได้อย่างถูกต้อง โดยร่วมมือกับกรมสรรพากรในการตรวจสอบข้อมูลภาษีย้อนหลังเพื่อให้การจัดเก็บภาษีเป็นระบบและป้องกันการชักชวนคนต่างด้าวทำผิดกฎหมาย เช่น การจ่ายเงินใต้โต๊ะ การเปลี่ยนชื่อผู้ถือหุ้นชั่วคราว เป็นต้น อีกทั้งควรห้ามคนต่างชาติประกอบอาชีพนายหน้าในประเทศไทยในลักษณะเดียวกับอาชีพมัคคุเทศก์ พร้อมกำหนดบทลงโทษในกรณีที่นายหน้าไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนหรือกระทำผิดกฎหมายโดยมีโทษปรับและจำคุก

3.2.6 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(1) ควรบูรณาการการทำงานและงบประมาณร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อสร้างกลไกบริหารจัดการน้ำอย่างสมดุลและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรงบประมาณในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

(2) ควรจัดตั้งป้ายเตือนภัยสึนามิให้เพียงพอและชัดเจนโดยไม่ให้ถูกบดบังด้วยป้ายโฆษณา พร้อมกำหนดข้อมูลทิศทางการหนีและตำแหน่งที่ถูกต้องโดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงอันตราย เช่น เกาะพีพี นอกจากนี้ควรปรับปรุงและแก้ไขหอเตือนภัย รวมถึงอาคารอพยพให้พร้อมใช้งานและมีสภาพสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมดำเนินการซ้อมแผนอพยพหนีภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการเตือนภัยและการอพยพให้แก่โรงแรมในพื้นที่เพื่อให้สามารถแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

(3) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรแจ้งข้อมูลการย้ายหอเตือนภัยให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ การย้ายหอเตือนภัยไปยังพื้นที่ริมทะเลมักไม่มีประชาชนอาศัยอยู่ส่งผลให้ไม่สามารถได้ยินเสียงเตือนภัยในช่วงทดสอบสัญญาณ จึงควรจัดสรรงบประมาณสำหรับบำรุงรักษาหอเตือนภัยให้เพียงพอและพร้อมใช้งานในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงควรใช้แบตเตอรี่หรือไฟฟ้าแทนโซล่าร์เซลล์สำหรับหอเตือนภัย เนื่องจากพื้นที่ภาคใต้มีฝนตกเป็นประจำอาจทำให้สัญญาณเตือนภัยจากหอเตือนภัยขาดหายและทำให้ประชาชนไม่สามารถอพยพได้ทันเวลา

3.2.7 กรมโยธาธิการและผังเมือง

(1) ควรแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่รอยต่อของประเทศไทยที่มักประสบปัญหาการประท้วงในการก่อสร้างเขื่อนป้องกันประเทศ พร้อมทั้งกรมโยธาธิการและผังเมือง ควรสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งในพื้นที่รอยต่อไทย-เมียนมาให้มากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่แคบ เช่น กระบุรี-ระนอง ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายเข้าออกระหว่างไทยและเมียนมา เพื่อเสริมความมั่นคงในเขตชายแดนและรักษาผลประโยชน์ของชาติบริเวณพื้นที่ชายแดน

(2) ควรปรับปรุงกระบวนการขออนุญาตปลูกสร้างที่ยังเกิดความล่าช้า โดยเฉพาะการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งและสิ่งก่อสร้างเพื่อป้องกันการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย ต้องขออนุญาตปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำและผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมเจ้าท่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการระดับจังหวัดในการตรวจสอบความสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับผังเมือง และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ กระบวนการเตรียมพื้นที่ดังกล่าวก่อให้เกิดความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการเบิกจ่ายงบประมาณและทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า รวมถึงส่งผลกระทบต่อการประเมินองค์กรด้วย

(3) ควรพิจารณาความจำเป็นเร่งด่วนในการสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งโดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนหรือแม่น้ำรอยต่อระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันการสูญเสียดินแดนและสร้างความชัดเจนในขอบเขตอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากยังพบการดำเนินการที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

(4) ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติเชิงรุกในการจัดรูปที่ดินและผังเมืองโดยนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้ในการจัดการผังเมืองอย่างเคร่งครัด พร้อมวางแผนและกำหนดข้อกำหนดด้านผังเมืองเพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินและอาคารในอนาคตอย่างเหมาะสม รวมทั้งกำหนดมาตรการควบคุมอาคารเพื่อให้การพัฒนาเมืองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และปรับปรุงระบบผังเมืองให้ได้มาตรฐานสากลโดยเน้นการวางผังเมืองเพื่อรองรับอุทกภัยควบคู่กับบริบทสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เช่น การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างที่ขวางทางน้ำ เพื่อบรรเทาปัญหาเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

(5) ควรดำเนินการเชิงรุกในการทวงคืนพื้นที่ที่มีปัญหาการรุกล้ำลำน้ำควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะในพื้นที่แม่น้ำลำคลอง เพื่อให้การกำหนดผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

(6) ควรแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงผังเมืองโดยให้มีการอัพเดททุก ๆ 5 ปี พร้อมปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของเมืองในปัจจุบันและตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจ เช่น เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

(7) ควรพิจารณาแก้ไขระเบียบหรือกฎเกณฑ์เพื่อเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมเดิมที่มีมลพิษสูงสามารถปรับปรุงเป็นประเภทที่สร้างมลพิษน้อยลงได้ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น การขยายโรงงานในที่ดินเดิมหรือการเปลี่ยนประเภทโรงงานจากที่ก่อมลพิษสูงไปสู่โรงงานอุตสาหกรรมสะอาด เช่น โรงงานน้ำดื่ม เป็นต้น

(8) ควรผลักดันการเสริมความแข็งแรงของอาคารเพื่อลดผลกระทบจากแผ่นดินไหวโดยเริ่มจากกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงและได้รับผลกระทบหนักจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา เนื่องจากลักษณะพื้นที่เป็นดินอ่อนทำให้เกิดผลกระทบได้ง่าย และควรนำร่องที่อาคารของรัฐเป็นลำดับแรกก่อนขยายไปยังอาคารของภาคเอกชน โดยต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและกระบวนการขออนุญาต

(9) ควรติดตั้งเซ็นเซอร์ตรวจสอบอาคาร โดยเฉพาะอาคารสูงที่เป็นอาคารสำคัญของรัฐ เช่น โรงพยาบาล เพื่อประเมินสถานการณ์ล่วงหน้ากรณีเกิดแผ่นดินไหว และสนับสนุนการตัดสินใจอพยพผู้ป่วยวิกฤตอย่างปลอดภัย

3.2.8 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

(1) ควรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งแก้ไขปัญหาระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Electronic Local Administrative Accounting System หรือระบบ New e-LAAS) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยระบบประสบปัญหาล่มบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เกิดการทำงานซ้ำซ้อนและความล่าช้าในการดำเนินงาน

(2) ควรเร่งแก้ไขปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ปัญหาการบริหารงานบุคคลในกรณีการแต่งตั้งตำแหน่งที่ก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในหน้าที่และอำนาจ และความล่าช้าในการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่ง การรักษาการที่เป็นเพียงการปฏิบัติหน้าที่แทนชั่วคราวอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ และควรให้ความสำคัญพร้อมระมัดระวังในการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับตำแหน่งสำคัญต่าง ๆ เช่น ตำแหน่งด้านการเงินการคลัง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของท้องถิ่นและให้สามารถตอบสนองนโยบายของผู้บริหารและประชาชนได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งควรให้ความสำคัญต่อปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเข้มงวด

(3) ควรจัดสรรเงินอุดหนุนด้านบริการสาธารณสุขให้ครอบคลุมถึงกลุ่มประชากรแฝงหรือกลุ่มแรงงานต่างด้าว และจัดสรรให้สอดคล้องกับสัดส่วนข้อมูลประชากรที่แท้จริง รวมทั้งสอดคล้องกับจำนวนประชากรแฝงหรือกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยปัจจุบันการจัดสรรเงินอุดหนุนมุ่งเฉพาะประชากรที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเท่านั้น ทั้งที่ประชากรกลุ่มดังกล่าวยังคงใช้ระบบบริการสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ด้วย

(4) ควรทบทวนการจัดสรรงบเงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบทบาทและภารกิจในแต่ละพื้นที่ เช่น การสนับสนุนงบประมาณสำหรับงานก่อสร้าง ปรับปรุง และซ่อมแซมถนนทางหลวงในแต่ละพื้นที่ให้เพิ่มขึ้น เนื่องจากถนนในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนมากและก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชน พร้อมทั้งควรทบทวนรูปแบบการใช้จ่ายเงินเพื่อการรักษาพยาบาลของข้าราชการและพนักงานท้องถิ่นให้เป็นไปในลักษณะเดียวกับการเบิกจ่ายของข้าราชการที่ดำเนินการภายใต้กรมบัญชีกลาง

(5) ควรแก้ไขปัญหาการก่อสร้างโรงเผาขยะที่เกาะสมุย ซึ่งปัจจุบันยังถูกทิ้งร้างให้สามารถใช้การได้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ไม่สามารถก่อสร้างโรงเผาขยะได้ ส่งผลให้มีปริมาณขยะของเกาะสมุยจำนวนมากต้องขนย้ายไปกำจัดที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการขนส่งเป็นจำนวนมากต่อปี

3.2.9 การประปาส่วนภูมิภาค

ควรปรับปรุงแรงดันน้ำให้ได้มาตรฐานสากลหรือใกล้เคียงกับมาตรฐานในเขตเมือง รวมทั้งเร่งดำเนินโครงการน้ำประปาดื่มได้ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงน้ำสะอาด ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำดื่ม และยกระดับคุณภาพชีวิต พร้อมทั้งควรบริหารจัดการน้ำสูญเสียให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นเพื่อรักษาทรัพยากรน้ำและลดต้นทุนการดำเนินงานในระดับหนึ่ง

3.2.10 องค์การจัดการน้ำเสีย

ควรนำความรู้ การศึกษาวิจัย นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน โดยเฉพาะในด้านการบำบัดน้ำเสีย การกำจัดตะกอน และการควบคุมคุณภาพน้ำ

3.2.11 กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

(1) ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้กับกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสตรี พร้อมปรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้เหมาะสม รวมทั้งรณรงค์ให้สตรีสมัครเป็นสมาชิกกองทุน โดยเฉพาะสตรีกลุ่มเปราะบางและกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่สร้างรายได้จากอาชีพเสริมแต่ยังขาดเงินทุน เพื่อเพิ่มโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำสำหรับการลงทุนพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยสตรีถือเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน และกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกำลังหลักในการส่งเสริมอาชีพกลุ่มสตรี พร้อมช่วยลดปัญหาการปล่อยสินเชื่อนอกระบบด้วย

(2) ควรอบรมพัฒนาทักษะผู้นำสตรีในระดับท้องถิ่นและส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกของผู้หญิงเพื่อเปลี่ยนค่านิยมดั้งเดิมและส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ ควรปรับหลักเกณฑ์การกู้ยืมเงินจากเดิมที่กำหนดให้รวมกลุ่มไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นให้สตรีเพียงคนเดียวสามารถกู้เงินได้ โดยพิจารณาสัดส่วนที่เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ พร้อมกำหนดเงื่อนไขหรือหลักประกันที่เข้มงวดขึ้น เนื่องจากปัญหาที่ผ่านมาพบว่าสมาชิกกลุ่มบางรายไม่รับผิดชอบ ส่งผลให้สมาชิกคนอื่นต้องรับภาระหนี้แทน

(3) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีภารกิจคล้ายคลึงกัน จึงควรบูรณาการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ประธานคณะกรรมการพัฒนาสตรีในแต่ละระดับควรเป็นบุคคลเดียวกับหัวหน้าคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในแต่ละระดับ เพื่อให้เกิดการบูรณาการและดำเนินงานที่เป็นเอกภาพ มีแนวทางทิศทางเดียวกัน รวมทั้งกลุ่มงานที่รับผิดชอบภารกิจของคณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและคณะกรรมการพัฒนาสตรีควรเป็นกลุ่มงานเดียวกัน เพื่อให้การทำงานมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.3 กระทรวงกลาโหม

3.3.1 สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

(1) งบประมาณด้านกำลังพลของกระทรวงกลาโหมในปัจจุบันมีสัดส่วนร้อยละ 52.9 ซึ่งถือว่าสูงมากเมื่อเทียบกับงบประมาณโดยรวม ส่งผลให้ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับการเสริมสร้างกำลังกองทัพและการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ งบประมาณส่วนดังกล่าวมิได้ใช้เฉพาะการปฏิบัติภารกิจหลักของกระทรวงกลาโหมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมภารกิจสนับสนุนอื่น เช่น การช่วยเหลือในสถานการณ์ภัยพิบัติซึ่งไม่ใช่ภารกิจหลักโดยตรง นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานภายใต้กระทรวงกลาโหมที่มิใช่หน่วยทหารโดยตรง เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีการจัดอัตรากำลังพลรวมอยู่ในกระทรวงและใช้งบประมาณจากส่วนดังกล่าวด้วย จึงควรพิจารณาขอรับการจัดสรรงบประมาณจากงบกลางหรือแหล่งงบประมาณอื่นเพื่อรักษาสภาพความพร้อมของกองทัพในปัจจุบัน

(2) ควรสร้างแรงจูงใจเพิ่มเติมแก่ผู้สมัครใจเกณฑ์ทหารเพื่อดึงดูดให้บุคคลทั่วไปเข้ารับราชการโดยสมัครใจ เช่น การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในสายงานและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม โดยเฉพาะในกรณีของพลทหารซึ่งมีค่าตอบแทนเฉลี่ยประมาณ 2,100 บาทต่อเดือน หรือประมาณ 23 บาทต่อมื้อ ซึ่งยังต่ำกว่ามาตรฐานการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งควรพิจารณาการหักเงินจากรายได้ในบางกรณีที่อาจไม่เหมาะสม

(3) งบประมาณด้านการป้องกันประเทศปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 1.01 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มอาเซียนอยู่ที่ร้อยละ 2.7 และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีพื้นที่จำกัดและไม่มีความเสี่ยงด้านสงครามโดยตรง ยังใช้งบประมาณในระดับร้อยละ 2.5 - 2.8 โดยไม่รวมงบประมาณด้านเทคโนโลยีไซเบอร์และดิจิทัล จึงควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณดังกล่าวเป็นระดับร้อยละ 1.3 ถึงร้อยละ 1.5 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทัพ โดยเฉพาะในด้านการทดแทนอาวุธยุทโธปกรณ์และทรัพยากรที่ใช้ในภารกิจต่าง ๆ

(4) ควรส่งเสริมสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับข้าราชการชั้นผู้น้อย โดยเฉพาะผู้ที่เกษียณอายุราชการแล้วไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ปัจจุบันกระทรวงกลาโหมมีที่ดินในความรับผิดชอบประมาณ 4.7 ล้านไร่ โดยใช้ประโยชน์จริงประมาณ 3 ล้านไร่ หากนำพื้นที่บางส่วนมาบริหารจัดการเพื่อรับคาร์บอนเครดิตจะสร้างรายได้ระหว่าง 1,000 - 4,000 บาทต่อไร่ต่อปี หรือคิดเป็นรายได้รวมประมาณ 2,000 - 4,000 ล้านบาทต่อปี เมื่อนำรายได้ดังกล่าวมาบริหารเป็นงบประมาณระยะยาว เช่น 30 ปี จะสามารถจัดสร้างที่อยู่อาศัยได้ประมาณ 15,000 หน่วยต่อปี และหากดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพอาจขยายโครงการรองรับประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้ถึง 30,000 - 40,000 หน่วยต่อปี โดยใช้งบประมาณที่ต้องจ่ายให้กับกรมธนารักษ์ประมาณ 1,000 ล้านบาทต่อปี

(5) ควรร่วมมือกับภาคการศึกษาในการจัดตั้งสถานศึกษาฝึกอาชีพในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเพื่อรองรับความต้องการแรงงานในภาคธุรกิจที่ต้องการช่างฝีมือมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยไม่จำเป็นต้องบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการ แต่เพื่อเสริมสร้างแรงงานที่มีวินัยและคุณภาพเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่ผ่านการฝึกระเบียบวินัยจากการเกณฑ์ทหารซึ่งสามารถต่อยอดองค์ความรู้และเป็นกำลังสำคัญในภาคธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(6) ควรพิจารณาจัดตั้งกองทุนสนับสนุนครอบครัวของกำลังพลที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวชายแดนซึ่งเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอย่างยั่งยืน

(7) กองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยควรเพิ่มบทบาทในการสื่อสารกับประชาคมโลก โดยเฉพาะผ่านโฆษกกองทัพบก โฆษกกระทรวงกลาโหม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และเชื่อถือได้สู่สาธารณชนในระดับนานาชาติ เพื่อรักษาภาพลักษณ์และผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งควบคุมกระแสข่าวเท็จหรือข้อมูลที่บิดเบือนภายในประเทศไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

3.3.2 กองทัพบก

(1) ควรปรับปรุงโรงงานผลิตอาวุธและยุทโธปกรณ์ของกองทัพบก และส่งเสริมการซ่อมบำรุงและการผลิตภายในประเทศให้ดำเนินการได้จริง รวมทั้งยกระดับขีดความสามารถของศูนย์อุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้สามารถผลิตอาวุธปืนใหญ่และอาวุธหลักอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและเสริมความมั่นคงทางยุทโธปกรณ์ของประเทศในระยะยาว

(2) ควรให้ความสำคัญต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงบริเวณชายแดน โดยเฉพาะการขยายตัวของบ่อนคาสิโนในพื้นที่ชายแดนที่มีมาอย่างยาวนาน พร้อมทั้งความพยายามของกลุ่มพนันออนไลน์ที่มีการย้ายฐานการกระทำผิดมาในพื้นที่ใกล้แนวชายแดน จึงควรมีมาตรการเฝ้าระวังและสอดส่องดูแลสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่สถานการณ์อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน เพื่อป้องกันไม่ให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นศูนย์กลางของการกระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง

3.3.3 กองทัพเรือ

ควรประชาสัมพันธ์จุดยุทธศาสตร์บางแห่งที่มีความสำคัญให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เช่น เกาะโลซิน ซึ่งเป็นเกาะเล็ก ๆ ที่มีประภาคารใกล้พรมแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากจุดดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการยืนยันสิทธิในทรัพยากรทางทะเลของไทยและควรรักษาไว้ด้วยมาตรการที่เข้มแข็ง

3.3.4 กองทัพอากาศ

ควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอากาศยานไร้คนขับหรือโดรนภายในประเทศ แม้มีการวิจัยแต่ยังขาดกระบวนการพัฒนาอย่างจริงจังและระบบส่งเสริมให้ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้งานจริงทั้งในเชิงยุทธวิธีและเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งควรปรับค่านิยมให้สอดคล้องกับรูปแบบการรบสมัยใหม่โดยเฉพาะการมีโดรนประจำหน่วยตั้งแต่ระดับหมวด กองร้อย ถึงกองพัน พร้อมแต่งตั้งนักบินโดรนอย่างเป็นทางการและมีสิทธิประโยชน์ที่เหมาะสม เช่น เบี้ยเลี้ยงหรือค่าตอบแทนตามตำแหน่ง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมระบบต่อต้านโดรนและเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีศักยภาพด้านวิจัยและพัฒนาซึ่งเคยสังกัดหน่วยงานทหารมีเส้นทางความก้าวหน้าและถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ของกองทัพต่อไป

3.3.5 กองบัญชาการกองทัพไทย

(1) กรณีกำลังพลที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบ ควรมีแนวทางสนับสนุนจากภาครัฐและประชาชน เช่น การเปิดบัญชีรับบริจาคจากประชาชนทั่วไป พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ทหารในภาคสนาม และพิจารณาการใช้ยุทโธปกรณ์ที่สามารถตอบโต้ภัยคุกคามจากระยะไกล เพื่อลดความเสี่ยงในการสูญเสียชีวิตของกำลังพล

(2) ควรปฏิรูปกองทัพให้มีลักษณะที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ให้สอดคล้องกับหลักสากลของกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

(3) ควรสนับสนุนโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกำลังพลโดยเฉพาะในพื้นที่ขัดแย้ง เช่น ชายแดนภาคใต้ โดยให้บริการคำปรึกษาทางจิตวิทยาและจิตเวชแก่ทหาร รวมทั้งเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือผู้บังคับบัญชาอย่างอิสระ เพื่อสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขจากมุมมองของผู้ปฏิบัติงานจริงได้

(4) งบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.4 ของงบประมาณทั้งหมด ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับความสำคัญของการวิจัยในด้านความมั่นคง จึงควรเพิ่มงบประมาณในส่วนดังกล่าวเพื่อพัฒนาศักยภาพของกองทัพไทย โดยเน้นให้การวิจัยเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านเทคโนโลยีและการลดการพึ่งพาการนำเข้าอาวุธจากต่างประเทศ การวางแผนยุทธศาสตร์ที่ทันต่อภัยคุกคามสมัยใหม่ เช่น สงครามแบบผสมหรือภัยคุกคามทางไซเบอร์ การส่งเสริมการพึ่งพาตนเองผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อภารกิจช่วยเหลือประชาชน และการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในกองทัพให้มีทักษะทางวิชาการและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า

3.3.6 สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ

(1) ควรสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตยุทโธปกรณ์ของไทย โดยเฉพาะอาวุธยุทโธปกรณ์และรถถังที่ผลิตในประเทศและมีศักยภาพในการส่งออก รวมทั้งจัดเตรียมงบประมาณล่วงหน้าเพื่อรองรับการจัดซื้อในสถานการณ์ฉุกเฉิน พร้อมพิจารณาผลักดันโครงการสนับสนุนอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทยให้มีความมั่นคงและสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

(2) ควรยกระดับการจัดหาและพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมุ่งเน้น 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1) การจัดลำดับความสำคัญของภัยคุกคามอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะภัยจากชายแดนและมหาอำนาจ (2) การกำหนดเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการจัดซื้อพร้อมการร่วมผลิตกับบริษัทภายในประเทศ (3) การส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เช่น อู่ต่อเรือ โรงงานอุตสาหกรรมของกรมสรรพาวุธทหารบก การผลิตโดรน และระบบอื่น ๆ (4) การพัฒนากำลังพลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเพิ่มงบประมาณสนับสนุนความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (5) การสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากสาธารณชนและรัฐสภา ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขสำคัญ และ (6) การบูรณาการระบบข้อมูลระหว่างเหล่าทัพเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการจัดหายุทโธปกรณ์ในระยะยาว

(3) ควรปรับแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีภายในกองทัพโดยเฉพาะด้านไซเบอร์โดยหลีกเลี่ยงการนำเสนอหรือพัฒนาโครงการเดิมที่อาจล้าสมัยและมุ่งเน้นการสร้างบุคลากรที่เชี่ยวชาญในด้านนี้อย่างจริงจัง ควรจัดตั้งหลักสูตรเฉพาะทางสำหรับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้านไซเบอร์ตั้งแต่ระดับโรงเรียนเตรียมทหารและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หากยังไม่มีบุคลากรหรือทรัพยากรในการฝึกอบรมภายในประเทศ ควรพิจารณาความร่วมมือกับประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านไซเบอร์เพื่อถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้าสู่ระบบกองทัพไทย เพื่อสร้างกำลังพลรุ่นใหม่ที่มีขีดความสามารถทางไซเบอร์ระดับสูง ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญของกองทัพในอนาคตและสามารถยกระดับประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีความมั่นคงในภูมิภาคอย่างแท้จริง

3.4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

(1) ควรบูรณาการการดำเนินงานระหว่างศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรโดยดำเนินงานร่วมกันในทิศทางเดียวกันเพื่อสร้างเอกภาพในการบริหารจัดการและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจด้านความมั่นคงอย่างครอบคลุม การบูรณาการทั้งสองหน่วยงานจะช่วยให้การทำงานในระดับพื้นที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) มีข้อห่วงใยเกี่ยวกับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้จะมีการดำเนินโครงการของหน่วยงานด้านความมั่นคงอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา แต่สถานการณ์ยังไม่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงที่ยังเกิดขึ้นต่อเนื่องและมีแนวโน้มพุ่งเป้าไปที่เจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น จึงควรทบทวนยุทธศาสตร์ การใช้ทรัพยากร และวิธีการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่อย่างรอบคอบและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบันเพื่อให้ลดระดับความรุนแรงและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนอย่างยั่งยืน

3.5 ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

(1) ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลได้รับการปรับลดงบประมาณลงร้อยละ 6.9 หรือประมาณ 200 ล้านบาท เมื่อพิจารณารายละเอียดในหมวดงบดำเนินงานพบว่าในวงเงิน 142.56 ล้านบาท มีสัดส่วนถึง 112 ล้านบาทเป็นงบค่าตอบแทน คิดเป็นร้อยละ 88 และในจำนวนนี้เป็นค่าเช่าทรัพย์สินสูงถึง 62 ล้านบาท หรือร้อยละ 50 ของงบดำเนินงานทั้งหมดซึ่งเป็นงบค่าเช่าโดยตรง ส่วนงบบุคลากรมีการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 33 อาจเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของอัตรากำลัง ขณะที่งบค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าไฟฟ้า อยู่ในระดับสูงประมาณ 11 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ขาดการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการตรวจสอบและเฝ้าระวังทางทะเล ซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน จึงควรพิจารณาเพิ่มเติมงบประมาณในส่วนดังกล่าวเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอ ส่งผลต่อขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนอย่างทั่วถึง จึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อรองรับภารกิจที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง อีกทั้งควรจัดสรรงบประมาณสำรองสำหรับกรณีเร่งด่วนหรือภัยพิบัติทางทะเลโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(1) ควรพิจารณาวางแนวทางและมาตรการในการสนับสนุนเพื่อผลักดันการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การลดข้อจำกัดในการปฏิบัติงานโดยจัดหาอาวุธและอุปกรณ์จำเป็นต่าง ๆ เพื่อดูแลประชาชน การพิจารณาสวัสดิการที่เหมาะสม ได้แก่ การเพิ่มสวัสดิการ ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าเสี่ยงภัยในพื้นที่ รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานโดยสนับสนุนยานพาหนะและค่าน้ำมันในการปฏิบัติภารกิจ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและดูแลคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และการตอบสนองต่อความคาดหวัง รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนที่พึ่งพาตำรวจในทุกสถานการณ์ ทั้งนี้ กรมบัญชีกลางและสำนักงบประมาณควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปริมาณงานที่เกิดขึ้นจริง

(2) ควรให้ความสำคัญในการดูแลสวัสดิภาพของพนักงานสอบสวนอย่างมากขึ้น เนื่องจากพนักงานสอบสวนมักเผชิญความเครียดจากการปฏิบัติงาน ส่งผลให้มีแนวโน้มการทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตายบ่อยครั้ง และควรเพิ่มอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนให้เพียงพอต่อปริมาณงานและคดีที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนสายงานทำให้อัตรากำลังไม่เพียงพอในการให้บริการประชาชน เพื่อป้องกันผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการบริหารจัดการองค์กรตำรวจในระยะยาว

(3) ควรกำหนดแนวทางในการเพิ่มการผลิตบุคลากรหญิงที่มีประสิทธิภาพสูงในโครงการผลิตนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงหรือนิสิตตำรวจหญิงเพื่อทำหน้าที่พนักงานสอบสวนคดีความผิดทางเพศหรือความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกและสร้างความไว้วางใจในการรับแจ้งความและสอบสวนของผู้เสียหาย เนื่องจากสถานีตำรวจหลายแห่งมีอัตรากำลังพนักงานสอบสวนหญิงค่อนข้างน้อย จึงควรผลิตนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงเพิ่มมากขึ้นเพื่อเสริมกำลังในด้านนี้

(4) ควรกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสถานีตำรวจในพื้นที่กรณีพบเด็กหรือเยาวชนที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อส่งต่อไปยังบ้านพักเด็กและครอบครัวซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในพื้นที่ เพื่อให้การคุ้มครองเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับบันทึกข้อตกลง (MOU) เนื่องจากบางกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจมิได้ประสานงานไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือบ้านพักเด็กและครอบครัวในพื้นที่ แต่ได้นำไปควบคุมตัวไว้ในโรงพัก

(5) ควรตั้งงบประมาณในการซ่อมบำรุงยานพาหนะและการขนส่งโดยเฉพาะเครื่องบินและเฮลิคอปเตอร์ให้เพียงพอและเหมาะสม เนื่องจากสภาพของยานพาหนะเหล่านี้มีความเก่าหรือไม่พร้อมใช้งาน ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์ตกบ่อยครั้งซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน การจัดสรรงบประมาณดังกล่าวเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของรัฐและบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(6) ควรกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณเพื่อจัดสรรและบริหารงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจภายใต้สถานการณ์งบประมาณที่จำกัด โดยเน้นงานหลักด้านการป้องกันและปราบปรามปัญหาเร่งด่วน โดยเฉพาะอาชญากรรมออนไลน์และยาเสพติดซึ่งสร้างความเดือดร้อนต่อประชาชนอย่างกว้างขวางและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ ควรจัดสรรงบประมาณแยกในแผนงานบูรณาการป้องกันและปราบปรามแก้ไขปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ และการป้องกันและปราบปรามแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญเร่งด่วนของประเทศในลักษณะเดียวกับการตั้งงบประมาณในแผนงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดชายแดนภาคใต้

(7) ควรสำรวจจำนวนคดีที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ทั่วประเทศเพื่อนำมาจัดทำรายงานสถิติภาพรวมกลุ่มคดีอาญา 5 กลุ่มทั่วประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมในการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์เชิงสถิติในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปกำหนดเป็นเป้าหมายตัวชี้วัดหรือผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ โดยอ้างอิงสถิติข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในช่วงที่ผ่านมา

(8) ควรสร้างภาพลักษณ์ที่โปร่งใสและพร้อมรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำความผิดให้แล้วเสร็จโดยรวดเร็ว พร้อมเร่งสื่อสารต่อสาธารณชนเพื่อแจ้งมาตรการหรือผลทางคดีที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน รวมทั้งป้องกันมิให้ประชาชนเข้าใจผิดว่ามีการให้ความช่วยเหลือหรือเอื้อประโยชน์ทางคดี

(9) ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายและพัฒนาสมรรถภาพทางกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น การจัดให้มีโรงยิมหรือฟิตเนสครอบคลุมทุกสถานีตำรวจและสนับสนุนการจัดกิจกรรมกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาเพื่อส่งเสริมความพร้อมและศักยภาพทางกายที่แข็งแกร่ง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ผ่อนคลายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานนอกเวลาราชการร่วมกัน โดยสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีเป็นรากฐานสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

(10) ควรพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้านระบบเทคโนโลยีทางไซเบอร์ เนื่องจากอาชญากรรมทางไซเบอร์และออนไลน์มีการพัฒนาและเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่มีความรู้เท่าทันสถานการณ์และสามารถปฏิบัติงานตรวจจับภัยคุกคามออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้การปฏิบัติงานรวดเร็วขึ้นและลดการพึ่งพาตำรวจไซเบอร์จากส่วนกลาง

3.7 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ควรใช้กลไกทางกฎหมาย บทบาท และอำนาจที่มีอยู่ในการจัดการปัญหาอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมอย่างเด็ดขาด เช่น การบุกรุกพื้นที่ดินทำกิน เขตป่าไม้ เขตป่าสงวนของนายทุนต่างชาติ การปล่อยมลพิษหรือสารพิษปนเปื้อนจากการขนย้ายขยะพิษและขยะเคมีจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและบังคับยึดทรัพย์เพื่อชดเชยค่าเสียหายจากการกระทำความผิดต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และสุขภาวะของประชาชน

3.8 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการปฏิบัติงานและงบประมาณด้านบุคลากรให้เพียงพอและสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

4) ด้านภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาด้านภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ การดำรงชีวิตของประชาชน และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยพิบัติจากสภาพอากาศ อุทกภัย ภัยแล้ง พายุหมุนเขตร้อน ภัยพิบัติทางธรณี แผ่นดินไหว ดินถล่ม น้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ การบุกรุกพื้นที่ป่า ไฟป่า การจัดการน้ำไม่มีประสิทธิภาพ แหล่งน้ำเสื่อมโทรม การใช้ทรัพยากรเกินขนาด และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งปัญหาด้านภัยพิบัติดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนด้านชีวิตและความเป็นอยู่ ด้านเศรษฐกิจของครัวเรือนและชุมชน และด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ไม่ได้แยกงบประมาณด้านภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติออกมาเป็นการเฉพาะแต่จะรวมอยู่ในแผนงานและโครงการของส่วนราชการและหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 คณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติจึงได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน/โครงการ และงบประมาณที่ตั้งไว้สำหรับงานด้านภัยพิบัติ ทั้งในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดเหตุ การรับมือเมื่อเกิดเหตุ และการฟื้นฟูเยียวยาหลังเหตุการณ์

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในด้านภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

4.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) ภัยพิบัติเป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าและสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาในทุกรูปแบบ ทั้งในด้านดิน น้ำ อากาศ แผ่นดินไหว หรือคลื่นสึนามิ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์เหล่านี้อย่างเป็นระบบ โดยควรวางแผนในสามระดับ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมก่อนเกิดเหตุ การรับมือเมื่อเกิดเหตุ และการฟื้นฟูเยียวยาหลังเหตุการณ์

ระดับที่หนึ่ง ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะของภัยพิบัติแต่ละประเภทและสามารถวางแผนเผชิญเหตุได้อย่างเหมาะสม โดยต้องวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงภัยล่วงหน้าและจัดทำแผนรองรับในแต่ละกรณีอย่างครอบคลุม

ระดับที่สอง การเผชิญเหตุเมื่อเกิดภัยพิบัติจริง ควรเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ และระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครองท้องถิ่น เพื่อให้การ

ช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็วและลดความเสียหายให้น้อยที่สุด โดยให้ความสำคัญกับประชาชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด พร้อมทั้งจัดทำแนวทางการอพยพ การให้ความรู้ในการหลบภัยและระบบแจ้งเตือนที่ครอบคลุม

ระดับที่สาม การฟื้นฟูและเยียวยา ควรวางแผนล่วงหน้าตามลักษณะของพื้นที่และความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้การช่วยเหลือหลังเหตุการณ์ดำเนินการได้อย่างทันท่วงทีและตรงจุด พร้อมทั้งควรเตรียมแผนรองรับภัยรูปแบบใหม่ เช่น การโยกย้ายประชาชนจากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินระหว่างประเทศ

การดำเนินการในทุกระดับควรเป็นไปอย่างบูรณาการและสอดประสานกัน ไม่แยกการทำงานเป็นรายหน่วยอย่างอิสระ เนื่องจากจะไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานของรัฐทุกระดับจึงควรประสานงานอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความมั่นคงในการบริหารจัดการภัยพิบัติและปกป้องความปลอดภัยของประชาชนในทุกพื้นที่อย่างแท้จริง

(2) ควรทบทวนข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรค เช่น ข้อจำกัดในการดำเนินการขยายถนนหรือปรับปรุงเส้นทาง รวมถึงข้อจำกัดในการจัดทำฝายชะลอน้ำ เพื่อให้สามารถรองรับและจัดการกับภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการป้องกันก่อนเกิดเหตุและการลดข้อจำกัดในการดำเนินงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง

(3) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงมหาดไทย รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการประสานงานอย่างใกล้ชิด โดยจัดทำแผนร่วมระหว่างหน่วยงานเพื่อเร่งรัดการดำเนินโครงการที่จำเป็นในพื้นที่เป้าหมายและลดปัญหาความซ้ำซ้อนหรือความล่าช้าในการดำเนินงาน พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าและทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ที่มีความเปราะบาง เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากน้ำท่วมมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และสามารถบูรณาการระหว่างภารกิจด้านโครงสร้างพื้นฐานและการรักษาระบบนิเวศได้อย่างเหมาะสม

(4) ปัจจุบันหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติในประเทศไทยมีการพัฒนาแอปพลิเคชันแยกกันจำนวนมาก ซึ่งอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนและสร้างความสับสนให้กับประชาชนผู้ใช้งาน ควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแอปพลิเคชันที่พัฒนาโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพิจารณาจัดทำแอปพลิเคชันกลางที่รวมข้อมูลภัยพิบัติจากทุกหน่วยงาน โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญได้ง่ายขึ้น ลดความซ้ำซ้อนในการจัดทำระบบ และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศอย่างเป็นเอกภาพ

(5) ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพยากรณ์และติดตามสถานการณ์น้ำอย่างแม่นยำ รวมทั้งจัดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่เข้าถึงประชาชนได้รวดเร็วและครอบคลุม พร้อมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนเผชิญเหตุในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการรับมือภัยพิบัติและลดความสูญเสียในระยะยาว

(6) ข้อจำกัดจากกฎหมายและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเส้นทางยุทธศาสตร์ทางทหารในพื้นที่แนวชายแดน จึงควรพิจารณาแนวทางที่สมดุลระหว่างภารกิจด้านความมั่นคงและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พร้อมเร่งรัดการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่จำเป็นต่อการส่งกำลังบำรุงทางทหารให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะในจุดที่มีความเสี่ยงหรือความเปราะบางสูง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินได้ทันท่วงทีและลดข้อเสียเปรียบเชิงยุทธศาสตร์ในระยะยาว

(7) ควรกำหนดกลไกติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างรัดกุมทั้งในระดับแผนงาน โครงการ และกิจกรรม โดยเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการดำเนินงาน ทั้งนี้ ควรใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมข้อมูลรายงานผล และนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย เพื่อลดความเสี่ยงจากการทุจริตและเพิ่มความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของรัฐอย่างมีธรรมาภิบาล

4.1.2 กรมควบคุมมลพิษ

ระบบรายงานค่า PM 2.5 ในปัจจุบันใช้ข้อมูลเฉลี่ยในรอบ 24 ชั่วโมง ซึ่งมีความคลาดเคลื่อนจากสถานการณ์จริง ทำให้ประชาชนอาจเข้าใจผิดและป้องกันตนเองไม่ตรงกับเวลาที่ค่าฝุ่นเกินเกณฑ์ จึงควรพัฒนาระบบการรายงานให้เป็นแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับมือได้ทันสถานการณ์

4.1.3 กรมทรัพยากรธรณี

ควรพิจารณาแนวทางการจัดการพื้นที่ลาดชันอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่า เช่น การสนับสนุนให้ปลูกป่าเศรษฐกิจร่วมกับไม้ยืนต้นในระบบวนเกษตร พร้อมจัดทำสัญญาเช่าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่เหมาะสมอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเพิ่มพื้นที่ป่าและลดความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติดินถล่มในอนาคต

4.1.4 กรมทรัพยากรน้ำ

การจัดการน้ำควรดำเนินการแบบบูรณาการและเร่งรัด เนื่องจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนโดยกรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ระยะเวลานานถึง 15 - 25 ปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ฝนที่ตกเฉพาะจุดและเกิดอย่างเฉียบพลัน ทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ทันท่วงทีในฤดูฝนและไม่สามารถใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง จึงควรเร่งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อร่วมวางแผนและจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งพิจารณารูปแบบการจัดการน้ำแบบกระจายศูนย์ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กหรือธนาคารน้ำใต้ดินที่สามารถดำเนินการได้รวดเร็วและตรงจุด

4.1.5 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ควรจัดทำฐานข้อมูลที่แสดงจำนวนบ่อในแต่ละจังหวัด พร้อมระบุสถานะการขออนุญาตอย่างชัดเจนว่าเป็นบ่อที่ได้รับอนุญาตถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้ การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลที่เพิ่มขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำใต้ดินซึ่งอาจนำไปสู่ความเสี่ยงในการเกิดดินถล่ม จึงควรมีการประเมินผลกระทบและกำกับดูแลอย่างเข้มงวด

4.1.6 กรมป่าไม้

ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สำหรับการควบคุมไฟป่า เช่น การใช้ปืนใหญ่พ่นหัวเคมีแบบควบคุมพิกัดด้วยระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) ซึ่งผ่านการวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานทหาร เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปในพื้นที่ที่เข้าถึงยาก และเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมไฟป่า พร้อมสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาและปรับใช้เทคโนโลยีดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อลดภาระด้านงบประมาณระยะยาวและเพิ่มประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงไฟป่า

4.1.7 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(1) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชมีนโยบายห้ามการเผาป่า แต่ในทางปฏิบัติยังใช้วิธีการเผาเพื่อกระตุ้นการเกิดของหญ้าอ่อนซึ่งเป็นแหล่งอาหารของสัตว์กินพืช เช่น เก้ง กวาง และละมั่ง โดยเป็นวิธีหนึ่งในการจัดการทรัพยากรสัตว์ป่าให้คงอยู่ในพื้นที่ป่า อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาทางเลือกอื่นที่สามารถรักษาสมดุลระบบนิเวศโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการเผาป่า

(2) ควรจัดทำแนวเขตที่ชัดเจนระหว่างพื้นที่ป่ากับพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิของประชาชน โดยเฉพาะบริเวณที่มีแนวป่าติดต่อกับที่ดินของราษฎรซึ่งมีความเสี่ยงต่อการบุกรุกจากกลุ่มนายทุนทั้งในและต่างประเทศ การกำหนดแนวเขตควรใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและงบประมาณ เช่น การใช้รั้วตาข่ายหรือวัสดุสำเร็จรูปที่ทนทานและประหยัด โดยดำเนินการในลักษณะนำร่องในพื้นที่วิกฤตก่อนแล้วค่อยขยายผลในระดับประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมและตรวจสอบพื้นที่ป่า ลดปัญหาการบุกรุกซ้ำซ้อน และเพิ่มความชัดเจนในความรับผิดชอบของเจ้าของพื้นที่ที่อยู่ติดกับแนวป่า พร้อมส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังช่วยดูแลและแจ้งเตือนกรณีพบการกระทำผิด รวมทั้งมีส่วนช่วยในการป้องกันภัยพิบัติ เช่น ดินถล่มหรือไฟป่า เนื่องจากรักษาพื้นที่ป่าให้คงไว้ทำหน้าที่ตามธรรมชาติได้อย่างต่อเนื่อง

4.2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.1 กรมชลประทาน

(1) ปัญหาที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ โดยเฉพาะกรณีฝนตกหนัก น้ำท่วม และภัยแล้ง ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการบูรณาการและการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ ส่งผลให้งบประมาณจำนวนมากถูกใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ การสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนในแต่ละพื้นที่ใช้เวลานานถึง 15 - 25 ปี เนื่องจากกฎระเบียบที่ซับซ้อน จึงควรปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อให้การดำเนินงานรวดเร็วยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาแนวทางการสร้างอ่างเก็บน้ำและเขื่อนเก็บน้ำให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(2) การบริหารจัดการแหล่งน้ำสาธารณะพบว่าแม่น้ำลำคลองหลายแห่งในภาคเหนือ เช่น แม่น้ำปิง ยังไม่ได้รับการขุดลอกอย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดสันดอนหินทรายในฤดูแล้งและบางช่วงของแม่น้ำมีความกว้างแคบลงเหลือประมาณ 30 เมตร เนื่องจากมีต้นไม้และวัชพืชขึ้นปกคลุม ทำให้น้ำไหลไม่สะดวกและเกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน จึงควรดำเนินการขุดลอกอย่างจริงจัง

4.2.2 กรมชลประทานและกรมฝนหลวง

ควรดำเนินงานเชิงรุกในภารกิจบางอย่าง เช่น การทำฝนหลวงเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งโดยดำเนินการล่วงหน้าในพื้นที่ที่คาดว่าจะเกิดภัยแล้งโดยไม่ต้องรอให้มีการร้องขอ นอกจากนี้ แม่น้ำและอ่างเก็บน้ำหลายแห่งมีสภาพตื้นเขิน ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนและขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง จึงควรกำหนดวิธีการขุดลอกคูคลองและอ่างเก็บน้ำที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2.3 กรมประมง

ควรปรับรูปแบบการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาปลาหมอคางดำในเชิงรุก เนื่องจากวิธีกำจัดแบบเดิมไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและอาจก่อให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลืองโดยไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม ควรเน้นมาตรการเชิงป้องกันเพื่อช่วยลดความเสียหายและป้องกันการเกิดซ้ำในระยะยาว พร้อมพิจารณาใช้แนวทางสร้างมูลค่าและใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้เกิดการใช้ประโยชน์โดยธรรมชาติ เช่น การแปรรูปแทนการกำจัดโดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านอาหาร ซึ่งจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากกว่า ตลอดจนพิจารณาชดเชยค่าเสียหายให้กับเจ้าของบ่อปลา สำหรับการทำให้บ่อแห้งและไม่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์อีกต่อไป โดยการชดเชยนี้อาจรวมถึงค่าใช้จ่ายในการทำให้บ่อแห้ง ค่าเสียโอกาสในการเพาะเลี้ยงปลา และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแทนการซื้อปลาที่ไม่สามารถกำจัดได้อย่างถาวร

4.2.4 กรมฝนหลวงและการบินเกษตร

(1) การตั้งเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง ไฟป่า หมอกควัน และลูกเห็บ มีการระบุตัวชี้วัดเพียงปริมาณฝนจากการปฏิบัติการฝนหลวงและพื้นที่การเกษตรที่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งไม่ครอบคลุมเป้าหมายทั้งหมด ทั้งนี้ ควรพิจารณาหลักฐานการอ้างอิงปริมาณน้ำฝนที่ได้จากปฏิบัติการฝนหลวง เนื่องจากมีข้อสงสัยว่าปริมาณน้ำฝนที่เกิดขึ้นอาจมาจากปัจจัยธรรมชาติอยู่แล้ว ไม่ใช่ผลจากการทำฝนหลวงทั้งหมด

(2) ควรจัดทำรายงานข้อมูลการปฏิบัติงานที่ระบุรายละเอียดอย่างชัดเจนและสมบูรณ์ โดยเฉพาะข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ เวลาและพิกัดปล่อยสารเคมี พิกัดและช่วงเวลาที่ฝนตก เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกับพิกัดและเวลาการปล่อยสารเคมีได้ รวมทั้งพิกัดของแหล่งน้ำและการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำในแหล่งน้ำ เพื่อยืนยันว่าปริมาณฝนที่เกิดขึ้นมาจากการปฏิบัติการในพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งจะเป็นการยืนยันข้อมูลตามรายงานนำเสนอและสามารถยืนยันผลลัพธ์ที่แท้จริง

4.2.5 กรมพัฒนาที่ดิน

ในพื้นที่ภาคเหนือพบการบุกรุกพื้นที่ป่าและพื้นที่ลาดชันเพื่อทำการเกษตรเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดินเสื่อมโทรมขาดความอุดมสมบูรณ์และเกิดการทับถมของตะกอนดินในพื้นที่รับน้ำช่วงฤดูฝน อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ในช่วงฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคด้านการปฏิบัติงาน ได้แก่ การเข้าถึงพื้นที่เป้าหมายที่ยากลำบาก ข้อมูลแผนที่ที่ดินที่ไม่ครอบคลุมหรือมีความซับซ้อนกับข้อมูลพื้นที่ป่า รวมถึงจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอทำให้การแก้ไขปัญหาและการบริหารจัดการพื้นที่เป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ กรมพัฒนาที่ดินควรเร่งดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังล่าว

4.2.6 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

ควรพิจารณาการก่อสร้างฝายชะลอน้ำแบบถาวรเพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำได้ในระยะยาวและชะลอการไหลของน้ำจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำอย่างมีประสิทธิภาพ และควรวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบกระจายน้ำในเขตที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมร่วมกับกรมชลประทาน เพื่อให้ได้แหล่งน้ำขนาดใหญ่และมีมาตรฐาน

4.3 กระทรวงคมนาคม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

4.3.1 กรมเจ้าท่า

ควรขอรับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการขุดลอกแม่น้ำลำคลอง เนื่องจากงบประมาณสำหรับการขุดลอกปีละประมาณ 1,000 ล้านบาท ส่วนใหญ่ถูกใช้ในร่องน้ำเพื่อเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้งบประมาณสำหรับแม่น้ำที่ประสบปัญหาการตื้นเขินเหลือน้อยมาก การแก้ไขปัญหาโดยอนุญาตให้ภาคประชาชนและท้องถิ่นขออนุญาตขุดลอกลำน้ำแลกกับสิ่งตอบแทนสามารถดำเนินการได้ แต่จำนวนที่ทำได้ยังน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการ

4.3.2 กรมทางหลวง

ควรเร่งแก้ไขปัญหาวิกฤตความเดือดร้อนของประชาชนจากการก่อสร้างถนนพระราม 2 ที่ล่าช้า เนื่องจากเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่มีการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก การจราจรติดขัด และสภาพถนนที่ยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้ใช้ทาง เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวในพื้นที่และละแวกใกล้เคียง

4.3.3 กรมทางหลวงและกรมทางหลวงชนบท

(1) การเตรียมความพร้อมของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงคมนาคมซึ่งดูแลเส้นทางสัญจรในพื้นที่ประสบภัยพิบัติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลำเลียงบุคลากร ประชาชน และการช่วยเหลือในพื้นที่ประสบเหตุ จึงควรจัดทำแผนรองรับสถานการณ์ภัยพิบัติและการเตรียมการก่อนเกิดเหตุ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย รวมถึงกำลังทหารและตำรวจ เพื่อให้การเข้าถึงพื้นที่ประสบเหตุเป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด โดยการดำเนินงานควรครอบคลุมทั้งช่วงก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และการเยียวยาหลังเกิดเหตุ

(2) การก่อสร้างถนนส่งผลกระทบต่อระบบการระบายน้ำ โดยเฉพาะบนถนนมิตรภาพซึ่งมีหลายจุดที่ผิวถนนต่ำกว่าพื้นที่ข้างเคียงที่เป็นเนิน เมื่อฝนตกหนักน้ำจะท่วมขังบนถนน ซึ่งเป็นอันตรายต่อผู้ใช้รถใช้ถนนที่ขับมาด้วยความเร็วและอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงจนมีผู้เสียชีวิต นอกจากนี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการก่อสร้างสะพานที่มีความกว้างแคบกว่าลำน้ำ แม้ลำน้ำนั้นจะมีขนาดเล็ก แต่หากเป็นลำน้ำที่ไหลลงมาจากภูเขา อาจทำให้สะพานพังเสียหายภายในเวลาไม่กี่ปี

4.4 กระทรวงการคลัง และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

(1) กระทรวงการคลังโดยกรมบัญชีกลางควรเร่งรัดการโอนงบประมาณงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินและจำเป็น เพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์สู้รบตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งครอบคลุมประชาชน ทหาร และตำรวจ เนื่องจากปัจจุบันมีความล่าช้าในการโอนเงินช่วยเหลือ โดยเฉพาะงบประมาณดูแลผู้พักพิงในศูนย์บรรเทาทุกข์ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้งบประมาณของตนเองดูแลผู้พักพิงในศูนย์บรรเทาทุกข์แทน ควรมีแนวทางสนับสนุนงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินหรือภัยพิบัติขนาดใหญ่ เช่น การจัดสรรเงินทดรองราชการหรือเงินอุดหนุนทั่วไปแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง

(2) จากสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม อุทกภัย ไฟไหม้ ตึกถล่ม และแผ่นดินไหว พบว่าประชาชนจำนวนมากยังไม่ได้รับการอนุมัติเงินชดเชยสำหรับการซ่อมแซมอาคารที่เสียหาย แม้เหตุการณ์จะผ่านไปนานกว่า 6 เดือนแล้ว ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาความล่าช้าอย่างรุนแรงในการเบิกจ่ายงบประมาณ จึงควรเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานคร และควรใช้เงินงบประมาณที่ภาครัฐมีอยู่เพื่อช่วยเหลือผู้เดือดร้อนเป็นอันดับแรกก่อนเปิดรับบริจาค เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ

4.5 กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

4.5.1 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(1) ควรเร่งปรับปรุงการบริหารจัดการโครงการและงบประมาณ โดยเฉพาะการแก้ไขตัวชี้วัดของโครงการที่ขณะนี้เน้นเพียงกระบวนการหรือปริมาณการเผยแพร่ข้อมูล แต่ยังขาดตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมซึ่งสะท้อนผลลัพธ์โดยตรงของการป้องกันและลดผลกระทบจากสถานการณ์ฉุกเฉินหรือภัยพิบัติอย่างแท้จริง รวมทั้งควรทบทวนบทบาทของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เป็นเจ้าภาพหลักในการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรทั้งหมด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ เนื่องจากทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับงานดังกล่าวถูกกระจายไปยังหน่วยงานอื่นซึ่งอาจลดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรลง

(2) กระทรวงมหาดไทยได้ตั้งงบประมาณจำนวน 358.77 ล้านบาทสำหรับความร่วมมือระหว่างกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับกองทัพบกในการจัดหาเฮลิคอปเตอร์ แต่ยังไม่มีรายละเอียดชัดเจนว่างบประมาณดังกล่าวเป็นการจัดซื้อเฮลิคอปเตอร์ใหม่หรือเป็นการขอความร่วมมือจากกองทัพบก หากเป็นการจัดซื้อใหม่ควรพิจารณาความคุ้มค่าและความจำเป็น รวมทั้งประเมินความคุ้มค่าของการมีเฮลิคอปเตอร์เป็นของตนเองเมื่อเทียบกับการขอความร่วมมือจากกองทัพบก

(3) ควรประเมินผลประสิทธิภาพการใช้งานของรถผลิตน้ำระบบรีเวิร์สออสโมซิส (RO) และนำผลดังกล่าวประกอบการพิจารณาการจัดซื้อเพิ่มเติมในอนาคต รวมทั้งควรมีแผนการซ่อมบำรุงและงบประมาณสำหรับบำรุงรักษารถและไส้กรองระบบ RO เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือเหล่านี้พร้อมใช้งานเมื่อเกิดภัยพิบัติ และควรประชาสัมพันธ์สถานที่ประจำการของรถ

อย่างชัดเจนเพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่รับทราบและสามารถประสานงานขอรับความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

4.5.2 กรมโยธาธิการและผังเมือง

ควรปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่โดยเน้นการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งด้านประสิทธิภาพในการป้องกันภัยพิบัติและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งทบทวนรูปแบบการออกแบบและเทคโนโลยี เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการสามารถป้องกันภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบในระยะยาว

4.6 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

(1) ควรปรับปรุงโครงการช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางในด้านที่อยู่อาศัยให้มีความชัดเจนและเพียงพอต่อปัญหา เช่น โครงการคุ้มครองสวัสดิภาพกลุ่มเปราะบางจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปี 2569 ที่ยังขาดความชัดเจนในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องย้ายถิ่นฐานจากภัยพิบัติ รวมทั้งโครงการเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยกรณีถูกไล่รื้อหรือบ้านถูกไฟไหม้ซึ่งได้รับงบประมาณจำนวน 4.45 ล้านบาท อาจไม่เพียงพอต่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือที่อยู่อาศัย

(2) ควรมีแนวทางการคุ้มครองและช่วยเหลือกลุ่มที่ต้องย้ายถิ่นฐานอย่างชัดเจน เช่น การจัดหาที่พักพิงหรือการตั้งถิ่นฐานใหม่ พร้อมทั้งทบทวนและเพิ่มงบประมาณในโครงการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของปัญหา เพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

(3) ควรมีมาตรการเร่งด่วนในการสำรวจความเสียหายและให้การช่วยเหลือซ่อมแซมหรือสร้างบ้านใหม่ให้กับผู้ประสบภัย เพื่อให้ประชาชนสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติโดยเร็ว

(4) ควรมีแนวทางที่ชัดเจนว่าหากเงินทดรองจ่ายภายใต้อำนาจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ไม่เพียงพอ จะมีขั้นตอนและช่องทางในการขอรับการจัดสรรเงินเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรืองบกลางอย่างไร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

(5) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชายังคงอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาของภาครัฐ ทำให้องค์กรเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะในยามเกิดภัยพิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างกลไกการช่วยเหลือที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างราบรื่นและยั่งยืน พร้อมส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการดูแลตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติ

4.7 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงฯ ที่เกี่ยวข้อง

(1) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรกำหนดและประชาสัมพันธ์ช่องทางการแจ้งเตือนภัยธรรมชาติที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและหลากหลาย เช่น การแจ้งเตือนผ่านข้อความ SMS ที่ส่งไปยังโทรศัพท์มือถือทุกเครื่องในพื้นที่เสี่ยงโดยอัตโนมัติ โดยไม่จำเป็นต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต การแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันที่รวบรวมข้อมูลภัยพิบัติจากทุกหน่วยงานไว้ในที่เดียวและสามารถตั้งค่าการแจ้งเตือนแบบเฉพาะเจาะจงได้ พร้อมทั้งประสานงานกับสถานีโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและพร้อมกัน

(2) กรมอุตุนิยมวิทยาควรเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพในการเตือนภัยพิบัติโดยเฉพาะโครงการจัดหาเครื่องมือตรวจอากาศอัตโนมัติ (AWS) ซึ่งมีงบประมาณจำนวน 19 ล้านบาท แต่ยังขาดความชัดเจนในประสิทธิผลของการยกระดับการเตือนภัย รวมทั้งควรทบทวนระบบการแจ้งเตือนภัยโดยสำรวจความเป็นไปได้ในการกระจายอำนาจหรือบทบาทการแจ้งเตือนไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้การเตือนภัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที

(3) กรณีน้ำท่วมจังหวัดน่านที่ผ่านมา มีข้อสังเกตว่าอาจไม่มีการแจ้งเตือนประชาชนล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งความสามารถในการคาดการณ์ปริมาณน้ำฝนและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบยังไม่แม่นยำ เนื่องจากโรงพยาบาลในพื้นที่ได้รับความเสียหายอย่างหนักจากน้ำท่วม โดยเฉพาะเครื่อง CT Scan ซึ่งมีราคาสูง สะท้อนว่าการแจ้งเตือนและการเตรียมพร้อมของหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่เพียงพอที่จะรับมือสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที

(4) งบประมาณสำหรับฮาร์ดแวร์ควรจัดสรรให้กับหน่วยงานหลักที่มีภารกิจโดยตรง เช่น กรมอุตุนิยมวิทยาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านภัยพิบัติโดยเฉพาะ โดยควรเน้นบทบาทหลักในการเป็นผู้สนับสนุนด้านแพลตฟอร์มดิจิทัล การแจ้งเตือนภัย และการพัฒนาระบบที่เชื่อมโยงข้อมูลจากทุกหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด แทนการลงทุนในฮาร์ดแวร์ด้วยตัวเอง

(5) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงานสถิติแห่งชาติควรเป็นเจ้าภาพในการริเริ่มโครงการ “สำมะโนต้นไม้” โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลต้นไม้ทั่วประเทศ โดยร่วมมือกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงมหาดไทย เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถระบุฐานข้อมูลต้นทุนคาร์บอนที่ต้นไม้ในแต่ละแปลงที่ดินกักเก็บได้อย่างชัดเจน และเชื่อมโยงข้อมูลดังกล่าวกับนโยบายด้านคาร์บอนเครดิต เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนปลูกและดูแลต้นไม้เพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างรายได้จากการขายคาร์บอนเครดิตในอนาคต

4.8 สำนักงบประมาณ

(1) ควรจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรง โดยเฉพาะผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่เผชิญความเสี่ยงสูง เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมนอกเหนือจากงบประมาณปกติ พร้อมกำหนดสิทธิพิเศษในการช่วยเหลืออย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษาต่อของบุตร การมีงานทำ และการดูแลครอบครัว โดยยึดแนวทางปฏิบัติในพื้นที่ภาคใต้เป็นต้นแบบ ควรทบทวนการออกกฎหมายและระเบียบเพื่อรองรับการจัดตั้งกองทุนและแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรทบทวนระเบียบการเบิกจ่ายสำหรับภัยพิบัติที่อาจไม่สอดคล้องหรือไม่ทันกับสถานการณ์เร่งด่วนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะในภาวะสงคราม

(2) ควรออกกฎหมายกำหนดมาตรฐานการชดเชยเยียวยาความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติ เหตุฉุกเฉิน หรือความเสียหายอื่น ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนที่ประสบภัยได้รับการช่วยเหลืออย่างเป็นธรรมและทันท่วงที แม้จะมีมาตรฐานการพิจารณากรณีเสียชีวิตและบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ แต่ในด้านการเยียวยาความเสียหายยังขาดกฎหมายหรือระเบียบที่ชัดเจน ทำให้เกิดความแตกต่างในการเยียวยาในแต่ละพื้นที่และหน่วยงาน เช่น กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ชายแดนอื่น ๆ ที่ข้าราชการได้รับสิทธิพิเศษด้านเงินเดือนและการเลื่อนขั้นแตกต่างจากข้าราชการในพื้นที่อื่น ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการได้รับค่าตอบแทน

(3) งบกลางรายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ควรถูกสงวนไว้สำหรับกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ตามเจตนารมณ์ เนื่องจากปัจจุบันพบว่ามีการนำงบประมาณดังกล่าวไปใช้ในลักษณะที่อาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หลัก เช่น กรณีงบประมาณสำหรับการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ที่มีการขอรับจัดสรรงบกลางเพิ่มเติมเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ เป็นต้น

(4) ควรกำหนดหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการงบประมาณช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอย่างชัดเจนเพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและป้องกันความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน เนื่องจากปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีกลไกการช่วยเหลือที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พร้อมมาตรการเยียวยาระยะยาวเพื่อฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประสบภัยอย่างยั่งยืน

(5) ควรปรับปรุงกระบวนการและช่องทางการสื่อสารในการบริหารจัดการเงินช่วยเหลือภัยพิบัติให้ประชาชนสามารถทราบสถานะการช่วยเหลือได้อย่างชัดเจน เช่น ประกาศข้อมูลบนเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับติดตามสถานการณ์เยียวยาภัยพิบัติที่ประชาชนสามารถตรวจสอบสถานะคำร้องของตนเองได้แบบเรียลไทม์ ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจและความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ

4.9 กรุงเทพมหานคร

(1) ควรตรวจสอบและเร่งรัดกระบวนการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะในกรณีที่ได้ประกาศเขตภัยพิบัติแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าการช่วยเหลือจะเข้าถึงประชาชนได้อย่างทันท่วงทีและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งชี้แจงความคืบหน้าและข้อจำกัดในกระบวนการเยียวยาให้ประชาชนทราบอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของภาครัฐ

(2) ควรจัดทำแผนแม่บทและจัดสรรงบประมาณระยะยาวที่ชัดเจนในการรับมือกับปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากภาวะโลกร้อน พร้อมชี้แจงแนวทางการป้องกันไม่ให้น้ำท่วมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวมทั้งมาตรการที่ใช้จะสามารถรองรับปริมาณน้ำในอนาคตได้อย่างไร

(3) ควรผลักดันโครงการลดใช้พลาสติกอย่างจริงจัง พร้อมจัดทำมาตรการในการจัดการขยะพลาสติกในแหล่งน้ำอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในแหล่งน้ำต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

4.10 จังหวัดและกลุ่มจังหวัด

(1) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรพัฒนาโครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทเชิงปฏิบัติ มากกว่าการเข้าร่วมเพียงการอบรมหรือกิจกรรมเชิงทฤษฎี โดยเฉพาะในประเด็นการป้องกันและแก้ไขปัญหา ไฟป่า หมอกควัน และภัยพิบัติ ควรดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนดูแลป่าเพื่อสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนในระดับพื้นที่ สนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับอาสาสมัครดับไฟป่าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือและแก้ไขสถานการณ์ การวางแผนจัดการภัยพิบัติร่วมกับหน่วยงานราชการ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบแผน การฝึกซ้อม และการปฏิบัติจริง และจัดทำตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ที่สะท้อนถึงการลดความรุนแรงของปัญหาไฟป่า หมอกควัน และภัยพิบัติในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

(2) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ควรพิจารณาจัดตั้งกลไกความร่วมมือระหว่างจังหวัดหรือระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะข้ามพื้นที่ เช่น หมอกควันและน้ำท่วม ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการที่ยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ โดยดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรและความเสี่ยงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถรองรับสถานการณ์ระยะยาวได้อย่างเหมาะสม

(3) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ควรเร่งดำเนินการป้องกันปัญหาน้ำท่วมในลักษณะเช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในช่วงปลายปี 2567 อย่างจริงจัง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาการสะสมของตะกอนในแม่น้ำ เช่น แม่น้ำปิง ซึ่งไม่ได้รับการขุดลอกมานานกว่า 8–9 ปี สาเหตุสำคัญเกิดจากการขาดงบประมาณของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งที่สามารถดำเนินการได้ตามกฎหมายผ่านระบบสัญญาแลกเปลี่ยนดินแทนงบประมาณ จึงควรเร่งผลักดันให้มีการดำเนินงานดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

(4) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรเพิ่มประสิทธิภาพการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ และแพลตฟอร์มถ่ายทอดสด เพื่อให้สื่อสารกับประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม โดยประชาสัมพันธ์จังหวัดมีความพร้อมด้านบุคลากรและเครื่องมือ จึงสามารถประยุกต์นวัตกรรมจากต่างประเทศ เช่น ระบบถ่ายทอดสดตลอด 24 ชั่วโมงของรัสเซียและญี่ปุ่น ให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ทรัพยากรระดับจังหวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การเตือนภัยรวดเร็ว ทันสถานการณ์ และช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนและเกษตรกรจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำครอบคลุมทุกพื้นที่ของจังหวัด เพื่อให้สามารถร่วมวางแผนและตัดสินใจกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมรวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำและภัยพิบัติให้ครบถ้วนทั่วจังหวัด เพื่อรองรับการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง และควรพิจารณาแนวทางการใช้งบกลางให้สอดคล้องกับช่วงเวลาการเกิดภัยพิบัติ เพื่อให้การตอบสนองเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(6) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ ยังคงเผชิญกับความท้าทายซ้ำซากในการจัดการปัญหาภัยพิบัติและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในฝั่งอ่าวไทยและอันดามัน ปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เช่น สุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช ยังคงส่งผลกระทบต่อชีวิตและภาคการเกษตรเป็นประจำทุกปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยควรให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเชิงรุกทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบเตือนภัยล่วงหน้า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการเฝ้าระวังและจัดการภัยพิบัติร่วมกับหน่วยงานรัฐ การบูรณาการแผนงานระหว่างหน่วยงานและพื้นที่เพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินการซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ และการประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงมาตรการให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

(7) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติควรเน้นที่การสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน ผ่านการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ความรู้แพร่กระจายไปยังครอบครัวและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุดคือการยกระดับการจัดการภัยพิบัติสู่ระดับกลุ่มจังหวัด เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น รวมถึงการกำหนดนโยบายและแนวทางเฉพาะสำหรับกลุ่มจังหวัดที่มีบริบทพิเศษ เช่น ในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน

(8) กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ยังคงมีปัญหาด้านการจัดการภัยพิบัติโดยเฉพาะความพร้อมที่จำกัดในพื้นที่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ซึ่งจุดอพยพและป้ายบอกทางไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สำหรับจังหวัดพังงาซึ่งเป็นพื้นที่เปราะบางจากเหตุการณ์สึนามิปี 2547 พบว่าทรัพยากรธรรมชาติบางส่วนถูกทำลายอย่างไม่ชัดเจน เช่น กรณีภูเขาที่หายไปและการจัดวางหอเตือนภัยในเขาหลักก็ยังขาดประสิทธิภาพเนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมและห่างไกลจากชุมชน นอกจากนี้ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานอย่างการก่อสร้างถนนในบางพื้นที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำทำให้เกิดน้ำท่วมบ่อยครั้ง

(9) พื้นที่จังหวัดราชบุรีประสบปัญหาน้ำท่วมในช่วงปลายปีเมื่อมีฝนตกชุก โดยเฉพาะบริเวณใต้เขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนวชิราลงกรณ ซึ่งมีการระบายน้ำจากเขื่อนแม่กลองลงมาสู่พื้นที่ด้านล่าง ส่งผลให้เกิดน้ำเอ่อล้นในพื้นที่อำเภอโพธารามและอำเภอบ้านโป่ง สร้างความเสียหายต่อบ้านเรือน ร้านค้า และโรงแรม จึงควรมีแผนการเตือนภัยและรับมืออย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

(10) โครงการก่อสร้างอาคารบังคับน้ำบริเวณอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ควรมีความร่วมมือระหว่างจังหวัดกับสำนักชลประทานอย่างชัดเจน และควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

(11) จังหวัดยะลาประสบปัญหาน้ำท่วมและตลิ่งพัง ควรมีการติดตามความคืบหน้าและพิจารณาดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางน้ำอย่างต่อเนื่อง

4.11 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมแนวคิดการลดคาร์บอน (Net Zero) และการพัฒนาสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนอย่างจริงจัง โดยใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก พ.ศ. 2561 เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการภัยพิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน รวมทั้งควรพิจารณาบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว โดยส่งเสริมการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาสาสมัครในระดับเทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการป้องกันและจัดการภัยพิบัติ และสนับสนุนให้อาสาสมัครมีบทบาทเชิงรุกในการดูแลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของชุมชน และจัดสรรค่าตอบแทนหรือค่าบริการที่เหมาะสมเพื่อเป็นแรงจูงใจและยกระดับบทบาทของอาสาสมัครให้มีความยั่งยืนต่อไป

(2) งบประมาณที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกและภาคกลางได้รับยังไม่สอดคล้องกับปัญหาภัยพิบัติและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ รวมถึงการบริหารจัดการมักเน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการป้องกันและฟื้นฟูระยะยาว ทั้งนี้ควรจัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรและแผนป้องกันภัยพิบัติในระดับกลุ่มจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงการดำเนินงานให้เป็นระบบและลดความซ้ำซ้อน และควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนป้องกันภัยและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการดูแลพื้นที่อย่างยั่งยืน รวมถึงควรจัดสรรงบประมาณตามความเสี่ยงและความเร่งด่วนของภัยพิบัติ

(3) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคกลางตอนล่าง 2 เผชิญปัญหาภัยพิบัติหลากหลาย โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลองและลุ่มน้ำเพชรบุรีที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากน้ำท่วม น้ำทะเลหนุน และน้ำเสียที่ไหลลงแม่น้ำโดยตรง ทั้งนี้ ควรมีแผนรับมือที่ชัดเจนและระบบเตือนภัยที่สามารถแจ้งเตือนประชาชนล่วงหน้า เพื่อให้สามารถเตรียมตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการจัดสรรงบประมาณและกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างยั่งยืน รวมทั้งฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแม่น้ำสายหลักให้มีคุณภาพเหมาะสมต่อการนำน้ำกลับมาใช้ในชีวิตประจำวัน

(4) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีควรเตรียมพร้อมรับมือพายุในอนาคต โดยเร่งลอกคลองและฟื้นฟูแม่น้ำท่าจีนที่มีสภาพตื้นเขิน เพื่อป้องกันปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

5. ด้านบริหารและอื่น ๆ

5.1 ด้านบริหาร

ปัญหาด้านการบริหารภาครัฐถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความไม่มีประสิทธิภาพในการบริหาร ระบบราชการล้าสมัย ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน โครงการไม่ตอบโจทย์ประชาชน การจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส ขาดการตรวจสอบจากภาคประชาชนและกระบวนการยุติธรรม ขาดแรงจูงใจให้ทำงานเชิงรุก โครงสร้างอายุข้าราชการสูง ขาดการพัฒนาและฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และปัญหาที่สำคัญ คือ นโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อยและไม่ต่อเนื่องทำให้โครงการระยะยาวขาดความต่อเนื่องและสูญเสียงบประมาณ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ในด้านบริหาร พบว่า ได้มีการกำหนดงบประมาณรวมทั้งสิ้น 119,221.8 ล้านบาท ลดลงจากปี 2568 จำนวน 6,260.3 ล้านบาท[4] คิดเป็นร้อยละ 4.99 ซึ่งงบประมาณดังกล่าวกระจายอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรี ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีฯ หน่วยงานขององค์กรอิสระและองค์กรอัยการ หน่วยงานของศาล หน่วยงานของรัฐสภา ส่วนราชการในพระองค์ และหน่วยงานอื่น ๆ โดยในการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวนี้ได้มีการคาดการณ์ว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านการบริหารหลายประการ อาทิ สามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานและการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐสภา ศาล องค์กรอิสระและองค์กรอัยการ พลิกฟื้นความเชื่อมั่นของคนไทยและต่างชาติด้วยการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ มีนิติธรรมและความโปร่งใส โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้รับการประสานและสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุน พัฒนา และขับเคลื่อน Soft Power ของประเทศไทยสู่ระดับนานาชาติ ตั้งศูนย์บ่มเพาะธุรกิจสร้างสรรค์ส่วนภูมิภาค เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้แก่ประชาชน การพัฒนาและขับเคลื่อนเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประชาชนได้รับประโยชน์จากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า และเกษตรกรมีศูนย์กลางในการคุ้มครองสิทธิ สะท้อนปัญหาเกษตรกร รวบรวมแนวทางการพัฒนา เพื่อผลักดันสู่การปฏิบัติ

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในด้านบริหาร ดังนี้

1) สำนักนายกรัฐมนตรี

1.1) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

(1) ควรปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและผลการประเมินมูลค่าทางการเงินของทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะในด้านการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งมีคะแนนประเมินลดลง การประเมินมูลค่าดังกล่าวไม่เพียงช่วยให้ทราบมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย แต่ยังสามารถสะท้อนถึงปัญหาสำคัญ เช่น การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การเปิดเผยข้อมูลไม่เพียงพอ หรือการใช้ทรัพย์สินของราชการอย่างไม่เหมาะสม

---

[4] ตัวเลขงบประมาณเป็นตัวเลขก่อนมีการปรับลดของสภาผู้แทนราษฎร

(2) ควรทบทวนแผนการดำเนินงานและกำหนดแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร และการดำเนินภารกิจที่ถ่ายโอน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นต้นแบบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นมีศักยภาพเท่าเทียมกัน อันจะช่วยให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.2) กรมประชาสัมพันธ์

(1) กรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะหน่วยงานหลักด้านการสื่อสารของรัฐบาล ควรกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับบทบาทอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในด้านการกำกับดูแลสื่อและการคัดเลือกผู้รับงานสื่อ เช่น สำนักข่าว สื่อออนไลน์ และฝ่ายผลิตข่าว เพื่อให้การสื่อสารมีความเป็นกลาง อิสระ และเข้าถึงทั้งกลุ่มคนทั่วไปและผู้มีความเห็นต่าง ควรกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสำเร็จของการสื่อสารอย่างชัดเจน พร้อมทั้งจัดรายการให้มีความสมดุลของมุมมองผ่านพิธีกรหรือผู้จัดรายการที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างความเท่าทันสื่อ และให้บริการข้อมูลแก่สาธารณชนอย่างรอบด้าน โปร่งใส และเป็นกลาง

(2) ควรจัดให้มีรายการที่หลากหลายและเป็นกลางทางสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของรัฐ โดยปรับผังรายการเพื่อเพิ่มสัดส่วนรายการที่ได้รับความนิยม และพัฒนาเนื้อหาใหม่ผ่านการผลิตและคัดสรรเนื้อหาที่มีคุณภาพ สะท้อนความแตกต่างทางสังคมและความคิด เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยผ่านการยอมรับความคิดเห็นและความหลากหลายทางความคิด ทั้งนี้ จะทำให้สาธารณชนได้รับข้อมูลข่าวสารครบถ้วนทุกแง่มุม

(3) ควรปรับปรุงบทบาทการทำงานด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อรักษาภาพลักษณ์ของประเทศ โดยใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้น เช่น TikTok หรือสื่อออนไลน์ประเภทอื่น เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย ข่าวสารที่เผยแพร่ต้องเป็นข้อเท็จจริง ถูกต้อง ไม่บิดเบือน และเผยแพร่อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ควรเตรียมความพร้อมรับมือภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมถึงศึกษาการทำงานของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ควรปรับปรุงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเน้นความเป็นอิสระในการทำหน้าที่สื่อสารมวลชนเพื่อให้การสื่อสารข้อมูลมีความเป็นกลางและน่าเชื่อถือ อันจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ในการสื่อสารระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ควรมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดข้อมูลจากรัฐบาลสู่ประชาชน และสะท้อนปัญหาหรือความคิดเห็นจากประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้เห็นต่างไปยังรัฐบาล นอกจากนี้ ควรเร่งแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อให้ข้อมูลที่ส่งถึงประชาชนมีความทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์

(5) ควรยกระดับบทบาทให้เป็นแหล่งรวมข่าวที่น่าเชื่อถือและมีคุณภาพสูง โดยการผลิตสื่อต้องได้มาตรฐานและมีเนื้อหาน่าสนใจเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้การส่งต่อข่าวสารรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ข้อมูลถึงประชาชนได้ทันท่วงทีและถูกต้อง โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤต เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยสงคราม หรือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ควรเผยแพร่ข่าวสารด้วยภาษาต่างประเทศ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทั้งชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและประชาชนในต่างประเทศ เพื่อให้ข่าวสารแพร่หลายและสร้างความเข้าใจในวงกว้าง

1.3) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

สำนักข่าวกรองแห่งชาติควรสร้างความสมดุลในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการให้ข้อมูลเพื่อความมั่นคงของชาติ โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปกป้องประเทศจากภัยคุกคามต่าง ๆ ควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพของประชาชน ไม่ให้การดำเนินงานด้านความมั่นคงละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติงานด้านข่าวกรองจึงต้องคำนึงถึงทั้งความปลอดภัยของประเทศและสิทธิของประชาชน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมในการทำงาน

1.4) สำนักงบประมาณ

(1) สำนักงบประมาณและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาควรสร้างความชัดเจนต่อประเด็นร้องเรียนเกี่ยวกับความถูกต้องของกระบวนการพิจารณางบประมาณและความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เนื่องจากข้อร้องเรียนดังกล่าวอาจส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา เช่น การให้ข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะ และการแก้ไขร่างกฎหมายงบประมาณที่อาจขัดต่อมาตรา 144 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และกรรมาธิการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม และห้ามการแปรญัตติหรือแก้ไขเพิ่มเติมบางรายการในร่างพระราชบัญญัติ เช่น เงินต้นหรือดอกเบี้ยเงินกู้ การสร้างความชัดเจนในประเด็นนี้มีเป้าหมายเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการเป็นไปตามกฎหมายและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่อการจัดทำงบประมาณในอนาคต

(2) ควรปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอข้อมูลในเอกสารงบประมาณ “เล่มขาวคาดแดง” ให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์ในการพิจารณาและชี้แจงงบประมาณได้สะดวก ควรใช้เทคโนโลยี QR Code เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้การสืบค้นรายละเอียดประกอบเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวก ข้อมูลที่ควรนำเสนอผ่าน QR Code ได้แก่ วัตถุประสงค์หรือแผนการดำเนินงานของแต่ละโครงการ และรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการจัดซื้อครุภัณฑ์หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เอกสารงบประมาณเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการตรวจสอบและทำความเข้าใจงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน

(3) ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำโดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของปัญหา เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ทันท่วงที การจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน เช่น กรมชลประทาน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมทรัพยากรน้ำ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณจึงถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องบูรณาการการทำงานและงบประมาณให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันจะทำให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าการทำงานแบบแยกส่วน

(4) จากประมาณการทางเศรษฐกิจและการคลังล่าสุดของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่าเศรษฐกิจไทยในปี 2569 มีแนวโน้มขยายตัวต่ำกว่าที่ประมาณการไว้ในช่วงของการกำหนดกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปี และสัดส่วนภาระหนี้สาธารณะต่อ GDP มีความเสี่ยงที่จะเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 70 ในระยะ 1 – 2 ปีข้างหน้า เช่นเดียวกับภาระดอกเบี้ยต่อรายได้ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีความสุ่มเสี่ยงที่จะถูกปรับลดอันดับความน่าเชื่อถือ และเป็นข้อจำกัดต่อการ

ขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป ดังนั้น นอกเหนือจากการปรับเพิ่มสัดส่วนรายได้ต่อ GDP ที่กระทรวงการคลังควรพิจารณาเร่งรัดดำเนินการแล้ว การควบคุมกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปียังจะสามารถช่วยลดการขาดดุลการคลังและความเสี่ยงทางการคลังได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งรวมถึงการให้ความสำคัญและพิจารณาแนวทางในการคงกรอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีไว้ตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายสภาผู้แทนราษฎรปรับลดก่อนที่จะนำมาจัดสรรให้ส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถช่วยลดแรงกดดันด้านการขาดดุลงบประมาณ ภาระหนี้สาธารณะ และภาระดอกเบี้ย รวมทั้งช่วยรักษาไว้ซึ่งกรอบวินัยทางการเงินการคลังของภาครัฐตามนัยของ พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

1.5) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

(1) ควรปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายและกฎระเบียบที่ล้าสมัยซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริง การดำเนินการดังกล่าวไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศได้

(2) ควรกำหนดแนวทางในการปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาการตีความกฎหมายเพื่อป้องกันความไม่สอดคล้องที่ก่อให้เกิดความสับสนในการตีความกฎหมายแต่ละฉบับ เนื่องจากการตีความกฎหมายส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่ง อาจทำให้บุคคลบางรายเสียสิทธิในการสมัครเข้ารับตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อสร้างความชัดเจนและความเป็นธรรม

1.6) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

(1) การวางแผนกำลังคนเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญต่อการจัดเตรียมบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถตรงตามความต้องการของการพัฒนาประเทศในอนาคต แผนดังกล่าวควรครอบคลุมการพัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาบุคลากรจากนักเรียนทุนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในอนาคต การเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาสำหรับการศึกษาต่อต่างประเทศถือเป็นการลงทุนในบุคลากรที่มีศักยภาพและสามารถนำความรู้ความสามารถกลับมาพัฒนาประเทศได้ อีกทั้งโครงการ Thai PR (Thai Permanent Resident) เป็นแนวทางหนึ่งในการดึงดูดผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงซึ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศให้กลับมาทำงานในประเทศไทยทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

(2) ควรพิจารณาปรับลดขนาดโครงสร้างภาครัฐและจำนวนข้าราชการอย่างจริงจัง โดยปรับโครงสร้างองค์กรให้กระชับและมีประสิทธิภาพ ลดจำนวนข้าราชการผ่านนโยบายไม่รับบรรจุบุคลากรเพิ่มและการส่งเสริมให้เกษียณอายุก่อนกำหนด ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีทักษะและศักยภาพสูงซึ่งสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต เพื่อลดภาระการใช้งบประมาณในการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม การปรับลดดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสถานะทางการเงินของประเทศ ทำให้สามารถบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกรอบวินัยทางการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพและความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว

(3) ควรเพิ่มการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐ โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนทุนของนักเรียนทุนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเพื่อศึกษาต่อต่างประเทศ ซึ่งเป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ที่คาดว่าจะกลับมาพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมนานาประเทศ ควรเพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดสอบวัดความรู้ความสามารถทั่วไป (ภาค ก.) เพื่อรองรับความต้องการของผู้สมัครเข้ารับราชการ ให้มีสถานที่สอบเพียงพอและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าสอบ รวมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานอื่นที่จัดสอบเข้ารับราชการด้วยตนเองนำมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมาใช้ในการดำเนินการสอบ

(4) ควรทบทวนความซ้ำซ้อนของส่วนราชการ กรม และองค์การมหาชนที่มีลักษณะงานใกล้เคียงหรือซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ เนื่องจากมีภาคเอกชนจำนวนมากดำเนินภารกิจในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้ว ประเด็นนี้รวมถึงการพิจารณากรณีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีลักษณะงานซ้ำซ้อนกับสำนักงานอัยการสูงสุด โดยควรพิจารณาความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณ ความเสี่ยงต่อการถูกแทรกแซงจากภาคการเมือง และความเหมาะสมของการควบรวมเป็นหน่วยงานเดียวกันภายใต้สำนักงานอัยการสูงสุด

(5) การบริหารจัดการบุคลากรภาครัฐควรพิจารณาให้ลูกจ้างหรือพนักงานราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการในหน่วยงานนั้นโดยคัดเลือกจากความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในสายงานและสร้างความมั่นคงทางอาชีพ

(6) ควรพิจารณาทบทวนและสร้างแรงจูงใจให้ข้าราชการเกษียณอายุก่อนกำหนดเพื่อลดภาระงบประมาณระยะยาวของภาครัฐ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคนต่างวัย เพื่อลดภาวะสมองไหลหรือการย้ายงานของบุคลากรคุณภาพไปสู่ภาคเอกชน ควรปรับปรุงระบบประเมินผลการปฏิบัติงานให้สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและแท้จริง เพื่อให้การมอบรางวัลหรือการลงโทษเป็นไปอย่างเหมาะสมและยุติธรรม รวมถึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

1.7) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

(1) ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภาระงานที่เพิ่มขึ้นและส่งเสริมให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนภูมิภาคดำเนินงานเชิงรุกเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น การรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิผู้บริโภคหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรมของผู้ประกอบธุรกิจให้ได้รับการดำเนินการอย่างรวดเร็ว ควรปรับบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนภูมิภาคให้มีการประชาสัมพันธ์และตอบโต้เชิงรุกอย่างทันท่วงที รวมทั้งประสานงานและส่งต่อข้อมูลกับส่วนกลางได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างประโยชน์แก่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับสภาองค์กรของผู้บริโภคเพื่อแก้ไขปัญหาการซื้อสินค้าออนไลน์และการบริการที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้บริโภคจำนวนมากหันมาซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีความเสี่ยงได้รับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีมาตรฐานรองรับหรือถูกหลอกลวงด้วยวิธีที่ซับซ้อนมากขึ้น อันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคควรทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยตรง ให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว สื่อสารและให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคอย่างทันท่วงที พร้อมทั้งเร่งสร้างความเข้มแข็งให้ผู้บริโภครู้เท่าทันและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง

(3) ควรเร่งแก้ไขปัญหาสินค้าที่ด้อยคุณภาพและไม่มีมาตรฐานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีราคาถูกแต่คุณภาพต่ำหรือมีอายุการใช้งานสั้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ตามมาและส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง ทั้งมลพิษทางน้ำและทางอากาศ ขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นประเด็นสำคัญที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันแก้ไข โดยควรสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพและได้รับการรับรองมาตรฐาน

1.8) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

(1) ควรทบทวนและปรับปรุงการกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยเฉพาะตัวชี้วัดด้านการเข้าถึงสิทธิของประชาชน เช่น ร้อยละความสำเร็จของการเข้าถึงสิทธิอย่างเป็นธรรม ทั้งที่เกษตรกรกว่าครึ่งยังไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การกำหนดร้อยละการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและจำนวนที่ดินที่ได้รับการพิสูจน์สิทธิโดยไม่มีงบประมาณหรือแผนงานรองรับการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2569 รวมถึงการกำหนดร้อยละการประชุมให้เป็นไปตามแผนซึ่งไม่สอดคล้องกับการจัดทำโครงการบริหารจัดการที่ดินแบบยั่งยืน

(2) ควรพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่ดินหรือการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอย่างรอบคอบและชัดเจน เนื่องจากบางกรณีมีการอ้างว่าไม่มีที่ดินทำกินเพื่อขอรับการจัดสรร แต่ในความเป็นจริงอาจได้รับการจัดสรรไปแล้วและขายต่อให้นายทุน การจัดสรรที่ดินตามข้อเรียกร้องทั้งหมดอาจก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน และนำไปสู่ปัญหาสภาพแวดล้อมและภัยพิบัติตามมา

(3) ควรทบทวนการตั้งงบประมาณที่อาจซ้ำซ้อนกับหน่วยงานของรัฐอื่น เช่น การพัฒนาระบบคลาวด์และระบบบริหารข้อมูลที่ดินซึ่งใช้งบประมาณสูง รวมถึงโครงการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อส่งเสริมอาชีพและการเกษตร ควรมุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการที่เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับบทบาท ภารกิจ และหน้าที่หลักของหน่วยงานโดยตรง เพื่อให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินมากขึ้น

(4) ควรพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินโดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าต้นน้ำเสื่อมสภาพบนพื้นที่สูงชันแทนการใช้งบประมาณในการปลูกป่าที่ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง โดยบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกษตรกรเช่าพื้นที่ดังกล่าวทำการเกษตรภายใต้เงื่อนไขให้ปลูกป่าไม้ยืนต้นควบคู่กับพืชเศรษฐกิจ เช่น กาแฟ เพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกรและฟื้นฟูป่าให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างสูงสุดและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(5) ในการจัดทำแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (One Map) ควรเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมที่ดิน กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ครอบคลุมประโยชน์ต่อการบริหารจัดการที่ดินของรัฐ ควรมีระบบแยกประเภทข้อมูลที่ดินภาครัฐและภาคเอกชนอย่างชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบ

ข้อมูลที่ดินผ่านระบบออนไลน์ ควรกำหนดมาตรการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำกิน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

(6) ควรจัดหาครุภัณฑ์ภาคสนามที่ใช้ในการตรวจสอบและปรับปรุงพื้นที่เส้นแนวเขตที่ดินของรัฐให้เพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจน รวดเร็ว และแม่นยำ ช่วยลดปัญหาพื้นที่ทับซ้อน ควรมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านสารสนเทศภูมิสารสนเทศและการวิเคราะห์ภาพถ่ายดาวเทียมให้เพียงพอเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

(7) ควรประสานการทำงานร่วมกับสำนักงานโฉนดชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งบริหารจัดการปัญหาการผลักดันที่ดินชุมชนที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติอย่างเหมาะสม ควรเร่งแก้ไขปัญหาการจัดทำแผนที่ One Map เพื่อป้องกันการเกิดข้อพิพาทเรื่องที่ดินในอนาคต

(8) ควรกำหนดโครงสร้างคณะกรรมการโดยระบุองค์ประกอบว่าเป็นผู้แทนจากหน่วยงานใด พร้อมกำหนดจำนวนครั้งในการประชุมให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของประชาชนซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(9) ควรพิจารณาแนวทางบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่มีที่ดินในความดูแลจำนวนมาก เช่น การรถไฟแห่งประเทศไทย และกรมชลประทาน เพื่อจัดสรรที่ดินให้ประชาชนอย่างเหมาะสม สามารถใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ ช่วยให้ประชาชนสร้างรายได้และเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

1.9) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

(1) ควรนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อปฏิรูประบบราชการอย่างจริงจัง เนื่องจากจะช่วยพัฒนาประเทศในระยะยาวและสร้างความโปร่งใสในระบบ โดยประยุกต์แนวคิดของประเทศเอสโตเนียซึ่งใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการจนมีความสุจริตสูง และนำแนวคิด e-Service มาปรับใช้ในประเทศไทยเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและลดการทุจริตในกระบวนการทำงาน ตัวอย่างเช่น การจองคิวออนไลน์หรือการต่ออายุใบอนุญาต ซึ่งจะช่วยให้การให้บริการประชาชนสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) ควรปรับปรุงแนวทางการประเมินการทำงานขององค์กรภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การมหาชน เพื่อให้การประเมินมีประสิทธิภาพและสามารถวัดความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณได้อย่างแท้จริง การปรับปรุงดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การบริหารจัดการขององค์การมหาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและการใช้จ่ายงบประมาณเกิดความคุ้มค่า ผลลัพธ์จากการประเมินที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์การมหาชนพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภารกิจได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

(3) ควรประเมินตัวชี้วัดของส่วนราชการโดยมุ่งปฏิรูปให้เป็นตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะตัวชี้วัดการเบิกจ่ายงบประมาณที่อยู่ในเกณฑ์เกินกว่าร้อยละ 99 ให้ถือว่ามีประสิทธิภาพ การประเมินครอบคลุมหน่วยงานระดับกรม หน่วยงานระดับจังหวัด หน่วยงานองค์การมหาชน และหน่วยงานกองทุนหมุนเวียน โดยต้องเป็นตัวชี้วัดบังคับและจัดทำเป็นแผนระยะ 4 ปี ระยะ 1 - 2 ปีแรกให้ทุกภาคส่วนใช้ตัวชี้วัดนี้เป็นตัวชี้วัดบังคับ และในระยะปีที่ 3 - 4 เป็นช่วงบังคับใช้การดำเนินงานโดยอาจต้องประสานและบูรณาการกับกรมบัญชีกลาง เมื่อถึงปีที่ 3 หากหน่วยใด

มีผลการดำเนินงานตัวชี้วัดร้อยละ 100 และอยู่ใน 10 อันดับแรกของแต่ละประเภท ควรมีกฎหมายรองรับการจัดสรรเงินโบนัสให้ผู้บริหาร หากหน่วยใดอยู่ใน 10 อันดับรั้งท้าย ควรมีการทบทวนและหนังสือเตือนถึงความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ เกณฑ์การกำหนดตัวชี้วัดคือการเบิกจ่ายงบประมาณครบถ้วน ถูกต้อง ภายในเวลาที่กำหนดในแต่ละงวด และไม่มีการโอนจ่ายหรือเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

(4) เพื่อให้การดำเนินงานภาครัฐเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในบริบทที่ทั่วโลกให้ความสำคัญกับผลิตภาพ (Productivity) ซึ่งหมายถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ ระบบราชการไทยจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภาพอย่างจริงจัง โดยควรกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ปรับปรุงกระบวนการทำงานและลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน รวมถึงนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้สอดคล้องกับยุคสมัย ควรส่งเสริมการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจ ประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างแรงจูงใจและพัฒนาระบบธรรมาภิบาลเพื่อยกระดับผลิตภาพของภาครัฐให้ยั่งยืนและตอบสนองความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

1.10) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

(1) ควรทบทวนและปรับเปลี่ยนนโยบายการลงทุนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนโดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมนิคมอุตสาหกรรมการเกษตรเพื่อยกระดับภาคการเกษตรซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ ควรกำหนดเงื่อนไขการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรในประเทศไทยเพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับสิทธิประโยชน์ที่แตกต่างกัน อันจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรของไทยและกระตุ้นการพัฒนาในอุตสาหกรรมดังกล่าว การปรับเปลี่ยนนโยบายนี้จะช่วยพัฒนานโยบายเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและตรงประเด็นมากขึ้น

(2) ควรทบทวนการดำเนินงานและนโยบายการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับทิศทางการแข่งขันในปัจจุบัน โดยเฉพาะประเด็นการขึ้นค่าแรงที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนในประเทศไทยและเปิดโอกาสให้ประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามดึงดูดนักลงทุนได้มากกว่า ควรกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ การกระทำผิดกฎหมาย หรือการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการลงทุน ควรมีมาตรการรับมือและแก้ไขผลกระทบจากการนำเข้ารถยนต์ไฟฟ้าที่มีต่ออุตสาหกรรมผลิตเครื่องยนต์สันดาปภายในของไทย เพื่อให้อุตสาหกรรมยานยนต์สามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในอนาคต ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

(3) ควรเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และกระทรวงแรงงาน เพื่อร่วมกันพัฒนาและผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพ ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม ควรสนับสนุนให้นักศึกษาได้ฝึกงานกับสถานประกอบการต่างชาติ เพื่อให้ได้รับประสบการณ์จริงและสามารถผลิตแรงงานคุณภาพที่ตอบโจทย์ความต้องการของอุตสาหกรรมได้อย่างแท้จริง พร้อมรองรับการลงทุนในระยะยาวและนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

1.11) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

(1) ควรมีระบบติดตามและประเมินผลแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ เพื่อยืนยันว่าทุกหน่วยงานดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เดียวกันอย่างแท้จริง เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพและไม่เกิดความซ้ำซ้อน

(2) ควรดำเนินงานเชิงรุก เช่น การสร้างองค์ความรู้และส่งเสริมให้ประชาชนมีระบบเก็บน้ำฝนใช้เองอย่างเป็นระบบ เพื่อลดภาระและความเสี่ยงในช่วงฤดูแล้ง และรองรับการใช้น้ำในภาคเกษตรกรรมได้อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง การบริหารจัดการลุ่มน้ำร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับต่าง ๆ ควรมีแนวทางบูรณาการที่ชัดเจน เช่น การประสานแผนงานด้านการบำรุงรักษา ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการกำกับดูแลให้เกิดความเป็นเอกภาพในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

(3) ควรเร่งรัดการจัดการน้ำให้ครอบคลุมและเสร็จสิ้นในระยะเวลาอันสั้น โดยใช้งบประมาณแบบรวมศูนย์และมีเป้าหมายชัดเจน แทนการจัดสรรแบบกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

(4) ควรจัดทำแผนแม่บทภัยแล้งระดับพื้นที่ในทุกอำเภอทั่วประเทศ เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำอย่างเฉพาะเจาะจง โดยใช้ข้อมูลภูมิอากาศ แผนที่น้ำใต้ดิน และข้อมูลการใช้น้ำของเกษตรกรในการออกแบบแนวทางแก้ปัญหา ควรผลักดันโครงการธนาคารน้ำหรือธนาคารน้ำใต้ดิน และโครงการสร้างฝายชะลอน้ำขนาดเล็ก เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งหรือน้ำท่วม สำนักงานฯ ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤต และกำหนดสัดส่วนการจัดสรรน้ำอย่างเป็นระบบครบวงจร (One Stop Service)

(5) การแบ่งเขตพื้นที่ลุ่มน้ำยังไม่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศและการใช้น้ำจริง เช่น พื้นที่ปากอ่าวสมุทรสงครามซึ่งอยู่ตอนปลายของลุ่มน้ำแม่กลอง แต่กลับถูกจัดให้อยู่ในลุ่มน้ำท่าจีนและเพชรบุรี ควรทบทวนแนวเขตลุ่มน้ำให้เหมาะสมกับสภาพการใช้งานจริงและความสัมพันธ์ของระบบน้ำ เพื่อให้การจัดการน้ำในแต่ละพื้นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีแผนรองรับปัญหาน้ำเค็มรุกในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง เพชรบุรี และลุ่มน้ำอื่น ๆ อย่างชัดเจนในระยะยาว เนื่องจากเป็นปัญหาที่กระทบต่อภาคเกษตรกรรม การประมง และแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค จึงควรวางแผนและดำเนินโครงการในเชิงระบบอย่างเร่งด่วนเพื่อรักษาคุณภาพน้ำในพื้นที่ปลายน้ำให้เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์

(6) การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละลุ่มน้ำควรพิจารณาผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงในพื้นที่ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม ควรพิจารณาคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ และประวัติการทำงานที่เกี่ยวข้องกับลุ่มน้ำโดยตรง เพื่อให้สามารถเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการลุ่มน้ำได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อพื้นที่

1.12) สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

(1) ควรกำหนดมาตรการควบคุมและกำกับดูแลให้แรงงานข้ามชาติทำงานอยู่ในกรอบอาชีพที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้กระทบต่อโอกาสการมีงานทำของแรงงานไทยในกลุ่มอาชีพที่คนไทยยังคงทำอยู่ แม้การอนุญาตให้แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานจะเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานและอาจไม่ใช่ภารกิจโดยตรงของสำนักงาน แต่ควรบูรณาการในภาพรวมของนโยบายด้านแรงงานและความมั่นคง เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการใช้แรงงานข้ามชาติกับการคุ้มครองโอกาสทางอาชีพของแรงงานไทยอย่างเหมาะสม

(2) ควรจัดทำแผนงานหรือโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน โดยเน้นมาตรการที่สามารถยุติปัญหาได้ในระยะเวลาอันใกล้ และให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติกำหนดทิศทางและกลไกการดำเนินงานให้เป็นระบบ ควบคู่กับการจัดสรรทรัพยากรและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ลดความสูญเสียทั้งด้านชีวิต ทรัพย์สิน และผลกระทบทางเศรษฐกิจในพื้นที่

(3) ควรกำหนดมาตรการตรวจสอบและคัดกรองผู้ลงทะเบียนไร้สัญชาติอย่างชัดเจน โดยใช้กลไกที่พิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นพำนักอยู่ในประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงข้ามแดนมาลงทะเบียนแล้วกลับออกไป พร้อมคำนึงถึงกลุ่มเปราะบางที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล เช่น ชาวเขาในภาคเหนือหรือประชาชนในพื้นที่ภูเขาทางภาคใต้ซึ่งอาจตกหล่นจากทะเบียนราษฎรอย่างแท้จริง การกลั่นกรองต้องมีความยืดหยุ่นและรอบคอบเพื่อป้องกันการแอบแฝงของบุคคลจากภายนอกที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากช่องโหว่ของระบบ

(4) ควรจัดทำแผนงานและมาตรการรองรับภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงไซเบอร์ของประเทศเพื่อเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และรับมือกับการโจมตีหรือปฏิบัติการแทรกแซงอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งการป้องกัน การตอบโต้ และการฟื้นฟูระบบให้กลับมาใช้งานได้อย่างรวดเร็ว

(5) ควรกำกับและกำชับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับให้ดำเนินมาตรการเชิงรุกเพื่อตรวจสอบและปราบปรามการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตหรือหาประโยชน์จากระบบใบอนุญาตแรงงานข้ามชาติอย่างจริงจัง หากปล่อยให้การกระทำดังกล่าวดำเนินต่อไปโดยไม่มีการจัดการอย่างเด็ดขาด อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในระยะยาว

(6) ควรกำหนดแนวทางร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำกับดูแล และประเมินผลกระทบของโรงเรียนที่จัดตั้งโดยชุมชนชาวต่างชาติ เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้มักดำเนินการจัดการศึกษาและดูแลกันเองโดยไม่อยู่ภายใต้การกำกับของภาครัฐ ซึ่งอาจกระทบต่อมาตรฐานทางการศึกษาและประเด็นด้านความมั่นคงในระยะยาว

1.13) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ควรจัดทำประมาณการงบประมาณล่วงหน้า 10 ปีเพื่อเป็นการวางแผนระยะยาวให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สมมติฐานการเติบโตทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและความรอบด้านของแผน รวมถึงสามารถกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจที่หลากหลาย การจัดทำประมาณการล่วงหน้ายังช่วยให้พิจารณากรอบวินัยการเงินได้รอบคอบ และคาดการณ์แนวโน้มเพดานหนี้สาธารณะว่าจะสูงถึงร้อยละ 70 ในช่วงเวลาใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการบริหารจัดการหนี้ของประเทศอย่างมีเสถียรภาพ

1.14) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

(1) ควรวางมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลให้กับแรงงานต่างด้าว ระหว่างกลุ่มที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ที่เข้ามาใช้บริการในระบบสาธารณสุขของประเทศ เพื่อประโยชน์ในการคัดกรองหรือแยกกลุ่มเป้าหมาย และการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลได้อย่างอย่างเหมาะสม เพื่อลดภาระงบประมาณของประเทศซึ่งมีที่มาจากภาษีของประชาชนไทย

(2) ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ (HIA) อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีภัยคุกคามทางสุขภาพสำคัญและสอดรับกับการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลกระทบจากธุรกิจเหมืองแร่ ฝุ่นจากโรงงาน และสารพิษในแหล่งน้ำซึ่งกระทบต่อชุมชนและท้องถิ่นทั่วภูมิภาค การประเมินควรครอบคลุมในระดับท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ ทั้งผู้ป่วย ผู้สูงอายุ และผู้พิการ โดยมุ่งเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของประชาชน

(3) ควรจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น พร้อมกำหนดกลไกติดตามการใช้จ่ายงบประมาณตามข้อเสนอนั้น โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างนโยบายที่สะท้อนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องมีแผนงาน งบประมาณ และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ควรกำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิด้านการรักษาพยาบาลของกลุ่มเปราะบางที่ไม่มีบัตรประชาชนหรือเลขประจำตัว 13 หลัก เช่น กลุ่มคนไร้บ้าน ผู้ต้องขัง ประชาชนหรือเด็กและเยาวชนที่ไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรหรือทะเบียนบ้านกลาง เพื่อให้ได้รับการรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

(5) ควรกำหนดแนวทางการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่กลับมาระบาดใหม่หรือระบาดซ้ำ เช่น วัณโรค และโรคที่ป้องกันได้ด้วยวัคซีน เช่น วัคซีนป้องกันงูสวัดในกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากวัคซีนบางชนิดมีราคาแพงและไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายได้ รวมถึงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น ซิฟิลิส และผู้ที่อยู่กับเชื้อ HIV ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน

(6) ควรส่งเสริมให้โรงพยาบาลทั่วประเทศประยุกต์ใช้รูปแบบการให้บริการทางการแพทย์ของโรงพยาบาลบ้านแพ้วซึ่งประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการและได้รับความพึงพอใจจากประชาชนสูง ควบคู่กับการวางนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งพาโรงพยาบาลน้อยลง โดยเน้นการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้นด้วยตนเอง

1.15) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน)

(1) ควรบูรณาการร่วมกับกระทรวงแรงงานเพื่อทบทวนหรือปรับปรุงระบบการจ่ายค่าแรงให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น โดยยกเลิกระบบค่าแรงขั้นต่ำซึ่งส่วนใหญ่ก่อประโยชน์ต่อแรงงานต่างด้าวและทำให้เงินไหลออกนอกประเทศ ควรกำหนดค่าตอบแทนตามระดับคุณวุฒิวิชาชีพและความเชี่ยวชาญ เช่น ผู้เชี่ยวชาญระดับหนึ่ง 700 บาท ผู้เชี่ยวชาญระดับสอง 900 บาท และออกเป็นกฎหมาย พร้อมพัฒนาระบบการจ่ายค่าแรงให้ครอบคลุมและทดสอบมาตรฐานได้ทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(2) ควรแก้ไขปัญหาผู้ที่ได้รับใบรับรองจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพบางส่วนซึ่งยังไม่สามารถเข้าถึงการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถตามมาตรฐานอาชีพที่กำหนด โดยควรมีการประเมินผลลัพธ์อย่างชัดเจนว่าใบรับรองดังกล่าวสามารถสร้างความเชื่อมั่นและเป็นหลักประกันในการนำไปใช้หางาน รวมถึงการประเมินความสามารถและค่าตอบแทนได้อย่างแท้จริง

1.16) สถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน)

ควรผลักดันร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อเป็นกลไกของรัฐในการบริหารจัดการที่ดินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน โดยกำหนดให้สามารถนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่กฎหมายกำหนดมาจัดสรรเป็นเงินทุนของสถาบันบริหารจัดการธนาคารที่ดิน (องค์การมหาชน) เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภารกิจให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม ควรบรรจุแผนงานจัดตั้งธนาคารที่ดินไว้ในงบประมาณปี 2569 เพื่อรองรับการดำเนินงานและขับเคลื่อนภารกิจให้เป็นไปตามกฎหมาย

1.17) สำนักงานคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ

(1) งบประมาณจำนวน 547 ล้านบาท แม้เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 12 แต่ยังมีความเสี่ยงว่าจะไม่เพียงพอต่อการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ทวีความรุนแรง โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น เช่น สหรัฐอเมริกาที่ใช้งบประมาณประมาณ 100,000 ล้านบาท สหราชอาณาจักรประมาณ 50,000 ล้านบาท และสิงคโปร์ประมาณ 40,000 ล้านบาท ขณะที่ประเทศไทยมีมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากภัยไซเบอร์สูงถึงวันละประมาณ 76 ล้านบาท อีกทั้งหน่วยงานยังเป็นองค์กรใหม่ที่ต้องลงทุนเพิ่มเติมเพื่อรองรับการรับมือกับภัยคุกคามที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงควรพิจารณาว่างบประมาณที่ได้รับจะสามารถสร้างระบบป้องกันได้เพียงพอหรือไม่

(2) ควรจัดทำโครงการดูแลความปลอดภัยไซเบอร์ของประเทศในเชิงระบบ ไม่ใช่เพียงการแก้ไขเฉพาะจุด พร้อมจัดให้มีระบบรับเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว สำหรับการก่อตั้งสถาบันวิชาการด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับการลงทุนในการพัฒนาความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรมนุษย์เป็นหลักมากกว่าการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน

(3) ควรกำหนดมาตรการบังคับให้หน่วยงานภาครัฐทุกแห่งต้องผ่านการตรวจสอบมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อป้องกันการละเมิดข้อมูลของประชาชนไม่ให้เกิดซ้ำอีก รวมถึงยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์อย่างเร่งด่วน โดยควรจัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการไซเบอร์ภาครัฐเพื่อเฝ้าระวังการตอบโต้การโจมตีแบบเรียวไทม์ (Real-time) พร้อมเปิดสายด่วนกรณีข้อมูลรั่วไหลของประชาชน รวมถึงเปิดสายด่วนให้ประชาชนสามารถแจ้งเหตุกรณีข้อมูลรั่วไหลได้อย่างสะดวกและทันท่วงที พร้อมกันนี้ ควรผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐจัดสรรงบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของงบรวม เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาเทคโนโลยีด้านความปลอดภัยไซเบอร์โดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดการป้องกันที่ยั่งยืนในระดับประเทศ

1.18) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ควรขยายการสนับสนุนและการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในต่างจังหวัด เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ โดยกำหนดนโยบายกระจายความรู้ไปยังภูมิภาค โดยเฉพาะด้านการพัฒนาพิพิธภัณฑ์และการส่งเสริมการเรียนรู้ในท้องถิ่น ควรสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์จำนวน 53 แห่ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องมากกว่าการประสานงาน ทั้งนี้ สามารถใช้ตัวอย่างโมเดลการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในต่างจังหวัด เช่น พิพิธภัณฑ์บ้านดงโฮจิมินห์ จังหวัดพิจิตร และการสำรวจพร้อมออกแบบพิพิธภัณฑ์ชาวกูย จังหวัดศรีสะเกษ

1.19) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

(1) ควรกำหนดมาตรการติดตามและกำกับดูแลการพัฒนาระบบดิจิทัลของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ทุกระดับมีความพร้อมด้านดิจิทัลที่สอดคล้องและไม่กระทบต่อการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงาน ควรมีแผนกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนเข้าใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางมากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการข้อมูลและการทำงานร่วมกัน พร้อมสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ใช้งานว่าข้อมูลสำคัญจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น

(2) ควรทบทวนการจัดทำโครงการของหน่วยงาน เช่น โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มการชำระเงินหรือโครงการ Digital Wallet ที่อาจซ้ำซ้อนกับโครงการของรัฐที่มีอยู่แล้ว เช่น โครงการเป๋าตัง หากในอนาคตมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานของโครงการ Digital Wallet จากเดิม อาจไม่จำเป็นต้องตั้งงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงการดังกล่าว หรืออาจปรับการดำเนินงานโดยใช้การประสานและเชื่อมโยงข้อมูลกับแพลตฟอร์มอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐและสร้างความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ

(3) ควรทบทวนและปรับปรุงตัวชี้วัดในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานและสามารถวัดผลได้อย่างแท้จริง โดยกำหนดให้การประเมินความคุ้มค่าในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐใช้เกณฑ์มูลค่าที่เกิดจากการใช้ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือมูลค่าทางตลาดของระบบดังกล่าว แทนการวัดจากจำนวนงบประมาณ

(4) การตั้งงบประมาณเพื่อจัดหาและพัฒนาระบบคลาวด์ของหน่วยงาน ควรพิจารณาจัดซื้อจัดจ้างรวมเป็นสัญญาเดียวเพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกัน และควรนำระบบคลาวด์ Government Cloud Service (Thai G-Cloud) ซึ่งเป็นบริการคลาวด์สำหรับหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยที่พัฒนาโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล มาใช้แทนการจัดหาระบบคลาวด์เพิ่มเติม เพื่อประหยัดงบประมาณ เพิ่มความคุ้มค่า และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการระบบคลาวด์โดยรวม

(5) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบดิจิทัลภาครัฐ โดยวางแนวทางพัฒนาระบบให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ครอบคลุมทั่วถึงและเท่าเทียม โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการทางสายตาหรือการได้ยิน เพื่อให้บริการประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว และตอบสนองความต้องการด้านข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น ควรเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้สมบูรณ์ เพื่อบูรณาการข้อมูล ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลให้สอดคล้องกับเป้าหมายการขับเคลื่อนระบบราชการ 4.0

1.20) สำนักงานส่งเสริมการจัดการประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)

(1) สำนักงานมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมระดับนานาชาติที่ช่วยสร้างรายได้เข้าประเทศ เช่น งาน Osaka World Expo 2025 ที่ใช้งบประมาณกว่า 900 ล้านบาท ควรมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนประเทศไทยในงานดังกล่าว และควรทบทวนบทบาทให้สอดคล้องกับภารกิจและศักยภาพของหน่วยงาน เพื่อใช้โอกาสจากเวทีระหว่างประเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจไทย

(2) ควรส่งเสริมให้การจัดประชุมและนิทรรศการมีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน พร้อมประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้กว้างขวางและทันต่อเวลาการจัดงาน เพื่อลดข้อจำกัดด้านเวลาในการเผยแพร่ข้อมูลซึ่งอาจทำให้พลาดโอกาสดึงดูดผู้เข้าร่วมงาน ควรเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เพื่อขยายผลทางเศรษฐกิจให้ครอบคลุมมากขึ้น

1.21) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน)

ควรเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ โดยคำนึงถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงนิยามจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ซึ่งอาจทำให้บทบาทเจ้าภาพหลักเปลี่ยนไปอยู่ที่กระทรวงวัฒนธรรม ควรจัดทำเมืองสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว เช่น จัดให้มีมาตรการทางภาษี พื้นที่สนับสนุนการสร้างสรรค์ และการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่จำกัดเพียงกิจกรรมระยะสั้นหรือการจัดงานอีเวนต์

1.22) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(1) แม้กองทุนได้รับงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2569 จำนวน 6,831.1 ล้านบาท โดยเป็นรายจ่ายประจำ 6,725 ล้านบาท แต่ยังมีข้อกังวลด้านประสิทธิภาพการใช้จ่ายและปัญหาในระดับพื้นที่ เช่น การใช้เงินกองทุนโดยไม่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน และการผิดนัดชำระคืนเงินกองทุนโดยสมาชิก ควรกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ พร้อมพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการดำเนินงานกับบริบทปัจจุบัน ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารกองทุนและสมาชิก ผ่านการฝึกอบรม การติดตามการชำระหนี้ และการสร้างกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน ควบคู่กับการกำกับดูแลการปล่อยเงินทุนให้รอบคอบและมีหลักประกันความรับผิดชอบในระดับพื้นที่

(2) ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพปัญหาที่แท้จริงของหมู่บ้าน โดยเฉพาะปัญหาหนี้สินนอกระบบและความล้มเหลวจากการใช้เงินที่ไม่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ หากขาดมาตรการกำกับดูแลและสนับสนุนที่ชัดเจน เงินที่จัดสรรลงไปอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน ควรประเมินศักยภาพการจัดการของแต่ละกลุ่มหมู่บ้าน และสนับสนุนเฉพาะพื้นที่ที่มีความพร้อมและแผนการใช้เงินที่ชัดเจน เพื่อให้เงินถึงมือประชาชนอย่างแท้จริงและสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในระยะยาว

1.23) กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(1) ควรดำเนินโครงการที่กระตุ้นกำลังซื้อและเสริมสร้างการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

(2) แม้กองทุนระบุว่ามีผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ประมาณ 800,000 รายที่ได้รับการสนับสนุน แต่ยังขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาที่แท้จริงของผู้ประกอบการซึ่งกำลังเผชิญแรงกดดันจากสินค้าต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศจีน ควรดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างเป็นระบบเพื่อออกแบบมาตรการช่วยเหลือที่สอดคล้องกับปัญหาในภาคธุรกิจ ควรเสริมองค์ประกอบเชิงยุทธศาสตร์ เช่น การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ และการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโลก

2) ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง และหน่วยงานภายใต้การควบคุมดูแลของนายกรัฐมนตรี

2.1) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

(1) ควรทบทวนแผนงานโครงการและการวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการสำคัญ เช่น โครงการสนับสนุนการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีการระบุเป้าหมายชัดเจน ทำให้ไม่สามารถวัดความสำเร็จและความก้าวหน้าได้อย่างเป็นรูปธรรม ควรกำหนดตัวชี้วัดชุมชนต้นแบบให้มีความท้าทายมากขึ้นแทนการตั้งค่าเป้าหมายต่ำ ควรกำหนดเป้าหมายแผนงานแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ โดยมุ่งเพิ่มรายได้ครัวเรือนและมีแนวทางติดตามตรวจสอบรายได้ที่เพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความยั่งยืน ควรจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้หญิงในพื้นที่ที่ยังประสบปัญหาสุขอนามัยแม่และเด็ก วัยเจริญพันธุ์ และการเข้าไม่ถึงวัคซีน เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด ควรจัดทำแผนงานโครงการที่แก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำข้อมูลไปใช้ประเมินวิเคราะห์ในการวางแผนในอนาคต เพื่อให้เกิดประโยชน์และความคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ

(2) ควรทบทวนกฎระเบียบหรือกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งตามวาระของรัฐบาล เพื่อสร้างความชัดเจนและความเชื่อมั่นในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในพื้นที่ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมและการมีส่วนร่วม โดยมุ่งสร้างวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาความไม่ไว้วางใจระหว่างประชาชนด้วยกันและระหว่างประชาชนกับรัฐ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในโครงการลงทุนขนาดใหญ่ที่อาจกระทบต่อพื้นที่ เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชน รวมถึงคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและอำนวยความยุติธรรมในกรณีที่มีการฟ้องร้องเพื่อกลั่นแกล้ง

(3) ควรวางแนวทางเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ โดยมุ่งเน้นการจัดทำแผนระดับชาติเกี่ยวกับสตรี สันติภาพ และความมั่นคงให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ เพื่อให้มีหลักประกันว่าสตรีได้รับสิทธิในการปฏิบัติและการดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาค

(4) ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะผู้พิการซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการดูแลตามมติคณะรัฐมนตรีอย่างครบถ้วนและทันเวลา เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงสูง และยืนยันถึงความใส่ใจของภาครัฐต่อผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าว

(5) สถานการณ์การก่อเหตุร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แม้มีแนวโน้มลดลง แต่ควรประเมินอย่างเป็นระบบเพื่อยืนยันข้อมูล พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลดลงของเหตุการณ์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในอนาคต รวมทั้งกำหนดแนวทางสร้างความต่อเนื่องและความมั่นคงในการปฏิบัติงานเพื่อให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง

(6) ควรพิจารณาว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากประเด็นด้านความมั่นคงโดยตรงหรือเป็นผลจากทัศนคติ ความรู้สึกไม่เป็นธรรม และความไม่ไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่ หากเป็นกรณีหลัง การแก้ไขควรมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นระหว่างรัฐกับประชาชน โดยใช้กลไกสันติวิธีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

(7) กรณีความซ้ำซ้อนของภารกิจระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภาค 4 ส่วนหน้า ควรบูรณาการการดำเนินงานอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2.2) สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการ “ซแรย์ อทิตยา” ซึ่งดำเนินการในพื้นที่กว่า 300 ไร่ ในอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยคำว่า “อาทิตยา” ในภาษาเขมรหมายถึง “นาน” ควรพิจารณาว่าอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือไม่ หากอยู่ในความรับผิดชอบ ควรกำหนดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในเขตเมืองสุรินทร์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน หากยังไม่อยู่ในความรับผิดชอบ ควรพิจารณานำเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในอนาคต เพื่อให้เกิดการบูรณาการและสนับสนุนอย่างเป็นระบบ โดยใช้พื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านการเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.3) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

(1) ควรกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัด โดยเฉพาะการป้องกันและติดตามตรวจสอบภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงินของวัด โดยนโยบายควรครอบคลุมมาตรการที่เน้นความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริต เช่น การบังคับใช้การรับหรือจ่ายเงินผ่านแอปพลิเคชันเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความสามารถในการตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยลดโอกาสการทุจริตและเสริมความน่าเชื่อถือของการทำธุรกรรมทางการเงิน

(2) การลงโทษทางอาญาอาจเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โดยต้นเหตุที่แท้จริงเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องเงินและพระสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์กับสีกาซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระชั้นผู้ใหญ่ที่มีบารมีและฐานะทางการเงิน ควรปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดกในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินและมรดกของพระภิกษุ รวมทั้งปรับโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ไม่ให้รวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางเท่านั้น และกำหนดบทบาทไวยาวัจกรให้เป็นระบบทะเบียนกลางเพื่อป้องกันการตั้งเครือญาติหรือแต่งตั้งบุคคลใกล้ชิด

(3) การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้พระสงฆ์ต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปอาจมีความยุ่งยากและไม่เหมาะสม เนื่องจากพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีอายุสูงและดำรงชีวิตตามพระธรรมวินัย การนำปัญหาของพระสงฆ์บางรูปมาเป็นเกณฑ์ตัดสินพระสงฆ์ทั้งหมดอาจกระทบต่อภาพลักษณ์และการปฏิบัติศาสนกิจโดยรวม ควรกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยและบทบาทขององค์กรสงฆ์ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและการดำรงชีวิตตามหลักศาสนามากกว่าการใช้มาตรการทางกฎหมายที่อาจไม่เหมาะสมกับบริบทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

(4) ควรพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการด้านการเงินของวัด โดยให้วัดทุกแห่งใช้ระบบรับบริจาคผ่านแอปพลิเคชันซึ่งสามารถตรวจสอบรายการธุรกรรมได้ครบถ้วนและโปร่งใส สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนในยุคดิจิทัล และไม่กระทบต่อพระธรรมวินัย

(5) ควรจัดตั้งธนาคารพระสงฆ์โดยใช้กลไกที่มีอยู่แล้ว เช่น การตั้งมูลนิธิหรือสมาคมเพื่อบริหารจัดการเงินของวัด เนื่องจากมูลนิธิต้องรายงานการเงินประจำปีตามกฎหมาย จึงมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การบริหารจัดการควรอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการวัด ไม่ใช่พระสงฆ์โดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการสร้างโครงสร้างใหม่ที่ซ้ำซ้อน

(6) การบริหารจัดการองค์กรทางพระพุทธศาสนาสะท้อนถึงความห่วงใยต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนที่มีต่อสถาบันศาสนา โดยเฉพาะเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของวัดและพระสงฆ์ในระดับประเทศ ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนและเป็นธรรมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนาให้มั่นคง

(7) สังคมปัจจุบันยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับองค์ประกอบของพระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วยพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ โดยเฉพาะการแยกแยะระหว่างบุคคลผู้ปฏิบัติธรรมกับหลักธรรมคำสอนที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนายังไม่ชัดเจนในหมู่ประชาชนทั่วไป พระพุทธศาสนาไม่เคยเสื่อมถอยในส่วนของพระธรรมซึ่งเป็นหลักคำสอนอันเป็นหัวใจสำคัญและเป็นแนวทางดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนหลักเหตุผล ความเมตตา และการพัฒนาจิตใจให้ถึงความสงบสุขอย่างแท้จริง ควรส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนสามารถแยกแยะและเข้าถึงแก่นแท้ของพระธรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.4) สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

(1) งบประมาณหมวดการให้บริการทางวิชาการมีสัดส่วนค่าเบี้ยประชุมประมาณร้อยละ 40 ของงบประมาณทั้งหมด ซึ่งถือว่าสูง ควรกำหนดแนวทางเพื่อลดค่าใช้จ่ายดังกล่าว โดยอาจใช้แพลตฟอร์มประชุมออนไลน์ที่พัฒนาโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ซึ่งมีระบบสนับสนุนการประชุมออนไลน์ครบถ้วนทั้งการสนทนา อีเมล และปัญญาประดิษฐ์ และเป็นแพลตฟอร์มที่จัดสร้างด้วยงบประมาณภาครัฐ หากหน่วยงานรัฐนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ปัญหาการใช้ภาษาไทยและคำราชาศัพท์ในปัจจุบันพบว่ามีการอ่านออกเสียงผิดหลายกรณี ควรจัดทำและเผยแพร่หนังสือที่รวบรวมคำราชาศัพท์และการอ่านที่ถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการอ่านออกเสียงตามหลักการที่ถูกต้อง การใช้ภาษาไทยที่ไม่ชัดเจนส่งผลกระทบต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและภาพลักษณ์ของคนไทยในระดับสากล โดยเฉพาะในกลุ่มนักข่าวและผู้ประกาศข่าวซึ่งขาดการตรวจสอบ ควรให้สำนักงานราชบัณฑิตยสภาในฐานะหน่วยงานหลักด้านภาษาไทยเข้ามากำกับดูแลการใช้ภาษาของสื่อมวลชนและสาธารณะมากขึ้น พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานการสะกดคำและออกเสียงให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง โดยเฉพาะคำที่มักสับสน เช่น คำที่มีตัว “ร” ควบกล้ำ และชื่อจังหวัดที่มีการสะกดแตกต่างกัน

(3) ควรประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนใช้พระนามของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดชสยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว อย่างถูกต้อง รวมถึงควรใช้พระราชนามว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือในหลวง ตามความเหมาะสมในแต่ละบริบท และไม่ใช้คำว่ารัชกาลที่ 10 เนื่องจากมิใช่พระนามหรือพระราชอิสริยยศที่ทางราชการรับรอง โดยให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปยึดถือแนวทางดังกล่าวเพื่อความถูกต้องและเหมาะสม

2.5) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม

ควรบูรณาการการทำงานอย่างจริงจังเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ โดยเฉพาะระหว่างศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรภาค 4 ส่วนหน้า รวมถึงหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

3) หน่วยงานขององค์กรอิสระและองค์กรอัยการ

3.1) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

(1) ควรทบทวนการกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยเฉพาะตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ที่ระบุว่า จำนวนรายงานตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐไม่พบข้อบกพร่องมากกว่าร้อยละ 70 เนื่องจากการกำหนดเป้าหมายในลักษณะนี้อาจไม่สอดคล้องกับภารกิจหลักของสำนักงานที่มุ่งเน้นการตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดและข้อบกพร่อง และอาจส่งผลให้ละเลยการพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือการกระทำที่สำคัญที่อาจเกิดขึ้นได้

(2) ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีความกังวลเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพราะเกรงว่าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินจะเข้าตรวจสอบหรือเรียกเงินคืน จึงส่งผลให้ไม่กล้าดำเนินการโครงการที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนจะช่วยป้องกันการกระทำผิดและทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

(3) ควรทบทวนและปรับปรุงมาตรฐานการตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยร่วมกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติที่เหมาะสมกับบริบทได้ เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินยังใช้กรอบมาตรฐานจากส่วนกลางเป็นหลักในการตรวจสอบการใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้การตรวจสอบขาดความยืดหยุ่นและอาจจำกัดดุลยพินิจของท้องถิ่น ซึ่งการปรับปรุงจะช่วยลดการทักท้วงและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) กรณีอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินถล่มจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวนั้น ยังคงเป็นประเด็นที่สังคมตั้งคำถามถึงความไม่โปร่งใส เนื่องจากสำนักงานมีหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานอื่นกลับไม่สามารถชี้แจงความชัดเจนในเรื่องของตนเองได้ จึงควรให้ความสำคัญกับการชี้แจงความคืบหน้าของคดีต่อสาธารณชน เพราะเรื่องนี้กระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นขององค์กรอย่างมาก สังคมต้องการคำตอบว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไรและความรับผิดชอบอยู่ที่ใคร เพื่อให้เกิดความชัดเจนและยุติข้อสงสัยต่าง ๆ ที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้

(5) ควรทบทวนวิธีการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินโดยให้ความสำคัญกับคุณภาพและความคุ้มค่าของโครงการมากขึ้น เนื่องจากแนวทางการตรวจสอบในปัจจุบันยังคงเน้นเพียงการปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนมากกว่าการพิจารณาถึงความคุ้มค่าของการลงทุนที่แท้จริง เช่น การสร้างเสาไฟฟ้านวัตกรรมที่ราคาสูงเกินจริง และการขุดลอกคูคลองหรือทำถนนในฤดูฝน ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณเต็มจำนวนแต่ได้ผลงานเพียงเล็กน้อย ดังนั้น การปรับปรุงวิธีการตรวจสอบจะสามารถป้องกันการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลืองและไม่เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

(6) ควรมีการทบทวนระเบียบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้าง โดยให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของการลงทุนในระยะยาวมากกว่าการพิจารณาเฉพาะราคาต่ำเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐสามารถจัดหาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและตอบสนองการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการควบคุมราคาครุภัณฑ์และสินค้าของภาครัฐที่มักมีราคาสูงกว่าราคาตลาด เพื่อป้องกันการใช้จ่ายงบประมาณอย่างสิ้นเปลืองและไม่เกิดความคุ้มค่า

(7) ควรกำหนดนโยบายการตรวจสอบที่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาความคุ้มค่าของการลงทุนในการจัดทำโครงการของส่วนราชการ เพื่อให้ส่วนราชการกำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุมัติโครงการให้ชัดเจนว่าจะไม่อนุมัติโครงการที่มีลักษณะเป็นการซ่อมแซมหรือก่อสร้างใหม่ในโครงการที่ยังไม่เสียหายหรือยังสามารถใช้การได้ดี เช่น กรณีจังหวัดสมุทรสงครามได้มีการขูดผิวถนนที่ยังมีสภาพดีเพื่อลาดยางใหม่ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณที่ไม่เกิดประโยชน์

3.2) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(1) ควรทบทวนกระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม ทั้งในด้านการพิจารณาเนื้อหาคำร้อง ความเหมาะสมของการดำเนินการ และการกำหนดกลไกรับผิดของผู้ร้องในกรณีคำร้องไม่มีมูล เพื่อป้องกันไม่ให้กระบวนการร้องเรียนถูกใช้เป็นเครื่องมือกลั่นแกล้งหรือสกัดกั้นทางการเมือง และรักษาความน่าเชื่อถือของกระบวนการประชาธิปไตยโดยรวม

(2) ควรให้ความสำคัญกับปัญหาคอร์รัปชันเชิงนโยบายที่มักเกิดในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งจากการเสนอนโยบายประชานิยมเพื่อจูงใจให้ได้รับคะแนนเสียงโดยขาดหลักประกันในการดำเนินการให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งอาจส่งผลกระทบในระยะยาว รวมถึงควรผลักดันให้มีกฎหมายที่ชัดเจนและบังคับใช้ได้จริงเพื่อป้องกันไม่ให้การเมืองถูกใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายดังกล่าวที่ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้จริงและปราศจากความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

(3) ควรปรับเปลี่ยนเวลาลงคะแนนเลือกตั้งจาก 08.00 - 17.00 นาฬิกา เป็น 08.00 - 16.00 นาฬิกา เพื่อลดภาระของเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง และควรศึกษาความเป็นไปได้ในการนำระบบการลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ เนื่องจากสามารถเพิ่มประสิทธิภาพด้านความชัดเจน ความรวดเร็ว และอาจลดต้นทุนในการจัดการเลือกตั้งในระยะยาว

(4) งบประมาณในการเลือกตั้งผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด หากภาครัฐสามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนได้บางส่วนจะช่วยลดภาระทางการเงิน โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องจัดการเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งครั้งซึ่งอาจทำให้บางพื้นที่ต้องใช้เงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาดำเนินการจัดการเลือกตั้ง เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ควรพิจารณาความเป็นไปได้ในการจัดการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในคราวเดียวกัน พร้อมกำหนดคุณสมบัติให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงบประมาณอย่างเหมาะสม

(5) การเลือกตั้งท้องถิ่นที่ผ่านมาเกิดข้อร้องเรียนจำนวนมากเกี่ยวกับการทุจริต เช่น การซื้อเสียง ซึ่งสร้างความกังวลแก่หลายภาคส่วน จึงควรกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรมในการเลือกตั้งครั้งต่อไป โดยให้ความสำคัญทั้งด้านการประเมินความเสี่ยงและแนวทางการดำเนินงานเชิงป้องกัน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนและยกระดับมาตรฐานการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

3.3) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(1) ควรให้ความสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและสถานที่ทำงานในหลายพื้นที่ ซึ่งความขาดแคลนดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานตามภารกิจหลักของหน่วยงาน รวมทั้งควรเร่งจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความพร้อมของหน่วยงานในระดับพื้นที่อย่างทั่วถึง

(2) แม้ว่าการตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากส่วนกลางหรือหน่วยงานภายนอกจะมีความจำเป็นในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรแกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันบางแนวทาง โดยเฉพาะการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างอาจไม่สอดคล้องกับบริบทของความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรกำหนดขอบเขตและอำนาจในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน และออกแบบระบบการตรวจสอบที่เอื้อต่อการกำกับดูแล

โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสควบคู่กันอย่างเหมาะสม

(3) แม้การประเมินความโปร่งใส (ITA) มีเป้าหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานหน่วยงานภาครัฐ แต่ยังพบข้อจำกัดที่อาจทำให้ผลการประเมินไม่สะท้อนข้อเท็จจริง เช่น การซักซ้อมคำตอบล่วงหน้า ควรปรับปรุงกระบวนการประเมินให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และบูรณาการกับหน่วยงานด้านคุณธรรมที่มีระบบการประเมินที่มีมาตรฐานชัดเจนและพิสูจน์ได้ เพื่อให้การประเมิน ITA เป็นเครื่องมือส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(1) บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในกรณีร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกรณีพื้นที่ชายแดน เช่น การรับรักษาพยาบาลทหารต่างชาติในประเทศไทย ซึ่งอาจสร้างความไม่พึงพอใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ควรมีความชัดเจนว่ากรณีดังกล่าวอยู่ในขอบเขตหน้าที่ของสำนักงานหรือไม่ และควรมีการสื่อสารต่อสาธารณชนอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในวงกว้าง

(2) แผนงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ให้น้ำหนักกับการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนมากกว่าการตรวจสอบ โดยเน้นกิจกรรมเผยแพร่ความรู้และความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ เช่น ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับความรู้ แต่ยังขาดความชัดเจนในกระบวนการจัดเก็บข้อมูลและการประเมินผล จึงควรปรับปรุงตัวชี้วัดให้สะท้อนผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน และให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายในระดับพื้นที่อย่างเข้มแข็ง

(3) โครงการอำนวยความยุติธรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่ได้รับงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำนวน 1.8 ล้านบาท แต่ไม่มีการจัดสรรงบประมาณในปีถัดไป ควรได้รับการทบทวนเพื่อให้ดำเนินการต่อเนื่องตามหลักการที่เกี่ยวข้องกับสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือหลักการปารีส แม้สถานการณ์การทรมานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะลดลง แต่ประชาชนยังคงร้องเรียนผ่านกลไกระหว่างประเทศมากกว่าสำนักงาน จึงสะท้อนถึงความจำเป็นที่สำนักงานควรประเมินตนเองถึงสาเหตุที่ทำให้ประชาชนไม่เชื่อมั่นในการใช้ช่องทางร้องเรียนภายในประเทศ

(4) ควรเน้นบทบาทในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา 247 โดยไม่จำเป็นต้องรอคำร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาตรา 34 และควรทำหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนผู้เสียหายตามมาตรา 37 กรณีที่ผู้เสียหายไม่สามารถร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีความเปราะบางทางสังคม เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

3.5) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(1) ควรเร่งรัดการจัดตั้งสำนักงานในภูมิภาคเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล ลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และช่วยให้การร้องเรียนดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่และติดตามผลได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง

(2) ตามเอกสารชี้แจง หน้า 19 การที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาเป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธภาพและเสริมสร้างความน่าเชื่อถือทางวิชาการนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ควรนำ AI มาใช้ในทุกกระบวนงานเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทุกด้าน ทั้งนี้ อาจไม่แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณเดียว จึงควรพิจารณาการผูกพันงบประมาณและการจัดทำคำของบประมาณในปีถัดไปเพื่อให้การใช้ปัญญาประดิษฐ์ครอบคลุมทุกมิติของการปฏิบัติงาน.

(3) บทบาทของผู้ตรวจการแผ่นดิน นอกเหนือจากการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญเป็นภารกิจที่ถูกกำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญคือเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมายซึ่งถือเป็นเรื่องการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง และมีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนั้น ศักยภาพของบุคลากรจึงมีความสำคัญยิ่งไม่น้อยกว่าการใช้เครื่องมืออื่น ๆ มาสนับสนุน ดังนั้น สำนักงานควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น เพื่อปฏิบัติงานในส่วนของการเสนอแนะปรับปรุงกฎหมายโดยเฉพาะการอบรมหลักสูตรเฉพาะทาง หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับหน่วยงานต่างประเทศที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในบริบทของประเทศไทย รวมถึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสำหรับกรณีดังกล่าวด้วย.

3.6) สำนักงานอัยการสูงสุด

(1) คดีที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศมีปริมาณเพิ่มขึ้น เช่น คดีคอลเซ็นเตอร์ การพนันออนไลน์ และคดีหุ้น ซึ่งต้องสืบหาหลักฐานในต่างประเทศ ทำให้ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีการเบิกจ่ายงบประมาณเพียงประมาณ 500,000 บาท ควรทบทวนวงเงินงบประมาณให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินคดีระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เสียเปรียบในการสืบสวนสอบสวนที่มีความซับซ้อนและคดีระหว่างประเทศ

(2) ควรจัดสรรบุคลากรให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในคดีสิทธิมนุษยชน เช่น การทรมานและการบังคับสูญหาย ซึ่งเพิ่มขึ้นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ขณะที่จำนวนพนักงานสอบสวนยังมีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ คดีระหว่างประเทศมักล่าช้าเพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากต่างประเทศ ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรเร่งแก้ไขเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการดำเนินคดีเป็นไปอย่างครบถ้วนและทันต่อสถานการณ์

3.7) กองทุนป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(1) ชมรม STRONG-จิตพอเพียงต้านการทุจริต มีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต แต่ยังประสบปัญหาในการขอรับการสนับสนุนจากกองทุน โดยเฉพาะข้อกำหนดเรื่องการวางเงินค้ำประกันซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน ควรทบทวนหลักเกณฑ์เพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อภาระเกินความจำเป็น

(2) ควรเพิ่มงบประมาณกองทุนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ต้องการทำงานด้านการป้องกันการทุจริตเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านชมรม STRONG-จิตพอเพียงต้านการทุจริต และภาคประชาสังคมช่วยให้เกิดการเฝ้าระวังในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ กองทุนถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมสังคมสุจริตผ่านการป้องกันก่อนเกิดปัญหา ซึ่งการชี้จุดเสี่ยงของโครงการรัฐยังช่วยให้ประชาชนร่วมป้องกันการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม

4) หน่วยงานของศาล

4.1) สำนักงานศาลปกครอง

(1) สำนักงานศาลปกครอง มีบทบาทในการทำให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้โต้แย้งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ อย่างไรก็ตาม กระบวนการยื่นฟ้องยังคงมีความซับซ้อน ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถดำเนินคดีได้ ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับประเภทคดีที่สามารถฟ้องร้องได้ ขั้นตอนการดำเนินการและเอกสารที่ต้องใช้ในการดำเนินการ รวมถึงกำหนดเวลาที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการพลาดโอกาสการดำเนินการทางกฎหมาย

(2) สำนักงานศาลปกครอง มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและตรวจสอบการใช้อำนาจทางปกครองของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักนิติธรรม ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะจำนวนคดีปกครองที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งคดีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การเวนคืนที่ดิน และการใช้อำนาจของรัฐ จึงจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณเพื่อเสริมกำลังคนและระบบสนับสนุนให้เพียงพอต่อภารกิจที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการกระจายศาลปกครองออกสู่ภูมิภาคเพื่อลดภาระการเดินทางและเร่งรัดกระบวนการพิจารณาคดี

(3) ศาลปกครองถือเป็นหน่วยงานแรกที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการฟ้องคดีทางปกครอง การกำกับและติดตามคดีด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการจัดเก็บและสืบค้นคำพิพากษาเพื่อเพิ่มความสะดวก ความโปร่งใส และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น ระยะเวลาเฉลี่ยในการพิจารณาคดี อัตราการดำเนินคดีแล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลา และการประเมินความพึงพอใจของคู่กรณี เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่าและตรวจสอบได้ นอกจากนั้น ควรส่งเสริมการบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อลดข้อพิพาทก่อนขึ้นสู่การพิจารณาของศาล และจัดทำแผนปรับปรุงศาลปกครองในภูมิภาค รวมถึงความพร้อมด้านบุคลากรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยการจัดสรรงบประมาณควรสมดุลระหว่างโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาบุคลากร

4.2) สำนักงานศาลยุติธรรม

(1) ระบบศาลยุติธรรมในประเทศไทยมี 3 ชั้น ได้แก่ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ซึ่งเสริมสร้างความมั่นใจต่อกระบวนการยุติธรรมและความถูกต้องของคำพิพากษา อย่างไรก็ตามศาลยุติธรรมยังประสบปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชน แม้จะมีการนำระบบออนไลน์มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวก แต่ควรเร่งพัฒนากระบวนการให้รวดเร็วและลดภาระของคู่ความด้วย

(2) ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดี โดยเฉพาะการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือมีลักษณะกลั่นแกล้ง แม้ว่าศาลจะมีอำนาจตามมาตรา 161/1 ในการยกฟ้องคดีที่ไม่มีมูล แต่กลับไม่นำมาใช้บังคับอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ต้องมีการไต่สวนซึ่งใช้ระยะเวลานาน และทำให้คดีที่ไม่ควรเข้าสู่กระบวนการของศาลมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์จำนวน 86,854 คดี แต่สามารถพิจารณาแล้วเสร็จเพียง 35,685 คดี ดังนั้น ควรพิจารณาแนวทางในการเร่งรัดการพิจารณาคดีในชั้นอุทธรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) ควรยกเลิกหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ ความเป็นกลาง และความเป็นอิสระของผู้พิพากษา ทั้งนี้ควรพิจารณายกเลิกการจัดหลักสูตรดังกล่าวเพื่อคงความเป็นกลางของกระบวนการยุติธรรม

(4) การดำเนินงานด้านการเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องร้องถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการศาลและส่งเสริมการยุติข้อพิพาทด้วยความสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณเพื่อสนับสนุนการอบรมและขึ้นทะเบียนผู้ประนีประนอม เนื่องจากยังคงมีผู้ประนีประนอมที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือยังไม่ได้ผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด อันส่งผลให้ขาดแคลนบุคลากรด้านการไกล่เกลี่ยในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตภูมิภาค และควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพื้นที่จอดรถบริเวณศาล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของประชาชน โดยควรพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการพื้นที่หรือจัดหาพื้นที่เพิ่มเติมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อราชการ

(5) การดำเนินการคดีในระบบอิเล็กทรอนิกส์ยังมีปัญหาการจำกัดสิทธิในการขอคัดถ่ายเอกสารของบุคคลที่เกี่ยวข้องในสำนวน ทำให้ต้องเดินทางไปศาลบ่อยครั้ง ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรประชาสัมพันธ์และดำเนินการในประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง

4.3) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(1) ตัวชี้วัดร้อยละความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการอำนวยความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญตั้งเป้าหมายไว้ร้อยละ 85 ซึ่งเท่ากับปี 2567 จึงควรพิจารณาว่าการตั้งเป้าหมายระดับสูงต่อเนื่องมีความเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากที่ผ่านมาเกิดกระบวนการยุบพรรคการเมืองหลายครั้ง และมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ความเป็นกลางขององค์กร ซึ่งอาจกระทบต่อความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ควรพิจารณาความเหมาะสมของการใช้ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเป็นตัวชี้วัดหลัก และควรทบทวนบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและการคุ้มครองสิทธิของเสียงข้างน้อย

(2) โครงการหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 14 ถูกวิจารณ์ว่าผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นบุคคลระดับสูงในภาคราชการ องค์กรอิสระ ภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานนโยบาย พร้อมทั้งมีการเดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศ จึงเห็นว่าควรพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการและคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้จ่ายงบประมาณในการเดินทางไปศึกษาดูงานดังกล่าวด้วย

(3) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นหน่วยงานที่เป็นหลักประกันสำคัญของสังคมไทยในสถานการณ์การเมืองที่ไม่มีความมั่นคง และมีบทบาทในการรักษากติกาทางการเมืองเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ทั้งในกรณีการยุบพรรคการเมืองหรือการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพ้นจากหน้าที่ จึงต้องคงความเชื่อมั่นว่าเป็นองค์กรที่ยึดมั่นในหลักการและสามารถถ่วงดุลอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและการกระทำของหน่วยงานรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงของประเทศ จึงควรได้รับงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูล การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และความปลอดภัยไซเบอร์ รวมถึงการเผยแพร่ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนเข้าใจสิทธิหน้าที่และลดความขัดแย้งทางการเมือง ควรลงทุนพัฒนาบุคลากร

ให้มีความเชี่ยวชาญและมีคุณธรรมสูง พร้อมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จเพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเกิดความโปร่งใส การลงทุนเพื่อสร้างเสถียรภาพทางกฎหมายแม้ใช้จ่ายงบประมาณไม่มากนักแต่สามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประเทศและต่างประเทศ และควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเผยแพร่บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญต่อสารสาธารณชนให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง

5) หน่วยงานอื่นของรัฐ

5.1) สำนักงานคณะกรรมการแข่งขันทางการค้า

โครงการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม วงเงินจำนวน 7.71 ล้านบาท กำหนดตัวชี้วัดที่มุ่งเน้นด้านกระบวนการทางกฎหมายเป็นหลัก แม้วัตถุประสงค์ของโครงการจะครอบคลุมการส่งเสริมการแข่งขันในทุกภาคส่วน แต่ควรพิจารณาว่าการมุ่งเฉพาะในมิติด้านกฎหมายเพียงมิติเดียวสอดคล้องกับเป้าหมายโดยรวมเพียงพอหรือไม่ การส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับกลไกอื่น เช่น การเสริมสร้างองค์ความรู้แก่ภาคธุรกิจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การให้ข้อมูลและสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้บริโภค การกำกับดูแลตลาดที่มีลักษณะผูกขาด การส่งเสริมให้เกิดผู้เล่นรายใหม่ในตลาด การบูรณาการมาตรการทางกฎหมายกับกลไกอื่น ๆ ข้างต้น จะช่วยให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างรอบด้านและยั่งยืน

5.2) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(1) ควรรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในแต่ละจังหวัดเพื่อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมผลักดันนโยบายและกฎหมายด้านการเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายจากส่วนกลางกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

(2) ควรสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเกษตรสมัยใหม่ ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและการตลาด โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกษตรกรที่มีศักยภาพสามารถกลับมาเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรรายอื่นที่ยังต้องการการสนับสนุนองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเกษตรได้อีกทางหนึ่ง

(3) การสร้างเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็งควรส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนการผลิตร่วมกันในแต่ละจังหวัด เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองด้านราคาและการตลาด รวมถึงเชื่อมโยงภาคเกษตรกับการแปรรูป การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการพัฒนาเกษตรสีเขียว ทั้งนี้ ควรดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและผลกระทบที่เป็นรูปธรรมต่อภาคเกษตรกรรม

(4) การจัดทำฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและองค์กรเกษตรซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2557 โดยสภาเกษตรกรจังหวัดรับผิดชอบการขึ้นทะเบียน และควรพิจารณาจำนวนเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนทั้งหมด รวมถึงตรวจสอบฐานข้อมูลดังกล่าวว่ามีความซ้ำซ้อนกับระบบข้อมูลกลางของกรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์หรือไม่

(5) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรตามวิสัยทัศน์ที่มุ่งรักษาผลประโยชน์และคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร รวมทั้งร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจของภาคการเกษตร ซึ่งภาคการเกษตรเป็นภาคส่วนที่ใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินจำนวนมากในแต่ละปี โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือที่มีพืชหลากหลายชนิด เช่น อ้อย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้นำกำไรจากโรงงานน้ำตาลและการส่งออกเข้าสู่กองทุนอ้อยและน้ำตาลทรายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยที่มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 - 6 ล้านครัวเรือน

(6) ควรเร่งพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้าวให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ โดยประยุกต์แนวทางการบริหารจัดการแบบกองทุนอ้อยและน้ำตาลทราย เช่น การรวบรวมรายได้จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกห่วงโซ่ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงผู้ส่งออกเข้าสู่กองทุนกลางเพื่อนำไปช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีที่ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง หรือเกิดภัยธรรมชาติ และสามารถสนับสนุนเพิ่มเติมด้วยงบประมาณกลางหรือเงินงบประมาณแผ่นดิน

(7) พืชเศรษฐกิจสำคัญ อาทิ มันสำปะหลังและทุเรียนเริ่มฟื้นตัวในด้านราคาและตลาด ขณะที่พืชบางชนิด เช่น ลำไย ยังคงประสบปัญหาราคาตกต่ำ จึงควรกำหนดแนวทางและนโยบายที่สอดคล้องกับพันธกิจของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติในการแก้ไขปัญหา โดยให้สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อน และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และภาคเอกชน เพื่อผลักดันนโยบายให้สามารถแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

(8) ควรพิจารณาและจัดทำแผนรับมือภัยพิบัติทั้งโรคระบาดและภัยธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว โดยเน้นการให้ความรู้แก่ประชาชน การเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุและการเยียวยาหลังเกิดภัยเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงควรจัดทำแผนสำหรับพื้นที่ที่ประสบภัยซ้ำซากโดยพิจารณาการกำหนดพื้นที่รับน้ำและให้การเยียวยาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า โดยเน้นการให้ความรู้แก่ชุมชนและประชาชนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ

(9) ควรพัฒนาบริหารจัดการพื้นที่ใกล้เคียงป่าธรรมชาติโดยลดการเผาและถางป่าเพื่อป้องกันไฟป่าและความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(10) ควรกำหนดโซนการผลิตพืชเกษตรอย่างชัดเจน เช่น การปลูกข้าวหอมมะลิในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดสุรินทร์ ควรกำหนดราคาให้สูงขึ้นเพื่อสร้างการแข่งขันและเพิ่มมูลค่าพืชเฉพาะถิ่น การปลูกข้าวเหนียวในภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงรายและเชียงใหม่ ควรปรับราคาพิเศษเช่นเดียวกัน สำหรับพืชไร่ เช่น อ้อย ข้าวโพด และถั่ว ควรกำหนดโซนการผลิตเพื่อควบคุมปริมาณและส่งเสริมให้ราคาพืชสูงขึ้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับการพัฒนาระบบตลาดที่มีการแบ่งแยกและสร้างมูลค่าเพิ่มตามลักษณะเฉพาะถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประชาชน รวมทั้งควรประยุกต์บทเรียนจากประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น ญี่ปุ่นในการส่งเสริมตลาดพืชพันธุ์เฉพาะถิ่นให้มีราคาสูงและเป็นที่ต้องการในตลาดอย่างยั่งยืน

(11) ควรกำหนดแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสินค้าหลัก เช่น มะพร้าวน้ำหอมและทุเรียน ควรกำหนดมาตรการและติดตามผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินการแล้ว พร้อมทั้งควรผลักดันให้สมาชิกสภาเกษตรกรในแต่ละจังหวัดเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการใช้น้ำที่เหมาะสมกับภาคการเกษตร เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการทำเกษตรกรรม ทั้งนี้ การเชื่อมโยง

สมาชิกเข้ากับองค์กรผู้ใช้น้ำจะช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ

(12) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติมีเครือข่ายครอบคลุมทุกจังหวัด โดยเกษตรกรแต่ละพื้นที่มีบริบทและลักษณะการผลิตแตกต่างกัน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือซึ่งมีการปลูกข้าวและข้าวเหนียวแต่ราคาตกต่ำและผลผลิตต่อไร่ยังต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ จึงควรหาแนวทางลดหนี้สินของเกษตรกรและสร้างความยั่งยืนทางการเงิน รวมทั้งเพิ่มรายได้และสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรผ่านการบริหารจัดการและโครงการที่เหมาะสม โดยต้องมีความชัดเจนในรายละเอียดโครงการและผลสัมฤทธิ์ นอกจากนั้น ควรพิจารณาการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร และให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรในทุกจังหวัดอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

6) หน่วยงานของรัฐสภา

6.1) ภาพรวมของหน่วยงานของรัฐสภา

(1) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการรักษาความปลอดภัยรถยนต์ที่เข้าออกอาคารรัฐสภาเพื่อป้องกันเหตุการณ์ไม่คาดคิดและเสริมสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัย

(2) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาควรกำหนดนโยบายและจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิให้เป็นศูนย์ภายในปี 2575 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของประเทศไทยในการมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนและ Net Zero โดยอาจดำเนินการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าและติดตั้งระบบโซลาร์รูฟในอาคารรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.2) สถาบันพระปกเกล้า

(1) ควรกำหนดแนวทางการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพให้ครอบคลุมมากกว่าการจัดอบรมหรือการจัดทำรายงานวิจัย โดยมุ่งเปลี่ยนแปลงแนวคิดและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนและทุกกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่โปร่งใสและนำไปสู่ความปรองดองอย่างยั่งยืน รวมถึงควรออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่เข้าถึงชุมชน เยาวชน และประชาชนทั่วไปให้มากขึ้น พร้อมทั้งการใช้สื่อสารรูปแบบใหม่ที่เข้าใจง่ายและเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งเพื่อปลูกฝังหลักคิดประชาธิปไตยให้หยั่งรากลึกในสังคมอย่างแท้จริง

(2) การเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการของสถาบันพระปกเกล้ายังไม่เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับการถ่ายทอดสดและการตรวจสอบในชั้นกรรมาธิการซึ่งมีประโยชน์เป็นอย่างมากแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร จึงควรปรับปรุงแนวทางการเผยแพร่เอกสารทางวิชาการให้เข้าถึงได้มากขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

(3) การจัดหลักสูตรระดับสูงของสถาบันพระปกเกล้าถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นพื้นที่สร้างเครือข่ายสร้างความสัมพันธ์ซึ่งอาจทำให้ประชาชนทั่วไปไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้งบประมาณของสถาบัน อย่างไรก็ตามหลักสูตรสังคมสันติสุขเป็นหลักสูตรระดับสูงที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเรียนรู้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐและภาคเอกชน ซึ่งหากมีการจัดหลักสูตรดังกล่าวเพิ่มเติมจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่ง

6.3) สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนเป็นกิจกรรมที่สมาชิกวุฒิสภาลงพื้นที่เพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนโดยตรง ทำให้สามารถสะท้อนเสียงของประชาชนเข้าสู่การดำเนินงานของรัฐสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นช่องทางในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สิทธิ หน้าที่ และนโยบายของรัฐสู่ประชาชน ขณะเดียวกันประชาชนสามารถนำเสนอปัญหา ความต้องการ และภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่วุฒิสภาเพื่อให้เกิดข้อเสนอแนะต่อนโยบายในการพัฒนาชุมชนได้อย่างตรงจุด จึงควรพิจารณาเพิ่มงบประมาณเพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการดังกล่าวได้อย่างครอบคลุม โดยอาจปรับลดงบประมาณในส่วนการเดินทางไปประชุมทวิภาคีกับต่างประเทศเพื่อพิจารณาจัดสรรให้เพียงพอต่อการดำเนินงานในพื้นที่ทั่วประเทศ

6.4) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(1) ห้องสมุดรัฐสภาเป็นแหล่งรวบรวมเอกสารทางวิชาการ จดหมายเหตุ และหนังสืองานฌาปนกิจของบุคคลสำคัญที่มีคุณูปการต่อประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง แต่สถานที่ตั้งห้องสมุดรัฐสภาประชาชนเข้าถึงได้ยากและไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ จึงควรปรับปรุงให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาใช้บริการทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

(2) ศาลาแก้วมีสภาพทรุดโทรมและไม่มีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะบริเวณสระน้ำที่เน่าเสียซึ่งอาจกระทบต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่รัฐสภา ควรปรับปรุงให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

6.5) กองทุนผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภา

กองทุนผู้เคยเป็นสมาชิกรัฐสภาได้รับงบประมาณจำนวน 420 ล้านบาท แต่กำลังเผชิญวิกฤตทางการเงินที่อาจส่งผลให้ขาดสภาพคล่องในอนาคต โดยพบว่ายอดคงเหลือมีแนวโน้มติดลบอย่างต่อเนื่อง และคาดว่าในปี 2569 จะติดลบสูงถึงจำนวนประมาณ 500 ล้านบาท ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิบางส่วนได้ทันเวลา กองทุนควรวางแผนบริหารจัดการเงินทุนอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการเงินที่จะเกิดขึ้น

5.2 แผนงานบูรณาการ

ปัญหาการบูรณาการกันของหน่วยงานภาครัฐเป็นอีกหนึ่งในอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การบริหารงานของรัฐไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความล่าช้า และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งปัญหาที่พบคือหน่วยงานแต่ละแห่งมีเป้าหมาย วิธีการ และข้อมูลของตนเอง ไม่เชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ขาดระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือการทำงานข้ามหน่วยงาน ทำให้โครงการซ้ำซ้อน ตัวชี้วัดความสำเร็จแยกกันคนละชุด ไม่เชื่อมโยงกับเป้าหมายของประเทศหรือประชาชน และขาดการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้ไม่เกิดผลลัพธ์ระยะยาว

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ในแผนงานบูรณาการ พบว่า ได้มีการกำหนดวงเงินงบประมาณแผนบูรณาการไว้ที่จำนวน 98,767.8 ล้านบาท[5] เพิ่มขึ้นจากปี 2568 จำนวน 1,197.6 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2568 ร้อยละ 1.23 ประกอบด้วย 9 แผนงาน ได้แก่ แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาติดยาเสพติด แผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล และแผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยในการจัดสรรงบประมาณจำนวนดังกล่าวนี้ได้มีการคาดการณ์ว่าจะได้รับประโยชน์ในแผนบูรณาการหลายประการ อาทิ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม ประชาชนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้รับประโยชน์จากการพัฒนาและการลงทุน สังคมไทยมีภาพลักษณ์ความซื่อสัตย์สุจริตดีขึ้น ภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ประเทศไทยมีการบริหารทรัพยากรน้ำได้อย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สามารถตัดต้นตอการผลิตและจำหน่ายยาเสพติดด้วยการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพในการดำเนินงานของภาครัฐ และประเทศไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในแผนงานบูรณาการ ดังนี้

1) แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

(1) ควรทบทวนการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เนื่องจากเป้าหมายการลดเหตุการณ์ความรุนแรงลงจนถึงร้อยละ 100 ภายในปี 2570 อาจไม่สามารถบรรลุได้ จากข้อมูลพบว่าเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในปี 2567 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกในปี 2568 ซึ่งอาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

(2) ควรกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการจัดทำแผนงานร่วมกัน เนื่องจากที่ผ่านมายังขาดการจัดทำแผนปฏิบัติงานและงบประมาณร่วมกัน ทำให้หน่วยงานเจ้าภาพหลักขาดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ ส่งผลให้การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าและไม่บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานเจ้าภาพหลักควรมีบทบาทเชิงรุกในการบริหารและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณควรเตรียมความพร้อมและมีแผนเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งควรทบทวนและถอดบทเรียนเป็นระยะเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหา

2) แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

(1) การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายส่งผลกระทบเชิงลบต่อการจ้างงาน และการให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุนต่างชาติอาจทำให้การจ้างงานในพื้นที่ลดลง จึงควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนเพื่อควบคุมผลกระทบเชิงลบและส่งเสริมผลกระทบเชิงบวก เช่น การสร้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ให้ดีขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

---

[5] ตัวเลขงบประมาณเป็นตัวเลขก่อนมีการปรับลดของสภาผู้แทนราษฎร

(2) ควรเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย เนื่องจากแรงงานไทยยังขาดทักษะสาขาเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ดิจิทัล หุ่นยนต์ และปัญญาประดิษฐ์ หากไม่มีการพัฒนาให้ทันต่อความต้องการ อาจต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติมากขึ้นและกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จึงควรจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมเชิงเทคนิคในพื้นที่โดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคเอกชน พร้อมออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม และสร้างแรงจูงใจให้แรงงานเข้าสู่สายอาชีพที่ขาดแคลน เช่น การให้ทุนการศึกษาและการรับรองการทำงาน

(3) ควรทบทวนมาตรการเพื่อเพิ่มการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศ เนื่องจากความสามารถในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศลดลง แม้ประเทศไทยจะให้สิทธิประโยชน์เทียบเท่าประเทศคู่แข่ง สถานการณ์ดังกล่าวอาจกระทบต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการดึงดูดการลงทุนในอนาคต จึงต้องพิจารณาหาแนวทางแก้ไขเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

(4) ควรทบทวนการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของแผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากมีการจัดสรรงบประมาณให้กระทรวงกลาโหมดำเนินโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบดิจิทัล ซึ่งไม่น่าจะเป็นภารกิจหลักด้านความมั่นคงของกองทัพ การจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าวอาจกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและก่อให้เกิดความสับสนในบทบาทของแต่ละหน่วยงาน

3) แผนงานบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(1) ควรยกระดับการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณให้เข้มแข็งขึ้น โดยปรับบทบาทของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นกลไกสนับสนุนการตรวจสอบของรัฐสภา ด้วยการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและส่งให้คณะกรรมาธิการที่เกี่ยวข้องใช้ประกอบการพิจารณาอนุมัติงบประมาณในปีถัดไป ฝ่ายนิติบัญญัติควรยกระดับจากการรับทราบรายงานไปสู่การติดตามอย่างจริงจังและนำผลการตรวจสอบไปใช้กำหนดนโยบาย เช่น การปรับลดงบประมาณของหน่วยงานที่ไม่ปฏิบัติตามข้อสังเกตและข้อเสนอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ

(2) ควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการพิจารณางบประมาณ เนื่องจากในการจัดสรรงบประมาณปี 2569 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับปี 2568 โดยสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น ขณะที่กรมพัฒนาชุมชนได้รับการจัดสรรงบประมาณลดลง และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณแต่อย่างใด

(3) ควรปรับปรุงกฎหมายและเพิ่มบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตให้หนักขึ้น เพื่อเสริมประสิทธิภาพในการป้องปรามและยับยั้งการกระทำความผิด สอดคล้องกับแนวคิดในการกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวดจะช่วยลดโอกาสการกระทำผิดได้อย่างมีนัยสำคัญ

4) แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

(1) ปัจจุบันประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเกิดต่ำที่สุดในรอบ 70 ปี ในขณะที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น โดยคาดว่าในปี 2568 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ จึงควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยกรมพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อวางแผนล่วงหน้าและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การปรับปรุงทางเท้า สวนสาธารณะ หรือพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยอาจมีการนำแนวทางปฏิบัติจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อรองรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงควรมีระบบหลักประกันรายได้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพและทุกสภาพแวดล้อม เช่น การพิจารณานโยบายเกี่ยวกับเงินบำนาญหรือเงินออมสำหรับเกษตรกร เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมในอนาคต

(2) ควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาแก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่หลอกลวงผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นภัยที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ โดยมิจฉาชีพจะสร้างเรื่องราว เช่น การอ้างเป็นลูกหลานเพื่อหลอกให้ผู้สูงอายุโอนเงิน จึงควรให้ความรู้และสร้างการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจัดทำคู่มือหรือสื่อประชาสัมพันธ์ที่รวบรวมรูปแบบการหลอกลวงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง เพื่อให้ผู้สูงอายุและคนในชุมชนสามารถจดจำและเตือนภัยกันเองได้ นอกจากนี้ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือตำรวจ เพื่อช่วยให้การสื่อสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) ควรมีแนวทางช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ลำพังในชนบทหรือรับภาระเลี้ยงดูหลานอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน เช่น การสนับสนุนค่าเดินทางให้ผู้สูงอายุเพื่อไปพบแพทย์ เนื่องจากเงินรายเดือนที่ได้รับอาจไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายดังกล่าว หรือจัดหาอาสาสมัครเพื่อช่วยดูแลผู้สูงอายุในการเดินทางไปโรงพยาบาล ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงระบบการรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ควรมีการขยายผลโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นโครงการต้นแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้พื้นที่และบุคลากรของโรงเรียนประถมที่มีนักเรียนน้อยให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การร้องเพลงหรือการเล่นดนตรี ซึ่งจะช่วยลดความเหงาและป้องกันโรคซึมเศร้าได้ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมยังสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น การทำของใช้หรือซ่อมแซมสิ่งของในชุมชน ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าและศักดิ์ศรีให้กับผู้สูงอายุ และช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของรัฐในระยะยาวอีกด้วย

5) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(1) ควรมีการทบทวนแผนแม่บทในภาพรวมเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่มุ่งสู่การจัดการอย่างยั่งยืนมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการดำเนินงานยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เท่าที่ควร ซึ่งการวางแผนและการดำเนินโครงการจะเน้นไปที่กิจกรรมเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการก่อสร้างและเพิ่มอุปทานน้ำ เช่น การสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ ซึ่งงบประมาณเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบกระจายน้ำยังคงมีไม่เพียงพอส่งผลให้เกิดการสูญเสียน้ำในระบบเป็นจำนวนมาก และไม่ได้ช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้น้ำของประชาชน โดยเฉพาะในภาคเกษตรที่ยังมีการใช้น้ำเกินความจำเป็น ซึ่งทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

(2) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ควรเร่งกำหนดแนวทางบริหารจัดการน้ำที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งที่เกิดขึ้นซ้ำซากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตอนล่าง โดยเฉพาะจังหวัดพิษณุโลกและพิจิตรที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่รับน้ำ แต่การแก้ปัญหาที่ผ่านมายังเน้นเพียงการเยียวยาเท่านั้น จึงควรมีการจัดทำแผนบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งการขุดลอกแหล่งน้ำ เช่น แม่น้ำยมที่ตื้นเขิน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของปัญหาน้ำท่วม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้การจัดการเป็นไปอย่างยั่งยืน และประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

(3) ควรพิจารณาปรับปรุงและฟื้นฟูพื้นที่แก้มลิง ซึ่งเป็นโครงการตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้สามารถใช้เป็นพื้นที่กักเก็บและระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากได้ รวมทั้งควรพิจารณาการเยียวยาและชดเชยให้กับประชาชนที่เสียสละให้มีการผันน้ำเข้าสู่พื้นที่ของตนเอง โดยเห็นว่าควรตั้งงบประมาณสำหรับการดำเนินการดังกล่าวไว้ในแผนงานบูรณาการเป็นการล่วงหน้า โดยไม่ต้องรอเบิกจ่ายจากงบกลาง ซึ่งจะช่วยให้สามารถวางแผนและบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(4) ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นภารกิจของหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยไม่ได้เปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายระดับชาติกับความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ส่งผลให้บางโครงการไม่สามารถตอบสนองปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านทรัพยากรน้ำที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ และจัดทำเอกสารสรุปโครงการที่ผ่านมาเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการติดตามผลลัพธ์และความคุ้มค่า เนื่องจากปัจจุบันยังขาดกลไกการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน ทำให้การจัดสรรงบประมาณระดับชาติไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในพื้นที่ รวมทั้งควรทบทวนแผนงาน โดยเน้นกิจกรรมมาเป็นการเน้นผลลัพธ์ที่สามารถวัดผลได้ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถวัดผลได้จริง

(6) ควรมีการสำรวจและประเมินผลงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการซ่อมแซมและปรับปรุง รวมถึงตรวจสอบเครื่องสูบน้ำเดิมว่ายังสามารถใช้งานได้หรือไม่ เพื่อให้ระบบชลประทานสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เนื่องจากโครงการก่อสร้างที่ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในหลายโครงการยังไม่สามารถใช้งานจริง เช่น โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำพร้อมคลองส่งน้ำ จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ปี 2540 ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการจ่ายน้ำตามวัตถุประสงค์แต่อย่างใด

(7) ควรจัดทำฐานข้อมูลเพื่อระบุความรับผิดชอบของแหล่งน้ำแต่ละแห่งอย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาได้ทันท่วงที เนื่องจากที่ผ่านมาการบริหารจัดการน้ำมีความล่าช้าและขาดความชัดเจน โดยเฉพาะกรณีบึงสีไฟที่ต้องใช้เวลาในการหาหน่วยงานรับผิดชอบหลักเป็นระยะเวลานาน

(8) ควรเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำโดยการสร้างคันคลองส่งน้ำควบคู่ไปกับการสร้างถนน ซึ่งถือเป็นการบูรณาการระหว่างสองโครงการ ดังนั้น จึงควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กรมทางหลวง และกรมทางหลวงชนบท เพื่อให้การก่อสร้างถนนใหม่ทุกครั้งจะต้องมีการสร้างคลองส่งน้ำคอนกรีตไปพร้อมกัน ซึ่งจะช่วยให้การส่งน้ำและการระบายน้ำเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

(9) โครงการบริหารจัดการน้ำได้รับงบประมาณจำนวนประมาณ 60,000 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นงบลงทุนของกรมชลประทาน จึงควรมีการปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการบริหารจัดการต้นน้ำด้วย โดยเฉพาะกรมฝนหลวงและการบินเกษตร กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เนื่องจากหน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการผลิตน้ำและดูแลรักษาพื้นที่ป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอให้กับหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมของประเทศได้อย่างยั่งยืน

(10) ควรมีการทบทวนการแบ่งพื้นที่ลุ่มน้ำให้สอดคล้องกับสภาพทางธรรมชาติและการใช้ชีวิตของประชาชน เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เช่น กรณีพื้นที่ปากอ่าวแม่กลองบางส่วนถูกรวมอยู่ในลุ่มน้ำท่าจีนและลุ่มน้ำเพชรบุรี ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารจัดการน้ำและทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดในลุ่มน้ำเพชรบุรี

(11) ควรปรับแผนการระบายน้ำให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยปล่อยน้ำในปริมาณที่มากขึ้นในช่วงที่น้ำทะเลหนุนสูงและลดปริมาณลงหากปล่อยในเวลาปกติ เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกและรักษาคุณภาพน้ำให้เหมาะสมกับการอุปโภคบริโภคและการเกษตร เช่น กรณีการระบายน้ำจากเขื่อนศรีนครินทร์และเขื่อนวชิราลงกรณ ซึ่งถูกกำหนดในอัตราคงที่ 40 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ทำให้ไม่สามารถรับมือกับช่วงที่น้ำทะเลหนุนสูงได้ ส่งผลให้น้ำเค็มรุกล้ำและกระทบต่อคุณภาพน้ำในแม่น้ำ รวมทั้งควรมีการทบทวนและจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรน้ำเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเหมาะสมต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบ

(12) จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ เช่น จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งมีการใช้เครื่องจักรหนักในการขุดลอกคลองส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและน้ำสัตว์ตามธรรมชาติ หรือกรณีการบำรุงรักษาบึงบอระเพ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับการขึ้นทะเบียนที่สำคัญ จึงควรมีการดูแลอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้กระทบกับระบบนิเวศดั้งเดิม

(13) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ควรมีบทบาทสำคัญในการทบทวนและตรวจสอบโครงการได้ดำเนินเสร็จสิ้นไปแล้ว หากพบว่าโครงการใดไม่มีประสิทธิภาพหรือเป็นอุปสรรคต่อการไหลของน้ำ เช่น ฝายหรือเขื่อนบางแห่งในจังหวัดน่านที่ไม่ได้ใช้งานและกีดขวางทางน้ำในฤดูน้ำหลาก จึงควรพิจารณาดำเนินการรื้อถอน เพื่อป้องกันสิ่งกีดขวางลำน้ำและเพื่อให้การใช้งบประมาณเกิดความคุ้มค่าและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

(14) การบริหารจัดการน้ำตามแผนงานบูรณาการที่ผ่านมายังคงมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งในเชิงปริมาณเป็นหลัก แต่ขาดการให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะคุณภาพน้ำประปาที่ประชาชนควรได้รับบริการที่ดีตลอดทั้งปี ดังนั้น จึงควรพิจารณาจัดทำแผนบูรณาการให้มีสัดส่วนที่ชัดเจน สำหรับการยกระดับคุณภาพน้ำประปาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประปานครหลวง การประปาภูมิภาค หรือการประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงน้ำประปาที่มีคุณภาพและปลอดภัย

(15) ควรมีการรวบรวมและปรับปรุงฐานข้อมูลแหล่งน้ำขนาดเล็กที่มีความจุน้อยกว่า 3 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีความสำคัญต่อพื้นที่ที่ไม่มีลุ่มน้ำขนาดใหญ่ไหลผ่าน โดยเฉพาะในช่วงภัยแล้ง ดังนั้นสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ควรพิจารณาและผลักดันนโยบาย เพื่อให้มีการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6) แผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหาติดยาเสพติด

(1) แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดในอดีตมุ่งเน้นการปราบปรามอย่างจริงจังส่งผลให้มีผู้ค้ายาเสพติดรายเก่าถูกจับกุม แต่ยังคงมีผู้ค้ายาเสพติดรายใหม่เข้ามาแทน จึงมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดมามุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนมากขึ้น โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวในระดับจังหวัด ซึ่งจะเป็นการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

(2) งบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้รับการจัดสรรจำนวนประมาณ 5,000 ล้านบาท ถือได้ว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับรายได้ที่สำนักงานสามารถยึดทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิดและนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน นอกจากนี้ยังมีการใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพในหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะโครงการที่เน้นเพียงกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ เช่น โครงการกีฬาต้านยาเสพติด หรือการจัดประชุมเพื่อเพื่อให้ได้รับการยกย่องให้เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณที่ไม่เกิดประโยชน์ และไม่มีมาตรการที่จริงจังในการแก้ปัญหา จึงควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) นโยบายที่ให้ผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วยส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่ผู้ที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดยังคงอาศัยอยู่ในชุมชนและเป็นภาระของครอบครัว รวมถึงชุมชนด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ครอบครัวไม่สามารถแบกรับภาระการดูแลได้เต็มที่ แม้จะมีโครงการขยายการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบำบัดรักษา แต่ศูนย์บำบัดบางแห่งที่อยู่ในการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงมีปัญหาด้านมาตรฐานการบำบัดที่ไม่สอดคล้องกับหลักสากล และมีการปฏิบัติที่รุนแรงต่อผู้ป่วย

7) แผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

(1) แผนงานบูรณาการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จัดทำขึ้นตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมา อาจยังไม่รวมถึงมาตรการรองรับผลกระทบจากนโยบายภาษีของโดนัลด์ ทรัมป์ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในปัจจุบัน ดังนั้น จึงควรพิจารณาเพิ่มมาตรการรองรับผลกระทบดังกล่าว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง

(2) ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยสถาบัน IMD พบว่า มีคะแนนลดลงหลายด้าน โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมสาธารณสุข ทั้งที่ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ประเทศไทยได้รับการชื่นชมอย่างกว้างขวางถึงการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้น จึงควรมีการตรวจสอบรายละเอียดของปัจจัยที่ใช้ในการประเมินผลคะแนนดังกล่าว เนื่องจากมีผลอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ

(3) จากเป้าหมายมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพและการแพทย์ (Wellness & Medical Hub) ที่คาดการณ์ว่าจะสูงถึง 2,000 ล้านบาทในปี 2569 ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ภาครัฐควรชี้แจงความชัดเจนของแหล่งงบประมาณว่าเป็นงบประมาณใหม่ทั้งหมดหรือต่อยอดจากฐานเดิม เพื่อให้วางแผนการลงทุนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเร่งกำหนดมาตรการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรม เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงกฎระเบียบ การตลาด และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมนี้ให้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมถึงรับมือกับผลกระทบจากนโยบายต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

8) แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล

(1) แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล (พ.ศ. 2566 - 2570) พบว่า การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐยังขาดการบูรณาการที่แท้จริง ทำให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนและขาดความต่อเนื่องในหลายประเด็น โดยเฉพาะในเรื่องของแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของภาครัฐที่ยังคงแยกส่วนกันพัฒนาและขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ ผู้ใช้บริการจึงต้องลงทะเบียนซ้ำซ้อนและไม่สามารถทำธุรกรรมให้เสร็จสิ้นได้ในครั้งเดียว นอกจากนั้นการบริการออนไลน์ของภาครัฐบนเว็บไซต์ก็ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน โดยหลายธุรกรรมไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเว็บไซต์เดียว ทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการต้องเข้าใช้งานหลายเว็บไซต์และกรอกข้อมูลซ้ำ และในบางกรณียังต้องเดินทางไปติดต่อหน่วยงานราชการโดยตรงทำให้สิ้นเปลืองเวลา ดังนั้น จึงควรพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การบริการของภาครัฐและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การจัดทำโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการรัฐบาลดิจิทัล จำนวนกว่า 4,000 ล้านบาท โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) ที่ได้รับงบประมาณมากที่สุดกว่า 2,200 ล้านบาท นั้น ยังไม่มีการบูรณาการข้อมูลร่วมกันอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณ โดยเฉพาะการใช้ระบบคลาวด์ ซึ่งเคยมีนโยบาย Cloud First ที่ต้องการให้มีการใช้ข้อมูลร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่มีการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลหลักที่มีอยู่แล้วมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน

(3) รัฐบาลควรมีนโยบายในการรวบรวมข้อมูลปริมาณการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด โดยมีการประสานงานกับสำนักงบประมาณเพื่อติดตามโครงการที่มีการของบประมาณด้าน AI ทั้งในงบประมาณบูรณาการและงบประมาณปกติ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงและประเภทของโครงการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในปี 2570 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (สพร.) และสำนักงบประมาณควรจะหารือร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการพิจารณาและจัดสรรงบประมาณด้าน AI ให้มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

(4) การพัฒนาความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการประมวลผลภาษาไทยมีความสำคัญ เนื่องจาก AI ที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้รับการฝึกฝนจากข้อมูลภาษาอังกฤษเป็นหลัก ดังนั้น หากมีการรวมศูนย์การจัดซื้อจัดจ้างแล้ว ควรพิจารณาเจรจากับผู้พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีการฝึกฝนระบบด้วยข้อมูลภาษาไทยมากขึ้น เพื่อช่วยให้การใช้งานของหน่วยงานภาครัฐเกิดประโยชน์สูงสุด.

(5) ควรมีการรวมศูนย์การจัดซื้อจัดจ้างระบบคลาวด์เพื่อประโยชน์ในการใช้ใบอนุญาต (License) ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการต่อรองราคากับผู้ให้บริการเอกชน สำหรับการจัดการข้อมูลควรนำแนวทางของประเทศสิงคโปร์ที่รัฐบาลเป็นผู้ลงทุนสร้างฐานข้อมูลกลาง (Data Lake) เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถนำไปใช้ต่อยอดในการพัฒนาธุรกิจได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างสูงสุด.

9) แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

(1) งบประมาณของแผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ในช่วงปี 2562 - 2564 ซึ่งเป็นช่วงสถานการณ์ระบาดโควิด-19 งบประมาณมีจำนวนค่อนข้างสูง แต่ปัจจุบันงบประมาณแผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ปรับลดลงจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้การจัดอันดับการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ปรับลดลงด้วย ภายใต้งบประมาณที่ลดลงดังกล่าวควรมีแผนการดำเนินการที่ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อคงประสิทธิภาพในการยกระดับอันดับการท่องเที่ยวให้กลับสู่สภาวะปกติ

(2) ดัชนีวัดการพัฒนาการเดินทางและการท่องเที่ยว (TTDI) ประจำปี 2567 ประเทศไทยได้รับอันดับในปัจจัยด้านความมั่นคงปลอดภัยลดลงจากอันดับที่ 86 ในปี พ.ศ. 2564 มาอยู่ที่อันดับที่ 102 ซึ่งเป็นการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แม้ประเทศไทยจะมีธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงาม แต่ความปลอดภัยที่ลดลงอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อ่าวนาง จังหวัดกระบี่ ซึ่งยังขาดแคลนกล้องวงจรปิดของภาครัฐ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องอาศัยกล้องวงจรปิดของภาคเอกชนในการคลี่คลายการดำเนินคดี จึงควรมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน

(3) ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบเดิมเป็นหลัก อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวในประเทศไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวนมากไม่ได้ตกอยู่กับคนไทย แต่กลับเป็นของชาวต่างชาติที่เข้ามาประกอบธุรกิจร้านอาหารหรือประกอบธุรกิจอื่น ๆ จึงควรมีมาตรการเพื่อบริหารจัดการให้รายได้จากการท่องเที่ยวหมุนเวียนและสร้างประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจไทยอย่างแท้จริง

(4) ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ในเดือนธันวาคม 2569 ซึ่งเป็นรายการสำคัญของภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตาม การเตรียมความพร้อมยังไม่เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะสามหัวเมืองหลักที่ใช้เป็นสถานที่จัดการแข่งขัน ได้แก่ ภูเก็ต สงขลา และชลบุรี โดยพบว่ายังไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์หรือการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เท่าที่ควร ทั้งนี้จึงควรมีการวางแผนและเตรียมการรองรับภารกิจดังกล่าวอย่างครอบคลุมเพื่อเป็นการส่งเสริมภาะลักษณ์ของประเทศไทยสู่ชาวโลก นอกจากนี้ ไม่ควรนำประเด็นทางการเมืองมาเกี่ยวข้องกับกีฬา โดยเฉพาะการให้สัมภาษณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อนักกีฬาจากประเทศคู่แข่ง ควรตระหนักถึงหลักการที่ว่ากีฬาต้องแยกออกจากการเมืองอย่างเคร่งครัดตามกฎของคณะกรรมการโอลิมปิกสากล

(5) การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในมิติความยั่งยืนยังมีปัญหาเรื่องการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวเฉพาะในพื้นที่เมืองหลัก เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต เชียงใหม่ และเมืองพัทยา ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวเกินกว่าร้อยละ 80 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ส่งผลให้เกิดภาวะนักท่องเที่ยวล้นเมืองและทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวไม่เกิดการกระจุกตัวอยู่เฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขปัญหานี้ดังกล่าว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเมืองรองทั่วประเทศได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างจริงจัง และควรจัดทำแผนงานโครงการที่รองรับนักท่องเที่ยวด้วย

(6) ควรให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของไทย และควรมีการจัดทำวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวของไทยสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

5.3 พื้นที่

ปัญหาการบริหารงานราชการระดับพื้นที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถในการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่า หน่วยงานระดับพื้นที่มีอำนาจน้อยไม่สามารถตัดสินใจเองได้แม้เรื่องพื้นฐาน การจัดซื้อจัดจ้าง การอนุมัติงบประมาณทำให้เกิดความล่าช้า ส่วนกลางกำหนดนโยบายแบบ “สูตรเดียวใช้ได้ทุกพื้นที่” (One Size Fits All) ทำให้ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ การจัดสรรงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพไม่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ขาดงบประมาณบูรณาการเชิงพื้นที่ งบประมาณกระจายไปตามหน่วยงาน ไม่รวมศูนย์ในการพัฒนาแบบองค์รวม ใช้งบประมาณตามรูปแบบเดิมซ้ำ ๆ และที่สำคัญ คือ ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบายหรือแผนงานของหน่วยงานรัฐในพื้นที่

โดยคณะกรรมาธิการวิสามัญได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหน่วยงานในพื้นที่ดังนี้

1) จังหวัดและกลุ่มจังหวัด

1.1) ภาพรวมกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ

(1) โครงการของแต่ละจังหวัดมักมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เขื่อนกั้นแนวชายแดน เขื่อนป้องกันตลิ่ง และโครงการป้องกันน้ำท่วม ซึ่งส่วนใหญ่มีอยู่ในแผนงบประมาณของหน่วยงานส่วนกลาง เช่น กรมโยธาธิการและผังเมือง จึงควรประเมินว่า

การของบประมาณของจังหวัดในโครงการดังกล่าวเกิดจากข้อจำกัดของโครงการจากส่วนกลางหรือไม่ พร้อมกำหนดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการของจังหวัดและส่วนกลางให้ชัดเจน เพื่อลดความซ้ำซ้อน ขณะเดียวกันควรปรับสมดุลงบประมาณที่ใช้ในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อนำไปใช้สำหรับการพัฒนาศักยภาพประชาชน โดยเฉพาะด้านการเกษตรซึ่งยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณน้อย

(2) ควรพิจารณาการปรับเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดของประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังในการลดการเผาในพื้นที่การเกษตร เนื่องจากพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขอนามัยของประชาชน และคุณภาพอากาศโดยรวม หากการรณรงค์หรือสร้างความตระหนักรู้ไม่ประสบผลสำเร็จ ควรดำเนินมาตรการควบคุมอย่างเด็ดขาดโดยนำมาตรการทางกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อให้เกิดการยับยั้งการเผาในพื้นที่การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ควรปรับกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประสานและนัดประชุมหัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกำหนดมาตรการเชิงรุกอย่างเป็นระบบ พร้อมให้เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและสถานีตำรวจทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยคำนึงถึงรายงานที่ระบุว่าเจ้าหน้าที่บางฝ่ายอาจมีส่วนเกี่ยวข้องหรือเพิกเฉยต่อการลักลอบนำเข้าหรือจำหน่ายยาเสพติด จึงควรตรวจสอบอย่างจริงจัง และหากพบหลักฐานต้องส่งให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามกฎหมายอย่างเด็ดขาด ควบคู่กับการขยายโครงการชุมชนยั่งยืนให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เพื่อลดช่องทางการเคลื่อนย้ายของผู้ค้ายาเสพติด รวมถึงการติดตามผลโครงการด้านการป้องกันในจังหวัดต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและติดตามผลการดำเนินงานในทุกพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

(4) ควรกำหนดแนวทางการจัดการขยะจากภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือนอย่างเป็นระบบ เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากขยะอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น โดยควรสนับสนุนให้แต่ละจังหวัดสามารถบริหารจัดการขยะได้ด้วยตนเอง เช่น การผลิตเชื้อเพลิงชีวมวลจากขยะ เพื่อลดการขนย้ายขยะไปยังพื้นที่อื่นซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มเติมในอนาคต

(5) ควรส่งเสริมการจัดทำถนนสายดอกไม้แบบยืนต้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนมากกว่าการใช้ไม้ล้มลุกที่สิ้นเปลืองงบประมาณและไม่ถาวรต้องมีการบำรุงรักษาหรือปลูกใหม่อยู่เสมอ ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถสร้างจุดเช็คอินในระยะยาว ส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน และเปิดโอกาสให้สามารถระดมงบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนได้อย่างต่อเนื่อง

(6) ควรพิจารณาแนวทางการรับมือปัญหาหมอกควันหรือฝุ่นละอองโดยเฉพาะในพื้นที่ป่าไม้ที่เข้าถึงได้ยาก ผ่านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีดับไฟป่า เช่น อุปกรณ์ยิงจากระยะไกลที่สามารถกำหนดพิกัดด้วยระบบ GPS อย่างแม่นยำ เพื่อลดการใช้แรงงานคนเข้าสู่พื้นที่เสี่ยงภัย การดำเนินการควรร่วมมือกับหน่วยทหาร หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และควรเริ่มต้นดำเนินการในจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นพื้นที่นำร่อง

1.2) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 และตอนบน 2

(1) ปัญหามลพิษทางน้ำจากแม่น้ำกกยังเป็นข้อจำกัดสำคัญ เนื่องจากต้นเหตุของมลพิษอยู่ในพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อย ทำให้การเจรจาในระดับภาครัฐเป็นไปได้ยาก จึงควรส่งเสริมความร่วมมือทั้งในระดับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อหาแนวทางจัดการปัญหาร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

(2) ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ผลิตในประเทศในการดับไฟป่า เช่น โดรนดับไฟที่สามารถบรรทุกน้ำได้ถึง 100 ลิตร และมีประสิทธิภาพในการใช้งานในพื้นที่ภูเขา พร้อมเร่งผลักดันการนำผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและนักศึกษาไปใช้ให้เกิดผลจริง เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าและกระตุ้นการพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศ ภาครัฐควรสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ เลือกใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ผลิตในประเทศ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม เช่น การพ่นยา การใส่ปุ๋ย และการดับไฟป่า

(3) ควรปรับแนวทางการบริหารจัดการน้ำโดยสร้างแก้มลิงแบบเครือข่าย ให้เชื่อมต่อกันในลักษณะใยแมงมุม เพื่อกักเก็บน้ำให้เพียงพอตลอดปี ลดปัญหาน้ำท่วมและภัยแล้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

(4) ควรส่งเสริมการสร้างบังเกอร์ในพื้นที่ชายแดนโดยใช้แรงงานและวัสดุจากท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคามและการอพยพ ควบคู่กับการยกระดับขวัญกำลังใจของชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านผ่านการสนับสนุนค่าตอบแทนและกิจกรรมฟื้นฟูจิตใจ เช่น การทอผ้า งานฝีมือ หรือกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนงบประมาณแก่ศูนย์พักพิงและหน่วยงานที่รองรับผู้ย้ายถิ่นฐาน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล หรือสถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถดูแลและฟื้นฟูผู้ประสบภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์วิกฤต

(5) ควรสนับสนุนการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชายขอบ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการสื่อสารของหน่วยงานด้านความมั่นคงที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งควรเร่งรัดการดำเนินโครงการก่อสร้างถนนเข้าสู่ฐานปฏิบัติการ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ป่าไม้หรือพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อความมั่นคงและการให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 และตอนล่าง 2

พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี เป็นพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกอ้อยในปริมาณมาก โดยจะเข้าสู่ฤดูกาลเปิดหีบในช่วงต้นเดือนธันวาคม จึงควรมีการเตรียมมาตรการรองรับล่วงหน้าเพื่อป้องกันการเผาอ้อย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพอากาศ ส่วนการเผาตอซังข้าวเกิดขึ้นตลอดทั้งปีและยากต่อการควบคุม จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่เพื่อยับยั้งพฤติกรรมดังกล่าวอย่างยั่งยืน

1.4) ภาพรวมกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) ควรบูรณาการการทำงานทั้งภายในจังหวัดและระหว่างกลุ่มจังหวัด เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนและตอบสนองสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะด้านการจัดเก็บข้อมูลการสำรวจความต้องการประชาชน และการวิเคราะห์แผนร่วมกัน ควรสื่อสารข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้การเสนอขอรับงบประมาณและการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานส่วนกลาง เช่น สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ควรสนับสนุนเชิงเทคนิคแก่จังหวัด โดยเฉพาะด้านการออกแบบเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล การวางแผนโครงการ และการทบทวนแผนพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพของโครงการในระยะต่อไป

(2) การจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจในพื้นที่ ควรเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาจังหวัดหรือแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ พ.ศ. 2565 มาตรา 41 และมาตรา 46 เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณสอดคล้องกับแผนราชการประจำปีของจังหวัด และอยู่ภายใต้กรอบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ควรปรับปรุงกลไกการประสานแผนงานให้มีความชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้จังหวัดสามารถรับทราบและมีส่วนร่วมในการวางแผนของหน่วยงานดังกล่าวตั้งแต่ต้น และควรพัฒนาแนวทางหรือระบบที่เอื้อให้เกิดการแจ้งแผนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างกลไกการบริหารในระดับพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นเอกภาพ

1.5) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

จังหวัดนครพนม มุกดาหาร และสกลนคร มีจุดแข็งด้านการพัฒนาเมืองคาร์บอนต่ำ โดยเฉพาะจังหวัดนครพนมที่เริ่มขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวล่วงหน้าก่อนที่กฎหมายระดับชาติจะประกาศใช้ ถือเป็นการเตรียมความพร้อมสู่เป้าหมายตามข้อกำหนดระดับโลก จึงควรได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

1.6) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

ควรพิจารณาพัฒนาพื้นที่จังหวัดขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางด้านพลังงานโดยมุ่งเน้นการรองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ศูนย์ปัญญาประดิษฐ์และศูนย์ดาต้าเซ็นเตอร์ เพื่อใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ควรประเมินศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อผลักดันแนวทางดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

1.7) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และตอนล่าง 2

(1) ควรประเมินสถานการณ์ความไม่สงบบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชาอย่างรอบด้าน เพื่อรวบรวมข้อมูลที่จำเป็น เช่น จำนวนผู้ประสบภัย ความเสียหาย และความต้องการเร่งด่วน ได้แก่ อาหาร น้ำสะอาด ที่พักชั่วคราว และบริการทางการแพทย์ เพื่อนำไปวางแผนจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้ ควรกำหนดแนวทางจัดสรรงบประมาณเป็นระยะ ได้แก่ การช่วยเหลือระยะเร่งด่วนเพื่อบรรเทาทุกข์ขั้นต้น การฟื้นฟูระยะสั้นเพื่อซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และระยะยาวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมอาชีพ และเสริมสร้างความมั่นคงในระยะยาว

(2) ควรส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีศูนย์พักพิงหรือการเคลื่อนย้ายประชากรจากเขตชายแดน เช่น จังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์ ซึ่งมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและสามารถดูแลผู้ย้ายถิ่นฐานในด้านความปลอดภัยและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม จึงควรนำรูปแบบการจัดการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลและรองรับประชากรอย่างทั่วถึง

(3) พื้นที่ชายแดนจังหวัดบุรีรัมย์ โดยเฉพาะอำเภอประโคนชัย ยังประสบความยากลำบากจากสถานการณ์ความไม่สงบบริเวณชายแดน แม้ภาครัฐจะจัดตั้งศูนย์อพยพและให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น แต่ยังมีประชาชนจำนวนมากยังไม่ได้เข้าสู่ระบบ โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยกับญาติหรืออยู่ในพื้นที่เดิมโดยขาดทรัพยากรเพียงพอ มาตรการช่วยเหลือที่ให้ครอบครัวผู้ประสบภัยลงทะเบียนรับเงิน 3,000 บาท ยังมีข้อจำกัดที่อาจกีดกันผู้เดือดร้อนจำนวนมาก ดังนั้น ควรทบทวน

หลักเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคเพื่อให้ความช่วยเหลือครอบคลุมประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถอพยพได้หรืออยู่นอกระบบการดูแลของรัฐ

1.8) ภาพรวมกลุ่มจังหวัดภาคกลาง

(1) จังหวัดในพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1 ภาคกลางตอนล่าง 2 และภาคกลางปริมณฑล ควรเร่งแก้ไขปัญหาค่าฝุ่น PM 2.5 ที่มักจะเกินค่ามาตรฐานบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวที่มีสภาพอากาศนิ่งและสภาพอากาศปิด จึงจำเป็นต้องแก้ไขแหล่งกำเนิดของปัญหา เช่น ควันจากเครื่องยนต์ดีเซล การเผาเศษวัสดุทางการเกษตร การก่อสร้างอาคารทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งกิจกรรมจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ และภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ทั้งนี้ จึงต้องมีการบังคับใช้กฎหมายและการควบคุมแหล่งกำเนิดอย่างเข้มงวดจริงจัง รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเตือนภัยและการตรวจวัดฝุ่นละอองในอากาศ ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้ภาคอุตสาหกรรมและภาคการก่อสร้างลดมลพิษโดยสมัครใจ

(2) ควรส่งเสริมบทบาทของอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อมภายใต้กระทรวงมหาดไทยให้มีความเข้มแข็ง โดยเปรียบเทียบกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพประชาชน การส่งเสริมให้อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อมมีบทบาทในการจัดการของเสีย การดูแลทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมพลังงานสะอาด และการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ จะช่วยให้การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดมีความยั่งยืนและสามารถขับเคลื่อนเป้าหมายการเป็นประเทศคาร์บอนเป็นกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการฟื้นฟูและสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์สิ่งแวดล้อมในทุกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความเข้มแข็งควบคู่กับการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่สมบูรณ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

(3) พื้นที่ภาคกลางยังพบปัญหาการเผาฟางในช่วงกลางคืน ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณคาร์บอนในบรรยากาศ จึงควรมีแผนงานร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการจัดการปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมแนวทางการจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ

1.9) ภาพรวมกลุ่มจังหวัดภาคกลาง กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกและกลุ่มจังหวัดภาคใต้

ควรพิจารณาว่าประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างแท้จริงหรือไม่ เนื่องจากในระยะหลังพบว่าขยะอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มขึ้น แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างชาติซึ่งส่งเงินกลับประเทศต้นทาง ไม่ก่อให้เกิดการกระตุ้นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อีกทั้งยังได้รับสิทธิประโยชน์จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ทำให้ไม่ต้องเสียภาษีนำเข้าปัจจัยการผลิต และไม่ต้องเสียภาษีธุรกิจในประเทศ เนื่องจากบริษัทต่างชาติมักกำหนดราคาต้นทุนสูงจากบริษัทเพื่อไม่ให้เกิดกำไรในบริษัทลูกที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย จึงควรมีการหารือร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกำหนดแนวทางสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีสัดส่วนประชากรในภาคการเกษตรสูง ควรส่งเสริมให้อุตสาหกรรมที่เข้ามาในพื้นที่เป็นอุตสาหกรรมการเกษตรที่ใช้ปัจจัยการผลิตจากพื้นที่ เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ซึ่งจะช่วยให้ภาคการเกษตรเติบโตควบคู่ไปกับภาคอุตสาหกรรม และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้หลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน

1.10) กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก

(1) สำหรับการป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่เขตอุตสาหกรรม เช่น จังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการน้ำให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรม และในพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำแล้ง ควรมีการวางแผนการกักเก็บน้ำอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในพื้นที่ราบของภาคกลางที่ประสบปัญหาผักตบชวา ควรมีการกำจัดผักตบชวาอย่างต่อเนื่อง และควรนำผักตบชวาไปแปรรูปเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งลดค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

(2) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยไม้ดอกไม้ยืนต้น เช่น กัลปพฤกษ์ และพันธุ์ไม้ดอกอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายตามฤดูกาล โดยให้แต่ละจังหวัดร่วมกันวางแผนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกันเป็นจุดเช็คอินที่มีเสน่ห์เฉพาะตัว สามารถสร้างงานและอาชีพในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน โดยนำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและการสนับสนุนจากภาคเอกชนเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวมีความต่อเนื่องและคงอยู่ได้ในระยะยาว

(3) กิจกรรมทางอุตสาหกรรมในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษี ทำให้รายได้ของจังหวัดไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งในส่วนของกรมสรรพากรและภาษีท้องถิ่น ส่งผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณและการพัฒนาพื้นที่ จึงควรปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เสริมความร่วมมือกับผู้ประกอบการ และปรับยุทธศาสตร์งบประมาณและการพัฒนาพื้นที่

(4) หากโรงงานอุตสาหกรรมปิดกิจการ ทำให้เกิดปัญหาการเลิกจ้างพนักงานได้ ซึ่งผู้ประสบปัญกาการว่างงานที่เพิ่มมากขึ้นอาจนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าแรงงานที่ได้รับผลกระทบจะเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมหรือไม่ จึงควรมีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านการให้ข้อมูล การบริหารจัดการและการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

1.11) รายจังหวัด

(1) จังหวัดเชียงใหม่ ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการกักเก็บน้ำ ซึ่งส่งผลให้เกิดดินถล่มและการระบายน้ำล่าช้า อีกทั้งยังมีวัชพืช เช่น ผักตบชวาอุดตันแหล่งน้ำ แม้ท้องถิ่นมีแผนงานโครงการกำจัดผักตบชวาและวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะก็ตาม แต่ยังคงมีข้อจำกัดจากกรมเจ้าท่า จึงควรหาแนวทางบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้สามารถดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว ภายใต้การประสานงานที่ชัดเจนของหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(2) จังหวัดบึงกาฬ มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ โดยการดึงจุดเด่นด้านทำเลที่ตั้งเชื่อมต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สนามบิน และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์และป้ายแสดงเส้นทางที่ชัดเจน โดยเฉพาะบริเวณถ้ำนาคา ควรจัดทำป้ายแนะนำเส้นทางอย่างต่อเนื่องในลักษณะเชิงรุก เช่น แนวทาง

ที่จังหวัดบุรีรัมย์ใช้กับสนามช้างอินเตอร์เนชั่นแนลเซอร์กิต พร้อมทั้งพิจารณาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เช่น ระบบขนส่งภายในหรือทางเลือกที่ไม่กระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(3) ควรพัฒนาจังหวัดชัยภูมิ อย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมให้เป็นต้นแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาทั้งจังหวัดภายใน 10 ปี เพื่อลดภาระผู้ปกครองและยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งอาจประหยัดค่าใช้จ่ายได้จำนวนประมาณ 90,000 ล้านบาท ใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด และด้านทรัพยากรมนุษย์ ควรพัฒนาแรงงานในสาขาที่มีศักยภาพ เช่น การผลิตพยาบาล เพื่อรองรับตลาดต่างประเทศ หากส่งออกแรงงานได้จำนวน 10,000 คน สามารถสร้างรายได้เข้าสู่พื้นที่จำนวนประมาณ 5,000 ล้านบาทต่อปี ส่วนด้านการเกษตรควรบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการผลิตสินค้าส่งออก โดยเฉพาะตลาดประเทศจีน พร้อมกำหนดเป้าหมายและวางรากฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(4) จังหวัดปราจีนบุรี มีปัญหาด้านการจัดการขยะอุตสาหกรรม ควรมีการติดตามความคืบหน้าในพื้นที่อำเภอกบินทร์บุรีและอำเภอศรีมหาโพธิ เพื่อให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรนำภาคประชาชนในการเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนภารกิจของผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและลดภาระของเจ้าหน้าที่

(5) จังหวัดราชบุรี มีปัญหาน้ำทิ้งจากตัวเมืองที่ไหลลงสู่แม่น้ำแม่กลองโดยตรง ซึ่งแม่น้ำแม่กลองเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ผลิตน้ำประปาให้กับประชาชนในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม จึงควรมีแผนจัดการน้ำเสียอย่างแป็นระบบเพื่อรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลองให้สามารถอุปโภคบริโภคได้อย่างปลอดภัยไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

(6) จังหวัดเพชรบุรี ประสบปัญหาน้ำเค็มรุกในพื้นที่ปากอ่าวบางตะบูนและบริเวณเขาตะเครา ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและประมงพื้นบ้าน โดยเฉพาะในช่วงที่เขื่อนเพชรบุรีและเขื่อนแก่งกระจานปล่อยน้ำไม่เพียงพอ จึงควรมีการปรับแผนการระบายน้ำให้เหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงที่น้ำเค็มรุกล้ำ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่

(7) จังหวัดสมุทรสาคร ควรมีแผนและนโยบายในการจัดการโรงงานรีไซเคิลอย่างเป็นระบบ เพื่อควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

(8) พื้นที่อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร โดยเฉพาะบริเวณตำบลรับร่อ ซึ่งอยู่ติดชายแดนไทยกับเมียนมา มีความเปราะบางจากสถานการณ์ความไม่สงบเป็นระยะ ๆ จึงควรมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดตั้งระบบไฟส่องสว่างบริเวณถนนตะเกียบชายแดน เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความมั่นคงในพื้นที่

(9) พื้นที่หมู่ 2 และหมู่ 6 ตำบลทุ่งตะไคร อำเภอทุ่งตะโก พบว่าระบบไฟฟ้าส่องสว่างอาจไม่เพียงพอและเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง จึงควรมีแผนงานหรือการจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงระบบไฟฟ้าให้มีความปลอดภัยและรองรับการใช้งานของประชาชนในพื้นที่อย่างเหมาะสม

(10) จุดชมวิวประตูสวรรค์ชุมพรที่ตั้งอยู่ในหมู่ 9 ตำบลทุ่งระยะ อำเภอสวี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด พบว่าเส้นทางเดินมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ จึงควรมีการปรับปรุงเส้นทางและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความปลอดภัย และรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1) ภาพรวมการจัดทำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1) ควรพิจารณาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยการปลูกไม้ยืนต้นที่ออกดอกสวยงามในแต่ละฤดูกาล เช่น ราชพฤกษ์ตลอดแนวถนนให้เป็นถนนสายดอกไม้ พร้อมจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและจุดเช็คอินใหม่เพื่อสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ รวมทั้งสร้างงานให้ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการลงทุนเพียงครั้งเดียวแต่ให้ผลตอบแทนระยะยาวที่คุ้มค่ากว่าการปลูกไม้ล้มลุกและไม่ต้องบำรุงรักษาบ่อยครั้ง ทำให้สามารถประหยัดงบประมาณได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนั้นสามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนบางส่วนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดและขอความร่วมมือจากภาคเอกชนในพื้นที่ร่วมพัฒนาพื้นที่ให้น่าอยู่และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ได้อีกด้วย

(2) การดำเนินโครงการก่อสร้างอาคารสถานที่หรือการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายแห่งประสบปัญหาขาดงบประมาณในการบำรุงรักษา ส่งผลให้โครงการถูกทอดทิ้งและไม่สามารถใช้งานได้เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำหรือไฟส่องสว่าง ที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม อีกทั้งยังมีปัญหาความรับผิดชอบที่ไม่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลทรัพย์สินสาธารณะ ฉะนั้น ควรกำหนดแนวทางการกำกับดูแลที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการก่อสร้างที่ใช้จ่ายงบประมาณสูงแต่ขาดการบำรุงรักษาในระยะยาว และควรพิจารณาชะลอโครงการที่ไม่จำเป็นหากไม่มีงบประมาณสำหรับการบำรุงรักษาที่เพียงพอ

(3) การส่งเสริมกิจกรรมในท้องถิ่นด้านการศึกษาในแต่ละพื้นที่มีนโยบายที่เข้าถึงประชาชนโดยตรง แต่การกำหนดนโยบายหรือโครงการมักเกิดจากการพิจารณาของฝ่ายบริหารเพียงฝ่ายเดียว จึงควรเชิญหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เช่น สถานศึกษา โรงเรียน หรือตัวแทนชุมชนเข้าร่วมหารือตั้งแต่ขั้นตอนการร่างแผนงานโครงการเพื่อให้เกิดความร่วมมือและตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาจัดทำความร่วมมือในรูปแบบการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการให้บริการสาธารณะ รวมถึงการดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว ภาคเอกชนหลายแห่งมีงบประมาณด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่มุ่งเน้นผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม จึงควรใช้โอกาสดังกล่าวสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่ในการดำเนินการภารกิจดังกล่าวให้เกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยรวม

(5) ควรกำหนดแนวทางเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในพื้นที่ แม้นโยบายจากส่วนกลางจะมีมาตรฐานเดียวกัน แต่การปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ควรมีความแตกต่างกันตามบริบทและความต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่นั้น ๆ อย่างมีประสิทธิผล

(6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้รับงบประมาณเงินอุดหนุนลดลงในปี 2569 ส่งผลให้การบริหารจัดการด้านงบบุคลากร งบดำเนินงาน และงบอุดหนุนต่าง ๆ ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามภารกิจ ขณะเดียวกันยังมีการถ่ายโอนภารกิจจากกระทรวงต่าง ๆ มายังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภารกิจเพิ่มขึ้นแต่จำนวนบุคลากรและงบประมาณยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้ต้องนำงบประมาณส่วนอื่นมาสมทบและไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงควรจัดลำดับความสำคัญภารกิจเร่งด่วน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณโดยเฉพาะการบริหารงานบุคคล และพิจารณาหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากช่องทางอื่นเพื่อเสริมศักยภาพในการพัฒนาและให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง

(7) ควรจัดหาและสนับสนุนซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์ให้แก่โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนและความต้องการของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนการเรียนรู้ของนักเรียนให้ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งควรสนับสนุนและผลักดันการควบรวมโรงเรียนในพื้นที่อย่างเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการศึกษา

(8) การถ่ายโอนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไปสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการให้บริการสาธารณสุขในอนาคต ผู้บริหารด้านสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งอาจขาดความรู้และความเชี่ยวชาญเพียงพอ ควรดึงผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์ เช่น แพทย์ที่เกษียณอายุราชการ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลรักษาประชาชนให้ได้มาตรฐานและเป็นไปอย่างมืออาชีพ

(9) ควรเร่งแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชน ซึ่งยังพบในหลายพื้นที่ ทั้งจากการเผาขยะ การจัดเก็บและกำจัดไม่ถูกวิธี หรือขาดระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงควรกำหนดกฎระเบียบสนับสนุนการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง และพิจารณาการจัดการขยะข้ามเขตเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีข้อมูลปริมาณขยะอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน พร้อมมาตรการติดตามและควบคุมการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

(10) ควรประสานการก่อสร้างเส้นทางคมนาคม เช่น กรมทางหลวงหรือกรมทางหลวงชนบท ควบคู่กับการวางระบบคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและส่งเสริมความยั่งยืนในการใช้น้ำ โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นของแผนก่อสร้างถนน ควรพิจารณาวางคลองระบายน้ำแบบคอนกรีตไปพร้อมกัน เพื่อลดต้นทุนของเกษตรกรและบรรเทาปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ ถือเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระดับพื้นที่

(11) ควรพิจารณาทบทวนแนวทางการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภารกิจที่ถ่ายโอนจากกระทรวงหรือกรมต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดภาระด้านงบประมาณ โดยเฉพาะงบบุคลากรที่ต้องรองรับตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและวิทยฐานะ ขณะเดียวกันงบประมาณจากรัฐที่จัดสรรตามขนาดของสถานบริการยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้ต้องนำงบประมาณของตนเองมาสมทบ และกระทบต่อการจัดสรรในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลัก แม้จะมีรายได้จากการจัดเก็บโดยตรง รายได้จากรัฐ และงบประมาณรายจ่ายประจำปี แต่รายได้ดังกล่าวยังจำกัดตามขนาดและศักยภาพทางเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ พื้นที่ที่มีขนาดใหญ่และเศรษฐกิจดีจะมีรายได้สูง ขณะที่พื้นที่ขนาดเล็กหรือเศรษฐกิจอ่อนแอจะมีรายได้น้อย จึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เท่าเทียมในทุกพื้นที่ รวมถึงพิจารณาความเป็นไปได้ในการบริหารงบประมาณเหลือจ่ายจากเงินอุดหนุนทั่วไปหรือเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เพื่อสนับสนุนภารกิจที่มีงบประมาณไม่เพียงพอ และให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เป็นภาระต่อการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของพื้นที่

(12) ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีอยู่ประมาณ 19,000 แห่งทั่วประเทศ โดยยังประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งจำนวนสถานที่ที่ไม่เพียงพอ บุคลากรไม่ตรงตามคุณวุฒิขาดแคลนครูปฐมวัย และมีภาระหน้าที่หลากหลาย อาคารสถานที่ทรุดโทรมและไม่สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัย รวมถึงปัญหาด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ทั้งหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน เทคนิคการสอน และการบริหารจัดการแบบองค์รวม เพื่อยกระดับคุณภาพการดูแลเด็กปฐมวัยในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

(13) ควรเร่งผลักดันสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากปัจจุบันที่อยู่เพียงร้อยละ 29 ให้เป็นไปตามเป้าหมายร้อยละ 35 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดของประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจและรายได้ลงสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ข้อจำกัดของสัดส่วนงบประมาณดังกล่าวส่งผลกระทบต่อศักยภาพของท้องถิ่นในการลงทุนและพัฒนาโครงการที่จำเป็นในพื้นที่ เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงาน และสะท้อนถึงความล่าช้าในการบรรลุเจตนารมณ์ด้านการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐ

(14) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ควรประสานงานกับสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัดและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายให้ชุมชนสามารถดูแลตนเองได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว และพิจารณาแนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็งแบบองค์รวมในทุกตำบล นอกจากนี้การแก้ปัญหายาเสพติดทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องต่อไป

2.2) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ภาคเหนือ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือ แม้จะมีผลการดำเนินงานที่ดีในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน แต่ประสบปัญหางบประมาณจากภาครัฐที่ลดลง ขณะที่ต้องรับผิดชอบภารกิจหลายด้าน ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ผังเมือง สาธารณสุข คุณภาพชีวิต การศึกษา และการจัดระเบียบชุมชน รวมถึงภารกิจถ่ายโอนจากกระทรวงและกรมต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทำให้ต้องใช้จ่ายงบประมาณด้านบุคลากรเพิ่มขึ้น งบประมาณที่ได้รับจัดสรรสำหรับบุคลากรไม่เพียงพอจึงต้องสมทบงบประมาณของตนเอง ส่งผลกระทบต่อต้นทุนด้านการพัฒนา

ในระหว่างที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณชดเชยภารกิจถ่ายโอน ควรสำรวจและจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณพร้อมลำดับความสำคัญตามความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้การบริหารงบประมาณอย่างจำกัดเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และพิจารณาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาจังหวัด

2.3) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ควรให้ความสำคัญกับโครงการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าเข้าออกนิคมอุตสาหกรรมอุดรธานีโดยใช้ระบบขนส่งทางรางในการกำหนดผังเมืองรวมเพื่อรองรับการพัฒนา ทั้งด้านพื้นที่กองเก็บตู้สินค้าและพื้นที่กองเก็บและเปลี่ยนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์บริเวณโดยรอบทางรถไฟสายกรุงเทพฯ – หนองคาย หรือพื้นที่รองรับการขนถ่ายสินค้าจากโรงงานภายในนิคมอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการภายนอกเพื่อเชื่อมต่อกับระบบราง ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพและสร้างโอกาสให้จังหวัดอุดรธานีเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

(2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ควรวางแนวทางพัฒนาผ้าไหมแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตหม่อนไหม การออกแบบลวดลายที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างแบรนด์ที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ในตลาดธุรกิจ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานและมีคุณค่าพร้อมเรื่องราวที่ดึงดูดผู้บริโภค ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ พร้อมสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาในการออกแบบและจัดหาช่องทางการตลาด เพื่อส่งเสริมรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่ โดยสามารถประยุกต์ใช้โมเดลโครงการ “ผ้าไทยใส่ให้สนุก” ของกระทรวงมหาดไทยเป็นแนวทางเพื่อยกระดับผ้าไหมท้องถิ่นให้มีชื่อเสียงทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

(3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ควรกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากผังเมืองรวมของจังหวัดโดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดการจราจรเพื่อรองรับการเชื่อมต่อกับมอเตอร์เวย์สายบางปะอิน – นครราชสีมาที่จะเปิดใช้งานเต็มรูปแบบในอนาคต

(4) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ควรพัฒนาศักยภาพโรงเรียนในสังกัด 58 แห่งโดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการและการใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมกำหนดเป้าหมายให้ผลการทดสอบของนักเรียนไม่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ภาคใต้

(1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลุ่มภาคใต้อันดามัน ควรประยุกต์ใช้โมเดลของจังหวัดภูเก็ตในการส่งเสริมกิจกรรมเด็กและเยาวชน พัฒนาระบบขนส่งมวลชนด้วยรถเมล์ไฟฟ้าเพื่อลดปัญหาจราจรในพื้นที่เมืองท่องเที่ยว ติดตั้งป้ายเตือนภัยพิบัติที่ได้มาตรฐาน จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่มีเรือกู้ชีพและเรือกู้ภัยเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างรวดเร็ว และใช้แนวทางการบริหารท่าเทียบเรืออ่าวฉลองเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ให้เหมาะสมกับบริบทของประชาชนและนักท่องเที่ยว เนื่องจากระบบการจัดเก็บขยะตามเวลาปัจจุบันอาจไม่สอดคล้องกับความสะดวกของผู้ใช้บริการ

2.5) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ภาคกลาง

(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรพิจารณาการเยียวยาและชดเชยความเสียหายจากอุทกภัยในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ริมแม่น้ำ ได้แก่ อำเภอบางบาล ผักไห่ บางซ้าย และบางไทร ซึ่งได้รับผลกระทบเป็นประจำทุกปีในช่วงฤดูน้ำหลาก พร้อมทั้งควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยนำจุดแข็งด้านจำนวนวัดและโบราณสถาน เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกลางคืน และกิจกรรมเรียนรู้วิถีชุมชนในเขตโบราณสถาน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

(2) จังหวัดนครปฐมประสบปัญหาขยะในพื้นที่อำเภอกำแพงแสนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลิ่นเหม็นจากบ่อขยะซึ่งกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐมควรเร่งพิจารณาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง เช่น การจัดตั้งโรงงานผลิตไฟฟ้าจากขยะ เนื่องจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสภาพแวดล้อมโดยรวมอย่างชัดเจน

(3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ควรมีแผนรองรับสถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่อำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง และเขตเมืองราชบุรี ซึ่งได้รับผลกระทบจากการระบายน้ำของเขื่อนแม่กลองในช่วงปลายปี โดยเฉพาะเมื่อระดับน้ำทะเลหนุนสูง อาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันในบางพื้นที่ ควรพัฒนาระบบเตือนภัยให้ครอบคลุม เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการริมแม่น้ำสามารถเตรียมความพร้อมได้อย่างทันท่วงที รวมถึงควรดำเนินการจัดการปัญหาน้ำเสียจากเขตเมืองอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะบริเวณหอนาฬิกาและตลาดโคยกี๊ ซึ่งมีการปล่อยน้ำทิ้งลงแม่น้ำแม่กลอง เพื่อไม่ให้กระทบต่อคุณภาพน้ำที่ใช้ผลิตน้ำประปาและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

(4) จังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ระหว่างการพัฒนาและการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว แต่ยังประสบปัญหาการถ่ายโอนภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งยังไม่แล้วเสร็จในด้านโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีจึงควรเร่งติดตามความคืบหน้าเพื่อให้การให้บริการระบบสาธารณสุขมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบปัญหาความไม่ปลอดภัยจากเหตุพลุระเบิดซ้ำซ้อนในอำเภอเมือง โดยเฉพาะบริเวณสวนแตง ซึ่งส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิต จึงควรควบคุมการผลิตและการใช้วัตถุอันตรายอย่างเข้มงวด และกำหนดมาตรการดูแลในระดับท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

(5) จังหวัดสมุทรสงครามมีภูมิประเทศที่เอื้อต่อการระบายน้ำลงทะเลได้รวดเร็ว จึงไม่เกิดน้ำท่วมขังยาวนาน แต่ยังได้รับผลกระทบจากน้ำทะเลหนุน โดยเฉพาะบริเวณอำเภอเมืองและเขตตลาดซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงครามควรมีแผนรับมือที่ชัดเจนในการจัดการระบบท่อระบายน้ำเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำทะเลไหลย้อนเข้าสู่พื้นที่และจัดเตรียมเครื่องสูบน้ำให้เพียงพอ เพื่อสามารถระบายน้ำออกจากพื้นที่ได้ทันทีเมื่อเกิดภาวะน้ำท่วม ลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนและบรรยากาศการท่องเที่ยวในพื้นที่

(6) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ควรมีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาน้ำเค็มรุกในลุ่มน้ำเพชรบุรีตอนล่าง รวมถึงควรจัดสรรงบประมาณเพื่อเสริมแนวป้องกันน้ำเค็มและฟื้นฟูคุณภาพน้ำในแม่น้ำเพชรบุรีให้เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2.6) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ภาคตะวันออก

(1) จังหวัดชลบุรีในฐานะเมืองท่องเที่ยวสำคัญของภาคตะวันออกและเจ้าภาพร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ร่วมกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลาในเดือนธันวาคม 2569 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จึงควรเร่งดำเนินการปรับปรุงสนามแข่งขัน เสริมมาตรการด้านความปลอดภัย ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านที่พัก ด้านสถานพยาบาลด้านบุคลากรอาสาสมัคร และด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการประชาสัมพันธ์อย่างครอบคลุม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมงานจำนวนมาก ซึ่งจะช่วยสร้างความประทับใจและส่งเสริมภาพลักษณ์ของจังหวัดในระยะยาว

(2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ควรเร่งดำเนินการกำกับดูแลโรงงานที่ก่อปัญหาขยะอุตสาหกรรมและน้ำเสียอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งควรติดตามความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น กรณีการปล่อยน้ำเสียลงสู่คลองสาธารณะซึ่งสร้างความเสียหายแก่ชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถดำเนินมาตรการควบคุมและฟื้นฟูได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

3) องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

3.1) ภาพรวม

(1) กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการดูแลคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่ โดยมุ่งลดข้อจำกัดด้านข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานและการดูแลประชาชน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินมาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากข้อจำกัดสำคัญในปัจจุบัน คือ กฎหมายที่ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่บังคับบุคคลเร่ร่อนเข้ารับการดูแลในสถานคุ้มครองได้หากบุคคลนั้นไม่สมัครใจหรือไม่ให้ความยินยอมในการรับความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเบ็ดเสร็จ

(2) กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ควรจัดทำแผนแม่บทป้องกันและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสำหรับเขตเมืองและชายฝั่งทะเล โดยมุ่งเน้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานระยะยาวเพื่อป้องกันภัยพิบัติ เช่น การพัฒนาระบบระบายน้ำอัจฉริยะ การสร้างเขื่อนป้องกันน้ำทะเลหนุนและการจัดสรรพื้นที่แก้มลิงหรือพื้นที่สีเขียวเพื่อรองรับน้ำ ควรนำเทคโนโลยีข้อมูลแบบเรียลไทม์มาใช้ในการคาดการณ์และแจ้งเตือนภัยพิบัติเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างแม่นยำและทันท่วงที อีกทั้งควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคเอกชนในการเฝ้าระวังภัยพิบัติรวมถึงการดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำอย่างต่อเนื่อง

3.2) กรุงเทพมหานคร

(1) ควรพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนเส้นทางเดินรถบนถนนสายหลักที่มีการจราจรหนาแน่น เช่น ถนนสุขุมวิท เพชรบุรีตัดใหม่ อโศก และพระราม 4 ให้เป็นระบบเดินรถทางเดียว (One Way) ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการเดินทาง ลดปัญหาการจราจรติดขัด และลดอุบัติเหตุในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น การปรับถนนสุขุมวิทเป็นเส้นทางขาเข้าเมือง และถนนเพชรบุรีตัดใหม่เป็นเส้นทางขาออก เพื่อให้ทิศทางการเดินรถมีความชัดเจน ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้รถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะสามารถเดินรถได้โดยสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งสาธารณะมากขึ้น

(2) ควรพิจารณาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาการจอดรถกีดขวางการจราจรในพื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะในซอยต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันมีรถยนต์ของประชาชนจอดกีดขวางอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การจราจรติดขัด ขาดความเป็นระเบียบ และก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ควรกำหนดมาตรการจัดระเบียบที่เข้มงวด เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมจอดรถอย่างเป็นระบบ หรือกำหนดพื้นที่ห้ามจอดตลอดเวลา เพื่อให้การใช้พื้นที่สาธารณะเป็นไปอย่างมีระเบียบ และควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจัง

(3) ควรวางแผนและกำหนดมาตรการรองรับด้านงบประมาณอย่างรอบคอบ รวมถึงการป้องกันผลกระทบทางการคลังล่วงหน้าในกรณีที่มีการดำเนินนโยบายโครงการรถไฟฟ้า 20 บาทตลอดสาย ซึ่งแม้ประชาชนจะได้รับประโยชน์อย่างมากจากโครงการดังกล่าว แต่อาจส่งผลกระทบต่อภาระงบประมาณของกรุงเทพมหานครในระยะยาว โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องชดเชยค่าส่วนต่างให้กับภาคเอกชน หากรัฐบาลไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณได้อย่างเพียงพอ จึงควรมีการวางแนวทางทางการเงินที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างยั่งยืนภายใต้ข้อจำกัดทางการคลังของกรุงเทพมหานคร

(4) ควรทำการศึกษาประเมินผลกระทบด้านการจราจรจากโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณแยกเกียกกาย ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2570 เนื่องจากโครงการดังกล่าวอาจส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะในช่วงเวลาเร่งด่วนบนถนนเส้นสำคัญ เช่น ถนนทหาร สามเสน และประดิพัทธ์ ควรวางแผนรับมือหรือกำหนดมาตรการรองรับการแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อลดผลกระทบต่อประชาชนและการสัญจรในพื้นที่ให้ได้มากที่สุด

(5) ควรพิจารณาแนวทางในการดูแลประชากรแฝงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถเข้าถึงและรับบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม เนื่องจากมีกลุ่มประชากรแฝงจำนวนมากที่เข้ามาดำรงชีวิตและเสียภาษีในพื้นที่ จึงควรส่งเสริมให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกรุงเทพมหานครอย่างเหมาะสม เช่น การพิจารณาความเป็นไปได้ในการให้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นในอนาคต เพื่อเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริงและครอบคลุมทุกกลุ่มประชากรในพื้นที่

(6) ควรทบทวนนโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาที่สำคัญหลายประการ เพื่อลดช่องว่างของคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน เช่น ความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองกับโรงเรียนในชุมชนแออัด ซึ่งมีสาเหตุจากภาระงบประมาณที่จำกัด ภาระงานของครูผู้สอนที่มีปริมาณมาก สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียนที่ยังไม่ปลอดภัย จึงควรมีมาตรการในการรักษาครูผู้สอนที่มีคุณภาพให้อยู่ในระบบ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลน และแก้ไขปัญหาการย้ายถิ่นฐานของครูที่อาจกระทบต่อความต่อเนื่องในการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะครูให้สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีด้านการศึกษาและด้านดิจิทัล รวมถึงการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

(7) ควรขยายผลโครงการป้องกันยาเสพติดไปยังทุกเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และสาธารณสุข เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างเป็นระบบ เน้นการค้นหาผู้เสพและผู้ค้าเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดและดำเนินคดีตามกฎหมาย พร้อมทั้งดำเนินการปราบปรามเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นผู้ชี้เบาะแส และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเป็นหูเป็นตาให้กับชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ควรขยายผลแนวทางต้นแบบในการดูแลผู้ป่วยที่มีอาการทางจิตเวชจากยาเสพติด โดยอาศัยบุคคลต้นแบบในการช่วยฟื้นฟูผู้ป่วยให้ได้รับการดูแลอย่างถูกต้องและสามารถกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับชุมชนได้อย่างสงบสุข พร้อมทั้งส่งเสริมการขยายผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพไปยังพื้นที่อื่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างเด็ดขาดและยั่งยืน

(8) ควรขยายผลโครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งติดตั้งไฟส่องสว่างให้ครอบคลุมพื้นที่สาธารณะทั่วกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในชุมชนแออัดและตรอกซอกซอยที่เข้าถึงยาก โดยเน้นบริเวณที่ประชาชนสัญจรในช่วงเวลากลางคืน เนื่องจากกล้องวงจรปิดเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเฝ้าระวังและป้องกันอาชญากรรม ซึ่งจะช่วยยกระดับความปลอดภัยและสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเป็นรูปธรรม

(9) ควรขยายผลการนำระบบไฟจราจรอัจฉริยะ (Smart Traffic) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการจราจร ลดความแออัด และเพิ่มความคล่องตัวในช่วงเวลาการจราจรติดขัด ซึ่งจะช่วยลดความล่าช้าในการเดินทางและลดการปล่อยมลพิษในเขตเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ควรพิจารณานำระบบขนส่งสาธารณะทางล้อ ทางราง และเรือกลับมาใช้ดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเดินทางและเป็นกลไกเสริมในการลดปัญหาการจราจร พร้อมกันนี้ ควรเพิ่มพื้นที่ปลอดภัยบริเวณหน้าโรงเรียน โดยพิจารณาสร้างอุโมงค์ทางลอดแทนการใช้ทางม้าลาย และต้องจัดให้มีแสงสว่างเพียงพอภายในอุโมงค์ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและปัญหาอื่นที่อาจเกิดขึ้นตามมา

(10) ควรสนับสนุนส่งเสริมโครงการอาหารริมทาง (Street Food) ที่มีคุณภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยยกระดับให้เป็นศูนย์อาหารที่รวบรวมร้านอาหารในรูปแบบซุ้มขายอาหาร รถเข็น หรือรถบรรทุกอาหาร ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมทั้งมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างรายได้และขยายโอกาสทางอาชีพให้แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

(11) ควรพิจารณาแนวทางในการจัดเก็บภาษีให้ครบถ้วนตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดเก็บภาษีให้ครบทั้งสามประเภท ได้แก่ ภาษีน้ำมัน ยาสูบ และค่าธรรมเนียมผู้เข้าพักโรงแรม เนื่องจากในปัจจุบันกรุงเทพมหานครสามารถจัดเก็บได้เพียงภาษีน้ำมันและก๊าซเท่านั้น ส่งผลให้สูญเสียรายได้มากกว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี รวมเป็นจำนวนประมาณ 16,000 ล้านบาทในช่วง 16 ปีที่ผ่านมา อันอาจกระทบต่อศักยภาพในการบริหารจัดการของกรุงเทพมหานคร หากสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มรูปแบบตามที่กฎหมายกำหนด จะช่วยลดการพึ่งพางบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาลลงได้

(12) ควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาการใช้พื้นที่ทางเท้าโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยจัดระเบียบและขอคืนพื้นที่ทางเท้าให้แก่ประชาชนโดยเร็ว เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มผู้ชุมนุมที่ตั้งเต็นท์พักค้างเป็นระยะเวลานาน และผู้ค้าหาบเร่ที่ใช้รถเข็นจำหน่ายสินค้ารุกล้ำพื้นที่ทางเท้า ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน และกระทบต่อการใช้พื้นที่ทางเท้าของผู้สัญจรไปมา

(13) ควรมีมาตรการในการเร่งระบายน้ำให้รวดเร็วยิ่งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังหรือน้ำรอการระบาย และบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดน้ำท่วมขังบนถนนสายหลักบางแห่งในช่วงที่ฝนตก ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดเป็นระยะทางยาวและกระทบต่อการเดินทางในชีวิตประจำวันของประชาชน

(14) ควรวางแผนและกำหนดนโยบายในการจัดการปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศจากการปล่อยควันดำของรถโดยสารประจำทางและเรือด่วนเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่เห็นได้ชัดเจนและส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ใช้บริการขนส่งสาธารณะ รวมถึงปัญหาสภาพผิวจราจรที่ชำรุดทรุดโทรมในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่ดีเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนน การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นการลงทุนด้านงบประมาณที่คุ้มค่า และยังช่วยลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากสภาพถนนที่ไม่สมบูรณ์ อีกทั้งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองให้ดีขึ้น

3.3) เมืองพัทยา

(1) ควรวางมาตรการเตรียมความพร้อมรองรับการดำเนินโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน ซึ่งจะเชื่อมต่อการเดินทางจากสถานีรถไฟฟ้าเข้าสู่ตัวเมืองพัทยาได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยควรพิจารณานำระบบรถไฟรางเบามาใช้อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวในหลายด้าน ทั้งการลดปัญหาการจราจร ลดมลพิษทางอากาศ และเพิ่มทางเลือกในการเดินทางที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมขนส่งของเมืองในอนาคต ทั้งนี้ ควรวางแผนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการเป็นรูปธรรม

(2) ควรบริหารจัดการด้านบุคลากรของเมืองพัทยาให้สอดคล้องและสมดุลกับภาระงานตามแผนการรองรับการแก้ไขปัญหาและการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงบทบาทของเมืองพัทยาในฐานะเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ การจัดสรรและพัฒนากำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างความพร้อมในการให้บริการสาธารณะและรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

(3) ควรมีการทบทวนและปรับปรุงมาตรการภายใต้โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการระบบป้องกันน้ำท่วมและการติดตั้งอุปกรณ์แจ้งเตือนต่าง ๆ เนื่องจากปัญหาน้ำท่วมยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงควรพิจารณาแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถของระบบระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนและลดผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม

9. คณะกรรมาธิการวิสามัญจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษา พร้อมด้วยข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญมาเพื่อโปรดพิจารณา อนึ่ง หากวุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

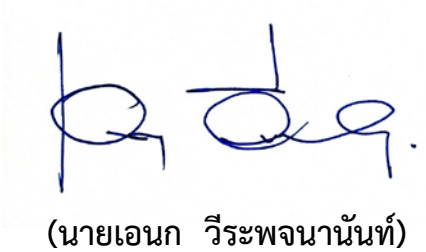

(นายเอนก วีระพจนานันท์)
เลขานุการคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
วุฒิสภา

<u>สรุปผลการดำเนินงาน</u>

การพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

ของ

คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา

<u>คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษา</u>

<u>ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569</u>

<u>จำนวน 37 ครั้ง ดังนี้</u>

<u>ครั้งที่ 1</u> วันพุธที่ 4 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 2</u> วันพุธที่ 11 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 3</u> วันพฤหัสบดีที่ 19 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 4</u> วันจันทร์ที่ 23 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 5</u> วันอังคารที่ 24 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 6</u> วันพุธที่ 25 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 7</u> วันพฤหัสบดีที่ 26 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 8</u> วันจันทร์ที่ 30 มิถุนายน 2568

<u>ครั้งที่ 9</u> วันอังคารที่ 1 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 10</u> วันพุธที่ 2 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 11</u> วันพฤหัสบดีที่ 3 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 12</u> วันจันทร์ที่ 7 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 13</u> วันอังคารที่ 8 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 14</u> วันพุธที่ 9 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 15</u> วันจันทร์ที่ 14 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 16</u> วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 17</u> วันพุธที่ 16 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 18</u> วันพฤหัสบดีที่ 17 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 19</u> วันจันทร์ที่ 21 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 20</u> วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 21</u> วันพุธที่ 23 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 22</u> วันพฤหัสบดีที่ 24 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 23</u> วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 24</u> วันพุธที่ 30 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 25</u> วันพฤหัสบดีที่ 31 กรกฎาคม 2568

<u>ครั้งที่ 26</u> วันศุกร์ที่ 1 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 27</u> วันจันทร์ที่ 4 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 28</u> วันอังคารที่ 5 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 29</u> วันพุธที่ 6 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 30</u> วันพฤหัสบดีที่ 7 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 31</u> วันศุกร์ที่ 8 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 32</u> วันพุธที่ 13 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 33</u> วันพฤหัสบดีที่ 14 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 34</u> วันศุกร์ที่ 15 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 35</u> วันจันทร์ที่ 18 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 36</u> วันอังคารที่ 19 สิงหาคม 2568

<u>ครั้งที่ 37</u> วันจันทร์ที่ 25 สิงหาคม 2568

<u>คณะผู้รับผิดชอบ</u>
<u>ในการจัดทำรายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษา</u>
<u>ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 วุฒิสภา</u>

นางนพเก้า สุขะนันท์
รองเลขาธิการวุฒิสภา

นางยุวดี รูปขจร
ผู้อำนวยการสำนักกรรมาธิการ 1

<u>ฝ่ายเลขานุการ</u>

1. นายกมลชัย แสงศรีคำ	นิติกรชำนาญการพิเศษ ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
2. นายกร กาญจนพัฒน์	นิติกรชำนาญการพิเศษ/นักกฎหมายนิติบัญญัติชั้นที่ 2 ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
3. นายวรวิทย์ ศิริมหาพฤกษ์	นิติกรชำนาญการพิเศษ
4. นายสุริยา อุ่นคำ	นิติกรชำนาญการ
5. นางสาวธิดา เจษฎาชีวิน	นิติกรชำนาญการ
6. นางสาวทัศยวดี วชิรวัฒก์	นิติกรปฏิบัติการ
7. นางสาวลภัสนันท์ พร้อมมูล	วิทยากรชำนาญการพิเศษ
8. นางสาววรวรรณ เกิดทอง	วิทยากรชำนาญการ
9. นางสาวสุกัญญา ศิริถาวรสกุล	วิทยากรชำนาญการ
10. นางสาวสิริพร บุญนพ	วิทยากรชำนาญการ
11. นางสาวสุจิตรา พึ่งสนิท	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
12. นางประไพ รอดยิ้ม	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
13. นางสาวฐันศิตา เบ็ญจาธิกุล	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
14. นางสาวปรียากร ชื่นวิโรจน์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
15. นางสาวยุพิน พรพันธ์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
16. นายนรพนธ์ โชคเจริญพัฒนกิจ	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
17. นางสาวสุมาลี นาเอก	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

◊ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สำนักกรรมาธิการ 1 โทรศัพท์ 0 2831 9166-7 ◊

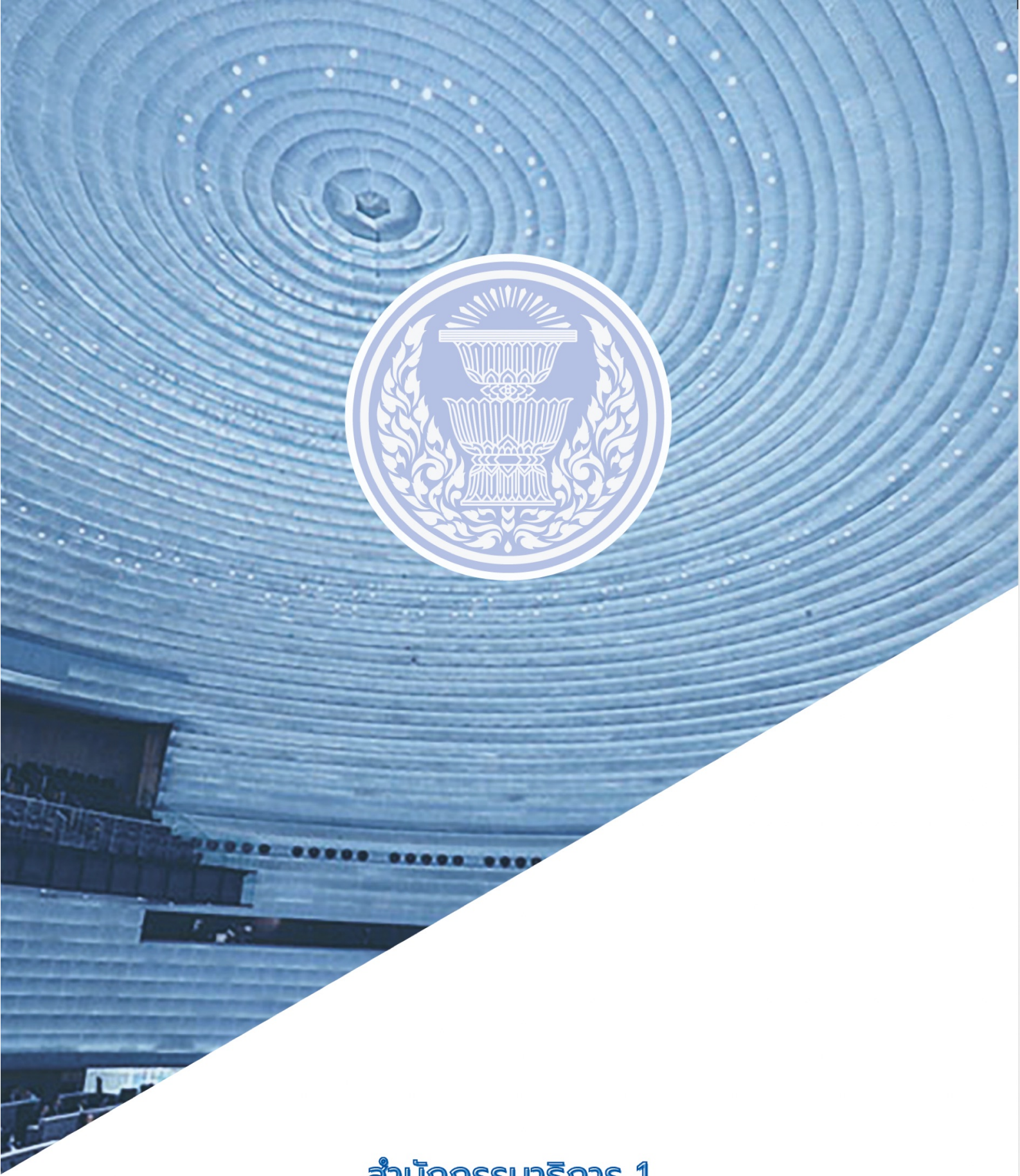

สำนักกรรมาธิการ 1
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300